

V E R S L A G

VAN HET ZEVENTIENDE CONGRES
DER S. D. A. P., GEHOUDEN OP
16, 17 EN 18 APRIL 1911, TE UTRECHT

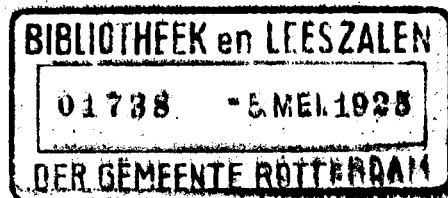
V E R S L A G

**VAN HET ZEVENTIENDE CONGRES
DER S. D. A. P., GEHOUDEN OP
16, 17 EN 18 APRIL 1911, TE UTRECHT**

INHOUD.

1. Congresverslag.
2. Congresbesluiten.
3. Verslag van den Partijsecretaris met
 - A. Verslag van den propagandist in Gelderland.
 - B. " " " " " Twente.
 - C. " " " " " Utrecht.
 - D. " over den Brochurenhandel.
 - E. Manifest P.B. Kiesrechtbetooging.
 - F. Adres P.B. Algemeen Kiesrecht.
 - G. Manifest P.B. Verkiezing voor de Provinciale Staten.
 - H. Rapport van de Program-Commissie.
4. Financieele Verslagen.
5. Verslag van de Soc. Dem. Studieclub.
6. " " " " " Kamerfractie.

VERSLAG VAN HET ZEVENTIENDE CONGRES DER S. D. A. P., GEHOUDEN OP 16, 17 EN 18 APRIL 1911, TE UTRECHT.

Eerste dag.

Tegen half tien Zondagochtend begon de mooie, ruime kongreszaal van Tivoli al vol teloopt met afgevaardigden en de galerij met publiek. Het is het bekende geroezemoes van oude bekenden die elkaar hartelijk de hand drukken, van nieuwe strijders die in den ouden kring worden opgenomen.

Om half elf opent de voorzitter het kongres met een welkom namens het Partijbestuur.

Vliegen: Dit is het 17de kongres der partij en te Utrecht het vierde. De ouden in de partij zullen zich levendig het eerste Utrechtsche kongres van 1896 herinneren, toen de zetel der partij te Utrecht was gevestigd. De partij telde toen 27 afdelingen en 3 aangesloten vereenigingen, met 1000 leden. Dit jaar zijn wij de 10.000 overschreden. Er zou reden zijn geweest om het tienduizendste lid eenigszins plechtig in te halen. (Gelach.) Maar wij kennen hem niet en misschien zouden wij tot hem gezegd hebben: kom je nu pas? (Gelach.) Laat ons zorgen dat de volgende 10.000 vlugger komen. De partij groeit prachtig geregeld, maar te langzaam. Over de tweede 5000 hebben wij bijna tien jaar gedaan. Nu wij over haast het heele land verspreid zijn, wij hebben meer dan 220 afdelingen, moet het vlugger gaan.

Het afgeloopen jaar bracht ons de Statenverkiezingen met winst aan Statenleden in vier provinciën. Overigens leven we in het kiesrechtjaar. Onze schitterende demonstratie van 18 September 1910 bewees dat ons jarenlange werken niet vergeefs is geweest en dat vooral ook het Amsterdamsche proletariaat het kiesrechtparool der partij volgt. Over het petitionnement zullen wij later nog te spreken hebben; er zijn helaas afdelingen en partijgenooten die deze aktie niet opvatten zooals zij verdient. Het kiesrecht staat in ons land nu op het eerste plan. Het eenige wat het van dat plan weer zou kunnen afbrengen, zou ons te kort aan energie kunnen zijn. Op dit kongres zullen wij te zorgen hebben, dat dit niet gebeuren kan.

De wanhopige pogingen der tegenstanders om de arbeiders van het teekenen van het petitionnement af te houden, toont de waarde die er aan gehecht wordt. Van het grootste klerikale blad tot Rijnders' „Vrijheidsvaen" toe doen al hun best om de aktie te blameeren. Maar alle praatjes erover zijn absoluut weerlegd kunnen worden en gekonstateerd kan worden dat de partijgenooten de aktie voeren met den ernst die noodig is.

De regeering doet trouwens al haar best om onze propaganda te bevorderen. Noemen wij slechts de woorden: kustverdediging, militiewet, nota-Talma, debietrecht, tariefwet. Bij de successiewet weigerden alle burgerlijke partijen mede te werken om het geld te halen waar het te vinden is; de afschuwelijke tariefwet zal het nu trachten te halen waar niets te halen is. Hoe de ziekteverzekering er uitziet, zullen wij in den loop van het kongres nog bekijken.

Bij de arbeidswet zijn onder de zweepslagen der sociaaldemokratie de burgerlijke partijen ondanks de regeering verder gegaan dan zij zelf wel wilden. Het is hier een oogenblik om een woord van hulde te brengen aan Schaper's werk daarbij als tolk van het arbeidende volk. (Luid applaus.)

Zit in al die dingen het christelijke van ons tegenwoordig regime? Neen, dat zit in de zedeloosheidwet, die van alle landgenooten heilige boontjes maken moet; in den marinedominee, in de verbetering der woningtoestanden... van het Hof. Desociale onbekwaamheid der regeering en harer meerderheid is wel gebleken bij de Bakkerswet. De kerkelijke arbeiders zullen met den dag wel zien, dat zij verkeerde leidslieden hebben. Gelukkig werkt de indruk der huidige regeerderij ook in die kringen door. Dat vertoont zich o.a. in het volkomen doodliggen van verschillende brokken der kerkelijke arbeidersbeweging. Wie hoort nog iets van Patrimonium? Het succesnummer in die kringen is Engeltje Kloosterman (gelach), die het werk van de kerstening der natie ter hand heeft genomen. (Gelach.) De eerevoorzitter van de afd. Amsterdam van den Chr. Nat. Werkmansbond trad onlangs af, omdat in die afd. Amsterdam geen dertig man meer bijeen te krijgen waren. Wanneer wij niet zorgen voor brandstof onder den ketel, is het overal een doode boel. De groote stuwkracht moet van ons komen; zij komt van niemand anders. Bij de arbeidswet bleken wij sterker dan de groote mond der gezamenlijke groote werkgevers.

Dat is de groote politiek. Er is ook een kleine politiek. Tegen het optreden van Regout van Waterstaat tegen de vakvereeniging van spoorwegpersoneel zullen wij ons krachtig te weer te stellen hebben. (Applaus.) Het optreden der justitie bleek in het Maastrichtsche hazelnotenproces. Tegen den Onderwijzersbond wordt van alle kanten scherp opgetreden. Christelijke vakvereenigingsleiders worden het land uitgezet. De vrijheid der ambtenaren wordt beknot door het den postambtenaar Van Staple te Rotterdam onmogelijk te maken een raadskandidatuur aan te nemen. Talsma in Idaarderadeel wordt hetzelfde verboden bij meerderheid van 154 tegen 71 koeien. (Luid gelach.) Het blijkt helaas in ons land nog noodig om voor zulke gewone burgerrechten te strijden. Tegen zulke pogingen moeten wij met kracht opkomen, gelijk uit onzen kring krachtig geprotesteerd is, toen een paar jaar geleden te Kinderdijk het een antirevolutionair arbeider door een liberaal fabrikant onmogelijk werd gemaakt een raadsmandaat te aanvaarden. Thans, nu het socialisten geldt, zwijgen de bourgeoispartijen.

In het buitenland heeft de groei der sociaaldemokratie zich ook dit jaar weer in schitterende feiten geopenbaard. In Duitschland wacht de bezittende klasse met angst en beven de volgende algemeene verkiezingen af. Van Duitschland sprekende, heb ik een woord te wijden aan den

dood van Paul Singer. De afgevaardigde onzer partij bij zijn begrafenis was zeker uw aller tolk, toen hij getuigde, dat de dood van den Duitschen leider als een groot verlies gevoeld werd ook in ons land. In Engeland was geen winst van zetels, maar streed de Arbeiderspartij krachtig tegen de nieuwe uittuingsmethode van het protektionisme, waartegen ook wij thans krachtiger dan ooit hebben te staan. De Engelsche I. L. P. vergadert thans ook in kongres te Birmingham; ik stel u voor, haar een telegram van sympathie te zenden. (Applaus.)

In Frankrijk bracht de herstelde partij-eenheid het aantal zetels van 53 op 76. De Fransche partij vergadert in kongres te Saint-Quentin; ik stel u voor ook haar een telegram te zenden. (Appl.)

Ook de Belgische partij houdt op de Paaschdagen haar kongres. De Kamerfractie heeft met een delegatie dier partij een konferentie gehad, die de banden tusschen de arbeiders der beide landen versterkt heeft. Op die konferentie is geschonden door de „Nederlander” en de „Standaard”; de „Nieuwe Crt.” vloog er niet in, „Land en Volk” wel. (Schaper: Natuurlijk!). Laat ons door een telegram toonen dat wij ons internationalisme stellen blijven tegenover het chauvinisme der burgerpartijen. (Luid applaus.)

Voorts vergadert te Coventry ook de Engelsche S. D. P. Wij zenden haar een telegram met dezelfde gevoelens van sympathie.

In Spanje en de Vereenigde Staten drongen wij in dit jaar voor het eerst in het parlement door. In Oostenrijk staan wij voor nieuwe verkiezingen. In Japan zijn in een schandelijk proces een aantal socialistten ter dood gebracht; er vloeide bloed voor de zaak van het pas opkomende proletariaat. Laat ons de slachtoffers der kapitalistische tirannie in het verre Oosten met weemoed herdenken.

Tot slot een blik op het groote Rusland. Wij hebben onzen Russischen partijgenoot Sörmus in ons midden, die ook in ons land velen verrukt heeft door zijn spel dat het lijden en strijden der Russische vrijheidsstrijders vertolkt. Hopende wij dat ook in Rusland de vrijheidsvlam spoedig weer opblaait. (Luid applaus.)

Keeren wij tot ons eigen land terug. De gelukkige verhouding onzer partij tot het vakverbond heeft allereerst geleid tot de prachtige tienurenbeweging. Het N. V. V. groeit in leden en kracht en daartegenover vechten christelijke en anarchistische arbeidersbeweging voor een verloren zaak. De grootste vakstrijd van dit jaar was de Enschedesche; de beslissende slag kon daar nog niet geslagen worden, maar zal eenmaal moeten worden geleverd. De Twentsche werkgevers worden al woedend als Schaper in de Kamer enkel hun rijkdommen opsomt. Van ons mag men gerust openlijk zeggen hoe rijk wij zijn. (Gelach.) Maar het is of die heeren voelen dat aan hun rijkdom smetten kleven.

Van de dooden onzer partij, dien wij te gedenken hebben, noemen wij den ouden, trouwen Leeuwarder strijder Algra.

Het kongres, dat wij nu ingaan moet niet zijn als zijn voorganger. Het moet een werkkongres worden. Wij hebben een harden strijd naar buiten te voeren en hebben geen tijd om onderling te strijden. Wij hebben voldoende getoond ons niet van den strijdweg te laten aflokken; waarschuwingen daartegen zijn volkomen overbodig. Onze strijdpositie is zoo zuiver mogelijk. Zouden wij daarom dit jaar niet eens de discussie over den arbeid der drie leidende partijorganen kort afdoen

om allen tijd te winnen voor den strijd naar buiten. (Toestemming.)

Onze partij is het centrale punt van de machtsvorming der arbeidersklasse. Moge dit kongres ertoe bijdragen dat zijn aantrekkingskracht nog versterkt wordt. (Applaus.)

De volgende regeling van werkzaamheden wordt goedgekeurd:

Zondag 2 zittingen: a. van 10 uur tot half een; b. van half twee tot half zes.

Maandag 3 zittingen: a. van half tien tot half een; b. van half twee tot 5 uur; c. van half acht tot 10 uur (huishoudelijke zitting).

Dinsdag 2 zittingen: a. van half tien tot half een; b. van half twee tot 4 uur.

Alle zittingen zijn openbaar, behalve die van Maandagavond. Tot de huishoudelijke zitting hebben alleen toegang de afgevaardigden, de leden van het P.B. en wie daartoe verder door het P.B. mochten zijn uitgenoodigd.

Het P.B. stelt de onderstaande volgorde der te behandelen punten voor:

- I. Openingsrede van den voorzitter.
- II. Moties van orde (1, 2, 3, 4, 5, 6 en 7*).
- III. Verslag van den partijsecretaris.
- IV. Verslag der Kamerfractie met behandeling der punten 84, 86 en 77.
- V. Propaganda (30, 31, 32, 33, 87).
- VI. Redactie „Volk” en „Weekblad”, met de punten 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 61 en 62; benoeming Redactie.
- VII. Benoeming van de Commissie van Geschillen.
- VIII. Aauwijzing der plaats, waar het volgende Congres zal worden gehouden (100); het P.B. zal Leiden voorstellen.
- IX. Sociale Verzekering en Ziekteverzekering (45, 46, 101).
- X. De Kiesrechtbetoging in 1911.
- XI. Jeugd-Organisatie (37, 38, 39, 40, 41, 42).
- XII. Arbeiders-Ontwikkeling-Partijschool (34, 35, 36, 43, 44).
- XIII. Maandschrift (59).
- XIV. Finantieele Verslagen: a. van de partijkas, met vaststelling van de begroting; b. van den brochurehandel, behandeling van de punten 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 79, 80, 81, 82, 83, 85.
- XV. Bond van Soc.-Dem. Vrouwenclubs (49, 50, 51, 53, 47, 48, 52).
- XVI. Buitengewoon Congres (54).
- XVII. Onderwijs (55, 56, 57, 58).
- XVIII. Coöperatie (64, 65, 66, 67, 68, 69, 70).
- XIX. Organisatie (78, 95, 96, 97, 98, 102, 103, 104, 105, 106, 108).
- XX. Drankbestrijding (71, 72, 73).
- XXI. Grond aan Landarbeiders (74, 75).
- XXII. Vrouwen-Arbeid (63).
- XXIII. Lidmaatschap Vakvereeniging (88, 89, 90).
- XXIV. Militarisme (91, 92).
- XXV. Winkelsluiting (93).
- XXVI. Medezeggenschap (99).
- XXVII. Diversen (76, 94, 107).

In de huishoudelijke zitting zal door het Comité van Actie mededeeling gedaan worden van den stand der actie en de verdere actie worden be-

*) De cijfers wijzen de nummers aan, waarmee de desbetreffende voorstellen en moties op den Beschrijvingsbrief staan aangegeven.

sproken. Aan de orde komt ook een motie der afdeeling Helder, betreffende het verstrekken van vergoeding aan sprekers.

Daarna bespreking stand van „Het Volk” en behandeling der punten 18, 19, 20 en 21.

Door **Hilversum** werd voorgesteld de voorstellen omtrent drankbestrijding meer vooraan op de agenda te brengen; het P. B. ontraadde dit en met drie stemmen voor werd het voorstel verworpen.

Moties van orde

zijn nu allereerst aan de orde, alle ten doel hebbende om slechts een bepaald deel van den kongrestijd te wijden aan de besprekingen der partijorganen. De **voorzitter** verklaarde dat het P. B. het met die voorstellen eens was, maar dat de ervaring leerde dat zulke tijdsbeperking niets gaf. Voorgesteld werd dus, naar aanleiding dier voorstellen over te gaan tot de orde van den dag.

Westerhof-Nijmegen verdedigde namens al de voorstellers dier moties hun strekking. Juist omdat dit kongres een werkkongres moet zijn, moet de tijd voor kritiek op de leidende organen ingeperkt worden. De voorzitter kan dat doen als het kongres hem volmacht geeft. Die kritiek is het zout van het kongres genoemd, maar vorige jaren is zooveel zout opgedischt, dat wij aan het eten niet toe kwamen. De kritikasters kunnen hun breedsprakigheid best inperken. De motie-Arnhem I, die drie zittingen wil voor deze kritiek, is de beste.

De **voorzitter**: Drie zittingen is veel te veel. Twee zittingen is het allermeeste. Laat men aan den voorzitter overlaten om voor korthed te zorgen. Ik stel voor de moties niet aan te nemen, maar in den geest der moties te handelen.

Van Hinte-Rotterdam: Laat ons dadelijk een tijd van spreken als maximum stellen.

De **voorzitter**: Dat kon wel eens een minimum-tijd worden. Laat ons eens vertrouwen dat vorige kongressen ons verstandiger gemaakt hebben.

Overeenkomstig het voorstel van den voorzitter werd besloten en tevens om tegelijk te bespreken den arbeid van

Partijbestuur en Kamerfractie.

Keesing-Amsterdam III stelt over het verslag van het P. B. de vraag, hoe het komt, dat het P. B. na Kopenhagen geen poging heeft gedaan om de gebeurtenissen van het internationaal kongres in ruimer kring in de partij te brengen. Gevraagd wordt voortaan in het jaarverslag een beroepsstatistiek der partij op te nemen, wat ten behoeve der propaganda van belang is. Wat de Kamerfractie betreft is, gezien de uitstekende wijze waarop zij een groote hoeveelheid werk verricht heeft, een woord van hooge waardeering nodig. Bij het ontwerp-zedelijkheidswet was er echter reden tot krachtiger optreden geweest; het was nu te mat, er ging geen vuur van uit. Blijkbaar sprak Hugenholtz met weinig opgewektheid, terwijl gewenscht was geweest dat de huichelachtige politiek der regering scherp was aangetoond. Toen de regering zich op de christelijke moraal beriep, had daar tegenover het Indische moorden enz., het zweetstelsel, de Kuyper-zaak gesteld kunnen worden. Door Hugenholtz is gemoedelijk te kennen gegeven o.a. dat een verstandige opvoeding het eenig middel is om de prikkeling der jeugd te voorkomen. Tegenover een spruit der Maastrichtse Regouts had hier op de kindereexploitatie, op Santol enz. gewezen kunnen worden. Wat Wibaut in het „Weekblad” zoo uitstekend over Nieuw-Malthusianisme geschreven heeft, had in de Kamer gezegd moeten zijn. (Ap-

plaus.) Thans behandelde de heer Treub deze zaak uitvoeriger dan onze spreker.

Matthijssen-Amsterdam V konstateerde evenals de voorzitter een energie in de partij als nooit te voren. Hij bracht de bekende beroepsstatistiek van Amsterdam V in herinnering, waaruit sinds het Deventer kongres een achteruitgang van intellectueelen van 7 pCt., een vooruitgang van vakarbeiders van 80 pCt., bleek. Wat het optreden in de Kamer betreft, sloot spr. zich bij alle hooge voldoening bij Keesing's kritiek aan en besprak verder het zwijgen der fractie bij de aanvallen der reactie in zake de Amsterdamsche bouwvakstaking. Het was een moeilijk geval, want de mishandelde slachtoffers bij die staking waren onze eigen partijgenooten. Maar toch had gezegd kunnen worden, dat, als partijgenooten in klerikale dorpen worden mishandeld, geen woord van protest vernomen wordt. Voorts herinnert spr. er aan, dat bij de Statenverkiezingen in het „Weekblad” weder bij de herstemmingen door den medewerker Sannes tegenleiding gegeven is op het advies van het Partijbestuur om vrijz.-dem. en unie-liberalen te steunen. Het valt te betreuren, dat een partijorgaan voor een dergelijke demoraliserende tegenleiding openstaat. Wel luistert geen enkele arbeider natuurlijk naar zulke onmogelijke tegenadviezen, maar de partij moet er op kunnen rekenen, dat elk partijgenoot zich aan de leiding onderwerpt.

Door den **Voorzitter** werd de volgende ontvangen brief onder applaus voorgelezen:

Waarde Partijgenooten,

De leden van het Exekutief Komiteit van het Internationaal Socialistisch Bureau verzoeken mij U bij het openen van uw kongres, hun broedergroet over te maken. Zij stellen met genoegen vast, dat de arbeiderspolitiek, ondanks onze zoo verschillende toestanden, méer en méer EEN wordt over de grenzen heen. De burgerij erkent overal volmondig dat de INTERNATIONALE eene macht is geworden, wier invloed zij zelve ondergaat, maar onze organisatie moet nog worden de ram, die de kapitalistische maatschappij in den grond boort.

Dat is onze hoop!

En daarom wenschen we U allen, partijgenooten uit Nederland, een vruchtbaar kongres en bidden we U de betuiging onzer broederlijke gevoelens te aanvaarden.

Voor het E. K. van het I. S. B.,
CAM. HUYSMANS.

Van Hinte-Rotterdam IV klaagt over de late verschijning der kongresstukken. Het zal liggen aan de overlading van den partijsekretaris met werk; daarin moet dan verandering gebracht worden. De wensch wordt door spr. geuit, dat voormannen van de vakbeweging in het Partijbestuur gekozen worden, ter versterking nog van de samenwerking tusschen partij en vakbeweging. Het gaat over 't algemeen best, maar het loopt al eens minder goed, zooals bij de aansluiting der partij van het burgerlijk winkelsluitingskomitee. Aan de kamerfractie een woord van hulde voor de wijze waarop zij bij monde van Troelstra minister L. Regout de kast heeft uitgeveegd voor zijn optreden tegenover het spoorwegpersoneel.

Van Staveren-Utrecht klaagde over lang uitblijven van adviezen van het Partijbestuur, o. a. bij een Utrechtsche herstemming, waardoor de afdeeling in ongelegenheid kwam. Zeer lang bleven ook uit de adviezen in zake winkelsluiting en in zake de adresbeweging ten opzichte der gehuwde ambtenares.

Van Kuijkhof: Mondeling was mij door een Utrechtsche afdeelingbestuurder bericht, dat de afdeeling reeds een besluit genomen had.

Van Staveren: In het algemeen moest het P. B. vroeger, in het begin van zulke bewegingen, algemeene adviezen geven.

Kappetein-Amsterdam II heeft in opdracht inlichtingen te vragen aan de Kamerfractie inzake de bouwvakstaking. Waarom heeft de fractie tegen O. van Nispen en De Visser geen stelling genomen? Troelstra heeft gezegd: ik was er niet bij; maar hoe staat het met de verdere fractie? Te Amsterdam zijn wij niet geheel voldaan over de samenwerking tusschen Partij en vakbeweging. De liefdesbetuigingen der vakbeweging zetten zich niet in daden om; getuige het petitionnement, maar ook de te geringe groei der partij, waarvan de oorzaak is, dat de leiders der vakbeweging zoo met werk overladen zijn, dat zij zich aan de aktie voor de partij weinig gelegen laten liggen. (Applaus.) Ten slotte: waarom wordt geen winsten-verliesrekening van den Brochurenhandel gegeven?

Stenhuis-Delft vraagt hoe in het jaarboekje een koöperatie-artikel kwam, dat een standpunt verdedigde, afwijkend van het partijstandpunt. Voorts ontbreekt in het jaarverslag alles over de bemoeiingen van het Partijbestuur in zake de uitbreiding en de organisatie der partij. In dit opzicht is het P. B. ook niet actief genoeg. In Groningen was achteruitgang van organisatie door financieele onmacht. Het P. B. had zich daarmee moeten bemoeien, maar stuurde naar twee voorbereidende vergaderingen der partijgenooten uit de provincie, waar het verzocht was aanwezig te zijn, geen afgevaardigde, terwijl het wel achteraf de mensen bijeenriep en vroeg: hoe staat nu de zaak? — Wat de kamerfractie betreft, is wenschelijk dat meer vernomen wordt de toon van Schaper bij de Arbeidswet en van Duis bij de Papendrechtzaak. (Applaus.)

Fortuijn-Amsterdam I-VI noemt de houding der fractie in zake de bouwvakstaking onverdedigbaar. Die staking was, behalve een aktie tegen de moderne vakbeweging, ook wel degelijk een stuk klassenstrijd. Tegen de woorden van v. Nispen en nog zoo'n kerel van rechts had krachtig geprotesteerd moeten worden. Met uitzondering van Troelstra was de geheele Kamerfractie aanwezig en den tweeden dag ook Troelstra.

Troelstra: Wil je daarmee zeggen dat je de waarheid betwijfelt van mijn mededeeling dat ik er niet bij was?

Fortuijn: Dat bedoel ik niet; ik betwijfel Troelstra's verzekering niet. Ook bij de zedelijkheids-wet is niet gezegd wat gezegd had moeten worden. Het standpunt der fractie had moeten zijn: de staat kan geen zedemeester zijn en heeft met deze wetgeving niets te maken. De Kameroverzichtschrifver van „Het Volk“, onze vriend Jan de Rooze, merkt terecht op niet te begrijpen dat Schaper en Ter Laan gestemd hebben voor een verleidings-amendement. Hoe komt de fractie zoo verdeeld te stemmen? Waarschijnlijk heeft ze er geen verstand van, weet ze niet wat in groote steden omgaat, zijn het zulke brave jongens. (Gelachen.) Zoo zijn tegelijk met de bordeelen maar even de rendez-vous-huizen verboden. Weet men soms niet wat die huizen zijn? Hoe komt men er toe om dat strafbaar te stellen. Gelegenheid geven tot het plegen van geslachtelijken omgang, met minderjarigen is reeds verboden. Meer echter mag niet gebeuren. Wat den toon der fractie betreft, was inderdaad die van Schaper en Duis de goede,

al had de laatste de justitie niet alleen klassejustitie, maar kaste-justitie, kliek-justitie kunnen noemen. — Tegen het door v. Hinte genit streven van een nauweren band tusschen partij en vakbeweging komt spr. op. De partij moet no. 1 zijn, de suprematie hebben; de beide staan volstrekt niet gelijk, vormen geen tweëheid; als brug naar de partij is de vakbeweging van belang, maar zij moet de partij volgen en niet omgekeerd. — Bescheidenlijk mag gezegd worden: moet er niet gewaakt worden tegen het afwijkend stemmen in Kamer en Gemeenteraden, dat een enkele maal voorkomt? Het boekje van Duys, dat sterke wapen tegen de vrijzinnig-demokraten, zou een bijvoegsel kunnen krijgen met uiteenlopende stellingen van sociaaldemokraten. Het moet niet kunnen voorkomen, dat sociaaldemokraten elkaar dood stemmen. Althans moet er een regeling in komen.

Hollaar-Amsterdam IX is van oordeel, dat de partijsekretaris v. Kuijkhof het te druk heeft; hij zegt het zelf eenige malen in het jaarverslag. Het is meer dan tijd, aan v. Kuijkhof inplaats van een telkens wisselend klerkje, een volle kracht toe te voegen. Van Kuijkhof heeft tal van gewichtige functies buiten het Partijbestuur, maar vervult die functies met zooveel bekwaamheid, dat hij daaraan niet onttrokken mag worden.

De afdeeling verzoekt in het vervolg het bestuur van het N.V.V. steeds uit te noodigen tot bijwoning onzer kongressen.

De partij steeg in dit jaar in leden met **5 pCt.**, met ruim 500 leden, terwijl het N.V.V. met eenige duizenden steeg, de Amst. Bestuurdersbond alleen al met 3000 leden of **20 pCt.**, terwijl de partij te Amsterdam slechts met 27 leden of **1 pCt.** steeg. Dat getuigt niet van een juiste verhouding tusschen partij en vakbeweging. Trouwens te Amsterdam is door voormannen der vakbeweging de petitionnementsaktie direkt benadeeld.

Vleming-Zwolle sluit zich aan bij de kritiek op de kamerfractie wat betreft de bouwvakstaking. „Het Volk“ heeft triomfantelijk geschreven: Troelstra was er niet; het leek wel, alsof, wanneer Troelstra er niet was, de overige fractie niets waard was. Uit het jaarverslag blijkt de weinige groei der partij; de bestaande afdeelingen zijn in totaal met 194 leden vooruitgegaan. De afd. Zwolle ziet het gebrek in het tekort aan inwendig ontwikkelingswerk voor de partijgenooten-zelf. Het socialistisch einddoel moet meer op den voorgrond gebracht worden, ten einde het socialistisch vuur over de vrees voor het brood te doen triomfeeren. (Applaus.)

Bergmeijer-Dordrecht vraakt het, dat het jaarverslag zich zoo koel afmaakt van het bedanken van mevr. Holst voor de „Weekblad“-redakteur en als propagandist. „Het Volk“ had er een leuk berichtje over als een burgerlijk blad kon schrijven. Hier echter een woord van sympathie voor onze profetesse. (Applaus.) Een woord namens onze afdeeling die geheel uit arbeiders bestaat en hoogstens vier intellektueelen telt, een onderscheiding trouwens die vervallen moet.

De voorzitter: Kom nu toch eens tot de zaak.

Bergmeijer: Gij zijt anderen niet in de rede gevallen.

De voorzitter: Anderen hielden zich aan het punt van bespreking.

Bergmeijer: In deze zaal kwam vijf jaar geleden ook de te geringe groei der partij ter sprake. Dat werd toen aan de personen der partijbestuurders geweten. Maar nu zitten er anderen en groeit de partij toch te weinig.

Pauze.

Te twee uur wordt het kongres heropend.

Van Leeuwen noodigt namens de kongres-commissie het kongres uit tot een gezellige bijeenkomst hedenavond, in de kleine zaal.

Tas-Amsterdam IV acht het kongres niet de plaats voor kursusvergaderingen over de vakorganisatie; maar toch protesteert spr. tegen de bewering van Fortuijn, dat de vakbeweging konser vatief is.

Hij onderschrijft de kritiek op de Kamerfraktie inzake de zedelijkheids wetten.

Verder vestigt hij de aandacht erop, dat een onzer partijgenooten die het kongres van de Duitse partij te Magdeburg bezocht, een verslag inzond dat hij later grootendeels moest terugnemen. Zoo iets moest niet voorkomen.

De rechtspositie van den partijsekreteraris eischt eindelijk regeling.

De Jong-Leeuwarden: Verschillende afdeelingen hebben dit jaar verzoeken ontvangen om meetings te beleggen: voor het petitionnement, over den tienuredag, tegen het ontwerp-kustverdediging. Spr. wenscht, dat in het vervolg bij zulk een verzoek tevens de spreker wordt aangewezen door het P. B.

Van Hinte zal zeggen: gij moet den partijsekreteraris niet te veel op de horens laden. Hij dacht zeker nog aan de stemmende koelen te Idaarderadeel. De kwestie daar heeft intusschen voor ons het gevolg gehad, dat onze kandidaat Jorna met groote meerderheid in den raad kwam: tal van arbeiders protesteerden tegen de houding der koelen en hun bazen. (Gelach.)

Muller-Arnhem herinnert dat indertijd Breda een blaadje wilde stichten. Dit is door het P. B. belet. Medegedeeld werd echter, na een bezoek van het P. P., dat er toch een periodiek verschijnend orgaan tje zou komen te Breda. Tegen zulk desorganiseerend optreden moet worden opgekomen.

Matthijssen heeft ermee genoegen genomen, dat de beide partijgenooten te Lemmer geen lid meer zijn van de volkskiesvereeniging. Maar er zijn daar nog partijgenooten die verklaren voor den gemeenteraad geen kandidatuur voor de partij, wel voor de Volkskiesvereeniging te willen aanvaarden. Deze ongezonde toestand belemmert de propaganda, te meer waar het P. B. bespreking had toegezegd, maar tot voor kort nog niet had toegezegd. Zulk een toestand moet worden voorkomen door snel ingrijpen van het P. B.

Nog wil spr. iets zeggen over het verslag van Hermans. Dit is een opmerking van spr. persoonlijk. Hermans schrijft, dat sommige marxisten niet tevreden zijn over zijn redaktie van de „Arbeid”. Zoo iets moet men niet zeggen. Het is ook niet juist. Algemeen wordt Hermans' ijer gewaardeerd; maar revisionisten zoowel als marxisten verlangen, dat hij wat meer flinke socialistische artikelen in het blad zou schrijven.

Het heeft ook mij getroffen, dat de Kamerfraktie niets heeft gezegd, toen de heer Van Nispen verscherpte maatregelen vroeg bij staking. Maar Matthijssen beweert: de onderkruipers waren onze partijgenooten.

Matthijssen: Dat heeft Van den Bijlaard mij medegedeeld.

Muller: Hij kan wel zeggen dat onze lieve Heer Hendrik heet. Onderkropen hebben onze menschen niet. Zij hebben niet meegedaan aan de staking, tegen den Centralen Bond geproklameerd; maar zij zijn mee uitgesloten. Van klassenstrijd was hier geen sprake.

De Voorzitter: Maar onze menschen zijn toch door de stakers als onderkruipers behandeld!

Muller: Dat is iets anders.

Matthijssen: Zoo heb ik het ook bedoeld!

Muller: Gij hebt het dan goed bedoeld, maar verkeerd gezegd! (Gelach.)

Verder waarschuwt spr. tegen lichtvaardige uitingen over de verhouding tusschen partij en de vakbeweging, die pas sedert enkele jaren goed is geworden, en niet moet worden verstoord. (Applaus.)

Verbeek-Nieuwendam klaagt erover, dat bij de Statenverkiezing de afd. Edam maar half en half wilde medewerken. Nieuwendam wilde een kandidaat stellen en vroeg goedkeuring daarvan door het P. B. Het P. B. echter weigerde, omdat de beide afdeelingen, naar het ten onrechte heette, lijnrecht tegenover elkander stonden. Ook na een tweeden brief handhaafde het P. B. zijn standpunt. Nieuwendam is tegen wil en dank, wegens het te laat ontvangen van een brief, rebellisch geweest, en heeft een kandidaat gesteld. Ook hier is de overlading met werk van den partijsekreteraris oorzaak geweest van verwarring.

Spr. beklaagt zich over een uitlating van Hugenholtz in de Kamer, bij Buitenlandsche Zaken. Hij had in de troonrede melding willen zien gemaakt van het bezoek van het Belgische koningspaar, vanwege de betrekking van dit paar tot het belgische volk. Dit achten wij een buitengewoon burgerlijke opvatting van het koningschap. (Applaus.) Dat de soc. dem. in den koning zien een vertegenwoordiger van het proletariaat, vinden wij dwaas! (Vroolijkheid.)

Bergmeijer had een minder gelukkige uiting. Dat mevr. Holst op non-aktief is gegaan, spijt mij ook. Maar hier werden de dooden herdacht, en wij hopen dat mevr. Holst nog veel jaren zal leven. Waar zij niet in alle opzichten haar zin kan door drijven, moest zij niet haar plaats verlaten en in de achterste rijen gaan! (Applaus.)

Troelstra verklaart dat de Kamerfraktie zeer waardeert de woorden van instemming voor haar werken. Dit is meer dan een formaliteit. Zulke woorden krijgen meer waarde door de kritiek op bijzondere punten. Er wordt dus ernstig nagegaan wat wij doen.

Te meer voel ik mij geroepen, dit hier te zeggen, omdat de manier van werken der fraktie van soc. dem. zijde buiten de partij wordt beschouwd zoo in strijd met objectiviteit, dat deze kritikasters bewijzen, slechts een afmaak-systeem te kunnen volgen, niet rustig de feiten beschouwen.

Wij wenschen, dat ons werk wordt beschouwd in zijn geheel. Dat men den algemeenen geest nagaat. De Kamerfraktie neemt hetzelfde standpunt in van de partij buiten de Kamer: rücksichtslose strijd tegen de bourgeoisie! (Applaus.)

Overigens kan bij een onderdeel meningsverschil over ons optreden bestaan. Stenhuis en Fortuijn meenen dat de toon van Schaper en Dujs eigenlijk de ware is, en wenschen dat de heele fraktie sprak in dien toon. Ik ben de laatste om den toon van Schaper en Dujs niet te waardeeren. Maar de hulde, hen gebracht, is eenzijdig, en wordt daardoor een verzuchting over den toon der anderen. Maar als het hun allen gaat als mij, zullen zij daaruit niet afleiden een aansporing om anders op te treden dan zij totnogtoe deden. Gij hebt in de Kamer noodig menschen, karakters, die op vriend en vijand den indruk maken te spreken uit eigen ziel, uit eigen leven, en als gij pooft, anderen te kopieeren, maakt gij dien indruk niet. Er zijn persoonlijkheden, die men wel eens wat anders zou wenschen. Niemand is een résumé van het zuivere, abstrakte type van den klassenstrijder. Het zijn allen menschen, genomen

en gekomen uit het werkelijke leven, die het beste willen geven wat zij hebben. Iets te willen geven wat niet komt uit hen zelf, zou verkeerd zijn. De fraktie is een orgel, met verschillende registers; het beste register is de vox humana, de mensche-lijke stem.

De bouwvakkwestie zal ik niet bespreken. Reeds vroeger deelde ik mede, dat en waarom ik in de Kamer hierin geen aandeel kon nemen. Het kongres heeft recht, om te worden ingelicht, waarom wij in deze zaak niet hebben getuigd. Vliegen zal dat doen. Ook zal ik niet spreken over Hugenholtz' uitdrukking ten aanzien van het Belgische koningspaar. Met zekere voorliefde laat ik de beantwoording daarvan aan Hugenholtz zelf over. (Vroolijkheid.)

Maar over de zedelijkheidswet moet ik een enkel woord zeggen. De Kamerfraktie nam het standpunt in, geheel in overeenstemming met wat ten aanzien van de wet in de partij ... niet is voorgevallen. Het tijdschrift de „Nieuwe Tijd”, het partijorgaan, behandelde ze met een verachtelijk stilzwijgen. Gesproken werd erover evenmin. Ook wij namen dat standpunt van minachting in. Wat blijkt nu achteraf? Dat in wijde partijkringen men over het optreden der fraktie niet tevreden is. Toch was het in overeenstemming met den geest in de partij. Wat bedoelt men met krachtiger optreden? Keesing heeft een interessante mededeeling gedaan van wat wij hadden kunnen zeggen; ik verzuchtte: was Keesing maar Kamerlid geweest! Maar het is geen kritiek, te zeggen: dit en dat hadt gij er nog bij kunnen voegen. Men had moeten aantoonen, dat ons standpunt onjuist was. Keesing klaagt: de ontwikkeling daarvan beslaat maar een halve kolom. Laat men niet de deugdelijkheid van ons standpunt afmeten naar de lengte der redevoeringen, al kunnen wij ook in dat opzicht konkurreeren met de andere partijen! (Gelach.)

Hugenholtz heeft gekonstateerd, dat wij bitter weinig waarde hechten aan de wet; maar het neemt niet weg, dat wij, door voor het bordeelverbod te stemmen, deden wat onze partijgenooten in den Duitschen Rijksdag steeds verlangen. Wij hebben echter het zedelijkheidsmasker afgerukt van dit verbod; Helsdingen heeft betoogd, dat het ons te doen was om de beestachtige slavernij in de borden af te schaffen. (Applaus.)

Maar wij hebben ook voor het rendez-vous-verbod gestemd. Sinds lange jaren hoorde ik Fortuijn niet met zóó onverdeeld genoeg; maar wij moesten zorgen, dat het bordeelverbod niet ijdel werd door het in stand houden van klandestiene borden.

Er is ook gezegd, dat bij de behandeling van het neo-malthusianisme prof. Treub beter optrad dan de fraktie. Hugenholtz moest wegens ziekte in zijn gezin de behandeling overlaten aan mij, die van de kwestie minder werk had gemaakt. Maar Treub is een vurig kampioen van het neo-malthusianisme, en dat kan de fraktie niet zijn. Wij erkennen, dat in menig speciaal geval men zijn toevlucht moet nemen tot beperking van het kindertal. Maar dit is een lapmiddel, alleen een ideaal voor hen die het schandelijk kapitalistisch stelsel willen laten voortbestaan. Dat wij het neo-malthusianisme minder warm verdedigden dan Treub, verdient niet blaam maar lof.

Hebben wij aan de christelijke huichelarij het masker niet afgerukt? Dan heeft men onze redevoeringen niet gelezen. Hugenholtz deed het, en ik heb het ook gedaan. Lange redevoeringen zijn daarover niet gehouden; maar in een enkel kernachtig woord kan men vaak den spijker veel beter op den kop slaan.

Wij hebben het juiste standpunt ingenomen;

men had een sterker geluid verlangd; dat zal misschien nog wel eens voorkomen.

Fortuijn maakt zich druk over de afwijkende stem van Schaper en Ter Laan. De zaak is van zeer weinig belang. Ons overleg vlak voor de stemming leidde ertoe, dat ik tot Schaper zei: ik stem anders dan gij, maar op grond van juridische bezwaren. Gij kunt daaraan maling hebben, maar ik heb in dit opzicht een naam op te houden! (Vroolijkheid.)

Zijn nu aan Dujs de laatste troeven uit de hand geslagen als hij den boer opgaat? Hij heeft er nog wel een paar over! (Gelach.) Moet het P.B. er bij te pas komen? Dit is een zeer ernstige kwestie. Wij stemmen graag gelijk, en wij kunnen in den regel gelijk stemmen. Ons program en ons beginsel is scherp geformuleerd; maar door de vrij. dem. fraktie loopt de lijn van den klassenstrijd heen: een man als Nolting of Ketelaar voelt heel anders dan Drucker.

Moeten wij ons nu beijveren, in alle kleine dingetjes, bijzaken, tot eenheid te komen? Als daarbij dwang heerscht, dan gelooft men ook niet aan onze eenheid in groote zaken. Dan worden wij marionetten. Waar ziet gij die menschen voor aan, dat zij geregeld allen naar denzelfden kant vallen en dat als er eens een losraakt, het P. B. met den lijmpot moet komen? (Vroolijkheid.)

Wij zijn dankbaar voor de humane kritiek. Na zulke woorden kunnen wij met verdubbelden moed strijden voor de bevrijding der arbeidersklasse. (Applaus.)

Hugenholtz: De kritiek van Nieuwendam komt uitsluitend op mijn hoofd neer. Zelfs Troelstra durft de verdediging van mijn houding niet aan. Ik moet mij dus wel zeer slecht hebben uitgedrukt. Wat was de zaak? Ons departement van Buit. Zaken is in de laatste jaren zeer vriendelijk jegens Duitschland. Het legt zich neer bij de ongunstige uitlegging van het vreemdelingen-verdrag, tot schade onzer arbeiders, het deed de concessie van het fort te Vlissingen, en was daartegenover zeer koel tegenover anderen. Voor den minister is het Belgische koningspaar de vertegenwoordiger van België, en de toenadering tot België had hij kunnen bevorderen, door over het bezoek een enkel woord te zeggen in de troonrede. Misschien heb ik mij bij de kritiek daarop wat te beknopt uitgedrukt.

Vliegen: Ik heb mij bereid verklaard de bouwvakkwestie voor mijn rekening te nemen. Hoe stond het? Ze was in de stukken niet voorbereid. Dujs, die de begroting van Justitie heeft, was er niet op voorbereid, wist er niet genoeg van. Hij is toen bij mij gekomen en heeft mij gevraagd of ik het behandelen wilde. Ik heb het geweigerd. En dat niet uit laksheid, doch zeer bewust. Wij nemen gaarne de zaak op ons van arbeiders die in strijd zijn, ook al zijn het anarchisten. Maar dan moet in hun optreden niet $\frac{3}{4}$ of $\frac{7}{8}$ ongelijk liggen. Ik kan niet zeggen: onze partijgenooten zijn mishandeld alsof zij onderkruipers waren, ofschoon zij handelden in opdracht van hun organisatie, maar ... en dan eenige bezwaartjes stamelen. De hoofdzak moesten wij toegeven. De zaak was afgeloopen, en De Visser en Van Nispen vroegen nog krachtiger optreden. De minister deed geen enkele toezegging. Had hij dat wel gedaan, dan waren wij er tusschen gekomen. Nu zouden wij hebben moeten verdedigen, dat anarchisten een staking proklameeren, mede gericht tegen de moderne organisatie, op eigen rekening, zonder overleg, en ieder die niet staakt, tot onderkruiper proklameeren, op straat afranselen, mishandelen. Tegen zulk een handelwijze moeten wij

met alle kracht optreden; hadden wij hierover in de Kamer gesproken, zouden dan de reaktionaire heeren in onze woorden geen steun hebben gevonden voor hun aktie bij den minister?

Door Troelstra's uiting in zijn Kerstrede is de indruk gemaakt, alsof ons zwijgen een nalatigheid was. Neen, het was opzet. Men kan de vrijheid niet erger in gevaar brengen, dan door er misbruik van te maken. Gelukkig heeft de moderne organisatie dit geweld niet noodig. Mocht de minister pogen, de vrijheid te verkorten, dan zullen wij op de bres staan, en zorgen, dat uit dit anarchistisch relletje geen duurzaam kwaad voor de vakbeweging wordt gebrouwen.

Nu de kritiek op het P. B.

De kantoorbedienden zenden tegelijkertijd aan de afdeelingen en het P. B. een motie, om adhaesie. Het P. B. kwam later dan de afdeelingen, en nam een standpunt in, afwijkend van sommige afdeelingen. Erkend is door de kantoorbedienden, in het bijzijn van het N. V. V., dat voortaan het P. B. eerst moet worden geraadpleegd. Hetzelfde geldt voor het ontwerp voor de gehuwde ambtenaressen.

Fortuijn wil de vakbeweging stellen achter de partij. Spr. waarschuwt tegen zulk een betoog. In politieke zaken gaat natuurlijk de partij voorop; maar ze heeft niet de suprematie over de vakbeweging.

Fortuijn: Dat heb ik niet bedoeld!

Vliegen: Gij zegt: moeten ook geen twee-eenheid hebben. Maar wij zeggen: de vakbeweging is niet ondergeschikt aan de partij, zij is zelfstandig; wij handhaven het twee-armen-systeem.

De kwestie-Edam staat zoo: in het Statendistrikt Edam zijn twee afdeelingen. Nieuwendam wilde een kandidaat stellen. Edam niet. De tijd ontbrak om de zaak op te lossen, en wij adviseerden: het is beter, geen kandidaat te stellen, dan een achteruitgang van stemmen te veroorzaken. Er moet echter een regeling worden getroffen, bijv. een distrikt-referendum invoeren, waardoor dergelijke moeilijkheden worden voorkomen.

Voor Hollaar's pessimisme is geen enkele reden. Het jaar 1910 was stil. De petitionnementsakte kon nog geen vruchten opleveren. Toch gingen wij nog vooruit met 5 pCt. Het leeuwendeel kwam van het platteland. Na de verkiezingen van 1909 klaagden wij over het platteland. Dit is nu bezig in orde te komen. Nu ging het weer niet hard genoeg in de steden. Laat men zich daarover niet al te ongerust maken. Aan het P. B. heeft men den toestand niet kunnen wijten, en er is reeds kentering. Er is dus geen enkele reden voor pessimisme.

De partijsekretaris Van Kuylhof merkt op, dat de gemaakte opmerkingen over het P. B. zich eigenlijk beperken tot het vragen van inlichtingen over zeer ondergeschikte punten. Waarom een briefje niet eerder is geschreven, het P. B. niet eerder naar Groningen ging, e. d. De dossiers over dergelijke speciale punten kunnen hier niet worden mee-gebracht, als men ons niet van te voren waarschuwt.

In de kwestie-Edam handelden wij zoo snel als wij konden. Wij moeten nu eenmaal vaak een beslissing een poosje laten wachten. Wat de kwestie der gehuwde ambtenaressen betreft; ik meende, dat de zaak was afgehandeld; toen bleek dat men nog een antwoord verwachtte, zond ik het zoo uitvoerig mogelijk.

Hoe komt het, dat men op elk kongres weer spreekt over Lemmer? Er is een partijgenoot, die zich tot levenstaak heeft gesteld, de vrienden van De Lemmer op te voeren. Hij zit reeds jaren te

Amsterdam, en schrijft daarover aan het P. B., de krant, het „Weekblad“, de afd. Amsterdam; ik heb een dik dossier erover, dat ik niet zal voorlezen. (Gelach.)

Er zijn te Lemmer twee partijgenooten, die lid zijn, tot voor kort waren, behalve lid van de afdeeling, van de plaatselijke kiesvereniging. Het P. B. heeft uitvoerig beraadslaagd over de richting die de propaganda in het distrikt moet inslaan, ook met Hugenholtz; wij hebben de richting aangegeven, wij houden Lemmer in de gaten, er worden in het distrikt steeds nieuwe afdeelingen opgericht, er zal weldra worden vergaderd, en indien het noodig is, zullen de Lemsters op den goeden weg gebracht worden.

Hiermede hoopt spr., dat de zielezorg speciaal voor de leden der afdeeling Lemmer van den bewusten partijgenoot heeft afgedaan.

Als er een verzoek aan het P. B. komt om naar Groningen te gaan, zal het P. B. beoordeelen of het noodig is. Ditmaal oordeelden wij het volkomen overbodig; wij waren geheel op de hoogte van den toestand, en een konferentie was in de maak, een extra-bezoek was dus niet noodig.

Toen wij hoorden, dat de afd. Breda zich wilde onttrekken aan de gewestelijke organisatie, heeft het P. B. eenstemmig zich daartegen gekeerd, en geadviseerd tegen het oprichten van een blaadje. Als nu de afdeeling toch zich gedraagt als een kind, dat zich niet stoort aan een vermaning, kan het P. B. toch niet den schoolmeester gaan spelen. Er is mij echter trouwens niets van bekend, en de afgevaardigde van Breda spreekt het zelf reeds tegen.

Wat den omvang van de werkzaamheden van het sekretariaat betreft, deze worden inderdaad te omvangrijk. Als er een in de partij niet tevreden is met de middelen van organisatie waarover wij beschikken, dan ben ik het. Wat ons vooral ontbreekt, zijn de middelen tot het vasthouden der eenmaal gestichte afdeelingen. Er zal door het P. B. over moeten worden gesproken, of onze organisatie voldoende is, om vast te leggen en te houden wat bereikt is door de propaganda.

De Voorzitter stelt nu voor, ter overweging aan de Kamerfraktie te zenden het voorstel-Leeuwarden ten gunste van het openen der stem-bureau's van 8 uur v. m. tot 10 uur n. m.

Aldus wordt besloten.

Gouda trekt zijn voorstel in, dat bij herstemmingen voor de Tweede Kamer alleen voorstanders van A. K. voor mannen en vrouwen worden gesteund.

De Voorzitter verzoekt Amsterdam I-IV, om zijn motie in te trekken, gericht tegen het ongelijk stemmen van Kamer en raadsleden. Verwerpen is niet wenschelijk, omdat het verschijnsel zelf zeker ongewenscht is.

Fortuijn acht de warme ontboezeming van Troelstra over deze zaak minder op haar plaats. Spr. verlangt alleen een rapportje.

Duijs: Het is een snertzaak!

Fortuijn: Zeg jij dat dan!

Wibaut is het geheel met Troelstra eens: als wij het over beginselzaken eens zijn, dan is afwijkend stemmen op bijzaken geen kwaad. Met wat Fortuijn wil bereikt men alleen dat men stemt tegen zijn meening in; dat bederft het karakter; of naar de koffiekamer gaat; dat is een flauwigheid (gelach). Het rapport zou niets dan algemeenheden bevatten. Verwerping van het voorstel zou door de tegenstanders verkeerd worden uitgelegd.

Laat ons dus besluiten omtrent dit punt over te gaan tot de orde van den dag! (Luid applaus.)

Fortuijn: Het voorstel komt niet in stemming als het niet wordt gesteund!

De Voorzitter dankt Fortuijn voor dien raad. Het voorstel wordt niet ondersteund; het komt dus niet verder in behandeling.

De rechtspositie van den partijsekretaris zal in het P. B. worden behandeld.

Propaganda.

Verder belooft het P. B., te zullen spreken over wat voor de propaganda ten platten lande extra kan worden gedaan.

Maastricht vraagt een brochure, ter toelichting van het ontwerp-beginsel-program; het P. B. echter geeft de voorkeur aan zoo'n brochure, als het program is aangenomen.

Amsterdam V wil een brochure-kommissie; het P. B. zal in de eerstvolgende vergadering over den brochurehandel spreken; het wil iets dergelijks als de perskommissie voor het petitionnement, aan wie het hulde brengt voor haar werk. (Applaus.)

Heerlen wil een partij-korrespondentie-blad; dat is echter voor ons land niet mogelijk en niet noodig. Er zou een volle man voor noodig zijn, terwijl „Het Volk” volledig de gegevens biedt. Heeft men iets te vragen over lasterlijke persberichten, dan doen wij al het mogelijke om die te achterhalen, en dat lukte meestal, bijv. over de opsomming van menschen in Oostenrijk die er met de kas vandoor zijn gegaan.

Matthijssen-Amsterdam V vraagt, of de brochure-kommissie ook het jaarboekje te behandelen zal krijgen.

De voorzitter antwoordt bevestigend.

Loenen-Eindhoven vraagt een uitspraak inzake het kolporteren van anti-godsdiensige lektuur. Verschillende partijgenooten in de zuidelijke provinciën werken meer met de „Kruisspin” dan met de „Eendracht”. De afdeling wenscht te weten, welk gedragslijn moet worden gevolgd.

De Voorzitter: Wij kunnen geen gedragslijn vaststellen. Tegen de kolportage met de „Kruisspin” kunnen wij niets doen; maar wij moeten de partijgenooten pogen te verhelderen, opdat zij begrijpen dat onze eigen propaganda van hooger belang is. Men weet nu, dat de partij met de „Kruisspin” niets heeft te maken. Alleen van schandaallektuur in engeren zin kan de kolportage worden verboden.

Stavenisse de Brauw-Gouda vraagt, of de brochure-kommissie zelf de brochures alle zou schrijven.

De Voorzitter antwoordt ontkennend. De punten omtrent de propaganda worden deels ingetrokken, deels naar het P. B. verwezen.

Aan de orde is de bespreking van

„Het Volk” en „Het Weekblad”.

Michels-Den Helder brengt hulde aan de redactie voor haar arbeid; maar heeft kritiek op verschillende korrespondenten, die veel te lange stukken schrijven. Het kongres beware ons voor Arnhemse brieven; de Rotterdamse moeten verdwijnen of worden verkort. Ook de raadsverslagen zijn grootendeels te lang. Den Helder zelf past de grootst mogelijke korthed toe; men wordt dan veel beter gelezen. Spr. kent het tarief der redactie niet, laat zij vooral niet per regel betalen!

Vliegen: Zoo glad zijn wij wel.

Michels verzoekt de korrespondenten zich zooveel mogelijk te beperken.

Een klein woord van kritiek. De „N. Amsterdamer” heeft aanmerking gemaakt op het stemmen der Kamerfractie voor de oktrooiwet. De snauw, na lang wachten door onze redactie gegeven,

maakt den indruk van verlegenheid. Ik geloof, dat de „N. Amsterdamer” gelijk heeft, maar vind dat niet erg; er zijn wel meer tegenstrijdigheden van gering belang bij ons.

Stavenisse de Brauw-Gouda dankt de administratie, dat zij geregeld, de adressen der agenten in de krant zet.

Spr. verdedigt het voorstel om de vereenvoudigde spelling in te voeren, zooals zij is aangenomen door de Vereeniging voor de vereenvoudigde spelling. De tegenwoordige spelling is niet in overeenstemming met de beschaafde uitspraak. Waarom schrijven wij hoopen met 2 o's en hopen met één? Waarom geeft men geslachten aan voorwerpen? Waarom de ch in mensch? Er kan in de spelling veel worden vereenvoudigd; eigenlijk komt het er niet veel op aan hoe men spelt; maar de zaak is van groot belang voor de school. Het kost enorme tijd om de kinderen de tegenwoordige spelling te leeren. Die tijd kon veel beter worden besteed. Bovendien bederft men het verstand der kinderen, als men hen moet leeren waarom bijv. „thans” niet moet worden geschreven „thansch”.

De redactie zegt: de zaak moet uitgaan van de school. Dit is echter een utopisch standpunt. Baas over de school zijn de ministers, het schooltoezicht, in den regel een onderwetsche menschensoort. De ouders zelf zullen zich moeten inspannen en de regeering moeten drijven. Een eerste stap is, dat onze partijbladen vereenvoudigd spellen. Zal men de arbeiders verwarren? De lezing van „Het Volk” schaden? Ik geloof daar geen woord van. Menschen, die gewoon zijn te schrijven, hebben last van de vereenvoudigde spelling; maar de arbeiders kan het niets schelen, er zijn zelfs voorstanders van de vereenvoudigde. Een Rotterdammer zag haast geen verschil. Met een beetje moeite komt men overigens over den last heen. De patroons, die brieven krijgen van vakorganisaties, zullen wel meer op den inhoud dan op de spelling letten.

Gouda stelt niet voor het sterk Hollandsch maken van vreemde woorden. De Vereeniging treedt in dit opzicht hoogst gematigd op. „Losjement” willen wij niet schrijven. Arbeiders met zeer goede ideeën worden vaak van schrijven afgeschrikt om de moeilijkheid van de spelling. De zaak is van belang voor de arbeiders en hun kinderen. (Applaus.)

Wolda-Leiden brengt aan de redactie warme hulde voor de propaganda tegen de klerikale demagogie. Zij propageert daarbij het juiste socialistische inzicht, maar gaat tegenover de liberalen niet steeds precies op dezelfde wijze te werk. Bij de kiesrechtaktie heeft zij niet voldoende uiteengezet, dat de liberalen even sterke tegenstanders van het onverzwakte A. K. als de klerikalen zijn. In dit opzicht moet beter het juiste socialistisch inzicht worden gepropageerd. Er moest niet worden gezegd, dat bij de liberalen de oude kiesrechtliedje niet roest, e.d.

De juiste konklusie van „Het Volk” moest zijn, dat het de liberalen alleen erom te doen is, de arbeiders in 1913 voor hun karretje te spannen.

Een enkel woord over de houding der redactie tegen partijgenooten van de uiterste linkerzijde. Aan Albarda is verweten, dat hij behoefte heeft aan kwesties, terwijl hij toch de voorwaarde wilde scheppen waarop de partij ook in de schoolkwestie haar proletarisch werk kan doen. (Applaus.) Ook Ricardo's verdediging van vrij debat op de Amsterdamse petitionnementsvergadering moest niet school-

meesterij en grootvaderij worden genoemd. De buitenlandsche overzichtschrjver in de „Eendracht” is uitgemaakt voor iemand die van de Engelsche toestanden geen verstand heeft, terwijl even later de buitenlandsch-overzichtschrjver in „Het Volk” tot dezelfde konklusie kwam als de „Eendracht”.

Tegen de S. D. P. moet scherp worden opgetreden; zij is een belemmering voor de verspreiding van het proletarisch inzicht; maar wij onzerzijds mogen geen soc.-dem. kleineeren of verbitteren; wij moeten sturen naar herstel der eenheid. (Applaus.)

Heykoop-Rotterdam I is met de redaktie zeer tevreden. Zij is zoowel tegen links als tegen rechts principieel opgetreden.

Er worden aanmerkingen gemaakt op de opname van scheepvaartberichten; men zegt dan: de havenarbeiders verlangen ze; maar voor Rotterdam komen zij 36 uur te laat. (Gelach.) Zij hebben dus geen waarde meer, en de Rotterdamsche havenarbeiders worden gedwongen, een ander blad te lezen.

De wekelijksche Rotterdamsche korrespondentie wordt niet altijd gelezen met onverdeelde bewondering. Wij wenschen de vaardige pen van Spiekman in dienst van ons blad te houden; maar een vaste wekelijksche brief kan niet altijd frisch zijn. Hij bevat soms herhalingen, of wel bepaalde zaken worden opgehouden om den brief.

Eindelijk had spr. gaarne in het blad ook dit jaar overzichten gezien van den omvang en den groei van de buitenlandsche vakbeweging. De propagandisten der vakbeweging zouden daar veel nut van hebben. Laat de redaktie ze elk jaar geven! (Applaus.)

Vleming-Zwolle brengt hulde aan de redaktie voor de geregelde artikelen van Wibaut, Heijermans e.a. Daarvan gaat groote opvoedende kracht uit. Maar er komen te weinig artikelen, die socialistische verdieping brengen. „Het Volk” ontaardt al te veel in strijd tegen de klerikalen.

Ook is Zwolle van meening, dat de plaats der Rotterdamsche korrespondentie beter kan worden gebruikt voor werkelijk socialistische artikelen.

Kuyper-Laren-Blaricum verdedigt de aanstelling van een hoofdredaktie. De redaktioneele leiding voldoet niet aan de eischen die de partij kan en mag stellen. Er wordt gepoogd, de krant te maken tot een volksblad dat konkurreert met de „Courant” e.d. Maar „Het Volk” moet niet allereerst de nieuws- maar de weetgierigheid van het proletariaat op soc. dem. wijze bevredigen en leiden. Wij hebben minder behoefte aan een ochtend-editie en Reuter-telegrammen dan aan een goed-geregedigeerd blad, een blad dat het inzicht verdiept. Maar ook de geestdrift en de bezieling van het proletariaat moeten worden versterkt. Niet alleen om den proletariër geluk te geven in zijn zorgvol bestaan, doch tevens om hem tot uiterste krachtsinspanning in den klassenstrijd te brengen. Aan die twee eischen voldoet de krant niet. Spr. zal enkele zeer treffende voorbeelden geven. Vooreerst het artikeltje over arbeidsontwikkeling, geschreven naar aanleiding van de kongres-agenda. Daarin ligt een miskenning van wetenschappelijke opleiding en voorlichting. Voorlichting, hulp, benutten van de systematisch

geordende ervaring van anderen is absoluut onontbeerlijk. Voor een redakteur van onze krant is wetenschappelijk fundament onmisbaar. Spr. wil geen lange theoretische beschouwingen in de krant. Zijn eigen artikelen mogen niet worden beschouwd als model, dat zijn excerpten van tijdschriftartikelen, geplaatst in „Het Volk” omdat wij geen partij-maandschrift hebben. Maar Kautsky, Troelstra, Wibaut, en buiten onze partij Gorter, kunnen zeer eenvoudig moeilijke vraagstukken behandelen. Wibaut geeft voor geschoolde theoretici weinig nieuws, maar hij voldoet met zijn uitnemende soc. dem. journalistiek niet alleen aan de ongeschoolde massa, maar ook aan de meest verfijnde intellektueelen. (Applaus.)

In onze redaktie ontbreekt wetenschappelijk fundament. Het maatschappelijk gebeuren wordt bezien, niet doorzien.

Ook het idealisme wordt niet genoeg bevorderd. Spr. noemt als voorbeeld den dood van Singer. Van de begrafenis gingen de duizenden naar huis, gesterkt door het besef van de kulturhistorische beteekenis der sociaaldemokratie. De nagalm daarvan, vergeleken met wat de „Leipziger” schrjft, geeft een reusachtig verschil. Een redakteur gaat naar de begrafenis, schrjft over Unter den Linden en de persen van de „Vorwärts”. Daar wordt door de andere redakteuren het blauwe potlood niet doorgeschaald. Is dat de manier om ons op te voeren, om ons het besef van het groote van onzen strijd bij te brengen? Is dat proletarische kultuur? (Applaus.)

De Voorzitter: Kuyper houdt zich niet aan de gemaakte afspraak. Gaat hij zoo door, dan duurt dit debat zeer lang. Was Kuyper eens bij de redaktie gekomen, dan waren deze kwesties gemakkelijk opgelost. (Protesten.)

Kuyper meent, dat een redaktie met alleen nuchtere menschen niet kan voldoen aan de eischen die het idealisme stelt.

De plaatselijke korrespondenties kunnen van belang zijn als belangrijke gegevens met maatschappelijk inzicht worden verwerkt; maar wie buiten Rotterdam heeft iets aan de Rotterdamsche brieven, welke Rotterdamer heeft er iets aan. Laat men niet ook nog Arnheemsche brieven geven. Ook de raadsverslagen zijn veel te lang. Het kan ons niet schelen wat in den Leeuwarder raad gebeurt. (Protesten.) De details behooren althans in „De Gemeente”. Ook de Kamerverslagen, hoe uitnemend ook, zijn te lang. Onbeduidende sprekers en onbeduidende zaken kunnen nog korter behandeld worden. Daarentegen bevat de krant te weinig socialistische en populair-wetenschappelijke artikelen.

Deelt het kongres deze opvatting min of meer, wat moet er dan worden gedaan? Uitbreiding van de krant is niet allereerst noodig; de redaktioneele krachten der krant moeten worden verbeterd. Wij bedoelen geen vervanging van de redakteuren; maar hun krachten schieten te kort bij de hoofdartikelen. Daarom wenschen wij een hoofdredaktie, die haar geestelijk cachet op de krant drukt.

Wij zijn niet principieel tegen een kollektieve redaktie; maar er is aan eerste-klas-krachten daarvoor niet genoeg voorraad. Daardoor wordt het peil van de krant gedrukt. Het is volstrekt geen schande, dat de redaktie tegen

haar taak niet is opgewassen. Die taak is veel belangrijker dan de funktie van partijbestuurder; zij wordt gegeven aan een kollektieve redaktie, waarin tal van leden zitten, die stuk voor stuk, noch voor hoofdredakteur, noch voor partijbestuurder in aanmerking zouden komen. Is er een hoofdredaktie, dan zullen alle persoonlijke kwaliteiten der andere redakteuren toch tot uiting komen.

Onze afdeling heeft haar voorstel zoodanig gewijzigd, dat zij vraagt een kollektieve hoofdredaktie. En nu stelt spr. voor daarvoor te benoemen Troelstra, Wibaut en Vliegen. Ik hoop, dat Ankersmit en De Roode zich daarbij neerleggen. Men zal zeggen: Troelstra, Wibaut en Vliegen hebben zooveel ander werk. Dan moeten zij zich daarvan gedeeltelijk losmaken. Want een goede krant is het allereerst noodige voor onze partij.

Wat ik zei, zal bij velen uwer geen weerklank vinden. Hoe komt dat? Velen uwer zijn geesteskinderen van de „Volk”-redaktie. Gij kent alleen haar slapen kost, en weet niet, dat er veel krachtiger voedsel is te vinden. Slechts zelden hoort men met liefde spreken over de krant. De geringe groei in de steden, de wanverhouding tusschen het aantal georganiseerde arbeiders en het abonnentental en het geringe élan der partij, zijn voor een deel aan de krant te wijten. Neemt de motie Laren-Blaricum aan. (Applaus.)

De Voorzitter: Dit applaus zou mij zeer aangenaam zijn, als het beteekende, dat het debat nu uit kon zijn. (Applaus.) Er zijn nog acht sprekers ingeschreven, maar ik stel voor, dat nu de redaktie het woord krijgt om te antwoorden, en dit onderwerp vandaag wordt afgehandeld. (Applaus.)

Keesing-Amsterdam III waarschuwt ernstig hiertegen. Voor het eerst is er vrede in de partij en kunnen wij ons vrij uitspreken. Laat men niet den schijn wekken, dat de redaktie de kritiek niet aandurft.

De Voorzitter waarschuwt tegen den indruk dien het in de partij zal wekken als wij weer onze zaken niet afwerken. Unaniem is vanmorgen besloten, heden dit deel der agenda af te maken. (Protesten.)

Vleming: Laten de andere partijbestuurders zich ook uitspreken!

De Voorzitter: Het kongres moet beslissen, of het debat zal worden gesloten.

Bij handopsteken wordt het voorstel van den voorzitter verworpen. (Applaus.)

De Voorzitter: Ik protesteer tegen dit hatelijk gejuich. Ik vrees geen kritiek: wij hebben er ons altijd doorgeslagen, en zullen het heusch ook heden nog wel doen! (Applaus.)

Op voorstel van Rotterdam III wordt de spreektijd beperkt tot 5 minuten.

Keesing-Amsterdam III bedoelt allerm minst te zeggen dat de redaktie geen verdienstelijk werk doet. Maar waar het wringt is o.m. door Heykoop aangetoond. Niet alleen scheepvaartberichten, ook belangrijke kwesties worden in „Het Volk” te laat behandeld. Spr. noemt artikelen van het Archiv für Soz. Wissenschaft over de Australische vakbeweging, over de kollektieve kontrakten in Duitschland in het „Korrespondenzblatt”, over de kosten in het buitenland besteed aan sociale wetgeving, over de vermogenstoename, blijkende uit de „Jaarcijfers”, de statistiek van het N.V.V.

Was plaatsgebrek oorzaak? Er werd geschreven over spiritistenontmaskering, over de Westersstraat-Vischmarkt, over St. Nikolaasfeesten.

Er moet bij de redaktie worden gewerkt met meer systeem; als haar de tijd ontbreekt, laat men dan aan specialiteiten opdragen, over hun onderwerp te schrijven. Spr. wenscht weer regelmatige opneming van de vrouwenrubriek. (Applaus.)

Stenhuis-Delft sluit zich aan bij het gezegde over de Rotterdamse korrespondentie. Er is verder in de krant niet behoorlijk geschreven over de principieele beteekenis van de groote uitsluiting in de bouwvakken in Duitschland. Deze toch was, dat wij hier te doen hadden met een goed-georganiseerde poging der werkgevers, om van het kollektief kontrakt inplaats van een middel tot verheffing der arbeiders, een wapen te maken in handen der patroonsorganisatie, om de arbeiders neer te drukken.

Spr. is voor de kollektieve redaktie. Wanneer een allereerste kracht in de partij zich niet beschikbaar stelt voor de kollektieve redaktie, achten wij hem te ijdel voor hoofdredakteur.

Fortuyn-Amsterdam I-VI komt op tegen de manier waarop de Zwolsche „Soc. Democraat” een uitbrander kreeg over de plaatsing van een artikel van Ricardo, waarin de houding der redaktie wordt gekritiseerd. Toen schreef hij: men roepe ons ter verantwoording op het kongres. En nu dat geschiedt, snijdt hij het debat af. (Protesten.)

Wij zouden voor een hoofdredakteur zijn, als er een was te vinden. Wie van de drie, Troelstra, Vliegen of Wibaut, zou de baas moeten zijn? Troelstra, want Vliegen en Wibaut hebben elken dag ruzie met elkaar.

Het is half zes en de zitting wordt gesloten.

Tweede dag.

„Het Volk” en „Het Weekblad”.

Het kongres wordt Maandagmorgen tegen 10 uur heropend.

Schaper verklaart thans als voorzitter op te treden, op verzoek van Vliegen, omdat mede Vliegen's redaktiebeleid besproken werd. Gisteren was dit onwillekeurig verzuimd. Wanneer men meent, dat Vliegen gisteren uit partijdigheid het debat sluiten wilde, zou hij dan toch zeer dom gedaan hebben, want hij kon immers verwachten, dat na Kuiper's aanval van de vele nog te wachten sprekers juist ook nog wel verdedigers van de redaktie zouden opstaan. (Applaus.)

Den Exter-Amsterdam IX geeft de redaktie in overweging, de lange wewekelijksche korrespondenties te splitsen in dagelijkse berichten. Het is een misstand drieërlei korrespondenten in één stad te hebben, waarvan de een enkel korte berichten mag leveren, de ander lange beschouwingen. Tegen de meening van Laren-Blaricum, dat „Het Volk” minder nieuwsblad moet zijn, moet worden opgekomen. Wil men dat „Het Volk” de burgerlijke volkskranten verdringt, dan moet het blad alles geven aan berichten wat de arbeiders noodig hebben, desnoods door uitbreiding.

Ter Laan bepleit de wenschelijkheid in „Het Volk” de vereenvoudigde spelling in te voeren. De kwestie is onbeteekend in vergelijking van de groote sociale vraagstukken. Het is ook voor de taalgeleerden een onbelangrijke kwestie, al verklaren zij zich bijna allen voor de vereenvoudigde spelling. De zaak is vooral van belang voor de arbeiders, voor het arbeiderskind en dus voor de

partij. Van de zes jaar leertijd voor het kind, gaat een kleine zeshonderd uren verloren aan het volstrekt onbeteekenende spellingonderwijs, Een half jaar verloren voor vruchtdragend onderwijs, — dat heeft toch zijn groote waarde. Er is bijna niemand thans die zonder fouten schrijven kan, terwijl ieder die eenige moeite doet, in de vereenvoudigde spelling in een paar dagen zonder fouten schrijven kan. Die spelling brengt de ongeletterden niet in de war, maar juist uit de war. Taalbederf is het niet; men schrijft de taal enkel eenvoudiger dan nu. De tijd is nu te kort om de zaak te behandelen. Ik ben, dat geheim mag ik wel verklappen, de man die de 21 man der circulaire bijeengebracht heeft.

De voorzitter **Schaper**: Dat vergeef ik je nooit. (Gelach.)

Ter Laan: In dezen zelfden stijl zou ik moeten zeggen: ik vergeef jou nooit dat je je bemoeit met lokale bladen die je niet aangaan. Ik doe nu het voorstel, om deze zaak aan te houden; dan kan de kwestie nog een jaar doorwerken.

Spiekman verklaart in zake de veelbestreden Rotterdamse korrespondentie, dat hij natuurlijk, waar men de ruimte beter aan kleinere berichten of andere artikelen besteedt acht, aan de redaktie zal berichten zijn wekelijksche korrespondentie in „Het Volk” te zullen staken. (Applaus.) Aan een wensch van het kongres geeft hij gehoor.

Vliegen: Van een wensch van het kongres is niets gebleken.

Spiekman: Ik vat het zoo op. Over mijn verdere medewerking aan „Het Volk” zal ik met de redaktie spreken. — Wat de scheepsberichten betreft, vergete men niet, dat die behalve voor bootwerkers, ook voor vele anderen van belang zijn, al komen ze iets later. — Kuypers kritiek op „Het Volk” heeft op mij een anderen indruk gemaakt dan blijkbaar op Vliegen; ik zag daarin een goed bedoelde poging om meer socialistisch, wetenschappelijk inzicht en meer idealisme te brengen. Ik waarschuw echter tegen opvolging van Kuypers raad. Zooals „Het Volk” thans wordt geredigeerd, is het de eenige manier om het onder de groote massa der arbeiders te brengen. Kuypers wenschen kunnen eerst later, bij vergrooing van „Het Volk”, ingewilligd worden.

Tas-Amsterdam IV brengt hulde aan de groote verbetering, die „Het Volk” den laatsten tijd heeft ondergaan. Maar zeer gemist werden den laatsten tijd de rubrieken Drankbestrijding en Buitenlandsche socialistische literatuur. Nog licht spr. toe, waarom hij betreurt dat van het Maagdenburgsche kongres het verslag uit de Deutsche pers bewerkt is, inplaats van door onzen afgevaardigde geschreven te worden.

Matthijssen-Amsterdam V: De stroom van kritiek op partijorganen richt zich dit jaar op „Het Volk”. De vorm der kritiek was echter wel scherp, maar de inhoud tamelijk hol. De enkele zakelijke opmerkingen betroffen onbelangrijkheden als onvoldoende verbindingen tusschen Australië en Keizersgracht. Tegen Wolda's uitlating, dat als „Het Volk” scherp is tegen een Marxist, dit tegen een zekere richting gaat, is onjuist. De redaktie van „Het Weekblad” ontving ook protesten tegen haar scherpe onderschriften en weigert evenzeer ingezonden stukken op dezelfde gronden als „Het Volk”. Wanneer wat Ricardo schrijft, door de redaktie niet schoolmeesterig genoemd mag worden, laat ons het onderwijzerspraat noemen. Heeft „Het Volk” gebrek aan idealisme? Ja, zegt Kuypers, vergelijk „Het Volk” en de „Leipziger” maar eens over Singer's dood. Ik antwoord: vergelijk die twee bladen eens bij Tak's dood. (Applaus.)

Maar bij Singer's dood zou Vliegen's verslag te nuchter geweest zijn. Ja, Vliegen is uit de arbeiderswereld voortgekomen, hij is geen dichter, wij waardeeren in zijn persoon juist zijn nuchterheid. Kuypers stelt zulke hooge eischen, dat hij ze in één hoofdredakteur niet vinden kan, maar er drie moet hebben. (Applaus.)

Emmer-Zaandam klaagt er over dat Zaandamsche korrespondenties geschrapt worden, terwijl de Amsterdamsche berichten en raadsverslagen reusachtig groot zijn. Jammer is, dat Spiekman nu zijn Rotterdamsche brieven intrekt.

Bosman-Rotterdam I klaagt over een behandeling van de „Volk”-redaktie. In de Rotterdamsche korrespondentie zaliger nagedachtenis werd een groep partijgenooten gediskwalificeerd, — de schrijver daarvan heeft de eigenaardigheid van uit zijn Olympische hoogte sommigen te diskwalificeeren en anderen weer kransjes om de slapen te vlechten — dit had spreker tot een protest aanleiding gegeven. In een typisch burgerlijk briefje van de redaktie werd dit geweigerd om den „toon” en om scheldwoorden als „reaktionair”.

Troelstra: Ben je bij de kommissie voor de geschillen geweest?

Bosman: Het was mij de moeite niet waard.

Troelstra: Maar wel de moeite waard om het hier ter sprake te brengen?

Wibaut spreekt over Kuypers's denkbeeld om een kollektieve hoofdredaktie in te stellen. Als ik in de partij den man zag in staat om werkelijk de hoofdredaktie te voeren, dan zou ik dien man benoemen willen. Maar die man zou ongeveer niets anders kunnen doen dan hoofdredakteur te zijn. Zou Troelstra het worden, dan zou hij moeten ophouden leider der Kamerfraktie te zijn. De partij zou dat zeker niet willen. Ook Vliegen is veel te veel met werk overladen om hoofdredakteur te zijn. En met mij staat het even zoo. Daarom wil Laren-Biaricum juist een kollektieve hoofdredaktie. Maar dat is een onmogelijkheid, het allerslechtste wat men zou kunnen doen. Men bedenke eens, wat er dan wel niet zou moeten gebeuren, voordat een artikel tot stand kwam, tenzij de kollektiviteit een wassen neus was. Een dagblad is werkelijk iets anders dan een weekblad of een maandblad. Elken dag moet 's ochtends snel geschreven worden. Een hoofdredakteur kan niet kollektief zijn. „Het Volk” is natuurlijk wel voor verbetering vatbaar. Vergeleken met buitenlandsche partijbladen echter mag „Het Volk” er zeer wel zijn, en is het een goede krant, zeker wanneer men in aanmerking neemt de samenstelling der redaktie, en hoe krap wij in het geld zitten. De verbetering moet echter in andere richting gezocht worden dan in de benoeming van een „kollektieve” hoofdredaktie.

Troelstra spreekt zijn bevreemding uit, dat, wanneer kongresleden van plan zijn voorstellen te doen, die berusten moeten op de bereidwilligheid van partijgenooten, zij zich niet eerst van die bereidwilligheid overtuigen. Als Kuypers zich eerst eens vergewist had, zou hij gehoord hebben, dat ik niet bereid ben hoofdredakteur te zijn en zeker niet lid van een kollektieve hoofdredaktie. Zeker kan en moet aan de redaktie van „Het Volk” veel veranderd en verbeterd. Dat bedoelt geen blaam voor de leden der redaktie, die het blad leiden zoo goed als onder de bestaande omstandigheden het maar eenigszins zijn kan. De vergelijking met de buitenlandsche partijpers kan „Het Volk” inderdaad uitstekend doorstaan. Van groote, zeer ruim van geld voorzien bladen als „Vorwärts” en de Wiener „Arbeiterzeitung” moet men natuurlijk

afzien. Maar „Het Volk” staat mijlen hoog boven de socialistische pers van andere kleine landen, zooals de Belgische en de Deensche pers, wier navolging ten onzent een storm van verontwaardiging wekken zou. Wij moeten lelijk zijn en niet een absoluut ideaal als leidraad nemen. Wanneer ik „Het Volk” kritiseeren wil, doe ik het alleen op een oogenblik, dat ik weet dat wij over de middelen beschikken om verbeteringen te brengen en dat is thans niet het geval. De beschrijvingsbrief toont aan, dat men ten opzichte van de intellectuele propaganda andere en zwaardere middelen wil. Dat geldt ook voor „Het Volk”. Als de door den richtingsstrijd der laatste jaren onmogelijk gemaakte organisatie der intellectuele krachten er komt en er komt dan geld, geld en nog eens geld, dan kan „Het Volk” verbeterd worden. Als het zoover is, dan zal het Partijbestuur uit eigen initiatief niet nalaten om op te treden. Tot slot uit spr. de hoop, dat de woordvoerder der redaktie, gehoord de groote waardeering van verschillende zijden gebracht, niet al te scherp op de geuite kritiek zal antwoorden. (Applaus.)

Vliegen, voor de redaktie sprekend, wijst er op dat ten deele tegenstrijdige grieven geuit zijn, die daarom niet alle te bevredigen zijn. Zoo vindt de een de korrespondenties, de gemeenteraadsverslagen enz. te groot, de ander te klein. Die dingen moet men aan de redaktie overlaten.

Eerst eenige kleinigheden. Er is geklaagd over een debatje met den „N. Amsterdamer”, een blaadje zonder lezers, dat lezers tracht te vinden door hevig antisocialistisch te doen en ons uit den treure sommeert om dit of dat te verklaren. Wij hebben dat blad eenmaal geantwoord, maar laten het verder sommeeren. Men moet niet vergeten, dat men polemieken niet voert om den tegenstander een plezier te doen, maar wanneer men het zelf in het belang der eigen partij noodig of nuttig vindt. Dat spreekt van zelf.

Wat de scheepvaartberichten betreft, deelt spr. mede, dat de redaktie de berichten krijgt enkele uren nadat ze in de wereld zijn. Erg ondbakken kunnen ze dus niet zijn. Maar daarenboven is herhaaldelijk vergeefs aan Rotterdammers gevraagd den weg tot verbetering aan te wijzen. De redaktie zal doen wat ze kan. Voor Amsterdam is „Het Volk” wat die berichten betreft, in ieder geval zeer aktueel. Maar men bedenke: wij verschijnen slechts eenmaal in de 24 uur.

Het spijt de redaktie dat Spiekman zich zoo gauw heeft laten wegpraten. Er zijn ook wel eens mode-artikelen in de antipathieën. De redaktie verzekert te weten, dat de groote meerderheid der Rotterdammers Spiekman's brieven zeer ongaarne zal missen. Over eenige wijziging van den inhoud der brieven valt intusschen te praten.

Een algemeen jaar-artikel over de buitenlandsche vakbeweging, daar is aan te voldoen.

De Leidsche grief moest niet tegen de redaktie, maar tegen de geheele partijleiding gericht worden. Leiden eischt, dat wij precies dezelfde houding zullen aannemen tegen partijen die zich bij officieel partijbesluit uitgesproken hebben vóór algemeen kiesrecht, als tegen partijen die er tegen zijn. Dat is toch een onzinnige eisch. Laat men het niet meer vragen! Wij doen dat eenvoudig niet. Wij kunnen zulk een onwaarachtige politiek niet voeren. Wij doen het niet. (Applaus.) Ik hoop dat het nu duidelijk is. (Gelach.)

Ricardo, ja, heeft een veeg gehad.

Troelstra: Die had het verdiend.

Vliegen: Dat had hij ook. Maar Albarda is vol-

strekt niet persoonlijk beantwoord, wel eenigszins scherp, maar dat was noodig. Later moest een enkel persoonlijk woord gezegd worden, toen het „Weekblad” ging praten over het verdienstelijke werk van Albarda, waarover wij niets gezegd hadden. Maar mag Wolda van Leiden klagen? Wij hebben van hem een artikel doen opnemen, waarin het volgende:

„Zoo iets in den laatsten tijd in staat mocht zijn geweest, om de harde waarheid te doen beseffen, dat de propaganda voor de marxistische taktiek-in-de-beweging moet worden vermoord door een wijze van bestrijding, die naar vorm en inhoud het platste en benepenst-leege naar de kroon steekt, dan was het deze Troelstra's jongste proeve van anti-kritiek.”

Als men een dergelijken toon aanslaat tegen personen, die de eer en de waardigheid der partij hebben hoog te houden, dan mag men niet klagen over de redaktie, die geen honderdste zoo grof schrijft.

Wolda: Als u daarover klaagt, dan moet ik het woord hebben over Troelstra's stuk tegen mij.

Vliegen: Daarover hebt u het woord gehad, want wat ik voorlas was uit uw antwoord genomen. (Gelach.) Troelstra heeft er niet meer op geantwoord, natuurlijk omdat het hem te min was.

Verder vond Wolda dat we de S. D. P. niet moesten verbitteren. Het zou ook jammer zijn als er in Wijnkoops gemoed wat bitterheid kwam. (Gelach.) En er zou „hopeloze verdeeldheid” zijn in de beweging. Waar is die verdeeldheid, ik zie ze niet; ze bestaat alleen in Wolda's verbeelding.

Keesing verklaart zoo blij te zijn nu eens ronduit te kunnen spreken. En wat kwam er toen van hem? Klachten over een paar buitenlandsche artikelen, waarvan wij geen nota genomen hebben. Och, laat men, wanneer men zoo iets eens merkt, even een briefkaart aan de redaktie schrijven. (Applaus.) Het staatje over de sociale budgets in het buitenland was zeer onoordeelkundig samengesteld en was voor gevolgtrekkingen onbruikbaar. Maar zijn dat nu grieven, die van Keesing, om zoo'n drukte over te maken.

De grief van Delft dat wij de Duitsche bouwvakstaking niet principieel besproken zouden hebben, is eenvoudig onjuist.

Wij zullen nog eens probeeren drukker medewerking voor de rubriek Drankbestrijding te krijgen.

De eisch, dat de partijvertegenwoordiger op een Duitschen partijdag ook verslag in „Het Volk” moet geven, komt neer op den eisch dat enkel goede verslaggevers afgevaardigd zouden worden. De verslagen in „Het Volk” zijn niet genomen uit de burgerlijke pers, maar uit de Duitsche partijpers.

De voorzitter Schaper deelt bij deze gelegenheid mede, dat er een telegrafische groet van de Duitsche partij is ingekomen. (Applaus.)

Vliegen antwoordt Zaandam dat in alle korrespondenties van alle plaatsen geschrapt moet worden. De Amsterdamsche raadsverslagen kunnen wij niet bekorten. Men bedenke dat wij te Amsterdam duizenden abonnees hebben, en dat onze arbeiders niet volstaan kunnen met de verhandelde verslagen der burgerpers. Daarenboven stelt men ook buiten-af zeer veel belang in wat in den Amsterdamschen Raad gebeurt. (Applaus.)

Bosman's stuk is om zeer goede redenen geweigerd en als het hem de moeite niet waard was om naar de geschillenkommissie te gaan, zal het ook wel niet veel zaaks geweest zijn. (Gelach.)

Kuyper's kritiek kon niet door den beugel. Kuyper is iemand die zeer weinig voeling houdt met de arbeiders, is zeer abstrakt aangelegd, zit eenzaam op de hei (Gelach) en komt dan met groot aplomb meeningen geven, waarbij hij van de redaktie geen draad heel laat, al bedoelt hij het zoo niet. Wanneer men optreedt met de pretentie een program tot wijziging van de krant te geven, moet men met konkrete dingen komen, maar geen frases geven zooals Kuyper doet. Hij wil dat de krant niet de nieuwsgierigheid, maar de weetgierigheid bevredigen moet. Maar om dit laatste te kunnen doen, moet men eerst lezers hebben en die zou men niet krijgen, als de krant geen nieuwsblad was.

Het bezwaar, dat de krant niet voldoende theoretische artikelen geeft, is herhaaldelijk als juist erkend. De zaak staat zoo, dat geen redactie hiervoor bij haar dagelijkse haastige werk tijd heeft. In Duitschland doen zulk werk in de dagbladers ook niet de redakteuren, maar medewerkers buiten de redakties, als Mehring en Pannekoek. Laten de menschen die hiervoor in aanmerking komen in ons land, medewerker van ons worden.

Hoe vreemd Kuyper tegenover de dingen staat, toont zijn kritiek op ons fietsrijdersbeeld. Menschen als Schaper, Spiekman, ik-zelf, Van den Tempel zijn propagandist geworden als de fietsrijder die het maar probeert. Wij zijn wel eens gevallen, maar wij kunnen toch mee. (Applaus.) Het moet niet alles van school en nog eens school komen. Tot de jongere arbeiders zeg ik: hebt meer zelfvertrouwen, gooit u in den strijd, gij zult het wel leeren. Men heeft altijd zooveel op met self-made-menschen, welnu, daartoe spoorde ik aan. (Appl.)

Verbazingwekkend was de opmerking over mijn verslag van Singer's begrafenis. Ik had die gebeurtenis in haar milieus te plaatsen en begon dus het Berlijnsche partijmilieu te beschrijven. Is dat oneerbiedig tegenover Singer? Misschien ben ik niet sentimenteel genoeg om het te snappen, maar ik begrijp er niets van. Wanneer Kuyper zegt dat het verslag was als van iemand die voor-zaken uit was, dan is dat een uiting die niet te paskwam. (Applaus.)

Er moet, zegt men, meer idealisme komen in de krant. Men kan op verschillende wijzen idealisme kweken. Wij probeeren het liever niet met dagelijkse hoogdravende frasen, doch zoeken het idealisme in den strijd zelf.

Als Kuyper met zijn praktische eischen komt, is haast niemand het met hem eens. De Kamer-verslagen zouden te lang zijn. Integendeel, die verslagen worden zeer gewaardeerd. (Luid applaus.) Als wij de raadsverslagen niet opnemen, zouden wij aan tal van partijgenooten, die reeds raadslid zijn of het moeten worden, zeer veel leering ontnemen. Dat is volkomen misgezien van Kuyper.

Maar dan Kuyper's eigenlijke voorstel der drie-hoofdige hoofdredaktie. Ieder voelt dat dit een onmogelijk voorstel is.

Kuyper: In de afdeelvingsvergadering, waar het voorstel tot benoeming van een hoofdredaktie in principe aangenomen werd, was ook Henri Polak aanwezig.

Vliegen: Dan verbaast het mij, dat die het niet afgemaakt heeft. Trouwens, Troelstra en Wibaut hebben al geweigerd. En ik, die er bij wijze van konsolatieprijs (gelach) ook bij genoemd ben, ik doe ook niet mee. Wij hebben het alle drie veel te druk, wij zouden amateur-hoofdredakteuren zijn. Een hoofdredakteursvergadering zou niet bijeen te krijgen zijn. En wat zou dan de toestand worden

van de eigenlijke redakteuren, die het werk moeten doen? Zij zouden voortdurend aan banden gelegd zijn.

Men moet in een hoofdredakteur de oplossing niet zoeken. Wij hebben twee der eerste journalisten onzer partij als hoofdredakteur gehad. Noch Troelstra, noch Tak hebben het kunnen bolwerken, zij kregen te veel werk. De tegenwoordige redaktievorm voldoet het best. Men moet den partijgenooten ook niet voortdurend suggereeren dat „Het Volk” zoo slecht is. Dat dooft de lust der partijgenooten, om propaganda voor „Het Volk” te maken.

De vergelijking met de buitenlandsche pers is radikaal mis. Ja, de redaktie van den „Vorwärts” kost 65.000 Mark, de „Humanité”, met wie wij zeer goed konkurreeren kunnen, geeft 90.000 franks uit voor de redaktie. De Belg Brouckère zei mij, dat hij „Het Volk” geregeld las, omdat het van de buitenlandsche bladen een der beste was.

De verbetering der krant is een geldkwestie: meer ruimte en meer redaktieleden. Zoodra dat kan, moet het. De krant gaat langzaam, maar zeer gestadig vooruit, de laatste twee jaren zeer belangrijk.

Men werke met de redaktie mee, om „Het Volk” nog meer te laten worden een echt volksblad, dat volledig wortelt in de arbeidersklasse en daardoor een sterk wapen in den klassenstrijd is. (Luid applaus.)

De voorzitter Schaper deelt een telegram van sympathie mee van het Belgische Partijkongres. (Applaus.) In zake de vereenvoudigde spelling door Vliegen vergeten, zou Wibaut antwoorden.

Wibaut spreekt als redakteur van het „Weekblad”. Er is een grief van gemaakt, dat Sannes in zake de Statenherstemmingen tot onthouding heeft gekonkludeerd, terwijl het Partijbestuur adviseerde op vrijzinnig-demokraten en Unie-liberalen te stemmen. Het verwijt, zegt spr., kan ik niet aanvaarden. Sannes' artikel bevatte geen tegenleiding. Het was geschreven voordat er iets bekend was van het Partijbestuurs-advies. Het was bovendien reeds gezet. Dat zou geen reden zijn om het niet te laten vervallen. Maar het bevatte slechts de verdediging van een afwijkend standpunt en „Het Weekblad” is er ten volle voor om dat aan het licht te doen komen. Ik heb onder het artikel gezet dat ik het er niet mee eens was. Tegenleiding zou het pas geworden zijn, als week na week op dit aanbeeld was voortgehamerd.

De vermelding van Matthijsen dat „Het Weekblad” ook wel eens artikelen weigerde omdat daarin aan de redaktie verschillende behandeling van medestanders en tegenstanders werd verweten, kan tot misverstand aanleiding geven. De redaktie zelf heeft de kommissie van geschillen over den aanhef van het bedoelde artikel geraadpleegd en het toen in overeenstemming met haar geweigerd. Men moet nu niet denken, dat het „Weekblad” lichtvaardiglijk artikelen weigert.

Matthijsen: Dat heb ik ook niet gezegd, alleen dat de redaktie van „Het Volk” evenmin lichtvaardig stukken weigert, maar dat zij het op dezelfde gronden doet als de „Weekblad”-redaktie.

Wibaut: Naar aanleiding van wat Bergmeijer zei, wil ik zeggen, dat het bedanken van mevrouw Holst als redaktrice mij zeer veel leed doet, maar dat ik wist dat haar besluit onherroepelijk was. Onjuist is echter dat mevr. Holst zich uit den strijd voor de sociaal-demokratie heeft teruggetrokken. Getuige haar artikelen in de „Nieuwe Tijd”, haar bij onzen brochurenhandel verschenen brochure „Het Kapitalisme en de Intellectueelen” en de opvoeringen van „Opstandelingen”. (Appl.)

Gisteren is geheel anders over het „Weekblad“ gesproken dan het vorig jaar. Een hemelsbreed verschil: alles azijn of alles suiker. Sedert mevr. Holst in de redactie is vervangen door v. d. Goes is natuurlijk in „Het Weekblad“ verandering gekomen. Maar ik geloof niet dat dit het verschil in oordeel tusschen de beide jaren verklaart. Mijn eigen meening over het „Weekblad“ is, dat het als strijdorgaan voor het marxistisch inzicht het vorig jaar beter was (eenig applaus), maar dat het dit jaar beter was voor de versterking der partij, voor de verbreiding van het marxistisch inzicht in de partij. (Veelvuldig applaus). Dat kan aan ons liggen, maar ook aan de partij. (Gelach).

Van Hinte: Jullie hebben ook wel wat geleerd.

Wibaut: Zeker, wij lijden niet aan seniele aftakeling en willen steeds leeren. Maar ik geloof toch dat de verandering niet alleen ligt aan ons, maar ook aan de partij.

Troelstra: Volkomen juist.

Wibaut: Wij blijven als redactie onze hoofdzaak vinden in verdieping van het marxistisch inzicht in de theorie, maar vooral in de taktiek. Het verheugt ons ten zeerste, dat wij den laatsten tijd geen strijd behoeven te voeren tegen de inzichten der meerderheid. Maar komen wij weder in de noodzakelijkheid om het te doen, laat men dan steeds bedenken, dat het ons slechts om het partijbelang te doen is. (Applaus).

De voorzitter **Schaper:** En de vereenvoudigde spelling?

Wibaut: O ja, ik had het ook vergeten. Ik zal antwoorden mede namens de redactie van „Het Volk“. Hoe sta ik tegenover de vereenvoudigde spelling? Het schikt nog al. (Gelach.) Ik kan het eene dialect beter lezen dan het andere, maar langzamerhand gaat het nog al. (Gelach.)

Ik zie veel goeds in de vereenvoudigde spelling, als men een van de goede manieren kiest, maar dan niet die van v. Leeuwen. (Gelach.) Als de arbeiderskinderen en ook de arme stumpers van de bourgeoisie van het nuttelooze deel van het spellingonderwijs verlost zouden kunnen worden doordat de redakteurs van „Het Volk“ en van „Het Weekblad“ het Kollewijnsh aanvaardden, dan zouden zij het terstond doen. Maar daarvoor zou het heusch niets geven. (Gelach.) Wij zouden alleen bereiken, dat de arbeiders onze bladen moeilijker zouden lezen. Wij staan op het standpunt dat de zaak in de school, maar niet in de arbeiderspers moet beginnen. (Applaus).

Vliegen deelt nog mede, dat in de redactie van „Het Volk“ de zaak der vereenvoudigde spelling reeds een paar jaar geleden ernstig besproken is. Maar wij moeten ernstig er tegen waarschuwen door de vereenvoudigde spelling de krant voor eenvoudige menschen moeilijker leesbaar te maken. Het bezwaart ook het spellen van de arbeiders als schrijvers. Aan de spelling van De Vries en Te Winkel hechten wij niet. Ik zelf weet er geen steek van. Ik schrijf op het gevoel, ik heb maar tot mijn elfde jaar school gedaan. Maar tot de „vereenvoudigers“ zeg ik in allen ernst: zoek het ergens anders dan door de nieuwe spelling in de partijpers in te voeren. De burgerlijke pers laat het na omdat zij financieele nadeelen vreest. Laat men de redactie ook niet dwingen in dit opzicht. Laat men niets doen wat de propaganda kan tegenwerken. (Applaus).

Schaper deelt de volgende door drie Rotterdammers ingediende verklaring voor:

„Het bleek ons, de Rotterdammers, dat de indruk bij het kongres bestaat dat wij tegen Spiekman of

zijn werk ageeren. Dat is absoluut onjuist. Wij wenschen zijn werk ook voor „Het Volk“ te behouden, maar zijn van oordeel, dat de vorm — de wekelijksche korrespondentie — geen aanbeveling verdient.”

Deze mededeeling is ondertekend door Van Hinte, Verkerk en Heijkoop.

Er wordt tot stemming overgegaan.

Het voorstel-Blaricum tot vaststelling eener kollektieve hoofdredactie, wordt met slechts enkele stemmen voor verworpen. (Applaus.)

Het voorstel-Gouda tot invoering der vereenvoudigde spelling wordt ingetrokken.

De voorstellen omtrent de vertaling van vreemde woorden worden niet ondersteund.

Omtrent de voorstellen om alle aanbestedingen op te nemen zegt **Schaper:** Dat gaat niet. Dan blijft er geen plaats over voor idealisme en zelfs niet tot vertaling van vreemde woorden. (Daverend gelach.)

Het voorstel wordt met haast algemeene stemmen verworpen.

Schaper: Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat de redactie met zulke wenschen geen rekening houdt.

Het voorstel tot beschrijving van buitenlandsche kiesrechtakties wordt ingetrokken, wijl het reeds is uitgevoerd.

Het voorstel tot invoering eener wekelijksche rubriek „Drankbestrijding“ wordt ingetrokken na de verklaring van de redactie, evenals dat omtrent den vorm der korrespondentie.

Het voorstel om aan „Het Volk“ den datum van den dag waarop het verschijnt te geven, wordt door de redactie overgenomen.

Het voorstel tot afschaffing van Spiekman's Rotterdamse brieven wordt met groote meerderheid verworpen.

Het voorstel tot instelling van een wetenschappelijk bijvoegsel wordt niet ondersteund.

Het voorstel tot verdubbelen van het formaat van het „Weekblad“ wordt ingetrokken.

Het voorstel tot verschuiving van het „Weekblad“ tot Zaterdag wordt aan het Partijbestuur ter overweging gegeven.

De redactie van „Het Volk“ wordt daarop met slechts enkele stemmen er tegen herbenoemd. (Luid applaus.)

De voorzitter **Schaper** voegt hieraan toe, onderstellend te spreken namens het gansche kongres, een woord van hulde voor de kranige wijze, waarop de redactie van „Het Volk“, roeiende met de riemen die zij heeft, haar taak vervult. (Luid applaus.)

Vliegen: Een woord van bijzondere waardeering voor de wijze, waarop onze tekenaar Hahn, in weerwil zijner zwakke gezondheid, tot schrik en woede onzer tegenstanders, zijn tekenstift hanteert. (Daverend, langdurig applaus.)

Schaper: Ten slotte nog — en dat is noch stroop, noch azijn — een woord van waardeering, zeker ook namens het geheele kongres, aan de „Weekblad“-redactie. (Applaus.)

De „Weekblad“-redactie wordt met algemeene stemmen herbenoemd. (Luid applaus.)

Het volgend kongres.

De plaats voor het volgend kongres moet worden aangewezen.

De voorzitter **Vliegen:** Tot onzen spijt zou Maastricht als kongresplaats te duur worden. Het Partijbestuur stelt Leiden voor, als de eenige grootere stad, waar het kongres nog niet vergaderde.

Uit het kongres wordt nog een reeks andere plaatsen genoemd.

Bij hand-opsteken verklaart de meerderheid zich voor Leiden als kongresplaats.

Pauze.

Tegen twee uur wordt het kongres heropend.

De Voorzitter stelt voor, allereerst te behandelen de a.s. kiesrecht-demonstratie van September. Dit wordt aangenomen.

Troelstra leidt het besluit in, dat het P.B. ten dezen heeft genomen. Hij heeft op het oogenblik geen aanleiding tot historische of theoretische beschouwingen; het is nu slechts te doen om de afsluiting en bekroning van de aktie voor het volkspetitionnement. Over den stand dier aktie zal hij niet spreken. Wij behoeven ons niet in de kaart te laten zien. Het resultaat zal blijken bij den afloop. Als het Komitee van Aktie of „Het Volk” tot meer ijver aansporen, en onze tegenstanders pogen daaruit munt te slaan, dan kan ons dat koud laten. Hedenavond zullen wij in besloten kriegsraad daarover een en ander zeggen. Maar in het publiek wil spr. zeggen, dat de resultaten der afgelopen 3 maanden in overeenstemming zijn met de verwachtingen van P.B. en Komitee.

Voor een deel werden zij overtroffen, voor een deel is de aktie beneden de verwachtingen gebleven. Wij ontmoeten bij de arbeiders veel minder tegenstand om te teekenen, dan wij hadden verwacht. In dit opzicht kunnen wij zeggen: de velden zijn wit om te oogsten.

Wat tegenviel was de geschiktheid van onze partij-organisatie en de ijver, de opofferingsgezindheid onzer leden, om eruit te halen wat erin zit.

Het is veel beter, dat het zoo is dan andersom, omdat hedenavond alle gelegenheid zal zijn om de organisatie te verbeteren en een betere aktie tot stand te brengen.

Ten derde merkt spr. op, dat in één opzicht een schitterend resultaat kan worden gekonstateerd: toen wij de aktie organiseerden, hadden wij groote vrees, dat de vrouwen niet zouden teekenen en dat het vrouwenkiesrecht aan de aktie voor het mannenkiesrecht in den weg zou staan. Die vrees is beschaamd. De verhouding tusschen 't aantal vrouwen en het aantal mannen dat teekent, zal een schitterend pleidooi zijn voor het algemeen vrouwenkiesrecht. (Applaus.) Dit geeft ons grond voor de verwachting, dat de vrouwen, gesteund door partij en vakbeweging, ook hier weldra een dergelijke schitterende vrouwendemonstratie kunnen tot stand brengen, als plaats had te Weenen en te Berlijn! (Applaus.)

Hoe zal de aktie worden bekroond? Hoe zullen wij onze kiesrechtbetoging houden, in verband met de aanbieding van het adres? Er is een logika der feiten, veel sterker dan de logika der gedachten, die hierop haar overwegenden invloed zal uitoefenen. Onze betoging kan niet worden losgemaakt van de petitionnementsaktie. Wij moeten de lijsten verzamelen, en die aanbieden aan de regeering. Op dat feit moet onze aandacht, ons werken gericht zijn. Stellen wij dat voorop, dan komt uit de zaak zelf voort, dat het kulminatiepunt der aktie niet op een Zondag kan zijn gelegen. Op een Zondag kunnen wij niet een adres aanbieden aan de regeering. Het P.B. heeft dan ook, na veel overweging, éénstemmig geoordeeld, dat de aanbieding moet geschieden op den Dinsdag van de opening der Staten-Generaal door de koningin. (Luid applaus.) Verschillenden uwer zullen daartegen bedenkingen uiten; maar ik twijfel niet,

of de nuchtere kijk die de strijd u heeft verschaft, zal u doen instemmen met ons besluit.

Het feit, dat de aandacht van alle machten in Staat en volk op ons zal moeten worden geconcentreerd, eischt de aanbieding op den aangewezen dag.

Moeten wij nu daarvoor uitschrijven een demonstratieve werkstaking? Daarop luidt het antwoord ontkennend. Te Leeuwarden is hierover reeds gesproken. Dit middel kan eerst worden overwogen, werd toen gezegd, aan het eind der aktie. Voor die staking is in het P.B. geen enkele stem opgegaan. De voorwaarden zijn niet aanwezig, die voor de noodzakelijkheid en het slagen van zulk een staking worden vereischt. In den korten tijd onzer aktie is niet opgewekt al datgene wat noodig is, om ons den moed te geven voor den oproep tot een dergelijke demonstratie.

Voor al hebben wij te overwegen, ik wil dit ronduit zeggen, want wij kunnen geen revolutionaire beweging maken door de waarheid te verbloemen — dat in de beweging, ook in de vakbeweging, niet aanwezig is het revolutionaire sentiment, dat een demonstratieve staking zoodanig zou doen slagen, dat de beweging erdoor werd vooruitgebracht. Wij willen geen hooger pretenties maken dan dat wij kunnen verwezenlijken.

Toch is het mogelijk, dat de demonstratie imposanter wordt dan wij ons nu nog kunnen voorstellen. Ons middel is van dien aard, dat ook een sterker revolutionair sentiment dan nu in de massa leeft, zich kan uitspreken. Plotselinge oplevingen zijn geen zeldzaamheid. Men denke aan 1905, toen onze Oostenrijksche partijgenooten niet goed wisten wat te doen, en plotseling het bericht van de toezegging eener Doema in Rusland een opleving wekte, die het Algemeen Kiesrecht bracht. (Appl.)

De betoging op dien Dinsdag zal, wat het aantal deelnemers betreft, verre staan beneden onze betogingen van totnogtoe. Moet nu de Zondag daarvoor de gewone betoging worden gehouden? Neen: dit zou slechts de aandacht afleiden van water op dien Dinsdag gebeurt. De hoofdzak is de aanbieding van het petitionnement. Daarop moet de aandacht gericht. Wij hebben er mensen voor noodig, het kost tijd en geld. Wij moeten dus niet twee konkurereende zaken tegelijk op touw zetten.

De aanbieding moet onze beweging in direkt kontakt brengen met de staatsmacht, een sterken indruk maken op het volk, toonen, dat overal de arbeidersklasse voor het kiesrecht in beweging is. Het slot der aktie moet zooveel mogelijk vormen één geheel met de aktie in het Parlement. Om te zorgen, dat zooveel mogelijk regeering, koningin, Parlement, onder den indruk komen, moet deze Dinsdag worden gekozen. Het is de propaganda-dag voor de koningin, voor de kapitalistische heerschappij der bourgeoisie. Als de bourgeoisie en haar meeloopers en trawanten zich verlustigen in het vertoon van goudgalons, willen wij den eisch van het verdrukte volk doen hooren: geef ons tenminste het simpele burgerrecht, dat ons zal mogelijk maken, den staat in te richten naar onze behoeften. (Applaus.) Onze strijdmacht, de organisaties, hun vertegenwoordigers en hun vaandels, moeten dus in Den Haag aanwezig zijn. De stoet moge kleiner zijn, het getal vaandels en afgevaardigden moet grooter zijn dan verleden jaar te Amsterdam.

De beweging in het volk moet aan de aanbieding deelnemen. Van de arbeiders kunnen wij niet eischen, dat zij allen naar Den Haag gaan: maar betoogen zullen zij toch. Wij stellen ons voor, dat Maandagavond door heel Nederland de massa zal betoogen. (Applaus.) In zeer vele

plaatsen, vooral die aan het spoor gelegen, zal men de afgevaardigden met de vaandels begeleiden naar het station, bij het gaan naar Den Haag. En in elk geval, betoogen, trekken door de straat, kan men overal op dien Maandagavond. Zoo zal de betooging niet de aandacht afleiden van wat er Dinsdag gebeurt, maar ze versterken. (Applaus.)

Op Dinsdagmiddag moet de aanbieding geschieden, omdat te 1½ uur de koninklijke parade is afgevoerd (gelach) en te 3 uur begint de Kamer. Wij hebben geen meeting met sprekers noodig, wij hebben slechts den stoet op te stellen, en bij den minister van Binnenlandsche Zaken, als tijdelijk voorzitter van den ministerraad een oogenblikje gehoor te vragen. De heer Heemskerk is een praktisch man, en zal dat oogenblikje wel vinden.

Het adres van antwoord is afgeschaft, behoudens bijzondere omstandigheden. Die zijn aanwezig, als zulk een merkwaardige betooging heeft plaats gevonden, en de Kamerfractie zal voorstellen, dit jaar eens wel zulk een adres aan te bieden. (Luid applaus.)

Wordt zoo de zaak opgezet, dan ageert de massa het heele land door op den Maandagavond, 'en Dinsdag, als de aandacht van het geheele volk op Den Haag is gevestigd, zal het voelen dat onze betooging de massa vertegenwoordigt, de parlementaire groep zal vertolken wat er leeft in de massa.

Welke zijn de bezwaren?

Het langst en het ernstigst is het volgende argument overwogen: onze arbeiders zijn gesteld op hun jaarlijksche betooging. Er zijn reiskassen gevormd. Maar hoe meer georganiseerde arbeiders Dinsdags in Den Haag komen, hoe beter. Is de wil om erbij te zijn zoo sterk, welnu, laat men vrijaf nemen! (Applaus.) Wij moeten dat overlaten aan de menschen zelf, en wie niet naar Den Haag kan gaan, zorgte er voor zijn plaatselijke betooging zoo schitterend mogelijk te doen slagen.

De deelneming zal veel geringer zijn dan aan de gewone demonstratie. Wij stellen dat voorop. Wij maken niet de pretentie, op Dinsdag een Zondagsbetooging te houden; maar de betoogingen overal in het land op Maandag zullen veel meer indruk maken dan een Zondagsbetooging. De Amsterdamsche betooging is niet te overtreffen; het moet nu niet meer worden gezocht in den omvang, maar in het karakter der beweging.

Bovendien: er zit in het karakter van deze aanbieding iets, dat meer tot de massa zal spreken, dan een herhaling van onze Zondagstetooging.

Ook om historische redenen worden wij tot dit voorstel geleid. Wij zijn weer aan het begin van een grondwetsherziening. Aan het begin, niet aan het eind. De ondervinding elders heeft geleerd, dat zeer revolutionaire akties hun resultaat verliezen, als men ze niet weet vol te houden. In Zweden leverde men in 1902 alles wat men kon; men kon niet meer crescendo gaan, en kreeg in 1907 een karikatuur van Algemeen Kiesrecht. De Oostenrijkers daarentegen wisten het geweer bij den voet te houden, en kregen het Alg. Kiesrecht. Deze Dinsdagbetooging zal dan het eerste woord zijn, dat gesproken wordt in onze nieuwe kiesrechtaktie. (Applaus.)

Wij hebben ook te denken aan de historische der kiesrechtbeweging in ons eigen land. In '85 werd een betooging gehouden, en een deputatie naar Heemskerk Sr. gezonden. Zij maakte een zoo grooten indruk, dat de heer Keuchenius onder den verschen indruk ervan bij het adres van antwoord den koning wilde verzoeken om toe te geven. De totaal verdeelde liberale partij van

toen werd door de arbeidersmassa gebracht tot tijdelijke eenheid, tot een daad. Gleichman was plotseling voor het kiesrecht van den gezeten werkmán; de Kamer en de konservatieve minister vonden een kompromis: het tegenwoordige grondwetsartikel.

Niet anders dan zoo'n indruk wenschen ook wij te bereiken. Een indruk, machtig genoeg om ook thans waar te waken het cynische woord van Schaepman, toen deze had verklaard, dat de rechtschen zouden stemmen tegen elke grondwetsherziening, waaraan niet de wijziging van het onderwijs-artikel was voorafgegaan: „Bij grondwetsherziening pleegt men hier niet door eigen overtuiging, maar door gausch andere overwegingen te worden beheerscht.” Dit hopen wij de heeren nog eens duidelijk aan het verstand te brengen. (Applaus.)

Zal men ons deze betooging mogelijk maken? Wij zijn goede regisseurs, maar zal de direktie ons den schouwburg; met coulissen en rekvisieten afstaan? Zal Heemskerk ons ontvangen? Zal men ons toestaan, te betoogen? Weigert men, dan doen de heeren ons groter dienst dan op welke andere manier ook. (Applaus.) De eenige reden waarom men onze kleine stoet niet zou willen toelaten zou zijn een verwijzing naar den Koninklijken stoet met den aankeve van dien. Ook al zei men het niet, ieder zou voelen, daarom is het te doen. Zal de bourgeoisie de koningin vooropstellen in den strijd tegen het A. K.? Er zou alleen mee worden bereikt, dat er wijziging komt in den uiterlijken vorm der betooging, maar men kan ons niet weerhouden, de vrucht onzer aktie aan te bieden wanneer wij willen. Vreest men revolutionaire beweging, dan doet men het best ons onzen gang te laten gaan. Dan blijft onze demonstratie en die van den koninklijken stoet los van elkaar en komt onze optocht, als de koninklijke met zijn kanonschoten is afgevoerd. Wil men dat niet, dan zijn wij verplicht, de koninklijke optocht dienstbaar te maken aan ons doel. (Geestdriftig applaus.) Het buitenland heeft ons geleerd, hoe dat te beredderen en anders zijn wij zelf vindingrijk genoeg. (Appl.) Dan zou de Kamerfractie misschien voor het eerst eens deelnemen aan de plechtige opening der Staten-Generaal, om daar de koningin althans even in kontakt te brengen met den wil van een groot deel van de Nederlandsche natie! (Luid applaus.)

Het is bij groote bewegingen nu eenmaal zoo, dat [men] heeft te rekenen met de feiten en de omstandigheden. Die wet bindt ons, maar ook onze tegenstanders. Besluiten wij: wij demonstreeren Dinsdag, dan doen wij het, en wilde men een duizendtal verhinderen te demonstreeren, dan zou het antwoord zijn, dat 2000, 3000, 4000 en meer het toch zouden doen! (Applaus.)

Beraadslaagt met ernst over deze zaak, en laat ons thuis teruggekeerd, gesterkt zijn in geestdrift, in besef van den ernst, de moeilijkheid, maar ook van de schoonheid onzer beweging, laat ons fakkeldragers zijn van nieuw vuur, opdat deze Dinsdag worde een historische dag in den strijd der bevrijding van de Nederlandsche arbeidersklasse! (Geestdriftig applaus.) Bij intuïtie staat de heele zaal op, en zingt de Internationale.)

De voorzitter vraagt, of na deze inleiding debat noodig is. (Algemeen geroep: Neen!) Ik heb het sterke gevoel, dat heel het kongres overtuigd is, dat al wat Troelstra namens het P. B. heeft uiteengezet, gebeuren moet en gebeuren zal! (Luid applaus.) „Alle energie van partij en vakbeweging moeten ervoor worden ingespannen. Ik stel u voor: dit voorstel is aangenomen! (Luid

applaus. Het kongres zingt het kiesrechtlied.)

De voorzitter doet mededeeling van een begroetingstelegram van de fransche partij (applaus) en van den Timmerliedenbond. (Applaus.)

Medegedeeld werd dat de Kommissie van Geschillen herkozen was: v. Kufjkhof met 311, Matthijssen met 283, Thomassen met 268 van de 321 stemmen.

Leeuwenburg-Enschede wil niet debatteren. Hij had oorspronkelijk bezwaren, maar begreep dat zij niet houdbaar zijn. Alleen wil hij het volgende opmerken: als vele arbeiders misschien niet in Den Haag kunnen zijn, dan kunnen wellicht middelen worden beraamd, om ditmaal meer dan vroeger vrouwen aanwezig te doen zijn. (Applaus.)

De voorzitter deelt mede dat vertegenwoordigd zijn 168 afdelingen door 219 afgevaardigden.

Aan de orde is thans de

Sociale Verzekering.

Schaper leidt de kwestie in. Hij wijst erop, dat thans, tegen het voornemen van het P.B. in, de sociale verzekering na het kiesrecht in behandeling komt. Symbolisch is dat juist. De bourgeoisie had ook onder het kiesrecht-Van Houten een goede soc. verzekering kunnen brengen, maar zij heeft niet gewild. Zij had kunnen toonen, dat ook zonder veel volksinvloed deze zaak in orde kan komen; zij heeft het echter nagelaten. Sedert 1900 staat de soc. verzekering stil. Na de ongevallenwet is niets meer gekomen dan een aantal proeven en wetsontwerpen. Min. Lely bracht een voorontwerp-pensioenwet, Kuyper bracht een ontwerp op de ouderdoms- en invaliditeitsverzekering den 13 April 1905. Het ontwerp ouderdomsverzekering van min. Veegens kwam 16 Oktober 1907. Ontwerpen, die achtereenvolgens zijn ingetrokken; wij hebben er niets meer van gezien. De ouden bleven in ellende. Nog pas lazen wij, hoe een man van 71 jaar uit ellende zijn vrouw en zichzelf poogde te vermoorden. Die oude stumper komt straks voor de rechtbank, maar de schuldige hier is niet die man, maar de regeerende bourgeoisie! (Applaus.)

Er is 13 April 1905 ook een ontwerp ingediend voor de uitbreiding der ongevallenwet tot de landarbeiders, een Kommissie van Voorbereiding werd benoemd, een soort van Voorloopig Verslag is gemaakt, maar Talma verwaardigt zich niet, erop te antwoorden. Hij bereidt een nieuw onderzoek voor, het ontwerp dat er is verschimmelt op de griffie. Hetzelfde geldt voor de zeelieden en zeevisschers. Het ontwerp-zeevisschers dateert van 19 November 1904, dat voor de zeelieden van 19 Juni 1907. Van den kalvinistischen minister is dit eerste vooral zeer ondankebaar: de zeevisschers, menschen die door hun beroep lichtelijk naar den orthodoxen godsdienst worden gedreven, verdrinken als ratten; er wordt door hunne geloofsgenooten aan de regeering niets voor hen gedaan!

Voor de ziekteverzekering hebben wij ontwerpen gehad van Kuyper (15 November 1904) en van Veegens (van 20 September 1906); zij zijn ingetrokken; dat van mr. Veegens 2 jaar na de indiening, nl. in Maart 1908; en nu is er een ontwerp-Talma van 18 Juli 1910 en gaat het weer van voren af aan. Dit alles geeft den indruk van obstruktie van regeeringswege. En dan zijn er christelijke arbeidersleiders, die den minister willen sparen om wat hij praesteert bij de sociale verzekering. Eer zou men hem

hierom zoo gauw mogelijk wegsturen. Bij Kuyper vergeleken maakt hij nog een erbarmelijk figuur. Hoe onvoldoende diens ontwerpen waren, Talma kan er nog een punt aan zuigen. Eerst moet nu, om wat sociale verzekering te krijgen, de tariefwet komen — men moet dus vooruit betalen, precies als in een zekere soort van huizen, die door de wet op de zedelijkheid afgeschaft zullen worden. (Gelach.)

Over het voornaamste punt der sociale verzekering zijn wij het eens: het staatspensioen. Overigens verzetten wij ons niet tegen het beginsel der verplichte verzekering voor ongevallen, ziekte en invaliditeit. Voor de werkloosheid heeft zich reeds een zekere praktijk gevestigd. Premiebetaling voor ongevallen- en invaliditeitsverzekering wijzen wij af; vrij algemeen geven wij ze voor de ziekteverzekering toe. Maar de partij sprak zich nog nooit volledig uit. Toch moet de Kamerfractie herhaaldelijk stelling nemen, en wij beschouwen het als onze eer, in overeenstemming te zijn met de partij. Totnogtoe kon deze voorname kwestie niet aan de orde komen op onze kongressen; men weet waardoor! Tot heden wisten wij niet behoorlijk kongres te houden; ook ditmaal is nog te veel tijd aan kleinigheden besteed. Maar nu is althans deze kwestie aan de orde, en kan de partij een uitspraak geven.

Het rapport der kommissie is gepubliceerd; eerst vier weken geleden; maar wij hadden o.a. te kampen met ziekte van onzen rapporteur, en in elk geval is de partij beter ingelicht dan als er geen rapport ware geweest, en beslist moet de zaak nu worden.

In de kommissie zat de verzekeringspecialiteit Duijs, de praktikus in de ongevallenrechtspraak Sannes, de vakvereenigingsman Van den Tempel, de dokter Heijermans en de meer in de politiek thuis zijnde Schaper. Alleen over de premiebetaling bij ziekteverzekering heeft Sannes een afwijkende meening.

De resolutie van het P.B. is vrijwel eenstemmig met die der kommissie. Ingevoegd is de zinsnede dat onverminderd de soc. verzekering andere maatregelen van staats- en gemeentezorg (hygiëne, werkloosheid) worden geëischt. Er is bijv. een staatskommissie voor de werkloosheid, waarin ook Troelstra, die misschien eischen zal stellen ook buiten de verzekering om.

Ik zou verder slechts het rapport kunnen herhalen, en een rapport is er juist voor om een inleiding uit te sparen. Ik bepaal mij dus slechts tot de opmerking, dat wij hebben gepoogd, opbouwend te werk te gaan.

Ik kan, vervolgt spr., helaas niet hetzelfde doen ten aanzien van Talma's ziektewet. Wij willen altijd opbouwend werken, bij al wat het belang van het arbeidende volk bevordert; het is weer bij de Arbeidswet bewezen; ik wil de atmosfeer hier niet bederven, door mij te vereren tegen een r.k. krant onder leiding van een Kamerlid, dat ons slechts lage politiek verwijt. Maar het ontwerp-Talma is onaannemelijk, het bederft de sociale wetgeving.

Duijs: Het is een miskraam!

Schaper: De fraktie zal er haar stem niet aan kunnen geven. Het levert — en dit is al afdoende — niet op geneeskundige hulp. Een oningewijde zal niet hebben kunnen vermoeden, dat Talma zulk een ontwerp zou durven brengen. Het is hazenpeper zonder haas. Het is nooit

vertoond, dat in een ziekte wet ontbreekt de geneeskundige hulp. Het ontwerp is daarmee veroordeeld. Het is zuiver materialistisch. Het geeft slechts een beetje geld. Er is geen rechtsgrond, zegt minister Talma, om te verplichten tot geneeskundige hulp. Wat dit betreft, als men iets wil, al is het nog zoo scheef, dan vinden de juristen altijd een rechtsgrond. De Duitsche minister zegt: de grondwet laat geen Rijntollen toe; maar dit laten wij aan de juristen over. Minister Talma zegt: ik kan geen geneeskundige hulp „waarborgen”, want, schijnt hij te bedoelen, ik kan de dokters niet dwingen. Maar hij zegt tevens: als ge geen doktersbehandeling verschaft, krijgt gij geen ziekgeld en dit „waarborgt” volgens hem wel, dat er geneeskundige behandeling zal komen: De arbeiders moeten dus wel de dokters dwingen.

De regeering denkt aan doktersstakingen. Is zij zoo bang om op te treden tegen stakingen? In 1903 trad de regeering onder goedkeuring van den heer Talma op tegen de spoorwegstaking. Zij kon tegen de dokters ook een wetsartikelje maken. Dit wil nog niet zeggen, dat ik dit zou willen, zegt spr., maar zal de regeering wel een spoorwegman in de kast zetten en niet een dokter?

Spr. moet hier iets over de houding der geneesheeren zeggen.

De eenigen die nog een beetje tevreden zijn, zijn de dokters. (**Heijermans** ontkent. **Spiekman**: De Mij. van Geneeskunst verklaart het ontwerp onaannemelijk.) Zij verlangden de splitsing tusschen ziekenkas en fondsen en dit hebben zij inderdaad veroverd, zoodat zelfs de geheele geneeskundige hulp is weggelaten. Thans dreigen zij opnieuw met staking, als zij niet in de fondsen de eerste rol mogen spelen. Ik respecteer hun vakantie. Maar laten zij zich niet als idealisten, als een soort van medische dominees aanstellen, die boven zulke vakbelangen staan!

En dat doen zij. In hun jongste buitengewone vergadering werd door prof. Treub gezegd: niet het materiele belang, maar het geestelijk overwicht over de aan hun zorg toevertrouwde zieken en hun onafhankelijke positie is de hoofdzaak. Maar tusschen haakjes zeggen zij: het traktement is ook te laag. En zij dreigen de zieke menschheid aan haar lot over te laten als zij hun zin niet krijgen! Het is waar: men neemt geen dokter als een koekebakker of een barbier; maar zij behartigen hunne belangen als ieder ander en laten zij dan niet hun economische eischen kleeden in een ideëlen vorm.

Wij voelen veel voor een beperkte vrije artsenkeus. Het zou mij zeer spijten, als de arbeiders de dokters wilden uitbuiten als knechten, wij willen ze zelfs opnemen in de fondsbesturen, maar zij staan niet zóó hoog, dat zij daar de lakens moeten uitdeelen.

De Raad van Arbeid kan — om op het ontwerp terug te komen — een ziekenfonds stichten, maar in menig geval het niet ertoe komen. Er is daardoor ook geen gezinsverzekering ingesteld — het ontwerp is een misgeboorte. Toen Napoleon eens in een dorp kwam, en de burgemeester uitlegde waarom hij niet werd verwelkomd met kanonschoten, sprak de burgemeester: in de eerste plaats omdat er geen kanonnen waren, en vervolgens..... toen zei Napoleon: die eerste

reden is afdoende, houd je mond maar. Ik zou dus ook nu kunnen zwijgen, maar ik ben geen dorpsburgemeester en het kongres is geen Napoleon. Ik wijs dus nog op eenige punten, waardoor het ontwerp haast een misdaad wordt: ten eerste de hoogte der uitkeering. Wij eischen het volle loon; alleen als de arbeiders zelf de baas zijn, mogen zij om te waken tegen simulatie iets lager gaan, uiterlijk tot 70 pCt. Voorshands echter hebben wij te waken tegen de gevaarlijker simulatie, dat een arbeider, die nog ziek is, uit gebrek weer gaat werken. (Applaus.) In den Raad van Arbeid, die de uitkeering kan verhoogen, regeert de agent der Rijksverzekeringsbank. Van verhooging zal niets komen. De uitkeering gaat eerst in den 5den dag, zij wordt berekend naar loonklassen en zal dus vaak nog blijven beneden het halve loon, de werkgever betaalt niet apart het hoogere bedrijfs-ziekte-risico voor ongezonde bedrijven, hij betaalt niets voor de gezinsverzekering; de staat betaalt voor de eigenlijke uitkeering niets; wij meenen, dat hij $\frac{1}{3}$ moest betalen om wat hij uitspaart voor armenzorg. Voor de losse arbeiders en de allerarmsten, b.v. in de huisindustrie, zou de gemeente kunnen betalen.

Wat ik nu haast misdadig zou noemen, is het overbrengen van de uitkeering der eerste 6 (of 13) weken der Ongevallenwet en de aangekondigde verlaging der uitkeering van de Ongevallenwet in de eerste weken op 50 pCt. Dit is een schelmstuk, een misdaad: De patroon krijgt verlichting; men legt de helft van den last op de arbeiders; — het verheugt mij, dat zelfs de Vereeniging van Ned. Werkgevers in een adres aan de Kamer zegt: dit is niet billijk. Zij geven daarmede een les aan den vroegeren leider van Patrimonium!

De minister zegt: maar de patroon betaalt dan ook de helft van de ziekte-uitkeering. Hij rekent met Duitsche cijfers uit, dat het slechts gaat om 8 pCt. van de uitkeeringen der Ongevallenwet. Maar $93\frac{1}{4}$ pCt. der ongevallen is na 6 weken genezen, en onze Nederlandsche cijfers bewijzen, dat het gaat om 16 of bijna 17 pCt. en wanneer het een termijn van 3 maanden geldt, om 19 pCt. En daarvan zullen de arbeiders de helft moeten betalen!

Ds. Talma heeft misschien ook het groot-mathesis (hoogere rekenkunde) met het dominees-examen gedaan, maar hij is zijn kennis er van blijkbaar kwijt, evenals zijn christendemokratie. Hier is erger gebeurd dan nalatigheid. Hier is een kwaad, een beleediging, aan de Nederlandsche arbeiders aangedaan.

Daarbij komt: de arbeiders, die het slechtst eraan toe zijn, nl. de losse, worden uitgesloten. Het heet dat het niet kan; maar in Oostenrijk bleek het wel te kunnen.

De Raden van Arbeid zullen 1 à $1\frac{1}{2}$ miljoen kosten, zij zijn een kalvinistische frats, een bellemmering van een goede democratische uitvoering der zaak, omslachtige, ondemokratische lichamen, met een bureaukratische rompslomp. Van vereenvoudiging der ongevallenwet komt hierdoor ook niets.

De agent van de Rijksverzekeringsbank is voorzitter. Gaat de Raad in beroep, dan komt zij bij dien agent, haar eigen voorzitter terecht. Tegen dit misgeboorte kunnen wij slechts een afwijzende houding aannemen; wij wenschen

echter hierbij te weten, dat wij steunen op u. In onze commissie zat ook een man van de vakbeweging; laat ook deze pal staan voor een goede sociale verzekering, en strijden tegen dit ontwerp.

Laat men onze beide resoluties aannemen. (Applaus.)

De discussie wordt geopend door **Albarda-Scheveningen**, die spreekt over het voorstel om het rapport over sociale verzekering van de agenda af te voeren, aangezien dit rapport te kort geleden verschenen is om thans behoorlijk behandeld te worden en er moeilijkheden in schuilen, die ook in de afdeelingen niet onder de oogen zijn gezien. Nu zijn tegen afvoering van de agenda gewichtige bezwaren geopperd, die ook op de afdeling Scheveningen indruk hebben gemaakt. Tegen de behandeling van de zinsneden der resolutie, die op de werkloosheid-verzekering betrekking hebben, zijn echter onoverkomelijke bezwaren, indien de commissie met deze zinsneden een volledige uitspraak aangaande de werklozen-ondersteuning bedoelt, ook de ongeorganiseerde arbeiders betreffende. Namens de afdeelingen Scheveningen, Gouda, Schiedam, Dordrecht, Zwijndrecht, Haarlem en Utrecht heeft spr. daarom een voorstel, de zinsneden welke betrekking hebben op de verzekering tegen de geldelijke gevolgen der werkloosheid, thans uit de resolutie te lichten en het vraagstuk der werkloosheid in zijn geheel, na degelijke en tijdige voorbereiding, ook in de partijpers en in de afdeelingen, op een volgend kongres te behandelen. Krijgen wij echter van de commissie de verklaring, dat wat in de resolutie staat, niet vooruitloopt op wat de partij wellicht later omtrent de maatregelen inzake de werkloosheid voor ongeorganiseerden besluit, dan kunnen de voorstellers zich ook met ongewijzigde aanvaarding der resolutie vereenigen.

Sannes-Middelburg verklaart dat in de commissie geen meening is geopperd, die met die laatste opvatting van **Albarda** in strijd zou zijn. De commissie heeft in haar rapport juist de resolutie van het Internationaal Kongres van Kopenhagen vooropgesteld, waarin, door de arbeiders beheerde, door het kapitaal bijeengebrachte, algemeene werkloosheidsfondsen worden gevorderd, die dus voor georganiseerden zoowel als voor ongeorganiseerden bestemd zijn. Op deze toekomst heeft ook de commissie den blik doen slaan; van maatregelen voor de ongeorganiseerden spreekt de resolutie echter niet, omdat zulke maatregelen in binnenland noch buitenland tot dusver bekend zijn. De resolutie zelve laat echter de door **Albarda** gegeven uitweg toe, aangezien zij de eischen stelt „onverminderd verdere aan Staat en gemeente te stellen eischen”.

Albarda trekt nu ook het voorstel der zeven afdeelingen in.

Mendels verklaart dat het partijbestuur in zake de sociale verzekering niet ganschelijk eenstemmig was, doch met name wat het dragen der kosten voor de ziekteverzekering betreft er meningsverschil was. Moet niet ook voor de ziekteverzekering geëischt worden, dat aan de arbeiders zelve geenerlei geldelijke opoffering worde opgelegd? De commissie en het Partijbestuur meent dat hier voor de premievrijheid een uitzondering gemaakt moet kunnen

worden. Spr. echter acht dit standpunt in geen enkel opzicht houdbaar. Het kapitalisme stelt den arbeider in een dusdanige positie, dat de arbeider zijn arbeidsloon ten volle moet kunnen konsummeeren en er niets van afkan en er ook niets behoort afgenomen te worden, om te zorgen dat in tijden waarin niet gewerkt wordt, de arbeider toch leven kan. Voor de ziekteverzekering wil men niettemin van dit algemeene standpunt afwijken en men geeft daarvoor twee redenen op. Allereerst zegt men: de arbeider betaalt nu ook reeds zijn ziektepremie. Het gaat echter niet aan om, wanneer de arbeiders, van den nood een deugd makend, omdat zij anders krepeeren zouden, geld wegleggen voor ziekteverzekering, te zeggen: dan kunnen wij het ook wel als wettelijke plicht opleggen. De arbeiders dragen ook wel accijnzen; maar daarom zeggen wij nog niet: zij kunnen best belasting opbrengen. Even onjuist is de bewering, dat, als de arbeiders geen ziektepremie betalen, zij ook geen aanspraak kunnen maken op macht in de leiding der ziekteverzekeringsorganisatie. Dat is niets dan van te voren terugwijken voor onjuiste argumenten. (Applaus.) Wij kunnen zeer goed eischen: gij zult betalen, maar wij zullen te zeggen hebben. (Gelach.) Het gaat hier niet om de vraag, hoe wij, na tot het einde toe voor onze eischen te hebben gestreden, bij de eindstemming over een ziektewet beslissen zullen; wij zijn hier bezig ons principieele standpunt vast te stellen en moeten dan onze volle eischen stellen. Misschien zegt men: wat gij wilt, zullen wij nooit gedaan krijgen. Maar denkt men dan soms dat onze verdere eischen, bijv. omtrent de premievrije invaliditeitsverzekering, klakkeloos door de wetgevende macht overgenomen zullen worden? Zegt men, dat de arbeiders zich nu reeds toonen zoo gemakkelijk tegen ziekte te verzekeren, dan wijst spr. erop dat van de 3750 leden van den Typografenbond slechts 750 zich bij het vrijwillige ziektefonds van dien bond hebben aangesloten. Ten slotte is ook wat nu in de resolutie wordt gezegd, in strijd met ons program, waarin kosteloze ziektezorg wordt geëischt. (Applaus.) Jawel, zegt „Het Volk”, maar er staat: kosteloze ziektezorg „waar deze wordt verlangd”. Deze woorden worden echter door spr. aldus uitgelegd, dat het program de kosteloze ziektezorg vraagt voor allen, niet alleen voor de arbeiders. Zonder voldoende voorbereiding nu moet ons program niet maar eens even veranderd worden. Dat er altijd van ziekteverzekering gesproken wordt, beteekent nog niet dat het ook technisch „verzekering” moet zijn, maar dat de arbeider „zekerheid” moet hebben. (Luid applaus.)

De **voorzitter Vliegen** deelt mede, dat in het Partijbestuur **Mendels** wel gesproken heeft over deze zaak, maar het Partijbestuur de resolutie met algemeene stemmen heeft aangenomen, ook met **Mendels'** stem.

Mendels: Ik geloof dat er heelemaal niet is gestemd. Zoo ja, dan was het een onoplettendheid van mij.

Van der Goes maakt slechts een opmerking over een der motiveeringen in de resolutie. Wat de kosten-dekking betreft staat er, dat de arbeiders „niet in staat zijn” de kosten te dragen; beter is het te lezen: „rechtens niet verplicht zijn”. In dien zin stelt spr. een

amendement voor. Meent men dat spr. dan ook met het betoog van Mendels mee mocht gaan, dan antwoordt spr., dat, al hebben de arbeiders zekere rechten, zij toch in sommige gevallen hun belang beter kunnen dienen door niet te blijven staan op die rechten. Wat men mag eischen, behoeft men daarom nog niet altijd te eischen. Met de betaling in ziekenpremie koopt de arbeider iets, wat meer waard is dan de som die hij betaalt.

Vleming-Zwolle kan niet geloven, dat het kongres zich zou stellen op het standpunt, dat arbeiders premie moeten betalen. Wij moeten ons daartegen altijd zoo lang mogelijk verzetten. Het is altijd nog tijd genoeg als de bezittende klasse komt met voorstellen tot meebetalen, die moeten niet van ons uitgaan.

Lukt het niet zonder vrijstelling, dan kunnen we altijd nog zien wat het beste is.

Fortuijn-Amsterdam I-VI bestrijdt de meening, dat met vrijstelling van premie de arbeiders ook van medezeggenschap verstoken zouden zijn. Aan de ongevallenverzekering betaalt de arbeider ook geen cent en toch hebben zij kiesrecht voor de Raden van Beroep. De arbeiders kunnen zonder een cent rechtstreeks te betalen, altijd alle zeggenschap eischen, omdat zij het zijn, die de gansche gemeenschap door hunnen arbeid dragen. — Een ander punt betreft de uitspraak der commissie voor de leekenrechtspraak. In dat opzicht staat spr. niet aan de zijde van Mendels, ook jurist. (Gelach.) Hij is niet tegen deelneming van leeken aan de rechtspraak, maar een jurist zal altijd de eigenlijke rechter moeten zijn. — Ten opzichte van beide punten dient spr. amendementen in.

Mevr. **Wolff-Buis-Amsterdam IX** wenscht bij de moederschapsverzekering ook de uitkeering van zoogpremies te vragen. In Duitschland en Oostenrijk komt deze zaak reeds praktisch in behandeling.

Stenhuis-Delft wil hier niet erover spreken wat ons recht is. Recht hebben wij feitelijk op den heelen mikmak die er is. (Applaus.) In zaken als deze is echter niet ons recht in abstrakto geredeneerd doorslaggevend, doch uitsluitend de macht die wij kunnen ontwikkelen. Als wij vrijstelling van ziektepremie vroegen, zouden wij kans hebben de groote massa der arbeiders niet achter ons te krijgen. (Protesten.) Daar is geen kwestie van; de arbeiders zullen dit als iets onverwezenlijkaars voelen. Het gevolg zal zijn dat wij minder invloed uitoefenen dan we kunnen en de wet slechter zal zijn dan ze behoeft. Iets anders is het echter, of de premie ook betaald zal moeten worden door de laagst betaalde arbeiders die nu als bedeeling ziekenzorg ontvangen. Dat nu gaat niet aan. Voor deze menschen moeten wij een gunst in een sociaal recht omzetten. In dien zin dient spr. een amendement in.

Hoefjenbos-Den Haag meent ook dat Mendels' standpunt het eenig juiste is. Premiervrije ziekteverzekering heeft met armenzorg niets te maken, maar wordt ingevoerd in het belang der bourgeoisie, aangezien anders het proletariaat op den duur zoo laag zou zinken, dat het een gevaar zou worden ook voor de bourgeoisie. Laat ons niet bang zijn onze eischen scherp te stellen; men komt dan van de andere zijde van zelf tot toenadering. In Den Haag is dat in den raad gebleken bij de behandeling van den geneeskundigen dienst.

Keesing-Amsterdam III deelt mede dat zijn afdeling, na er zich ter dege rekenschap van te hebben gegeven, het standpunt der commissie in zake de ziekteverzekering heeft aanvaard. Als wij zien wat in Duitschland de arbeiders door hun zeggenschap over de ziektekassen gemaakt hebben, dan zien wij daarin een stuk reële macht, dat voor ons een premie waard is. Het gaat niet aan ons, gelijk Mendels wil, door het kongres „volle eischen” te laten stellen en tegelijk de Kamerfractie vrij te laten. Door een kongresbesluit zou de fractie wel degelijk gebonden zijn, op straffe van van „verraad” beschuldigd te worden. Als Mendels daar zoo licht over denkt, dan wil hij ook slechts schijnvertoon van het kongres. Het is buitengewoon makkelijk voor een royaal standpunt als dat van Mendels de handen op elkaar te krijgen, maar dan moet hij ook konsekwent zijn en niet alleen voor de ziekteverzekering, maar ook voor de werkloosheidsverzekering volledige vrijstelling van premie voor de arbeiders vragen. Dat hebben wij nooit gedaan, omdat wij het belang van beheer der werkloosheidsverzekering door de vakorganisatie de betaling dezer premie waard vonden. Zoo willen wij het bij de ziekteverzekering ook. Vraagt men mij als vakvereenigingsman wat ik liever heb: premiebetalen en zeggenschap of staatsbetaling zonder zeggenschap, dan kies ik het eerste. Wij gaan in dat opzicht geheel met v. d. Goes mee. Echter stelt spr. voor in zake de werkloosheidsverzekering in de resolutie de konklusie van hoofdstuk VI van het rapport in te voegen; die is beter.

De Roode, voor de redactie van „Het Volk” sprekend, betwist dat de krant het program schond door zich bij premiebetaling neer te leggen. Mendels legt feitelijk in het program een andere bedoeling dan er taalkundig uit gelezen kan worden. Wanneer de kongrescommissie zegt dat zij voor logies zorgt voor allen die dat verlangen, kan dat onmogelijk beteekenen, dat de commissie voor allen zorgt, maar alleen voor hen die het komen vragen. Dat is volkomen duidelijk. In 1905 is over de zaak een discussie gevoerd tusschen v. d. Goes, Troelstra en de redactie. Er is bij de ziekteverzekering iets ernstigers te doen dan te vechten voor vrijstelling van de ziekenpremie, die reeds door honderdduizenden arbeiders betaald wordt. Het is van veel meer belang om te zorgen dat de ziekteverzekering een groote beteekenis krijgt voor de arbeiders, doordat zij die zelf ten hand nemen. Dat is ons, als zooveel, geleerd door de Deutsche arbeiders. Wat dezen op het gebied van ziekenzorg gepresteerd hebben, staat verre boven wat in Nederland de bourgeoisie met de dokters op dit punt gepresteerd hebben. De Deutsche arbeiders hebben het zoo ver gebracht dat zij, als ze ziek zijn, gebracht worden naar ziekenhuizen, sanatoria, lighallen, die door hun eigen klasse bestuurd wordt. Op de geneeskundige kongressen zijn het de afgevaardigden der arbeidersfondsen die daar de beschavende en stuwende rol hebben. Zulke dingen zijn van veel grooter beteekenis dan te vechten over de geldelijke bijdrage, een strijd waarvan Mendels zelf toegeeft dat wij hem verliezen zullen. Strijdende voor de ziekteverzekering is onze hoogste taak te zorgen, dat de arbeider zijn ziektezorg zelf in handen krijgt. (Applaus.)

Van den Tempel, lid der commissie, zou het een groot nadeel, zoo niet een ramp achten, indien het standpunt van Mendels werd aanvaard. De vraag, wat het program thans inhoudt, is van minder belang. Wij staan hier voor een vrije kwestie, en het belang van de klasse moet hier beslissen. Ik meen dat wij premiebetaling kunnen

aanvaarden geheel op den grondslag van ons beginsel. De eenige vraag die beslist is: hoe versterken wij onze macht in den klassenstrijd. Laat ons eens nuchter vragen, wat wij in de naaste toekomst te wachten hebben. Men zal pogen, ons zwaardere lasten op te leggen dan wij ooit kunnen aanvaarden. En men zal pogen, de macht in de verzekering te leggen bij bureaukraten en werkgevers. De vraag: wie beheerscht de ziekteverzekering, ook om de vragen die daarmee samenhangen, is van zoo overwegend belang, dat wij daaraan al het andere ondergeschikt achten.

Nu kan men zeggen: dat willen wij ook, maar wij willen tevens strijden tegen premiebetaling; maar dit is struisvogelpolitiek. Voor de werkloos-verzekering laat Mendels premiebetaling toe...

Wibaat: Gij zoudt niet anders willen!

Van den Tempel: Neen, omdat het hier, en bij de ziekteverzekering ook, om de macht gaat. Fortuijn zegt: bij de ongevalverzekering zitten wij in den raad van beroep. Maar besturen de arbeiders de Rijksverzekeringsbank? Eerst dan ging deze vergelijking op.

Mendels beroept zich op het ziekenfonds van den Typografenbond. Ten onrechte. Misschien krijgen een aantal werklieden bij ziekte het loon uitgekeerd van den patroon. In elk geval zijn vele leden van den Typografenbond, naar mij door een vertrouwensman van hen zooeven nog bevestigd werd, lid van plaatselijke ziekenfondsen.

Wanneer men verwijst naar de ongevalverzekering, dan mag men toch niet uit het oog verliezen, dat ziekteverzekering, staatspensioen, ongevalverzekering geheel uiteenlopende zaken zijn. Wat de eerste betreft, het hangt van de arbeiders af, welke de inhoud ervan is. De arbeiders moeten er heel iets anders van maken dan wat de regeering heeft bedoeld ervan te maken.

De premie wordt afgenomen van de ellende der arbeiders. Zeker, dit is een dankbaar argument. Wij willen dan ook, dat de gemeente steunt inzake de premies der allerlaagste loonen. Maar op de ellende der arbeiders mogen wij deze organisatie niet bouwen. Wij zijn geen paupers, wij zijn een strijdende beweging. Wij willen het socialisme verwezenlijken, wij willen op elk terrein onze macht vergrooten. Stelt gemeenschappelijk den eisch, dat de premies niet te hoog zijn, maar tevens dat het beheer komt in de handen der arbeiders! (Applaus.)

In den loop van den middag was nog een begroetingstelegram ingekomen van het kongres der Engelsche Onafhankelijke Arbeiderspartij.

Derde dag.

Te half tien wordt het Kongres heropend.

De Voorzitter, Vliegen, deelt mede, dat Leeuwarden en twaalf Friesche plattelandafdeelingen een schrijven aan de kongresleiding hebben doen toekomen, waarin zij mededeelen dat zij het ernstig zouden betreuren indien nu wederom geen beslissing werd genomen inzake het verschaffen van grond aan landarbeiders. Zij achten een uitspraak van de Partij vóór de verkiezingen van 1913 gewenscht, en verzoeken de voorbereiding dezer kwestie alsnog mogelijk te maken.

Het P. B. doet hun de toezegging, de kwestie vóór 1913 te zullen voorbereiden. Aan partijgenooten deskundigen zullen rapporten worden gevraagd, en op grond daarvan zal misschien een vergadering worden gehouden; het P. B. zal daarna voor het Kongres van 1912 de noodige voorstellen doen.

Aan de orde is vervolgens de voortzetting van het debat over de

Sociale Verzekering.

R. Kayper-Blaricum heeft nog een enkele opmerking over de kosten-verdeeling bij de sociale verzekering. Spr. heeft dezelfde bedenkingen als Van der Goes. De armoede mag niet gelden als principieel of hoofdmotief, wel als bijmotief. In de geschiedenis ziet men altijd dat een opkomende klasse meer eischt dan het bestaans-minimum. Dat doet ook het proletariaat. Daarom mag in de resolutie niet zonder meer een beroep gedaan worden op de armoede. Geheel in overeenstemming met spr.'s bekenking is het feit, dat Marx het socialisme niet van uit de ijzeren loonwet wilde motiveeren. Spr. stelt voor de desbetreffende alinea uit de resolutie te schrappen.

Er is nog een ander bezwaar. De uitdrukking dat de gemeenschap de kosten moet betalen is te vaag; er moet bij gezet worden: in overeenstemming met onze soc-dem. belastingpolitiek. Want de gemeenschap kan inkomsten verkrijgen bijv. door indirecte belastingen, dus in flagranten strijd met het proletarische belang. Dan betaalt de bezittende klasse de kosten van de sociale verzekering niet.

De uitdrukking: „kostenbetaling door het bedrijf“ is niet hetzelfde als: „kostenbetaling door de bezittende klasse“. Want in vele gevallen zal het bedrijf door prijsverhoging de kosten op de konsumenten, dus voor een deel op de arbeiders, kunnen afwentelen. Spr. zal deze quaestie hier niet uitvoerig behandelen. Hij verwijst slechts naar het feit, dat de meeste sociaaldemokraten in analoge gevallen, bijv. bij drank-accijnzen wel erkennen dat niet de onderneming deze lasten draagt, maar de konsument. Hij waarschuwt er daarom tegen om „kostenbetaling door het bedrijf“ als ideaal voor te stellen, zooals uit de resolutie op te maken valt.

Van der Goes bedoelt terecht met zijn amendement dat de bezittende klasse alles moet betalen, doch dat wij van wege het proletarisch belang, van den eisch om de kapitalistische klasse alles te laten betalen, in bepaalde gevallen afstand moeten doen. Maar hij maakt zich door zijn formulering schuldig aan een inkonsekwentie.

Als men leest dat de arbeidende klasse rechteus niet verplicht is de kosten der sociale verzekering te dragen, verwacht men een nadere verklaring wanneer wij dezen eisch ten deele laten vallen. Die verklaring geeft de resolutie wel ten aanzien van ziekteverzekering en werkloosheidsverzekering, maar niet ten aanzien van de kostenbetaling door de gemeenschap en het bedrijf die immers, zooals spr. betoogde, niet altijd op kostenbetaling door de bezittende klasse neer komen.

Een ander bezwaar tegen het amendement is, dat Van der Goes een beroep doet op het rechtsbewustzijn. Men kan daarnaar verwijzen, maar men mag er, volgens het historisch materialisme, niet mee motiveeren; een arbeiderseisch moet zijn gemotiveerd uit het economisch belang. En dat bevorderen van het economische belang eener opkomende klasse is per se rechtmatig.

Spr. stelt voor, te lezen, dat de kosten, behoudens bijzondere overwegingen van proletarisch belang, dienen te worden gedragen door de bezittende klasse; — en deze overweging voor in de resolutie te zetten. De 10e alinea moet dan vervallen en vervangen worden door: „slechts deze woorden: „Het kongres eischt een verdeling der lasten als volgt.“ Terwijl dan aan de volgende

alinea's moet toegevoegd worden, dat het dragen van kosten door staat of gemeente moet geschieden in overeenstemming met onze belastingpolitiek.

Van der Wijk-IJmuiden betoogt, dat een goede ziekte-verzekering, omdat zij zooveel beter zal zijn dan de tegenwoordige, veel grooter kosten zal medebrengen dan wat tegenwoordig de arbeiders aan premie betalen. In elk geval dienen de laagste loonen te worden vrijgesteld. Ook vraagt hij of er geen middel zou zijn, om de zelfstandigen wier bestaan op arbeiderspeil staat, tot verzekering te dwingen.

Hij dient mede namens een aantal andere afdeelingen een motie in, die het beginsel van premiebetaling door de arbeiders bij de sociale verzekering absoluut verwerpt, en wil in de resolutie verklaren, dat ook een klein deel van de premie door de arbeiders niet kan worden betaald.

Elink Schuurman-Hilversum meent dat de konklusie omtrent de werklozenverzekering niet klopt op de beschouwing in het rapport; de konklusie eischt nl. steun van Gemeenten.

Spr. betwijfelt, of de tegenwoordige manier van werklozenverzekering de goede is. Het is de vraag of onze vakbeweging, verzwakt door de splitsing naar het geloof, een goede basis voor de werklozenverzekering aanbiedt. In Denemarken is de wet die den Staat verplicht tot een belangrijke toeslag voor de werklozenverzekering, tot stand gekomen door den zeer deskundigen inspekteur der ziekenkassen, Dörensén. Dat moet ons een aanwijzing zijn. Zekerheid geeft in de kleine plaatsjes het tegenwoordig systeem niet. Het heeft het nadeel, dat het fonds van de eene gemeente anders is ingericht dan dat van het andere; dit is een belemmering voor de ontwikkeling der nationale vakbonden, nationale regeling moet boven de plaatselijke gaan.

De voorzitter vestigt de aandacht erop, dat deze spreker de maker is van het rapport aan minister Talma uitgebracht over het staatspensioen in Denemarken; zijn advies ook in deze kwestie zal door ons worden gewaardeerd. (Applaus.)

Leeuwenburg-Enschede acht het standpunt van Mendels in de ziekteverzekering heel gemakkelijk. Men kan dat uitbreiden over heel het arbeidersleven. Het is juist bij een vage, algemeene beginselverklaring, die eindigt met: weg met het kapitalisme, hier het socialisme. Men kan zoo ook verdedigen de plicht van den staat om kosteloos woningen te verschaffen aan de arbeiders (beweging); op elk onderdeel zou men den Staat tot verzorging kunnen dwingen. Maar zoo vat nergens de soc. dem. de zaak op. De Duitse partij gaat verder dan wij. Vliegen moest op het internationaal kongres van 1904 tegen Molkenbuhr het staatspensioen verdedigen. Het is hier geen beginselkwestie, maar een praktische vraag, en daarbij speelt de ontwikkeling der ideeën in elk land een rol. In ons land heeft de idee van staatspensionneering van den beginne af een groote rol gespeeld. De praktijk van het leven heeft ten opzichte van de ziekteverzekering de idee van premiebetaling gesanktionneerd, verschillende wetontwerpen in verband daarmee hebben wij niet afgeweerd. Mendels zou nu dit standpunt willen wijzigen. Welk praktisch gevolg zou dit hebben? Kunnen wij eenig succes ervan verwachten? Neen, het eenig gevolg zou zijn, dat men zei: de S.D.A.P. stelt ook tegenover het ontwerp-Talma weer haar overbluffingspolitiek. Men zou een wapen in handen geven van het klerikale demagogendom. Hierover denke men nu niet te licht. Christelijke arbeiders beschouwen staatspensioen als een utopie. Hoeveel

meer zouden wij hier den schijn tegen ons krijgen!

Nog erger wordt het, wanneer Mendels op de meest klein-opportunistische wijze dit principe gaat verknoeien. Hij is een heerlijk opportunist! Men denke eens aan de kwestie over het staatspensioen. Aan Troelstra werd het zeer kwalijk genomen, toen hij niet van te voren pensioenverzekering onaannemelijk verklaarde. En nu verklaart Mendels zelf: gij kunt later gerust de premiebetaling voor ziekte accepteren. Mendels' betoog was woordenspel.

De hoofdzaak is hier niet de premie, maar de vraag, of de arbeiders de verzekering zal krijgen in eigen beheer. Is het mogelijk, dit te krijgen bij vrijstelling van premiebetaling?

Mendels: En Duijs?

Leeuwenburg: Dat gij u op Duijs beroept is wel een zeer groote bijzonderheid! De kleine premie haalt de arbeidersklasse bij eigen beheer er gemakkelijk met rente uit. Mendels' standpunt is gemakkelijk, maar politiek volkomen waardeloos.

Kam-Doetinchem is onder den indruk geweest van Mendels' woorden; maar wij zouden verkeerd doen, zijn raad te volgen. Als onze fractie het pleiteens won, en de regeering ons de vrijstelling toewierp als een kluit, om ons uit het beheer te houden, — wat dan? De fractie zou dan strijden voor een verloren zaak. In Duitschland ziet men hoe de bourgeoisie de premie verlaagt, om het arbeidersrecht te verkorten. Laat ons niet ons eerstgeboorterecht verkoopen voor een schotel linzenmoes.

Wibaut verwerpt volledig alle motieven van Leeuwenburg, zuiver opportunistische overwegingen. Maar hij blijft toch staan op het standpunt der P. B.-resolutie.

Voor de arbeiders staat broodeloosheid altijd vlak naast werkloosheid. De ondernemers hebben bij werkloosheid rust en geen honger, de arbeiders rust maar honger. Zoo zijn ook enkel de arbeiders bij ziekte broodeloos. Dit zijn verschijnselen van het kapitalisme. Dat de kosten voor werklozen- en ziekenzorg moeten komen uit de zakken, waar de meerwaarde in terechtkomt, is onaantastbaar. Mogen wij dan toch erin toestemmen, dat de arbeiders een deel betalen? Zoo stel ik de vraag niet, dan zou ik een concessie doen, en ik doe geen concessie. Maar als ik zeg: het mag, zeg ik: het moet; dan stel ik een eisch van klassenbelang. Zoowel in ons stelsel van werklozenverzekering als in de ziekteverzekering gelijk wij die willen, beheerscht het belang der arbeidersklasse. De resolutie gaat inzake werklozenverzekering uit van wat de vakvereniging doet. Maar de werkloosheidsuitkeering van de vakvereniging grondt zich niet op ziekenpot-overweging, doch is een stuk loonstrijd, ter vermindering van onderkruiperij en loonsverlaging door werklozen. Daarom moet de geheele werkloosheidsuitkeering in handen zijn van de vakorganisatie.

Hier is dan alleen toelaatbaar de toeslag tot de vakverenigingskassen, een veel ruimere toeslag dan de tegenwoordige, met behoud van het volle beheer voor de vakorganisatie. Ik heb mij in dit verband verwonderd over Mendels' opmerking tot Keesing, dat hij hier op hetzelfde standpunt staat als bij de ziekteverzekering. Maar er is in deze twee ongelijksoortige kwesties niet eenzelfde standpunt mogelijk. Dat was vermoedelijk een slipper van Mendels.

Scheveningen heeft tot klaarheid gebracht, dat de resolutie alleen maar gaat om werklozenverzekering van georganiseerden. Dit is het gevolg hiervan, dat wij nu alleen de sociale verzekering

en niet de verdere werkloozenzorg behandelen.

Wat de ziekteverzekering betreft, verwerp ik het standpunt van Van den Tempel, dat de arbeiders de premie wel kunnen betalen. Ik hoop dat het zoo wordt; maar ik dacht dat het anders was. Ik dacht dat gij bij vrijstelling van premiebetaling nog honderden onvervulde behoeften had. (A p p l a u s.) Ik zie ook niet in, dat wij hier moeten betalen, omdat men het in Duitschland doet. Maar ook hier te lande ligt in de verplichte ziekteverzekering met zelfbestuur voor de arbeiders een middel om groote kringen arbeiders te bereiken, die anders moeilijk worden bereikt, en hen een zekere scholing te geven voor het organisatieleven.

Dat zou nog niet genoeg zijn. Er is iets anders; zoodra de ziekenzorg onder arbeidersbestuur komt, wordt zij heel iets anders. Nu is zij een woord met weinig inhoud voor de arbeiders. Bemoeien zich de arbeiders ermee, dan wordt de inhoud veel groter. Nu beteekent ziekenzorg de zorg dat de arbeiders niet al te snel en niet al te veelvuldig doodgaan; maar er moet een ziekenzorg komen, gericht op het belang van uw eigen leven, uw eigen strijd. Dit element van scherpelijken strijd is in Duitschland uitgekomen, ook door de premiebetaling, omdat zij de arbeiders in staat stelt tot allerlei verbeteringen en uitbreidingen van ziekenzorg, waaraan men 25 jaar geleden niet durfde denken! Deze zorg brengt arbeiders in den klassenstrijd die ver van ons stonden! (A p p l a u s.)

Ik kan niet inzien, dat krachtig en doeltreffend zelfbestuur en vrijstelling van premiebetaling elkander niet behoeven uit te sluiten. Ik geloof dat de kracht van het zelfbestuur veel groter zal zijn, als een deel van de premie wordt betaald door de arbeiders, de ernst van hun eischen wordt veel sterker, als zijzelf meebetalen.

Schaper heeft bij zijn verdediging van de vrijstelling der arbeiders met de allerlaagste loonen — ik had liever gezegd: laagste — als eenig voorbeeld genoemd de huisarbeid, de sweatingloonen. Ik meen dat wij verder moeten gaan. Ik wil geen bedragen noemen, maar stel het zeer op prijs, als aanvaard kan worden het vervangen van het woord allerlaagste door laagste.

Ik heb de hoop, dat wij door onze eischen, ook dien omtrent de ziekenkassen, niet alleen het arbeidersleven kunnen verbeteren, maar ook zullen versterken den arbeidersstrijd.

Schaper is dankbaar voor den steun, uit het kongres voor de resolutie gekomen, in het bijzonder het woord van Kam, die bewees, dat men een oogenblik onder den indruk van een aanlokkelijk idee kan komen, maar toch tenslotte schijn en wezen weet te onderscheiden.

Het geheele kongres zit er natuurlijk niet zoo in als wij; maar het doet mij genoegen, dat de zaak nu toch behoorlijk is besproken. De bespreking gold tweemaal: het beginselen de redaktie in onderdeelen. Ik waarschuw tegen het aanbrengen van redaktieverbeteringen, die in den opzet en den stijl der resolutie niet passen. Het is ook geen wetsontwerp, waarbij men aan een zinsnede kan worden opgehangen. Allereerst dan het groote.

Er zit iets moois in, te zeggen: wij vragen voor de zekerheid maar alles gratis, geen premiebetaling, het kan er niet af. Dat is gemakkelijk; maar het is niet wat wij moeten hebben: een leidraad voor onze aktie, een basis van discussie. Nu komt het er niet alleen op aan, wat theoretisch juist is. Men kan over de woninghuur precies hetzelfde

zeggen als over de ziektepremie. Men kan vrije woning vragen; is het niet zeer moeilijk voor de arbeiders, de huur op te brengen? Maar wat geeft dit in de praktische politiek? Geen mensch neemt dit ernstig. Het wordt ernstig genomen als onderdeel van ons streven naar de socialistische maatschappij. Maar wat doen wij er op het oogenblik mee? Vragen wij bij de bakkerswet voor de arbeiders vrij brood, wie neemt dat ernstig? Toch kan men zeggen: het eerste wat iemand hebben moet is brood. Doch voor zooiets strijden wij voor het socialisme; dat is niet te verwachten van het kapitalisme!

Mendels beroept zich op Duits. Hij en wij allen zijn het erover eens, dat als wij eenmaal, in de toekomst, het geld op een betere manier kunnen krijgen, wij zullen het doen; dat staat ook in 't rapport. Maar de ziekteverzekering staat voor de deur, dit moeten wij bij onze eischen overwegen, en als wij nu kosteloze ziekenzorg vragen, dan is dit een slag in de lucht. Dan kan men evengoed de resolutie intrekken. Dan hebben wij in de Kamer geen positie meer. Dan moeten wij elke verplichte verzekering bestrijden. Dan komen wij bij Lohman en De Visser terecht. Dan roepen die heeren welkom: Zij zijn wat blij, als wij onze oppositie te ver drijven! Zij vestigen ook bij de bakkerswet hun hoop op ons. Gooien wij de verplichte verzekering weg, dan zegt Lohman: wat gij wenscht, is onmogelijk, maar wij moeten hebben vrijwillige verzekering met subsidie. Daartoe willen wij immers niet komen.

Men zegt nu: vraag het maar vart kosteloos, ge kunt bij de eindstemming nog zien wat ge doet. Maar zoo gaat het niet! Wij maken hier geen resolutie voor de eindstemming in het parlement, maar als leidraad voor de arbeiders en bij de beraadslaging in vergaderingen en Kamer.

En dan: arme Kamerfraktie, hoe zou men haar beginselverzekering verwijten, als zij voor verplichte verzekering stemde en dus toestemde in premiebetaling, als hier wordt aangenomen wat door Mendels is bepleit!

Al wat Mendels over programverzekering heeft gezegd, zijn groote woorden.

Mendels: Er komt nog wat:

Schaper: Dan komt gij er laat mee! Maar gij kunt niet anders dan groote woorden brengen. Wat Mendels wil, stelt de ziekenzorg geheel buiten de verplichte verzekering. Vraagt men van de arbeiders geen premie, met welk recht dan van de werkgevers? Die hebben daar niets mee te maken; alleen brengt het stelsel Sannes-Mendels de beroepsziekten bij de ongevallenverzekering, en verder brengt het staatsziekenzorg. Te „zelfbesturen” valt er dan niets! Een besluit van het kongres in Mendels' zin is schijnvertooning, slaat onze aktie lam.

Fortuijn mag geen parallel trekken met de rechtspraak der raden van beroep. Dat heeft met het beheer niets te maken. Het systeem-Mendels-Sannes beschouw ik als een ramp. Wat ons program vraagt, wordt door ons dubbel en dwars geëischt. Men schatte niet te licht, wat wij vragen. Onze Deutsche broeders willen $\frac{2}{3}$ betalen, wij willen $\frac{1}{3}$ betalen, de Staat ook $\frac{1}{3}$, en het bedrijfsrisiko bovendien voor rekening van den werkgever brengen.

Wij vragen meer, dan waarvan in het program

ooit was gedroomd. Men leze nog eens even het program. Van kosteloze ziekteverzekering staat er niets in. Ik geef het kongres dringend in overweging, op Mendels' denkbeelden niet in te gaan.

Nu de andere amendementen. Sympathiek is dat van Amsterdam IX: de eisch van zoogpremies; maar dit is een onderdeel van de moederschapsverzekering. Laat men zich hierbij neerleggen; de zaak is voor mij betrekkelijk nieuw; maar de zaak is ons sympathiek. Wij zullen dit denkbeeld in ons opnemen en nader zien uit te werken. Er zal ook nog eens over de mogelijke kontrôle moeten worden gedacht. Afzonderlijk in de resolutie behoeft dat niet.

Het amendement-Van der Goes, om te lezen, dat de arbeiders in het loonstelsel „rechtens niet verplicht” zijn om de kosten te dragen, wordt overgenomen, in dien zin, dat wordt gelezen „het kapitalistische loonstelsel”.

Anders is het met het amendement van Kuypers.

Kuypers: Het wordt door Van der Goes aanvaard!

Schaper: Dat is bescheidenheid van Van der Goes. Kuypers' zwaarmoedig, zwaarwichtig betoog was niet te volgen. Het amendement is zelfs niet in leesbaren vorm ingediend. Zulk een amendement had vooruit moeten zijn toegelicht in „Het Volk”. Het past niet in den bouw en de inrichting van de resolutie. Die is ingedeeld naar een stuk over het beginsel, verder over de kosten, dan over de organisatie; die indeeling kan niet in de war worden gebracht. Die zinsnede kan niet bovenaan komen, omdat zij moet staan waar sprake is van de kosten.

Amsterdam III wil toekenning van den toeslag voor werklozenverzekering alleen doen toekomen aan de nationale vakbonden; de gemeenten wil hij niet uitschakelen. Maar ook dat stuurt de resolutie in de war, want dit behoort onder de moot organisatie en daar staat het reeds duidelijk. Dit gaat dus evenmin.

Elink Schuurman heeft eigenlijk gelijk. Het is de vraag, of het niet beter is, de gemeenten eruiten te laten. Maar hij had geen gelijk toen hij zeide, dat de zaak geheel nieuw is. Er zijn nu eenmaal reeds gemeenten die betalen. Het Gentsche stelsel is hier en daar overgenomen. Daarmede willen wij rekening houden. Het kan gebeuren, dat de staat te eeniger tijd slechts steunen wil als ook de gemeenten, die reeds iets doen, wat bijdragen. Daarvoor moet ruimte blijven, en ook: zoolang de staat niet de zaak overneemt, moeten de gemeenten helpen.

Het amendement van Delft, dat wil vrijstellen van betaling hen, die nu worden geholpen door de gemeente, kan niet worden aanvaard, omdat dit een premie zou beteekenen op het weinig doen door de gemeenten in het heden. Bovendien: het zou groote ongelijkheid scheppen en voorts is dit een onderdeel, en een resolutie kan nooit volmaakt zijn.

Eindelijk wil IJmuiden niet „een deel”, maar „een klein deel” van de kosten der ziekteverzekering door de arbeiders laten betalen. Wat geeft dit als basis voor onze aktie? Dit is geen verbetering. Ook is voorgesteld, dat de premies van losse arbeiders niet „des-

vereischt”, maar in elk geval door de gemeente zullen worden betaald. Maar wij meenen, dat dit moet geschieden als geen andere oplossing, b.v. met berekening van het jaarloon, is te vinden. Zoo is het ook bij de laagstbeloonden, b.v. de huisarbeiders. Men kan ook van de werkgevers de premie dier arbeiders vorderen. Het gaat hier om de vraag, of juist de gemeente die premies moet betalen.

Wat die losse arbeiders betreft, kan men ook met losse arbeiders te doen hebben, die volstrekt geen steun noodig hebben, daar ze meer dan anderen verdienen. Dat „desvereischt” moet derhalve blijven.

Heeft mijn toelichting bij de vrijstelling van de allerlaagste loonen den indruk gewekt, dat ik alleen de huisarbeiders wil vrijstellen, dan neem ik die toelichting terug. Het was slechts, zooals ik zeide, een voorbeeld. Het woord „allerlaagste” zou ik graag behouden. Bij de ouderdomsverzekering staat de zaak heel anders dan bij de ziekteverzekering. Bij de laatste zijn er zeer groote bezwaren tegen te ver gedreven vrijstelling. Dit zou bij het nemen van besluiten door de ziekenkassen licht scheve verhoudingen geven, daar die niet-betalenden ook zouden stemmen over verstrekkende geldelijke voorstellen of er anders als non-valeurs bij zitten.

Behalve de overname van het amendement-Van der Goes hebben wij nog een wijziging in de resolutie: wij moeten in de ziekwet-resolutie onder 6o., laatste zinsnede, lezen: terwijl de arbeiders de helft van het bedrag, dat uitgekeerd wordt door de ziektekassen tengevolge van een ongeval, voor de ziekwet zullen moeten opbrengen”; en zulks ter vervanging van hetgeen er staat over de landarbeiders.

Neemt men onze resolutie aan, dan kunnen wij met vrucht aktie voeren voor een sociale verzekering, die een steun is voor de arbeidersklasse! (Applaus.)

Sannes, rapporteur van de kommissie, wil uiteenzetten, waarom zelfbestuur mogelijk is zonder premiebetaling. Voorop staat, dat niemand onzer, op zichzelf, tegen vrijstelling van premiebetaling gekant is. Daarom hadden zij, die tegen vrijstelling opkomen, en die hiervoor ernstig klinkende bezwaren aanvoeren, moeten bewijzen, dat inderdaad in de eischen van zelfbestuur en van vrijstelling van premiebetaling elementen schuilen, die met elkaar in botsing komen of die om technische redenen eene vereniging onmogelijk maken, of wel hadden zij moeten aantoonen, dat de praktijk de onverenigbaarheid heeft bewezen. Nu heeft Wibaut wel gezegd, dat het karakter der Deutsche ziekenkassen mede aan de premiebetaling is te danken. Maar hoe komt het dan dat onze Deutsche partij 8 jaar en nog 2 jaar geleden de twee volgende eischen heeft gesteld: volledig zelfbestuur, en het dragen der kosten door alle klassen der bevolking, r.l. door belasting naar draagkracht. Daar is met de premiebetaling geheel gebroken. Van den Tempel maakt het zich al te gemakkelijk. Hij zegt — wat ieder onderschrijven moet — dat de groote vraag is: hoe maken wij onze klasse sterker, maar hij verzuimt te bewijzen, dat premiebetaling de arbeidersklasse sterker zal maken.

Wanneer ik vrijstelling van premiebetaling eisch, baseer ik mij op de beginselen van het

rapport van de commissie zelf. Zij eischt een invaliditeitsverzekering, geheel op kosten van den Staat en de werkgevers, en toch wil zij de rentekassen door de arbeiders doen beheeren. Hier neemt zij dus een ander standpunt in dan bij de ziekenkassen, en dezelfde taak inzake volksgezondheid die op de ziekenkassen rust, rust op de rentekassen ook. Wat wel mogelijk is bij de invaliditeits- en ongevallenverzekering, is dat bij de ziekenkassen niet mogelijk? Het bewijs van het tegendeel moeten de voorstanders van premiebetaling nog leveren.

De commissie meent, dat de behartiging der volksgezondheid bij vrijstelling, bij een stelsel van eenvoudige staatsziekenzorg niet mogelijk zal zijn. Staatsziekenzorg echter wil niemand van hen, die vrijstelling van premiebetaling willen. Maar het een beteekent ook niet het ander. Ook hier geldt weer hetzelfde als bij de invaliditeitsverzekering: vrijstelling van premiebetaling beteekent hier ook niet eenvoudige staatsinvaliditeitszorg. Ernstig moet ik waarschuwen tegen een element, dat in het debat is gebracht: het vastkoppelen van den eisch van zelfbestuur aan het betalen van premie. Het sterkst is dit geschied in het jongste artikel van Oldenboom, dat overigens gelukkig geen weerklank heeft gevonden. Voor zelfbestuur hebben wij onzen eigen rechtsgrond, die geleverd wordt door de betekenis der sociale verzekering voor de arbeidersklasse en door dezer positie in de kapitalistische voortbrenging, gelijk in de Inleiding van het rapport der commissie is betoogd. Onze Deutsche partij ondervindt den last van de gewraakte samenkoppeling, gewild door de bourgeoisie.

Schaper wil liever intrekking der resolutie dan combineeren vrijstelling van premie met zelfbestuur. Hiertegen kom ik ten sterkste op. Zou hij denken, dat in eenige burgerpartij voorstanders zijn van onzen eisch inzake invaliditeitsverzekering? Zullen daarbij Lohman en De Visser niet verheugd zijn over zijn utopisme?

Schaper: De invaliditeit zit vast aan het bedrijf. Daarover kunnen wij Lohman en De Visser staan!

Sannes: Dit is niet geheel onjuist, maar juist is het ook niet. Tusschen ziekte en bedrijf is er ook verband en evenzeer tusschen invaliditeit en sociaal milieu is een sterke samenhang. Ik zie niet in, dat bij mijn eisch de Kamerfractie zwakker zou staan. Ik beveel dus aan het amendement van Amsterdam I-VI: betaling der ziektepremie door de werkgevers en den staat.

Het is ten slotte niet juist, dat de praktijk der premiebetaling zoo algemeen is. Kuyper schreef bij zijn ontwerp, dat slechts $\frac{1}{2}$ miljoen personen zijn verzekerd voor geneeskundige behandeling, en slechts 200.000 voor een meestal onvoldoende uitkeering. De staatscommissie voor den Landbouw noemt heele streken waar van voorziening geen sprake is. Te Middelburg zijn velen verzekerd, en menigmaal hoorden wij bij ons huisbezoek: wij kunnen ons niet abonneren op „Het Volk”, omdat wij de fondspremie moeten betalen. Onze Deutsche Kamerfractie heeft een ontwerp ingediend, waarin in tegenstelling tot de vrijwillige verzekering, met staatssteun, van thans, volledige ziektebehandeling en uitkeering bij ziekte, alles kosteloos wordt geëischt. Daar is een voorbeeld

van aansluiting, niet bij de werkelijkheid, maar bij het noodige.

De combinatie van vrijstelling en zelfbestuur zal dus in alle opzichten de arbeidersklasse versterken.

De Voorzitter meent, dat Sannes zijn meening niet had moeten mededeelen in een nootje, maar een minderheidsrapport had moeten indienen.

Sannes: Ik had dat oorspronkelijk gedaan, maar Schaper heeft mij bewogen ervan af te zien, en mij verwezen naar het kongres!

Schaper: De afspraak was dat Sannes zou spreken na mij.

Sannes: De afspraak was, dat ik de sprekers zou beantwoorden!

De Voorzitter wil een kort woord zeggen als lid van het P. B. en de Kamerfractie. Over de ziekteverzekering is vergaderd door P. B., Vakverbond, Kamerfractie, redaktie en commissie. Sannes en Mendels waren er niet; maar daar is unaniem het standpunt van de resolutie aangenomen. Ik waarschuw u, om niet een standpunt in te nemen, dat ons buiten den praktischen strijd zal plaatsen. Ieder voelt de onmogelijkheid, dat op dit oogenblik de bourgeoisie tot ons zegt: daar hebt gij onze kas, put eruit, en maak wat gij noodig hebt! Laten wij ons ook niet aanstellen als de vertegenwoordiging van een klasse die geen draagkracht heeft. Wij eischen stevige kontributies voor de vakorganisatie, omdat de macht die wij erdoor krijgen dat dubbel en dwars vergoedt. Zoo staat het hier ook.

Wij hebben ook den tienurendag geëischt, niet om de bourgeoisie te gemoet te komen, doch om onze eischen aan te passen aan de onmiddellijke mogelijkheid en de arbeiders er voor in het geweer te brengen. Voor den achturendag was dat onmogelijk. Zoo is het nu weer: de arbeidersklasse voelt het als een onmogelijkheid, het heft in handen te krijgen, zonder premiebetaling, en voor onmogelijkheden vecht zij niet.

De Deutsche motie waarop Mendels zich beriep, wil ook de arbeiders laten betalen door middel van de belastingen. Bovendien, nu de Deutsche regeering de arbeiders minder wil laten betalen, om hun invloed in het bestuur te verminderen, verzet unaniem de partij zich tegen een vermindering der premie.

Sannes vergist zich in hooge mate bij zijn beroep op de arbeiders bij wie thans alle zorg ontbreekt. Deze toestand is een pleidooi voor verzekering, voor een organisatie waarbij men niet behoeft te wachten tot men drie kwart dood is. Ze zou een zegen voor hen zijn. Wij zijn toch geen paupers meer, die zouden ondergaan door het betalen van een dubbeltje.

Wij zouden een groote kloof maken tusschen de vakorganisatie en ons. Die strijdt om organisaties die macht brengen aan de arbeidersklasse. Onze eisch past zich aan aan het begrip van wat in de arbeiderswereld mogelijk wordt geacht. Wie er den last van zal ondervinden, is de bourgeoisie. Verwerpt dus de vrijstelling van premiebetaling. De Kamerfractie heeft altijd op het standpunt van betaling gestaan; moesten wij deze onmogelijke zwenking maken, wij zouden ons mandaat wel kunnen neerleggen. Ik zeg niet dat het zal gebeuren, maar ik hoop, dat men met groote meerderheid de amendementen zal verwerpen.

Spr. vraagt, of nu het debat kan worden gesloten. **Mendels** legt zich daarbij neer, hoewel hij gaarne nog geantwoord had op den persoonlijken aanva. van Leeuwenburg, die kant noch wal raakt

Maar hij raadt aan tot handhaving der amendementen. In deze belangrijke kwestie moet een beslissing vallen.

Schaper herstelt een onjuistheid, gisteren begaan: Hij heeft gezegd dat er 6 weken van de ongevallenwet worden afgenomen. Dit is 13 weken. Verder bemerkt hij, dat inderdaad Sannes de sprekers zou beantwoorden; deze heeft zich echter vermoedelijk al te bescheiden achteraf gehouden. Het ging trouwens veelal over de resolutie, die door spr. is ontworpen. Hij brengt hulde aan het groote aandeel, dat Sannes had in de samenstelling van het rapport.

Mendels wil nog een inlichting vragen: hoe zal men motiveeren den eisch van $\frac{2}{3}$ der stemmen, terwijl men slechts $\frac{1}{3}$ der kosten wil betalen?

De Voorzitter: Dit is geen vraag om inlichting; dit raakt het heele stelsel.

Het debat wordt gesloten

Daar de twee amendementen over de premiebetaling ieder iets anders bedoelen, wordt in stemming gebracht de alinea uit de resolutie die de premiebetaling door de arbeiders inhoudt.

Zij wordt **aangenomen** met 204 tegen 98 stemmen en 19 blanko. Tegen stemden de afdeelingen: Amsterdam IV, Amsterdam I—VI, Amsterdam VII, Amsterdam VIII, Amersfoort, Aengwirden, Aalsmeer, Bolsward, Buiksloot, Bergen op Zoom, Bussum, Beets, Dordrecht, Drouwenerwoud, Emmen, Gorsel, Heerenveen, Hilversum, Den Haag, Hoogeveen, Kampen, Kinderdijk, Kuitje, L.-Blaricum, Leerdam, Leiden, Lochem, Lonneker IV, Losser, Langezwaag, Middelburg, Middelharnis, Pietersbierum, Rauwerd, Scheveningen, Stadskanaal, Terzool, Wageningen, Wijualdum, Wollega, Wijhe, IJmuiden, Zaaudam, Zutphen, Zwolle, Dedemsvaart, Rheden, Franeker; blanko: Almelo, Breda, Bildt, Drachten, Eindhoven, Heerlen, Kappele-Krimpen, Maastricht.

De amendementen van Amsterdam IX (zoog-premies) en Laren-Blaricum worden ingetrokken; het amendement-Ymuiden (een klein deel) wordt bij handopsteken met zeer enkele stemmen vóór verworpen. Ook de andere amendementen worden ingetrokken; de resolutie wordt aangenomen met op vier na algemeene stemmen. **De Voorzitter** dankt de commissie voor haar arbeid.

Pauze.

Bij de heropening deelt **de voorzitter** mede, dat ook de resolutie over de ziektewet-Talma wordt geacht te zijn aangenomen. (Applaus.)

Het eerst komt aan de orde de

jeugdorganisatie.

De voorzitter zet uiteen, dat het P.B. een organisatie wil, onder leiding der afdeelingen; Amsterdam III wil de heele zaak in handen der afdeelingen geven, zonder aparte organisatie; Almelo en Mendels in het P.B. willen De Zaaier laten bestaan, met eigen zelfstandigheid. Elk der drie stroomingen zal door één spreker worden verdedigd.

Morris-Amsterdam III konstateert, dat De Zaaier niet heeft gebracht wat, de partij ervan heeft gehoopt. Hij is niet de weg geworden waarlangs de jonge arbeiders komen tot de partij. Voor ons staat vast, dat alle bezwaren zouden zijn overwonnen, indien de grondslag goed was geweest. Maar er werd een kleine uitgaaf van de groote partij van gemaakt, met eigen orgaan, kongresje en wijsheid. Toen eindelijk, na een diepgaand debat over revisionisme en marxisme de Zaaier besloot tot de gelijkwaardigheid van S.D.P. en S.D.A.P., werd de tegenzin van velen tegenstand. Hoe kwam dat? De jongens en meisjes van De Zaaier waren

mannen met baarden en knevels. (Groote vroolijkheid.)

Eenmaal gaat de jeugd voorbij (nieuwe vroolijkheid) maar in De Zaaier kon men altijd jong blijven. Boven de 20 jaar was 25 p.Cr. van de leden. Werd een leeftijdsgrens bepaald, dan was De Zaaier als een kaartenhuis in elkaar gezakt. Jonge menschen kunnen geen organisatie leiden. Op 18-jarige leeftijd kan men lid worden van de partij. Dit moet dus de grens worden voor het lidmaatschap van De Zaaier. Maar dan kan van een organisatie geen sprake zijn. Daarom wil het P.B. toelaten, dat men van 18—20 jaar lid kan zijn van Zaaier en partij beide. Dit voorstel is een hybridisch wezen. Er moet een gedelegeerde van de afdeeling in De Zaaier zitten; maar de jongelui willen natuurlijk niet dansen naar de pijpen van zoo'n dwarskijsker. Dan heeft met het konflikt.

De jeugd laat zich gemakkelijk drijven; de Zaaier zou het gevaar loopen, zich te laten gebruiken door anderen.

Het doel is, de jeugd te ontwikkelen, ze te brengen op den weg die voert naar de partij. Daarvoor is organisatie niet noodig. Wij hebben dat bewezen. Wij hebben kursussen voor de jeugd georganiseerd; daarbij bleef ons de keus van de onderwerpen en de sprekers. Het inrichten van de klubs wordt zoodoende een stuk partijleven. Een korrespondentieblaadje kan worden gesticht, dat het P.B. op de hoogte houdt. De jongelui waren zeer tevreden. Zij schonken zelfs een krans aan het bestuur van III! (Vroolijkheid.)

Komen de jongens en meisjes met wenschen omtrent te behandelen onderwerpen, dan willigen wij die zooveel mogelijk in; ook is het in ons stelsel zeer goed mogelijk, de jongelui eenigzins te scholen in organisatie-dingen.

Het oogenblik is gunstig, om nu den goeden weg te kiezen. Laat ons zorgen, ons geen nieuwe ellende op den hals te halen! Neem de proef met het voorstel Amsterdam III, het zal u goed bevalen.

Mendels herinnert aan zijn bemoeiingen met de stichting en de leiding in de eerste jaren, van De Zaaier. Spr. weet dus iets van haar organisatieleven. Wij mogen nooit vergeten, dat zij is een kind van de S. D. A. P., ontstaan uit een besluit van de S. D. A. P. Op het internationaal kongres te Parijs is besloten, dat de jeugd moest worden georganiseerd, voornamelijk om haar vroegtijdig te waarschuwen tegen het militarisme. Onmiddellijk daarna nam het P. B. de zaak ter hand. Het riep de jeugd bijeen, onder tegenwoordigheid van Van Kuykhof, mij, Hugenholtz en mevr. Holst; en deze commissie stichtte de Zaaier.

Wat hebt gij nu, die zooveel op de Zaaier hebt te bedillen, u ooit aan haar gelegen laten liggen? Men heeft ze overgelaten aan een half dozijn partijgenooten. De Zaaier heeft steeds gewerkt langs dezelfde lijn, en goed gewerkt. Er is zeer veel aan de vorming en de ontwikkeling van de jonge arbeiders gedaan. Menigeen zal erkennen, ook dragers van vertrouwensposten, dat hij zeer veel aan De Zaaier heeft te danken.

Thans is de kwestie niet genoeg tot rijpheid gekomen, om een oplossing te kunnen krijgen in den geest van het P. B. Ook spr. is tegen het vereenigingetje spelen en de gewichtigdoenerij. Maar hij acht het zielkundig verkeerd gezien, aan jonge menschen van 16 tot 18 heelemaal niets te zeggen te geven. Het zit in dien leeftijd, zelf iets te willen doen. De bourgeoisie ziet dat in. Zij heeft christelijke jongeliedenbonden met een groote mate van organisatorische zelfstandigheid. (Protesten.)

Ter Laan: Dat zou je tegenvallen! Natuurlijk krijgen zij geen politieke zelfstandigheid. Nu heeft men daarbij de jonge verkenners gevonden, de padvindders (vroolijkheid) waaraan onbegrijpelijkwijze ook een enkele der onzen meedoet. (**Ter Laan:** Die staan ook onder leiding!)

Wat Amsterdam III wil, is heelemaal verkeerd. Een arbeidersjongen van 18 jaar is een volkomen zelfstandige kerel; een bourgeoisjongen van dien leeftijd gaat nog op school.

Het P. B. eischt van den 18-jarige, lid te worden van de partij, of anders ook De Zaaier te verlaten. Dit is hoogst bedenkelijk. Eerst op 16-, 17-jarige leeftijd komen de jongens; dan moeten zij nog worden geschoold, en veel beter was het voor hen, nog een paar jaar bij De Zaaier te blijven. Menigeen is met 18 jaar nog niet rijp. Wij moeten de jongens de kennis der maatschappij bij brengen, hun de methode leeren, om ze te doorgronden. De leeftijdsgrens kan een heel eind naar boven worden geschroefd. Ook in Duitschland en België blijkt, dat het geen moeilijkheid oplevert, jarenlang in de jeugdorganisatie te blijven. Alleen met de leiders geschiedt dat. Spr. wijst op Karl Liebknecht.

Vliegen: Die is er als jongen nooit in geweest.

Mendels: Volckaert in België dan.

Ook behoeft men niet te vreezen, dat partijkwesties in De Zaaier worden gebracht. Dat is even gebeurd, maar het Hoofdbestuur heeft dadelijk ingegrepen. Uit een jaarprogram leest spr. voor, hoe naast Wibaut ook Oudegeest en Vliegen werden uitgenoodigd, Van der Goes, Heijermans, Hoogland, Loopuit, om te spreken over allerlei voor de jeugd geschikte onderwerpen.

Vier jaar geleden heeft de Deutsche partij nog een commissie benoemd om de heele kwestie te onderzoeken. Daarin namen Bebel en Zetkin zitting en de paedagoog Schulz.

Voogd: Dit is de commissie voor de algemeene arbeidersontwikkeling; maar voordat die commissie werd benoemd, werd de jeugdorganisatie geregeld.

Mendels: In elk geval hangen deze twee kwesties samen. Men heeft ook te letten op het verband van de vakorganisatie met de jeugd; en de ontwikkeling van de jeugd staat in nauw verband met die van de volwassenen. Jeugdorganisatie is noodig voor een goede arbeidersontwikkeling en hangen zeer nauw samen. Ik verzoek dus ernstig het kongres en het P. B., om de zaak nog één jaar te laten loopen, en in dat jaar de kwestie ernstig te onderzoeken. Spr. beveelt de aanneming aan van het voorstel-Amsterdam V.

Voor het volgend kongres hebben wij dan twee voorname kwesties, deze en die der landarbeiders.

Morris: Het program is er nog!

Mendels: Daarover zal niet worden gediskussieerd. Kuyper zal met iets komen, maar daar komen wij wel overheen! (Vroolijkheid.) Men weet van deze kwestie nog zoo weinig af, als wij een goede oplossing voorbereiden, zullen misschien ook alle redenen voor het voortbestaan van „De Zaaier” vervallen. Ik erken: zoo kan het niet langer doorgaan. Ons voorstel is volkomen vriendschappelijk bedoeld, laat men het aanvaarden! (Applaus.)

Vliegen-P. B.: Het slot van Mendels spaart mij een heel betoog uit. Het is inderdaad juist: zoo kan het niet langer doorgaan. Het is met „De Zaaier” misgelopen. Ook Mendels heeft in den lateren tijd aan „De Zaaier” geen leiding gegeven, het P. B. kon het ook niet: in de praktijk wilde men van leiding niet weten. Dat zat hem in de personen boven 20 jaar, die leiders werden. Wij hebben een H. B.-vergadering bijgewoond waar

geen enkel lid jonger was dan 20 jaar. Een ervan was 27 jaar, getrouwd, en had drie kinderen, of behoorde ze te hebben. (Vroolijkheid.)

In 1907 heeft het P. B. zich willen neerleggen bij den toestand van de zelfstandigheid van „De Zaaier”, als aanvaard werd de leiding der S. D. A. P. en een leeftijdsgrens. Men zeide de leiding te accepteren maar niet de leeftijdsgrens. Er was met „De Zaaier” niets te beginnen. De toestand is volkomen onmogelijk geworden toen de S. D. P. is gesticht, toen maakte „De Zaaier” uit dat de beide partijen gelijkwaardig waren, en besloot dat er een gedelegeerde van de beide partijen kan komen. De aanwezigheid van die twee is klinkklare onzin. Onvermijdelijk brengt zij de discussies over de partij-taktiek in „De Zaaier”.

Er moet dus iets anders komen. Dat andereligt in het voorstel P. B. Wij hebben gehandeld naar het voorbeeld van Duitschland. Wat Mendels hiervan vertelde, lijkt naar niets. Er is door de partij in overleg met de Gewerkschaftskommission een plan ontworpen, dat wij in wezen hebben overgenomen. Het gaat in Duitschland niet geheel en al naar een vast schema, er wordt onderscheid gemaakt naar den aard van de behoefte in de verschillende plaatsen; Müller, het lid van het Deutsche P. B., die mij nog onlangs inlichtte, verklaarde dat wij geheel in de Deutsche lijn bleven.

Waar de absolute zelfstandigheid heenleidt bleek onlangs duidelijk op het Internationaal kongres. Te Kopenhagen verscheen de Zweedsche jeugdorganisatie die natuurlijk den revolutionair uithangt, naast de groote partij en vroeg een eigen vertegenwoordiging. Zoo had het hier ook kunnen gaan. Hoe komt Mendels tot dwaasheden als over de christelijke jeugdorganisatie? Er zit altijd een pastoor of dominee bij!

Mendels: Maar men laat ze iets doen!

Vliegen: Ja, men laat de padvinders ook hun eigen stok dragen!

Het P. B. wil door elke afdeeling waar dat mogelijk is, jongelieden-organisaties laten stichten. Deze krijgen geen onderling verband. Moet erover op een kongres worden gesproken, dan moet dat op ons kongres zijn. Er moet een leeftijdsgrens zijn. De algemeene grens is 18 jaar; wie zich dan nog niet rijp gevoelt, kan nog tot zijn 20ste jaar blijven; maar daarna moet hij eruit.

Verder moet het P. B. onderzoeken, of een jongeliedenblaadje kan worden gesticht, bijv. verbonden aan „Het Volk”. De afdeelingen maken de reglementen der jongeliedenorganisaties, maar zooveel mogelijk moeten de jongelui hun werk zelf doen. Eenige zelfstandigheid moeten ze hebben. Van schoolte spelen alleen komt niets terecht. Als zij een reisklubje hebben, moeten zij zelf kunnen uitmaken, waar zij heen willen. De zelfstandigheid moet zoover gaan als het maar kan.

Morris: Als de afdeelingen het reglement maken, welke zelfstandigheid blijft er dan?

Vliegen: Om te voorkomen dat Amsterdam III van die bevoegdheid gebruik maakt om toch zijn zin door te zetten, eischen wij goedkeuring van die reglementen door het P. B.

Wij moeten een middenweg hebben. De jonge menschen zijn tweeslachtige wezens (vroolijkheid) in den fatsoenlijken zin van het woord! Zij zijn geen kinderen meer en nog geen volwassenen.

Uitstel dient tot niets. Het P. B. komt het volgend jaar toch weer met dit voorstel. Jeugdorganisatie en arbeidersontwikkeling, d. w. z. opleiding van arbeiders tot propagandisten, zijn geheel uiteenlopende dingen. Mendels mag ze niet door elkaar gooien.

Mendels: Dat doe ik ook niet!

Vliegen: Gij zegt: het zijn geen verschillende dingen, en dat zijn ze wél! Er moet nu een eind aan deze kwestie komen.

Aan het voorstel-P. B. wordt toegevoegd, dat de gedelegeerde door het afdelings- of door het federatiebestuur moet worden aangewezen.

Kok-Amsterdam IX trekt zijn amendement voor een jongeliedenblaadje in. Maar hij handhaaft het amendement, om den leeftijd te bepalen van 14 tot 18 jaar. Als men eenmaal over de 18 jaar heengaat, dan is er geen een reden, om niet ook boven 20 jaar te gaan.

Mendels wil den indruk wegnemen, alsof er een scherp verschil van opvatting is tusschen zijn meening en die van het P. B. Hij wil alleen de zaak van de ontwikkeling der jonge arbeiders en de zaak der algemeene arbeidersontwikkeling in haar geheel overzien.

Stavenisse de Brauw-Gouda verdedigde de toelating voor de jongelui zoodra zij de lagere school hebben verlaten.

De amendementen van Bussum, van ondergeschiktenaard, worden ingetrokken. Het amendement-Gouda wordt met overgrootte meerderheid verworpen. Het amendement-Watergraafsmeer (goedkeuring der reglementen door het P. B.) wordt overgenomen; het amendement-A'dam IX wordt verworpen; het amendement-Den Haag (toelating eerst op 16-jarigen leeftijd, wordt verworpen.

Het voorstel van het P. B. wordt bij handopsteken aangenomen.

Finantieele verslagen.

Aan de orde is, behalve de diverse rekeningen en verantwoordingen, de volgende begrooting.

Toelichting.

Inkomsten.

a. Daar het besluit van het vorige congres, dat nieuwe afdelingen de eerste 26 weken geen contributie behoeven te betalen, dit jaar zijn invloed zal doen gevoelen, durf ik de inkomsten aan contributie niet hooger ramen.

b. Partijfonds-toestand wordt iets beter, zoodat een raming iets hooger dan de idkomsten.

c. In dit bedrag is begrepen het winstaandeel van „De Dageraad” over 1909, 1910, dat in 1911 wordt uitgekeerd.

d. Fonds propagandist Gelderland. Daar door het blad „De Arbeid” een vast bedrag wordt uitgekeerd, mag op dit geraamde bedrag wel gerekend worden.

f. Deze post omvat kassaldo en verder nog te ontvangen bedragen aan contributie enz., (zie finantieele toestand op 1 Januari 1911), geheel of na een gedeelte geschat, als in dit jaar binnen te komen.

Uitgaven.

a. Deze post omvat salaris van den secretaris-penningmeester, van den bediende, van den propagandist van Gelderland en subsidies van de propagandisten in Twente, Utrecht en Groningen.

k. Dit is het gemiddelde bedrag aan drukwerk. Dat het vorige jaar zooveel meer betaald is, komt, omdat over 1909 nog te betalen stond een bedrag van f 523.27⁵; de ramingspost is nu verminderd tot f 500.—, terwijl de schuld over 1910 is opgenomen onder s.

o. Schijnbaar is van het geraamde bedrag van f 1100.— slechts f 750.60 uitgegeven, in werkelijkheid is de overschrijding van de post salarissen

BEGROOTING.

Inkomsten.

	Vorige raming.	Uitgaven in 1910.	Raming voor 1911.
a. Contributies afdelingen en verspreide leden	f 5100.—	f 4974.39	f 5100.—
b. Partijfonds	„ 3950.—	„ 3655.86	„ 3700.—
c. Vrijwillige bijdragen	„ 350.—	„ 399 94 ⁵	„ 600.—
d. Fonds propagandist Gelderland	„ 150.—	„ 207.12 ⁵	„ 300.—
e. Rente	„ 150.—	„ 117.81	„ 160.—
f. Nog te ontvangen inclusief kassaldo en diversen	„ 700.—	„ 896.71 ⁵	„ 1500.—
	<u>f 10400.—</u>	<u>f 10251.84⁵</u>	<u>f 11360.—</u>

Uitgaven.

	Vorige raming.	Uitgaven in 1910.	Raming voor 1911.
a. Salarissen	f 3600.—	f 4006.93	f 4050.—
b. Vergaderingen P. B. gewone	„ 350.—	„ 368.85	„ 375.—
c. Vergaderingen P. B. buitengewone	„ 250.—	„ 232.59	„ 250.—
d. Commissies	„ 175.—	„ 235.—	„ 175.—
e. Bureaunkosten	„ 500.—	„ 597.57 ⁵	„ 600.—
f. Telefoon	„ 90.—	„ 90.—	„ 90.—
g. Contributies en subsidies	„ 500.—	„ 501.60	„ 450.—
h. Huur	„ 320.—	„ 320.—	„ 320.—
i. Vuur, licht, schoonhouden	„ 200.—	„ 200.—	„ 200.—
j. Aansch. meubilair, kantoorbeh., onderhoud	„ 400.—	„ 31.46	„ 300.—
k. Drukwerk	„ 750.—	„ 1023.27 ⁵	„ 500.—
l. Congres	„ 750.—	„ 732.93	„ 750.—
m. Archief	„ 75.—	„ 96.44	„ 75.—
n. Internationaal Socialistisch Congres	„ 700.—	„ 661.—	„ —.—
o. Propaganda en subsidies aan afdelingen enz.	„ 1100.—	„ 750.60	„ 750.—
p. Nog af te dragen admin. Volk extra contrib.	„ —.—	„ —.—	„ 1169.69
q. Masereeuw & Bouten	„ 500.—	„ 500.—	„ 500.—
r. Overige schulden	„ —.—	„ —.—	„ 705.26 ⁵
s. Onvoorzien	„ 140.—	„ 81.75	„ 100.04 ⁵
	<u>f 10400.—</u>	<u>f 10400.—</u>	<u>f 11360.—</u>

met f 400.— het gevolg van de toelagen verstrekt aan Utrecht en Groningen.

p. Dit bedrag moet natuurlijk in den loop van dit jaar geheel worden afgedragen.

r. Deze post bevat schuld drukkerij over 1910 f 500.27⁵, verdragen aan de commissie „Het Volk” enz.

t. Uit het tekort blijkt, dat geen meerdere verplichtingen door de partij op zich genomen kunnen worden, dan tot heden het geval is, tenzij de inkomsten aanzienlijk toenemen.

De Voorzitter betreurt dat verschillende afgevaardigden zijn heengegaan.

Kok-Amsterdam IX vestigt de aandacht erop, dat de vaste inkomsten der partij veel te gering zijn. Spr. verlangt, dat het P. B. het volgend jaar met voorstellen zal komen om hierin te voorzien. Van het geld, afgedragen voor „Het Volk”, is ruim f 1000 gebruikt voor andere doeleinden. Hieraan moet een einde worden gemaakt. Verder stelt spr. voor f 100 op de begroting te brengen voor den Bond der S. D. Vrouwenclubs.

De partijsekretaris Van Kuijkhof waarschuwt tegen opdrijving der begroting; in zijn toelichting bij de rekening en verantwoording heeft hij er op gewezen, dat de partij geen meerdere verplichtingen op zich kan nemen, indien de inkomsten blijven, zooals deze zijn. De post onvoorzien is nauwelijks f 100. Voor propaganda en subsidies kon niet meer dan f 750 worden uitgetrokken, en een aantal gewesten vragen propagandisten. Daar moet f 125 af voor „de Eendracht”, de kosten van op te richten afdeelingen enz. Wij betalen nu subsidies voor propagandisten in Twente, Groningen en Arnhem; wij zullen niet anders kunnen doen dan de subsidie voor „de Eendracht” in overleg met de federatie N.-Brabant eenigszins te vergrooten. De raming van inkomsten uit het partijfonds zijn wederom verminderd.

Als de f 100 voor de vrouwenclubs wordt betaald uit onvoorzien, dan blijft er 4½ ct. over. Toch wil het P. B. daarover laten stemmen, mits men hierin niet zie een beslissing over de voorstellen omtrent de vertegenwoordiging van den Bond op het kongres enz. Het P. B. erkent de noodzakelijkheid van het werk van den Bond. Het beschouwt dat werk als een deel der propaganda.

Dat de extra-kontributie op 31 Dec. niet is afgedragen, is niet onregelmatig. Kwitanties moesten worden betaald, en dan neemt men het geld dat er is. Ik betaalde den drukker met geld, dat aan de administratie van „Het Volk” had afgedragen kunnen worden, maar deze behoudt haar vordering. Was dat niet gebeurt, dan zou de vordering van ruim f 1000 op de partij niet staan op naam van de administratie van „Het Volk”, doch bijv. op naam van de drukkerij en anderen. Administratief is de zaak volkomen te verdedigen. In het geld dat zij kreeg in 1910, zat ook nog geld van 1909. Dit is dus volstrekt niet erg.

Deskundigen hebben mij verzekerd, dat bij behoud van mijn eenvoudige boeking het overzicht over mijn financiën zeer gemakkelijk is. Fleming schudt neen; maar andere accountants zeggen ja.

Hiermede is tevens het advies van het P. B. gegeven omtrent de voorstellen voor het aanstellen van propagandisten, n.l. het P. B. zal in dezen doen, wat mogelijk is. Komen er aanvragen, dan volgen wij den gewonen weg en vragen: wat doen de afdeelingen zelf?

Koomans-Breda vraagt inlichting omtrent een ramingspost van f 400, waarvan f 31.46 is uitgegeven en nu wordt deze zelfde post weder gebracht op f 300. **De partij-secrètaris** antwoordt, dat het voornemen bestond in 1910 een schrijfmachine

aan te schaffen, dat is echter eerst gebeurd in het laatst van 1910, zoodat de betaling valt in het nieuwe boekjaar.

Mej. Groeneweg-Rotterdam III wil evenals vroeger aan het P. B. overlaten een bedrag van f 100 te bestemmen voor de propaganda onder de vrouwen.

De voorzitter: Dit komt neer op precies hetzelfde als wat het P. B. wil. Alleen zou de Rotterdamsche vrouwenclub dan ook een deel kunnen krijgen. Wil men dit aan de prudentie van het P. B. overlaten?

Het kongres hecht hieraan zijn goedkeuring.

Morris-Amsterdam III vraagt een leiddraad van het P. B. voor betere propaganda voor het partijfonds.

Van der Linden-Eindhoven had gehoopt, dat Noord-Brabant een propagandist zou krijgen. Hij dringt er nu op aan, het subsidie voor „de Eendracht” zooveel mogelijk te verhoogen.

Vermeulen-Kampen verdedigt de aanstelling van een propagandist voor Overijssel, met standplaats Zwolle. Te Kampen zijn de leden louter arbeiders!

De voorzitter: Deze spreker heeft niet voldaan aan den eisch, om bij zijn voorstel een chèque te doen. (Gelach.)

Verbeek-Nieuwendam wil nog een inlichting vragen omtrent het uitslag van den brochurenhandelaar Bos.

De Voorzitter verzoekt dringend, het P. B. niet te dwingen, alle bijzonderheden hieromtrent mede te deelen. Van oneerlijkheid of opzettelijk verzuim bij Bos is geen sprake. Laat men dus niet verder vragen.

Huybers deelt namens de financieele controlecommissie mede, dat zij steeds alle bescheiden in orde heeft bevonden, en brengt hulde aan Van Kuijkhof. Ook bij den brochurehandel is alles in orde. (Applaus.)

De Voorzitter brengt namens het P. B. hulde aan Van Kuijkhof voor zijn akkurateste. (Appl.) Hij doet mededeeling van een begrotingstelegram van de Engelsche Independent Labour Party. (Applaus.)

Alle voorstellen omtrent de partijschool worden verzonden naar het P. B. Toegezegd wordt overweging, om met het N. V. V. te overleggen.

Geysendorffer-Apeldoorn verlangt een schriftelijke leiddraad voor hen die zich wenschen te ontwikkelen. Ook dit zal worden overwogen.

De Voorzitter betreurt, dat wegens gebrek aan tijd de koöperatie en het onderwijs niet meer kunnen worden behandeld. Over de koöperatie heeft een aantal afdeelingen een motie ingediend om thans een commissie van voorbereiding te doen benoemen door het P. B.

Het P. B. stelt een motie van orde voor, waarin wordt besloten de zaak aan de orde te stellen op het e. v. kongres, en intusschen het standpunt der partij onverzwakt te handhaven.

Wibaut: Het P. B. verwacht, dat de partijgenooten zich dan ook naar het zoo lang ingenomen standpunt zullen gedragen. Voorbereiding is niet meer noodig. Het P. B. heeft gekonfereerd met het bestuur van den Bond van Arbeiderskoöperaties en het N. V. V., en kan de voorlichting van het kongres best zelf af.

Poppe-Haarlem verdedigt de benoeming eener commissie. De leden die een afwijkende meening hebben moeten worden gehoord. Maar Haarlem is voor handhaving van het oude standpunt.

De Voorzitter: Wie zijn standpunt nog wil uiteenzetten, kan dat doen in de partijpers. Maar

dadon in strijd met het partijstandpunt moeten achterwege blijven.

Het voorstel-P. B. wordt aangenomen.

De Voorzitter: Er is een verzoek ingekomen om de steenbakkersstaking te Velp te steunen. De Amsterdamsche bakkers staken echter ook, en het verzoek komt niet van een vakbond. Tegen een individueele kollekte was geen bezwaar, maar een officieele kollekte voor een toevallige staking kunnen wij moeilijk houden.

Wij hebben een paar groote onderwerpen kunnen afhandelen. Allereerst de sociale verzekering. Ter Laan moeten wij onze verontschuldiging aanbieden, dat hij voor de tweede maal met een speech over

de onderwijskwestie op zijn geweten naar huis wordt gestuurd.

Het kiesrechtbesluit is genomen met groote geestdrift, maar het moet ook met groote geestdrift worden uitgevoerd. Het voorstel is in het P. B. na ernstige bespreking eenstemmig genomen. Het moet nu met alle energie worden volbracht. Onze kiesrechtstrijd moet een continu-bedrijf zijn. De Utrechtsche partijgenooten worden bedankt voor hun uitstekende ontvangst en het mooie weer. Wij gaan nu weer in den strijd; leve de S.D.A.P.! (A p-
plaus.)

Het kongres is gesloten, en gaat uiteen onder het zingen der Internationale.

CONGRESBESLUITEN.

Op het Congres te Utrecht zijn de volgende besluiten genomen, die aan het referendum moeten worden onderworpen:

A. Sociale Verzekering.

Het congres der S. D. A. P. te Utrecht 1911, Overwegende,

dat de arbeiders in de kapitalistische maatschappij in den regel slechts een zoo laag loon verdienen, dat dit nauwelijks voldoende is ter bevrediging van hunne noodzakelijke levensbehoeften gedurende den tijd dat zij werken, zoodat zij in nood en ellende verzinken, wanneer zij verhinderd zijn hunne arbeidskracht te gelde te maken, hetzij door ziekte, ongeval, invaliditeit, ouderdom of werkloosheid — arbeiders ook door zwangerschap of moederschap —;

dat het noodzakelijk is, in dezen nood der arbeiders te voorzien, zoowel in het belang der arbeidersklasse als in dat der geheele maatschappij:

vordert — onverminderd andere maatregelen van staats- en gemeentezorg — een goed ineensluitende Sociale verzekering op de volgende grondslagen:

een recht op ouderdomspensioen worde ingesteld voor arbeiders en met hen gelijkgestelden, ingaande op 60-jarigen leeftijd, alsmede een weduwen- en weezen-pensioen:

een invaliditeitspensioen worde verzekerd aan alle loontrekkenden, die door invaliditeit de beschikking over hun arbeidskracht hebben verloren:

de ongevallenverzekering worde uitgebreid over alle loontrekkenden, met ruime opvatting van het begrip „bedrijfsongeval”, zoodat hieronder ook de beroepsziekten en de beroepsinvaliditeit vallen;

een verplichte ziekteverzekering worde ingevoerd, zoowel ten dienste van een behoorlijke verpleging van den arbeider en zijn gezin als van een geldelijke uitkeering wegens loondering, benevens een moederschapsverzekering als geldelijke tegemoetkoming in de kosten van bevalling, ook voor vrouwen, die enkel gezinsarbeid plegen te verrichten:

een werkloosheidsverzekering worde van staats- en gemeentewege bevorderd.

Ten aanzien van de invaliditeits-, ongevallen- en ziekteverzekering moet vrijwillige toetreding voor zelfstandigen openstaan.

Daar de arbeiders in het kapitalistische loonstelsel rechte niet verplicht zijn, de kosten dezer Sociale verzekering te dragen, dienen deze in het algemeen te worden opgebracht door de gemeenschap en het bedrijf, waarom het Congres in de eerste plaats eischt een verdeeling der lasten als volgt:

het ouderdoms- en weduwen- en weezenpensioen worde betaald door den Staat;

de Staat en de werkgevers brengen samen de lasten op voor de invaliditeitsverzekering;

de ongevallenverzekering kome geheel ten laste van de werkgevers, waarbij elke afwenteling der kosten op den Staat of de arbeiders met kracht moet worden bestreden;

terwijl het belang van den invloed der arbeiders door middel van hun vakorganisatie en van het beheer der kassen wettigt, dat:

de werkloosheidsverzekering worde gedragen door het Rijk, de gemeente en de arbeiders;

de ziekte- (met inbegrip van begrafenis- en moederschaps-) verzekering voor één derde worde betaald door de werkgevers, die bovendien de volle premie voor het bijzonder ziekte-risico van hun bedrijf hebben op te brengen; voor één derde door de arbeiders en voor één derde door den Staat. De gemeente steune in zake premies van werklozen en desverleucht in die der losse arbeiders en der arbeiders met de allerlaagste loonen.

Betreffende de organisatie der Sociale Verzekering moet zoover mogelijk worden gegaan in de toekenning van zelfbestuur voor de verzekerden, zoodat met name de invaliditeits- en ziektekassen organische en democratisch bestuurde lichamen vormen, de laatste plaatselijk ingericht, met bevoegdheid tot federatie. De Werklozenverzekering moet van de nationale vakorganisaties of daarmee gelijk te stellen corporatiën uitgaan, in den zin als bedoeld in de resolutie 1908 van het Ned. Vakverbond, met onthouding van allen dwang tot opnemings van ongeorganiseerden.

In zake de onderdeelen der Sociale Verzekering worde, in alle instantiën, beroep op een leekenrechtspreek ingevoerd.

Het congres doet een beroep op alle arbeiders, georganiseerd in de politieke en de vakbeweging, om voor deze eischen den strijd met kracht en energie aan te binden en de noodige macht te ontwikkelen om deze maatregelen op de bezittende klasse te veroveren.

B. Jeugd-Organisatie.

Alle afdelingen richten, in plaatsen waar daartoe de noodige deelneming is te vinden, een jongelieden-organisatie op.

Deze organisatie bestaat uit jongelieden van 14 tot 18 jaar. Leden van de S. D. A. P. tusschen 18 en 20 jaar, kunnen tevens lid zijn van de jongelieden-organisatie.

Deze J. O. wordt bestuurd door de jongelieden zelf, onder toezicht van een gedelegeerde, aangevoerd door het afdelings- of federatiebestuur.

Het reglement en het program van werkzaamheden dezer jeugd-organisatie vereischen de goedkeuring van het Partijbestuur.

Doel der organisatie is: de ontwikkeling te bevorderen, waarbij vooral het oog zal worden gehouden op die kennis, die den leden, later in de

arbeidersklasse van dienst kan zijn (kennis van staat- en huishoudkunde, taal, geschiedenis, aardrijkskunde, organisatie, administratie enz.). Ook lichamelijke ontwikkeling en ontspanning liggen op den weg dezer J. O.

Aan het P. B. wordt opgedragen te onderzoeken of ten behoeve dezer J. O. de stichting van een afzonderlijk jongeliedenblaadje mogelijk is.

De volgende motie en besluiten behoeven niet aan het referendum te worden onderwerpen:

I. Motie-Ziektewet-Talma.

Het congres der S. D. A. P., kennis genomen hebbende van de plannen der Regeering inzake de ziekteverzekering in verband met de reorganisatie der Ongevallenwet en verwijzende voor wat betreft de eischen der Partij betreffende de sociale verzekering in het algemeen naar de desbetreffende resolutie;

overwegende;

10. dat het ontwerp-ziektewet, in strijd met alle redelijke eischen op dit gebied, den arbeiders geen geneeskundige hulp etc. waarborgt;

20. dat de ziekte-uitkeering in geld zich slechts bepaalt tot de helft van het gemiddelde loon en geen voldoende uitzicht gegeven wordt op verhooging van dit bedrag;

30. dat eerst vanaf den vijftden dag na den aanvang der ziekte uitkeering zal geschieden;

40. dat de arbeider van de kosten dezer geldelijke uitkeering de helft zal hebben te betalen, terwijl den werkgever geen lasten worden opgelegd terzake van het verhoogde bedrijfsrisico in ongezonde bedrijven en voor de gezinsverzekering en zulks in strijd met hetgeen door vroegere regeeringen reeds werd aangeboden;

50. dat staat en gemeente geen aandeel leveren in de kosten der verzekering zelve terwijl toch de overheid bij inwerkingtreding eener ziektewet kosten voor armenzorg zal besparen;

60. dat bij dit alles op grove wijze inbreuk zal worden gemaakt op de verkregen rechten der arbeidersklasse, doordat in de eerste weken na een ongeval in plaats van 70 % ongevallenuitkeering slechts 50 % ziekengeld zal worden vergoed, terwijl de helft van het bedrag, dat door de ziekenkassen zal worden uitgekeerd tengevolge van een ongeval, voortaan door de arbeiders moet worden opgebracht;

70. dat de losse arbeiders voor een groot deel en de dienstboden geheel van de werking der wet zullen worden uitgesloten, terwijl vooral eerstgenoemden juist groote behoefte hebben aan steun vanwege de gemeenschap;

overwegende voorts, dat in stede van

eenvoudige locale ziekenkassen, met zelfbestuur vanwege de verzekerden, omslachtige organisaties als de Raden van Arbeid zullen worden geschapen, waarin bureaucratie en ondernemerdom een overwegende rol zullen kunnen spelen, terwijl de ongevallenverzekering niet eens zal worden ontlast van administratieve omslag;

protesteert met kracht tegen een verplichte verzekering, zooals deze in het regeeringsontwerp is belichaamd, roept de georganiseerde arbeiders en hunne vertegenwoordigers in het parlement op om tegen dit product van kapitalistische onbeholpen wetgeving ernstig op te komen en met name zich tot het uiterste te verzetten tegen den aanslag, welke op de rechten der arbeiders inzake de Ongevallenwet wordt gedaan.

II. Petitionnement.

De aanbieding van het petitionnement zal plaats hebben den derden Dinsdag in September; op den dag daaraan voorafgaande worden zooveel mogelijk vergaderingen en betoogingen voor den invoering van het algemeen kiesrecht gehouden.

III. Het volgende Congres wordt te Leiden gehouden.

IV. De redactie van „Het Volk” en „Het Weekblad” zijn herbenoemd.

V. Tot leden der Commissie voor Geschillen tusschen inzenders-partijgenooten en de Redacties van „Het Volk” en „Het Weekblad” zijn benoemd: J. G. van Kuijkhof, J. W. Matthijsen en C. Thomassen.

Verkiezing Partijbestuur.

Van de gestelde kandidaten hebben verklaard een benoeming over te nemen:

a. Voor lid van het Dagelijksch Bestuur:

J. G. van Kuijkhof, W. H. Vliegen en F. M. Wibaut.

Daar geen meerdere kandidaten, die een eventuele benoeming aanvaarden, gesteld zijn, zijn deze drie derhalve gekozen, volgens art. 11 der Statuten, zooals dit art. in 1906 gewijzigd is.

Bij referendum zou nu uit deze 3 een voorzitter moeten gekozen, doch daar een candidatuur van voorzitter alleen door Vliegen wordt aangenomen, is deze dus tevens als voorzitter gekozen.

b. Voor lid van het Partijbestuur buiten Amsterdam: F. van der Goes, L. M. Hermans, M. Mendels, J. H. Schaper, H. Spiekman, P. J. Troelstra, J. A. Bergmeijer, J. van Leeuwen, G. W. Sannes en S. P. Baart.

Uit deze kandidaten zullen bij referendum zes leden gekozen moeten worden.

JAARVERSLAG VAN DEN PARTIJSECRETARIS OVER 1910.*)

Inleiding.

Een groote inleiding kan achterwege blijven. Meermalen heb ik uiteengezet, welk karakter het verslag van onze partij m.i. dient te hebben. Ook nu weder ben ik van deze opvatting niet afgeweken. Ook de indeeling is als die van vorige jaren.

Bij verschillende gedeelten heb ik mij moeten dwingen tot beperking; ten einde den omvang niet nog meer uit te breiden.

Een woord van verontschuldiging, over het late verschijnen; ik behoef mijn partijgenooten zeker niet te zeggen, dat dit niet voortkomt uit een zekere soort van nonchalance, doch uit overmaat van arbeid.

Hierbij dan het 17e verslag van onze „S. D. A. P.“, die in den tijd van haar bestaan in het maatschappelijk leven van onzen tijd een kracht van groote beteekenis is geworden.

Dit is het 13e verslag, dat ik mocht samenstellen; en het is voor mij een werk, dat ik nu zeker met niet minder groote liefde doe, dan toen ik dit, door de partij daartoe geroepen, voor den eersten keer verrichtte.

Partijgenooten, begonnen met een paar honderd leden, hebben wij thans het begin van het tweede tienduizendtal bereikt; zorgt, dat dit tweede tienduizendtal in minder dan de 17 jaren, die de eerste 10.000 hebben gebracht, vol wordt. En dat zal, als ieder, man en vrouw, doet, wat plicht is.

Aantal afdelingen en leden.

Op 31 Dec. 1909 was het aantal afdelingen 205.

„ „ „ 1910 „ „ „ 220.

Het aantal afdelingen vermeerderde dus in den loop van het jaar 1910 met 15.

De afdelingen Foxhol, Kiel-Windeweer, Krommenie, Lonneker VII, Nieuw-Beijerland, Soest, Tjummarmarum en Wartena werden in den loop van 1910 opgeheven, of verdwenen, met een totaal van 59 leden.

Het ledenaantal, dat op 31 Dec. 1909 9504 bedroeg, daalde daardoor tot 9445 en het aantal afdelingen tot 197.

Opgericht werden in den loop van het jaar de afdelingen Emmen, Erica, Hoozevee, Harlingen, Irnsum, Nieuw-Amsterdam, Oldeboorn, Pietersbierum, Tynje, Ylst, Usquert, Langezwaag, Langweer, Giethoorn, Middelbarnis, Westerbroek, Wijhe, Aalsmeer, Amsterdam VII, Kerkrade I, Kerkrade II, Knijpe, Naaldwijk, in totaal 23 afdelingen. Het aantal afdelingen steeg daardoor tot 220 op 31 Dec. 1910. Deze 23 nieuwe afdelingen hadden op 31 Dec. 1910 een totaal ledenaantal van 341, terwijl de afdelingen, die het geheele jaar 1910 bestonden met 194 leden vooruitgingen, zoodat op genoemden datum het ledental bedroeg: 9980. Het aantal afdelingsleden vermeerderde dus met 476 of met ruim 5 pCt.

Het aantal vrouwelijke leden bedroeg op 31 Dec. l.l. ruim 1100.

* * *

Voegt men bij het aantal afdelingsleden de 110

verspreide leden, dan blijkt dat de partij op 31 Dec. 1910 10090 leden telde.

Twee afdelingen, n.l. Berkhout en Nieuwe-Pekela, die in 1910 werden opgericht, overleden echter weder in dat zelfde jaar.

* * *

Volgens den kwartaalstaat was de loop van het aantal afdelingsleden in 1910 als volgt:

31 Dec. 1909.... 9504; 31 Maart 1910.... 9675; 30 Juni 1910.... 9686; 30 Sept. 1910.... 9706 en 31 Dec. 1910.... 9980.

Alleen in het eerste en vierde kwartaal was de stijging eenigszins belangrijk.

* * *

Het gemiddelde aantal leden per afdeling bedroeg op:

31 Dec. '07—49; op 31 Dec. '08—45; op 31 Dec. '09—41 en op 31 Dec. '10—45; in vergelijking met het vorige jaar is dit een iets gunstiger toestand; doch staat nog ten achter bij dien van 1907.

De verdeling van de afdelingen volgens haar ledenaantal was de drie laatste jaren als volgt:

		31 Dec. 1908	31 Dec. 1909	31 Dec. 1910
Aantal afdelingen:				
met hoogstens	25 leden	116	118	127
„ 26 tot en met	50 „	37	44	49
„ 51 „ „	100 „	22	24	25
„ 101 „ „	200 „	11	11	10
„ 201 „ „	300 „	—	4	5
„ 301 „ „	400 „	6	2	—
„ 401 „ „	500 „	—	1	3
	boven 500 „	2	1	1

De verdeling de afdelingen over de provincies was de laatste jaren als volgt:

		Aantal afdelingen:			
		31 Dec. 1907	31 Dec. 1908	31 Dec. 1909	32 Dec. 1910
Provincie:					
Groningen	18	19	23	20	
Friesland	35	45	48	58	
Drenthe	3	4	3	7	
Overijssel	19	21	19	19	
Gelderland	17	18	23	24	
Utrecht	6	5	5	4	
Noord-Holland . .	29	30	34	35	
Zuid-Holland . . .	34	35	32	33	
Zeeland	8	6	7	7	
Noord-Brabant . .	5	6	6	6	
Limburg	1	3	4	7	
		175	193	205	220

Samenstelling van het Partijbestuur.

Overeenkomstig het bepaalde bij Statuten en Huishoudelijk Reglement waren door de afdelingen candidaten gesteld voor het lidmaatschap van het Partijbestuur.

De candidatuur voor lid van het Dag. Bestuur werd aangenomen door: Van Kuykhof, Loopuit, Wibaut en Vliegen.

Bij de stemming in de afdelingen werden uitgebracht 4925 geldige stemmen en wel op Van Kuykhof 4457, op Loopuit 699, op Vliegen 4738 en

*.) Voor zoover dit verslag melding maakt van de verrichtingen van het Partijbestuur, loopt dit van Congres tot Congres.

op Wibaut 4540. Tot leden van het Dag. Bestuur waren dus gekozen de drie afredenden.

Bij dezelfde stemming werd Vliegen gekozen tot voorzitter met 4415 van de 4698 stemmen.

De candidatuur voor de overige plaatsen in het Partijbestuur werd aanvaard door Albarda, Bergmeyer, Van der Goes, Helsdingen, Hermans, Hoejenbos, Kuiper, Van Leeuwen, Schaper, Spielman en Troelstra.

Bij de stemming in de afdeelingen werden uitgebracht 4932 geldige stemmen en wel op Albarda 986, Bergmeijer 1613, Van der Goes 3747, Helsdingen 2702, Hermans 3102, Hoejenbos 949, Kuiper 1264, Van Leeuwen 1497, Schaper 4527, Spielman 4044 en Troelstra 4562 stemmen. Gekozen waren dus Van der Goes, Helsdingen, Hermans, Schaper, Spielman en Troelstra.

Volgens besluit van het Congres mochten er echter niet meer dan drie Kamerleden lid van het Partijbestuur zijn, zoodat in overeenstemming met art. 36 van het huishoudelijk reglement der partij Helsdingen de functie niet kon aanvaarden.

Door de afdeelingen werden opnieuw kandidaten gesteld voor de vacature, die hierdoor in het Partijbestuur bleef bestaan; bij de stemming in de afdeelingen werden uitgebracht op Bergmeijer 376, op Keuther 74, op Kuiper 232, op Albarda 178, op Hoejenbos 260, op Van Leeuwen 727 en op Mendels 1390 stemmen. Daar geen hunner de volstrekte meerderheid had verkregen, was er herstemming en wel tusschen Mendels en Van Leeuwen. Bij deze herstemming werd Mendels gekozen met 2299 stemmen tegen 1221 stemmen op Van Leeuwen.

Voor 1910—1911 was dus het Partijbestuur samengesteld als volgt:

Vliegen, voorzitter, Van Kijkhof, secretarispenningsmeester, Wibaut, Van der Goes, Hermans, Mendels, Schaper, Spielman en Troelstra.

Het Partijbestuur koos tot 2den voorzitter Schaper en tot 2den secretaris Wibaut.

Congresbesluiten en hunne uitvoering.

Het congres van 1910 nam de onderstaande besluiten en moties aan:

A. Kiesrechtaktie.

„Het Congres, in de plannen der regeering om een algemeene grondwetsherziening door een nieuwe staatscommissie te laten voorbereiden, een poging ziende om het kiesrechtvraagstuk op de lange baan te schuiven,

van meening, dat het onverkort algemeen kiesrecht slechts zal worden verkregen door hardnekkigen strijd van de arbeidersklasse zelve,

van meening dat ingrijpende hervormingen, zooals staatspensionneering e.a. niet zullen worden verkregen zonder algemeen kiesrecht of een sterken strijd voor zijne verovering,

besluit tot het houden van een volkspetitionnement voor de invoering van algemeen kiesrecht als middel om den kiesrechtstrijd te versterken.

De openbare actie voor dit petitionnement zal worden ingezet met een groote demonstratie voor algemeen kiesrecht op den Zondag vóór de Kameropening in 1910, te 's Gravenhage, of te Amsterdam.

Het petitionnement zal worden aangeboden aan Regeering en Staten-Generaal in Sept. 1911.

Het Congres draagt het Partijbestuur op de bijzonderheden van dit petitionnement te regelen en in overleg met het bestuur van het

Nederlandsch Verbond van Vakvereeningen alle krachten van partij en vakbeweging in te spannen, ten einde deze beweging zoo schitterend mogelijk te doen slagen.”

B. Contributie-regeling.

Aan art. 45 van het Huish. Reglement der Partij wordt toegevoegd:

de eerste 26 weken, volgende op den datum harer oprichting, is een nieuwe afdeeling vrijgesteld van de in de eerste alinea vermelde verplichting.

C. Extra Contributie voor „Het Volk”.

De extra contributie van 1 cent per lid en per week wordt verlaagd tot ½ cent per lid en per week.

D. Stedelijke Federaties.

Het bestaande artikel 8 van het Huish. Reglement der Partij vervalt en in plaats daarvan wordt deze bepaling opgenomen:

De stedelijke federaties stellen in overleg met het P. B. haar Huishoudelijk Reglement vast. Dit Reglement omvat o.m. de samenstelling, de bevoegdheid en de taak van de federatie.

E. Exploitatie „Het Volk”.

Het P. B. neemt maatregelen om te voorkomen, dat de bladen van den Bond van Ned. Arb. Coöperatie en van afzonderlijke Coöperaties „Het Volk” benadeelen door het werken voor advertenties.

F. Samenwerking met de S. D. P.

„Het Congres”,
accoord gaande met het door het P. B. ingenomen standpunt inzake samenwerking met de S. D. P. gaat over tot de orde van den dag.

G. Staatspensionneering.

„Het Congres”,
gehoord de discussie over de Staatspensionneering, van oordeel, dat er geen reden is zich opnieuw uit te spreken over dit programmpunt, gaat over tot de orde van den dag.

H. Weekblad.

„Het Congres”,
gehoord de verdediging van de redactie van „Het Weekblad” naar aanleiding van de in de pers en op het Congres op haar gevoerde critiek;

aanvaardt het standpunt, dat het optreden van de redactie van „Het Weekblad”, als woordvoerder der minderheid alleen wordt geleid door hare inzichten van partijbelang; erkent dit optreden als de vervulling, naar de inzichten der redactie, van een taak, haar door de partij opgelegd;

en verwacht, dat de partijgenooten met deze erkenning rekening zullen houden.

I. Onderwijs.

„Het Congres”,
gelet op 't feit, dat uit verschillende en steeds talrijker uitingen blijkt, hoezeer de bourgeoisie er naar streeft aan 't onderwijs op de openbare school een min of meer godsdienstig karakter te geven en het te gebruiken voor de propaganda van het huidige regeeringsstelsel;

dit streven der burgerklasse verklarende uit de zucht om 't openbaar onderwijs dienstbaar

te maken aan de bevestiging harer klasseheerschappij;

van oordeel dat op den Staat de plicht rust te voorzien in de behoefte aan onderwijs, dat voor allen toegankelijk en dus in politiek en godsdienstig opzicht neutraal dient te zijn; constateerende, dat een groot deel der arbeidende klasse voor haar kinderen onderwijs verlangt dat aan die eischen voldoet;

protesteert tegen alle pogingen, die de onzijdigheid van 't openbaar onderwijs ten opzichte van staatkundige en godsdienstige kwesties in gevaar brengen;

en roept de Nederlandsche arbeiders op, zich met alle kracht te verzetten tegen elken maatregel, die de neutraliteit van 't openbaar onderwijs en de politieke onafhankelijkheid der onderwijzers bedreigt."

K. Samenstelling van het Partijbestuur.

Het Partijbestuur bestaat uit negen leden, waarvan niet meer dan drie lid der Tweede Kamer mogen zijn.

Dit besluit geldt slechts voor den tijd van één jaar. Op het volgende Congres zal dit punt opnieuw aan de orde worden gesteld.

L. Het aantal afgevaardigden naar het Internationaal Socialistisch Congres werd vastgesteld op 7.

M. Als plaats voor het volgende Congres werd Utrecht aangewezen.

Deze besluiten werden, voorzoover noodig, alle bij referendum bekrachtigd en wel met de volgende stemmen:

	vóór	tegen	blanco en onw.
A. Kiesrechtmotie	4589	34	220 st.
B. Contributie-regeling	4119	208	507 "
C. Extra contributie-„Volk”	3938	300	496 "
D. Stedelijke Federaties	3811	80	892 "
E. Advertenties Coöperatie- bladen	3732	211	844 "

* * *

Het eerste besluit, dat omtrent de Kiesrechtmotie, heeft het optreden der partij gedurende het geheele jaar beheerscht.

De aangenomen resolutie was de grondslag, waarop de kiesrechtactie dit jaar werd gevoerd. De Statenverkiezingen, de Betooging van 18 Sept. te Amsterdam en de actie voor het petitionnement waren de drie vormen, waaronder de kiesrechtstrijd gestreden werd en waarvan de laatste op dit oogenblik nog in vollen gang is.

Over de Statenverkiezingen spreken wij nader; thans dus over de Kiesrechtbetooging en de petitionnements-actie.

Na de Statenverkiezing kon begonnen worden met de organisatie van en de propaganda voor de Betooging. Het vele en omvangrijke werk werd evenals vorige jaren verricht; wat de propaganda in de pers betreft door een daarvoor ingestelde perscommissie, bestaande uit: Matthijsen, De Miranda, Ed. Polak, Van der Waerden en De Roode. Wat de propaganda en organisatie in Amsterdam aangaat in samenwerking met de federatie-Amsterdam en gesteund door den Amst. Bestuurdersbond, die een speciale propaganda voerde onder de vakarbeiders.

Evenals ieder jaar, werd ook ditmaal weder een manifest ter verspreiding over het geheele land beschikbaar gesteld. (Zie bijlage A.)

Het resultaat van al dezen arbeid was grooter

dan ooit; een reuzenbetooging had 18 September te Amsterdam plaats; de deelneming, zoowel van betoogers als van deelnemende organisaties, overtrof die van vorige jaren. Deze betooging, die tevens de inzet moest zijn van de petitionnements-actie, deed zien, dat het Congresbesluit weerklink had gevonden bij duizenden en duizenden der arbeidersklasse. Met moed en opgewektheid kon het Partijbestuur de petitionnementsactie aanvangen.

In het begin van October werd door het P.B. de organisatie voor de petitionnementsactie vastgesteld; er werd een comité van actie benoemd, bestaande uit Troelstra, Oudegeest, Heleen Ankersmit, Voogd, Ankersmit, Van Kuijkhof en Hegeraat als secretaris. Deze werd aangesteld als bezoldigd secretaris; in zijn functie als redacteur aan „Het Volk” werd voorzien door Looptuit aan te stellen als tijdelijk redacteur; een perscommissie voor de schriftelijke propaganda werd gevormd; dezelfde partijgenooten, die de schriftelijke propaganda voor de Betooging hadden georganiseerd, werden uitgenoodigd deze perscommissie voor de petitionnementsactie te vormen; deze uitnoodiging werd door alle vijf aangenomen.

Spoedig daarop werd door het P.B. de tekst van het petitionnement vastgesteld (zie Bijlage B), zoodat alles gereed was om de actie te beginnen. Voor dat de publicatie van de tekst plaats had, had er op verzoek van het hoofdbestuur van den Vrijz. Dem. Bond een bijeenkomst plaats van het Partijbestuur met dit hoofdbestuur en dat van het Alg. Ned. Werkliedenverbond en een lid van het bestuur van de Liberale Unie.

Het resultaat van deze samenspreking blijkt uit onderstaand communiqué, dat door de deelnemers aan deze conferentie werd goedgekeurd. (Zie „Volk” 18 October 1910).

Een conferentie.

Op initiatief van den Vrijzinnig-Democratischen Bond, had Zaterdag j.l. te Amsterdam eene conferentie plaats waaraan werd deelgenomen door het Partijbestuur der S. D. A. P., het hoofdbestuur van den Vrijz. Dem. Bond, het hoofdbestuur van het Alg. Ned. Werkliedenverbond en het hoofdbestuur der Liberale Unie.

Onderwerp van bespreking was: of, en in hoever en in welke mate samenwerking kon plaats vinden bij het volkspetitionnement voor het algemeen kiesrecht, op touw gezet door de S. D. A. P.

De bespreking bracht aan het licht dat de S. D. A. P., die reeds haar petitionnement georganiseerd en haar adres gereed had, meende dat het karakter van hare kiesrechtbeweging eene te groote verandering zou ondergaan door een samenwerking met burgerlijke partijen en daardoor verzwakken, weshalve zij van oordeel was dat de strijd voor het algemeen kiesrecht beter kon worden gevoerd afzonderlijk van elkander, dan bij een dusdanige samenwerking. Daarbij verklaarde zij zich bereid tot dusdanige organisatorische maatregelen dat eventuele verschillende bewegingen niet met elkander in conflict zouden komen.

De Vrijz. Dem. Bond en het Alg. Ned. Werkliedenverbond waren daartegenover van meening dat, waar hunnerzijds tegen den zakelijken wensch in het rekwest der S. D. A. P. uitgedrukt, geen bezwaar zou behoeven te bestaan en in de kiesrecht-actie, voor zoover de S. D. A. P. betreft, geen wijziging noodzakelijk zou zijn, er naast de gronden, door

de S. D. A. P. voor dien wensch aangevoerd, andere gronden van voorstanders van het algemeen kiesrecht zouden kunnen ontwikkeld worden en in het rekwest worden opgenomen, en zij achten zulk een oplossing wenschelijk ten einde zoowel den omvang der beweging als den moreelen invloed van het petitionnement te vergrooten.

De vertegenwoordiging der Liberale Unie meende dat gemeenschappelijke actie reeds hierop afstuitte dat het streven naar algemeen kiesrecht bij de burgerlijke partijen uit geheel andere motieven voortkomt dan bij de sociaal-democraten. Zij zag daarom meer heil in afzonderlijke actie, met vermijding van onnoodigen onderlingen strijd en met bevordering van samenwerking waar die door de politieke omstandigheden geboden mocht zijn. Het teekenen van het door de S. D. A. P. opgestelde petitionnement was haar, niet in de eerste plaats om de formuleering van hetgeen erin gevraagd wordt, doch om de motiveering van het gevraagde, onmogelijk.

De debatten brachten in het standpunt der verschillende vereenigingen geen verandering. Van de zijde der S. D. A. P. en van de Liberale Unie werd vooral bezwaar gemaakt tegen één adres waarin verschillende motieven, die, naar hun oordeel, met elkander tegenstrijdig zouden moeten zijn, zouden worden uiteengezet.

Het slot der besprekingen was dat op het denkbeeld van den Vrijz.-Dem. Bond tot samenwerking niet werd ingegaan.

* * *

De actie werd ingezet door het houden van een tiental meetings in de voornaamste plaatsen; op iedere plaats gevolgd door een huishoudelijke zitting, waartoe uitgenoodigd waren de vertegenwoordigers der organisaties, die aan de Kiesrecht-betoging hadden deelgenomen en die bereid waren de actie verder voort te zetten onder leiding van de S. D. A. P. en op den grondslag van het adres, zooals dit door het P. B. was vastgesteld.

Ook de S. D. P. ontving, als één der organisaties die aan de kiesrechtbetoging hadden deelgenomen, eene uitnoodiging van den sekretaris van het Comité van Actie.

Naar aanleiding hiervan ontving het Partijbestuur der S. D. A. P. dd. 30 October 1910 een schrijven van de S. D. P., waarin het bestuur van deze organisatie een conferentie aanvraagde met het Partijbestuur ten einde te kunnen overwegen in hoeverre een gemeenschappelijke actie van S. D. P. en S. D. A. P. in deze mogelijk was.

Het antwoord van het P. B., dat dd. 2 Nov. d.a.v. werd gegeven, luidde:

dat een samenspreking ons niet noodig voorkwam, aangezien de grondslag, waarop de actie gevoerd zou worden, reeds was vastgelegd in het adres, zooals dit door het P. B. was vastgesteld;

dat de wijze, waarop de actie zal worden gevoerd, reeds bepaald was door het Comité van Actie, daartoe door het P. B. benoemd;

dat de verdere leiding voor de petitionnemeentsactie berust bij het P. B. en geenerlei invloed van de zijde der S. D. P. daarop zou kunnen worden aanvaard.

* * *

De hierboven bedoelde meetings hadden den 10den November 1910 plaats en slaagden uitstekend.

Daarna hebben in tal van plaatsen grotere en kleinere openbare, zoowel als cursusvergaderingen voor huisbezoekers plaats gehad, honderden huis-

bezoekers en huisbezoeksters zijn sedert dien aan den gang om het welslagen van het petitionnement te verzekeren.

Een stroom van geschriften, door de uitstekende zorgen van het Perscomité samengesteld, is over het land gegaan en onze stem is doorgedrongen tot mannen en vrouwen, die tot nog toe door onze propaganda niet bereikt werden.

Over de resultaten van deze actie, zooals deze zich openbaren in vergrooting van ledental en van afdelingen, kan hier nog niet gesproken worden, dat kan later worden vastgesteld. Definitieve mededeelingen omtrent het aantal handteekeningen, omtrent den stand der actie in het algemeen, zij zullen gegeven worden op ons a. s. Congres, dat ook zal hebben te bepalen het verdere verloop der actie.

Actie-10-urendag, enz.

Evenals het N. V. V. zijn steun en medewerking verleent aan de kiesrechtactie, die door de partij geleid wordt, steunt de partij omgekeerd de actie voor den 10-urendag.

Omtrent de te voeren actie had herhaaldelijk overleg plaats tusschen het bestuur van het N. V. V. en het P. B.

De oproepingen tot deelneming aan de Nationale Betoogingen op Hemelvaartsdag 1910 te Rotterdam en op 5 Maart 1911 te Amsterdam, gingen uit van de beide besturen gezamenlijk; de plaatselijke betoogingen, zooals die van 19 Februari 1911 werden geregeld door de plaatselijke organisaties van beide lichamen.

De kosten van deze actie worden gedragen door partij en vakverbond.

De betoogingen van den 19en Februari en die van den 5en Maart stonden in het teeken van het ingediende ontwerp-wijziging-Arbeidswet.

De behandeling van dit ontwerp heeft aangetoond, dat de actie der arbeiders haar invloed doet gevoelen; tevens heeft deze duidelijk aan het licht gesteld de onwaarsachtigheid van sommige der clericalen leiders, wanneer zij zich een enkele maal hullen in het kleed van arbeiders-vriendelijkheid en bovendien bleek de leegheid en de voosheid der christelijke coalitie uit de gevoerde debatten en stemmingen meer dan duidelijk.

Al dat gewurm, al dat gedraai om te ontkomen aan de noodzakelijkheid tot het invoeren van sociale maatregelen van eenige betekenis, zij toonen aan dat onze partij den juisten weg heeft ingeslagen om naast en in verband met de propaganda voor onze economische beginselen, steeds en voortdurend de arbeidersklasse op te wekken om met en naast ons te strijden voor sociale hervormingen.

Door de Kamerfractie is de indiening van een ontwerp-Tien-uren-wet voorbereid.

Statenverkiezingen.

Reeds bij de bespreking van de kiesrechtactie wees ik er op, dat de actie bij de Statenverkiezingen in hoofdzaak één der drie vormen was, waaronder deze actie in het afgeloopen jaar werd gevoerd. Uit het manifest, (zie Bijlage C) dat door het P. B. werd uitgevaardigd, blijkt dit karakter van deze verkiezingen zeer duidelijk.

Ook bij de herstemmingen werd dit standpunt onverzwakt gehandhaafd, waar onze candidaat niet bij was betrokken werd alleen de Vrijz.-Dem. of de Unie-Liberaal gesteund.

Het rechtstreeksch resultaat van deze verkiezingen was, dat het totaal aantal socialistischen in de Provinciale Staten steeg van 18 tot 26; en wel van 8 tot 10 in Friesland, van 2 tot 4 in Overijsel, van 4 tot 8 in Noord-Holland; in deze laatste provincie werd

dit aantal bij een tusschentijdsche verkiezing nog met 1 vermeerderd; in Groningen bleef het aantal 4. Er is op dit terrein nog veel te doen; in Zuid-Holland, Zeeland, Utrecht, Drenthe, Gelderland, Brabant en Limburg wordt de stem der sociaal-democratie nog niet in de Staten gehoord; het is daarom noodzakelijk dat de arbeidersklasse sterker dan tot nu toe het geval was, zich met deze verkiezingen zal inlaten en zal zorgen dat ook in die lichamen den strijd voor de arbeidersklasse gestreden zal kunnen worden.

Overige verkiezingen.

In de districten Eindhoven en Rotterdam V hadden verkiezingen plaats voor de Tweede Kamer. In het eerstgenoemde district werden op onze kandidaat, Spiekman, uitgebracht 447 stemmen.

De afdeeling Rotterdam V stelde partijgenoot Ter Laan; deze verkreeg 724 stemmen tegenover den vrijzinnig-demokraat, die 439, den liberaal, die 1541 en den anti-rev. Vegtel, die 2029 stemmen verkreeg.

Bij de herstemming tusschen den liberaal en den anti-rev. steunde de afdeeling den liberaal, die met 2752 stemmen gekozen werd tegen 2464 op den anti-rev.

In een twintigtal plaatsen werd door onze partij-afdeeling aan de gemeenteraadsverkiezing met een eigen kandidaat deelgenomen; in een aantal brachten onze kandidaten het tot herstemming, doch vielen dan af; in een 5-tal werd onze kandidaat bij herstemming gekozen; n.l. in Amsterdam II Van den Tempel, in Assen Oldenziel, in Dordrecht Beijnhardt, in Grouw Hoeneveldt en in Lonneker Weldink.

Mocht de opgave onvolledig zijn, dan is dit te wijten aan de afelingen, die nalatig zijn gebleven een jaarverslag in te zenden.

* * *

Van de punten, die op het Congres niet of slechts onvoldoende aan de orde konden komen, dienen het allereerst genoemd te worden het „Onderwijs” en de „Jongeliedenorganisatie.”

Kort nu het Congres werd bij het P. B. door de afd. Scheveningen de volgende motie ingezonden:

De afd. Scheveningen, enz.,

van oordeel, dat onmiskenbaar gebleken is de behoefte aan meerdere gegevens om de partij in staat te stellen tot het beoordeelen van de vraag of ons standpunt in zake het onderwijs (Groninger motie) herziening behoeft; overwegende, dat die vraag stellig op het eerstvolgend Congres aan de orde zal komen, verzoekt het P. B. een onderzoek in te stellen of te doen instellen, waardoor die gegevens, tijdig voor het volgende Congres, aan de partij kunnen worden verstrekt.

Deze motie stond in verband met de door het P. B. ingediende motie voor het Congres. Het P. B. merkte echter op, dat het P. B. zijn voorstel niet gedaan had op grond van de overweging, dat het standpunt der partij inzake onderwijs herziening behoeft, wat trouwens uit de 1e alinea van de P. B.-motie ten duidelijkste bleek. Het P. B. was echter bereid, nu het Congres dit voorstel niet had kunnen behandelen, en niettegenstaande dit verschil in uitgangspunt, over te gaan tot het verzamelen van materiaal betreffende de werking van het bestaande subsidie stelsel. Eenigerlei toezegging, of aan het verzoek, om tijdig voor het Congres van 1911 tot publicatie over te gaan, zou kunnen worden voldaan, kon het P. B. echter niet doen.

Van de uitvoering van dit besluit is verder niets

gekomen; het is blijven liggen omdat allerlei andere zaken de aandacht vroegen van het P. B.

Voor het a.s. Congres heeft het P. B. dezelfde motie van het vorige jaar weder ingediend.

* * *

Spoedig na het Congres kwam van verschillende afdeelingen de vraag tot het P. B., welke houding zij moesten aannemen tegenover de in haar plaats bestaande afdeelingen van „De Zaaier”.

Naar aanleiding hiervan besloot het P. B. de volgende gedragslijn vast te stellen tot aan het Congres van 1911:

a. Waar afdeelingen van „De Zaaier” bestaan, behoort er tusschen de afdeeling der partij en de afdeeling van „De Zaaier” geenerlei connectie te bestaan.

b. Waar zelfstandige jongeliedenvereenigingen bestaan, dient een lid van het afdeelingsbestuur als gedelegeerde in het bestuur van die jongeliedenvereeniging zitting te nemen.

Later kwam „De Zaaier” nog eens ter sprake en wel, toen door deze organisatie aan het P. B. de motie was toegezonden, die op haar laatste Congres was aangenomen met het verzoek om naar aanleiding daarvan een conferentie te houden met het hoofdbestuur van „De Zaaier”. Het P. B. besloot toen aan dit verzoek niet te voldoen; de meening van het P. B. omtrent de jeugdorganisatie was bekend uit het voorstel daaromtrent door het P. B. ingediend voor het Congres van 1910. Zoolang de partij zich hierover niet had uitgesproken, ging het niet aan samsprekingen te houden over een jongelieden-organisatie, op geheel anderen grondslag gebaseerd. Bovendien kwam daarbij de overweging, dat het H. B. niet enkel uit partijgenooten, doch ook uit leden der S. D. P. bestaat en het P. B. de kwestie der jeugd-organisatie binnen de partij zelf wenschte te beslissen.

Het P. B. heeft voor het a.s. Congres dezelfde motie als van het vorige jaar, opnieuw ingediend.

* * *

Ook ten opzichte van den Bond voor Staatspensionneeringen diens actie voor een petitionnement inzake Staatspensionneering moest door het P. B. stelling genomen worden. De aanleiding daartoe was de vraag van eenige afdeelingen, gericht tot het P. B., of er ook bezwaar was, dat zij deelnamen aan een Provinciale Betooging voor Staatspensioen, uitgaande van den Bond. Het P. B. antwoordde hierop, dat daartegen geen bezwaar bestond, mits dat ons zelfstandig optreden voor onzen eigen eisch onverkort gehandhaafd bleef.

Nadat dit advies gegeven was, bleek het echter, dat deze betooging het karakter zou hebben de petitionnements-beweging van den Bond voor Staatspensionneering voor te bereiden. Dit gaf het P. B. aanleiding voor de afdeelingen onzer partij een advies te geven ten opzichte van deze petitionnements-beweging. Het P. B. was van meening dat aandrang ten gunste van staatspensioen bij het parlement in zijn tegenwoordige samenstelling nutteloos was; de beweging voor Staatspensioen moet worden gevoerd door de actie voor het Algemeen Kiesrecht. Op deze actie moesten alle krachten worden geconcentreerd. Het P. B. verzocht daarom de afdeelingen der partij geen medewerking te verleenen aan het door den Bond voor Staatspensionneering te organiseren petitionnement.

Internationaal congres van Kopenhagen.

Niet minder dan 20 kandidaten werden door de afdeelingen gesteld voor afgevaardigden naar het

Int. Soc. Congres, waaruit, volgens congres-besluit, 7 afgevaardigden gekozen moesten worden.

Bij eerste stemming werden Van Kol, Schaper, Troelstra, Vliegen en Wibaut gekozen; in herstemming kwamen Duys, Van der Goes, Helsdingen en Mendels; waarvan Duys en Mendels gekozen werden.

Behalve door de Partij werd aan dit Congres deelgenomen door het Ned. Verbond van Vakvereeningen, den Alg. Ned. Diam. Bond, den Sigaren- en Tabaksbewerkersbond en de S. D. P. Van uit Holland bestond de delegatie in totaal uit 14 personen.

Overeenkomstig het verzoek van het Int. Soc. Bureau werden over diverse punten, n.l. Sociale Wetgeving, Werkloosheid, Coöperatie, Doodstraf, rapporten in de drie talen bij het Congres ingediend en een uitvoerig rapport over den stand der socialistische beweging in ons land, eveneens in drie talen.

Wat de besprekingen van dit Congres betreft en de besluiten op dit Congres genomen, zij hier volstaan met te verwijzen naar de verslagen, die hieromtrent in „Het Volk” zijn verschenen.

S. D. P. en 1 Mei.

Naar aanleiding van een verzoek van de federatie Amsterdam werd door het P. B. in een van zijn laatste vergaderingen het volgende advies gegeven: „de Meibeweging wordt te Amsterdam geleid door den Bestuursbond en de partij. In geen geval wordt deze leiding gedeeld door eenigerlei andere organisatie, welke dan ook. Tot deelneming aan de betoogingen worden opgeroepen alle organisaties, die onder de bekende leuzen willen manifesteren. Ten opzichte der S. D. P. werd bepaald, in aanmerking nemende, wat door deze organisatie het vorige jaar werd gedaan, dat bij de toelating van deze organisatie de eisch gesteld kon worden, dat zij zich zal onthouden van een aanval op andere deelnemende organisaties.

Sociale Verzekering; Ziektewet.

Voor eenigen tijd geleden is de Commissie met haar rapport gereed gekomen. Het rapport werd volledig opgenomen in „Het Volk” en is verschenen in boekvorm bij den Brochurenhandel der partij.

Naar aanleiding van het rapport werd door het P. B. een resolutie vastgesteld, die op het a.s. Congres in behandeling zal worden genomen.

Het ontwerp-Ziektewet gaf behalve tot zeer uitvoerige artikelen in „Het Volk”, aanleiding tot een samenspreking tusschen Partijbestuur, Redactie „Volk” en „Weekblad”, Bestuur van het N. V. V., Kamerfractie en een vertegenwoordigster van den Bond van Soc. Dem. Vrouwenclubs over het ontwerp.

Verder besloot het P. B. het standpunt der partij ten opzichte van het ontwerp neer te leggen in een resolutie en deze op het Congres in discussie te brengen.

Program-Commissie.

Deze commissie kwam met haar werk gereed; het verslag van haar werkzaamheden benevens het ontwerp-program werd in „Het Volk” gepubliceerd en wordt als bijlage aan dit verslag toegevoegd. (Zie Bijlage D.)

De behandeling er van werd uitgesteld tot het Congres van 1912 en wel om deze reden, dat de pétitionnementsactie de geheele partij teveel in beslag heeft genomen, zoodat van een behoorlijke behandeling in de afdeelingen der partij niet veel terecht zou komen.

Redactie Volk en Weekblad.

In de samenstelling van de Redactie kwam de

volgende wijziging: nadat Hegeraat benoemd was tot secretaris van het Comité van Actie werd in diens plaats tot tijdelijk redacteur Loopuit benoemd.

Mevr. Holst trad uit de Redactie van Het Weekblad; het P. B. benoemde in haar plaats Van der Goes.

De commissie van geschillen tusschen de redacties van deze bladen en partijgenooten-inzenders bestond uit Matthijsen, Thomassen en Van Kuijkhof.

Het rapport van haar werkzaamheden wordt den afdeelingen toegezonden, waarnaar hier verwezen kan worden.

Propaganda, propagandisten, plaatselijke pers en brochurenhandel.

Naast de propaganda door onze betoogingen, meetings, openbare vergaderingen, propagandatochten enz., wordt de voortdurende propaganda gevoerd door de dagbladpers, naast de propaganda in de openbare lichamen, wordt bovendien de propaganda voor onze beginselen gevoerd door de plaatselijke pers, in bepaalde streken door daarvoor aangestelde propagandisten en organisators, door de geschriften, die door middel van den brochurenhandel der partij worden uitgegeven.

a. Propagandisten.

Als propagandisten bleven werkzaam in Twenthe Leeuwenburg, in Gelderland Hermans; terwijl met behulp van steun uit de partijkas het Midden-gewest-Utrecht tot de aanstelling van een propagandist voor Utrecht kon overgaan, n.l. partijgenoot Dr. I. van Leeuwen.

Voor hunne werkzaamheden kan verwezen worden naar hun verslagen, die aan dit verslag zijn toegevoegd.

Door het gewest-Zeeland werd Lindeyer als propagandist aangesteld.

b. De plaatselijke pers. Opgericht werden de „De Goudsche Wekker“, „De Strijd“, „De Volksstem“ (Dordrecht) en „De Volksstem“ (Haarlem); zoodat het aantal plaatselijke bladen, uitgegeven door afdeelingen of federaties der partij thans bedraagt 19; verder wordt door partijgenooten uitgegeven „De Blijde Wereld“, Christen Socialistisch Weekblad.

De plaatselijke pers, uitgaande van partijorganisaties, bestaat dus uit: „de Arbeid“ (Arnhem), „de Baanbreker“ (Middelburg), „de Eendracht“ (Tilburg), „Friesch Volksblad“ (Leeuwarden), „de Goudsche Wekker“ (Gouda), „de Moker“ (Schiedam), „de Nieuwe Tijd“ (Enschede), „de Sociaal-Democrataat“ (Leiden), „de Sociaal-Democrataat“ (Zwolle), „de Stem des Volks“ (Utrecht), „de Strijd“ (Den Haag), „de Volksstem“ (Dordrecht), „het Volksweekblad“ (Groningen), „de Vonk“ (Heider), „de Volkstribuun“ (Maastricht), „de Voorpost“ (Zaandam), „het Volksweekblad“ (Rotterdam), „de Wekker“ (Delft) en „de Volksstem“ (Haarlem).

De vrouwenorganisatie geeft als 2 maal per maand verschijnend blad uit „De Proletarische Vrouw” en de Vereeniging van Soc. Dem. Gemeenteraadsleden heeft als maandschrift „De Gemeente”.

Bovendien wordt nog uitgegeven „De Nieuwe Tijd”, een maandschrift, waarvan de redactie bestaat uit leden der S. D. A. P. en der S. D. P.

Over den toestand der plaatselijke bladen kunnen geen mededeelingen gedaan worden; de gegevens daarvoor worden niet aan het P. B. toegezonden; zelfs zijn er administraties van bladen, die de noodzakelijkheid niet inzien een exemplaar van hun blad op te zenden aan het partij-secretariaat; enkele zijn er, die dat wel doen, doch de meesten daarvan laten behoorlijk het abonnement betalen. Er om te denken, dat eigenlijk ieder lid van het

P. B. een exemplaar moest ontvangen, daarvan is heelemaal geen sprake. Het gevolg hiervan is, dat de min of meer dwaze toestand zich voordoet, dat het P. B. geroepen, zich in te laten, hetzij met de redactie, hetzij met de administratie van een of ander blad, een oordeel somtijds moet uitspreken over het verleen van steun, zonder dat het P. B. als zoodanig, en zonder dat zijn leden het blad kennen.

In dezen toestand dient verandering te komen. Zijn het bladen, die niet door partij-organisaties worden uitgegeven, dan zou het toch zeker ook hoogst wenschelijk zijn, dat althans één blad gratis het Partijbestuur werd toegezonden.

c. Brochurenhandel.

Voor de resultaten en de verrichtingen van deze partij-instelling, wordt verwezen naar de hierachter volgende gegevens over den Brochurenhandel.

Hier zij nog medegedeeld, dat het P. B. in zijn laatste vergadering besloot aan den tegenwoordigen functionaris eervol ontslag te verleen.

* * *

Uit het bovenstaande kan blijken, voor een klein gedeelte, alleen wat het meest belangrijke betreft, hoe en wanneer het P. B. is opgetreden.

Het spreekt vanzelf, dat daarnaast nog allerlei bemoeiingen de aandacht van het P. B. vragen, hetzij van het P. B. in zijn geheel, hetzij van het Dag. Bestuur, hetzij van den samensteller van het verslag in het bijzonder.

Dit alles op te noemen is ondoenlijk; wie geregeld de verslagen van de P. B.-vergaderingen in „Het Volk” leest, is daardoor vooridurend op de hoogte van de verrichtingen van het P. B. voor zoover deze niet betreffen zaken van beslist huishoudelijken aard of van inwendige organisatie.

De werkzaamheden van het partijsecretariaat en daarmee van den secretaris-penningmeester nemen voortdurend in omvang toe, en wel in die mate dat het overgrootste gedeelte van den beschikbaren tijd in beslag genomen wordt door correspondentie en werkzaamheden van zuiver administratieven aard. Ten einde eenigszins een indruk te geven van den omvang van het werk zij hier meegegeeld, dat het aantal brieven, telegrammen, drukwerken enz., dat in 1910 aan het secretariaat werd toegezonden, ongeveer 9000 stuks bedroeg.

Sedert het vorige Congres vergaderde het P. B. in zijn geheel 14 maal, ongerekend de bijeenkomsten die het hield met het Bestuur van het N.V.V., met de Kamerfractie, met de Redactie of met vertegenwoordigers van andere organisaties.

Het Dag. Bestuur vergaderde 30 maal, behoudens bijeenkomsten van allerlei aard, die door het Dag. Bestuur in zijn geheel, hetzij door 1 of 2 van zijn leden met besturen van afdelingen of personen werden gehouden.

Werkzaamheid en toestand der afdelingen.

Alweder moet ik dezelfde klacht laten hooren als voorgaande jaren; zelfs is het aantal afdelingen dat nalatig blijft de gegevens te verstrekken die noodig zijn om den algemeenen toestand te kunnen beoordeelen, dit jaar weer grooter dan het vorige. Waren er het vorige jaar 39 afdelingen, die hierin nalatig bleven, nu zijn het er niet minder dan 52, waaronder niet minder dan 7, die deze onbehoorlijkheid beginen gedurende 3 achtereenvolgende jaren en 12 gedurende 2 jaren. De eerste 7 zijn: **Alkmaar, Eibergen, Gorinchem, Houtigehage, Waalwijk, Zaltbommel en Zwangwesteinde**; de andere 12 zijn: **Beetgum, Brouwershaven, Deventer, Kollum, Beetgum, Lochem, Peins, Surhuisterveen,**

Trijnwalden, Ureterp, Wirdum, Zwartenvaal en Zuidhorn; nieuwe plichtverzers zijn: **Assendelft, Aengwirden, Appingedam, Blijham, Britswerd, Bergen op Zoom, Beverwijk, Drachten, Giessendam, Haaksbergen, Hoogezand, Hattem, Harlingen, Heer, Jubbega, Langendijk, Lekkum, Limmen, Menaldum, Marum, Nieuwenhorn, Nieuw-Amsterdam, Oosterbeek, Oude-Pekela, Oudega, Rijswijk, Stadskanaal, Scheveningen, Tiel, Velp, Weesp, Winkel en Winsum.**

Is het niet meer dan schande?

Men neme hierbij in aanmerking, dat ik weggelaten heb afdelingen, die na 30 September 1910 zijn opgericht.

In vorige verslagen heb ik er op gewezen, wat weinig van de afdelingen gevraagd wordt en ik heb ook meermalen uiteengezet, dat alle gegevens, die op die wijze tot mijn kennis komen, verwerkt worden in tabellen, zoodat aldus, van jaar tot jaar kan worden nagegaan, hoe een afdeling gewerkt heeft en hoe de algemeene toestand was.

Die gegevens zijn voor het P. B. van groote waarde om, wanneer het in de een of andere afdeling moet optreden, wat herhaaldelijk gebeurt, op de hoogte te zijn van den stand van zaken.

Partijgenooten, daar moet verandering in komen, dat kan niet geduld worden.

Het moet mogelijk zijn, dat onmiddellijk kan worden nagegaan, of een afdeling een plaatselijk blad al dan niet heeft, en welk; of een afdeling behoort tot een districts- of gewestelijke federatie enz. Dat moet niet van enkele afdelingen bekend zijn, doch van alles.

De gegevens, die van de afdelingen gevraagd worden, zijn verdeeld in eenige rubrieken. Een dezer rubrieken, onder het opschrift „Algemeene opmerkingen” is voor het P. B. van zeer veel, zoo niet van het grootste belang, doch dan moeten deze „algemeene opmerkingen” zich niet beperken tot eenige algemeenen, zooals nu veelal het geval is, neen dan moeten deze bevatten duidelijke aanwijzingen omtrent den toestand der afdelingen, omtrent de werkzaamheid der leden, omtrent den geest, die in de afdeling bestaat en indien de persoonlijke verhoudingen niet gunstig zijn, dient de reden daarvan te worden opgegeven. Alleen dan, wanneer de gegevens in dien vorm worden verstrekt, stellen zij het P. B. in staat zich een oordeel te vormen over den algemeenen toestand der partij, grondiger dan een oordeel, dat uitsluitend gebaseerd is op aantal leden, aantal vergaderingen dat gehouden is enz., enz.

Deze rubriek wordt vooral ten zeerste in de aandacht van de afdelingssecretarissen aanbevolen.

Ongeveer 60 afdelingen hadden geen algemeene opmerkingen te maken, laten wij hieruit de conclusie mogen trekken, dat deze tevreden waren met den toestand, zooals deze is.

Klachten over geldgebrek, over gebrek aan leidende krachten, over de onmogelijkheid een geschikt vergaderlokaal te krijgen enz., ontbreken niet.

Het is niet slechts moeilijk, doch vrij wel ondoenlijk om vanuit een centraal punt aan al die klachten tegemoet te komen. Verbetering daarin moet komen van de menschen in de plaats zelf, deze moeten aanpakken.

Voor al moet er gezorgd worden, dat de propaganda onder de leden zelf niet verwaarloosd wordt. De vorming van kleine bibliotheekjes is daarvoor op tal van plaatsen een uitstekend middel. En ook daaraan wordt niet veel gedaan; slechts in een 60 afdelingen is een bibliotheekje aanwezig of in wording.

Bekijkt men de gegevens over het werken der afdelingen, dan is dat voor sommige een aardig stuk werk. Nemen wij bijv. een der groote stads-afdelingen, dan lezen wij, dat deze in één jaar heeft gehouden 8 openbare vergaderingen, 4 cursus-vergaderingen en 90.000 geschriften verspreid; een kleine afdeling bijv. 7 openbare vergaderingen, 6 cursusvergaderingen en 3500 geschriften verspreid. Zoo zijn tal van voorbeelden te noemen.

Vele afdelingen hebben zich gewend tot de openbare lichamen met verzoeken van allerlei aard; een groot aantal afdelingen zijn betrokken bij de uitgave van een blad; tal van bestuurders en andere leden werken dag aan dag aan de organisatie of aan de propaganda.

Als men alles overziet, dan kan er gezegd worden, dat de partij in haar geheel een groote hoeveelheid arbeid verricht. Dat men gaarne zag, dat alle leden, niet een uitgezonderd, hun plicht ten volle nakwamen, het is te begrijpen; dat men gaarne spoediger vooruitging, dat men niet altijd tevreden is over de resultaten, die men bereikt, het is duidelijk, wij zijn sociaaldemocraten en dat zegt genoeg.

Partijgenooten, aan den arbeid, propageert, organiseert, werft leden, doet allen uw plicht als strijders voor een grootsch, een heerlijk doel, de vestiging van het socialisme. Vergeet dat nooit, bij al den arbeid, door u verricht. Dat doel voor oogen, doet u alle moeilijkheden te boven komen, alle teleurstellingen op den achtergrond dringen, dat doel voor oogen maakt u tot krachtige strijders in den klassenstrijd.

VAN KUIJKHOF.

Amsterdam, 30 Maart 1911.

VERSLAG VAN DEN PROPAGANDIST VOOR GELDERLAND.

Dit vereenigingsjaar is het eerste in Gelderland, waarin ik werk voor de Gewestelijke Federatie, gesticht onder goedkeuring van het P. B. vanaf mijn komst hier, gevoelde ik behoefte aan een organisatie, die in staat zoo zijn te zorgen voor het beleggen van vergaderingen in plaatsen waar geen afdeling bestond. Wel is waar geschiedde dit af en toe, doch menigmaal op zeer gebrekkige wijze. Bijna zonder uitzondering was de naastbijgelegen afdeling van zoo'n plaats er toe bereid, de propaganda voor zoo'n vergadering op zich te nemen, maar, de lastig te beantwoorden vraag was altijd: wie moet het tekort betalen. En zulke vergaderingen leveren altijd tekorten op. Een enkele maal vroeg ik daarvoor crediet aan het P. B. en kreeg dat ook, maar ik begreep dat Gelderland, waarvoor de partij toch reeds belangrijke offers brengt, niet te veel kan eischen en vond de beste oplossing in de stichting van een Provinciale Federatie. Deze kwam nu definitief tot stand. Zij put hare financiën uit contributies, opbrengst van vergaderingen en batig saldo van het weekblad „De Arbeid.” In dit eerste jaar zijn twee Provinciale meetings belegd, te Zutphen en te Wageningen. Op de eerste spraken Ter Laan en ik en op de tweede dr. Jan van den Brink en ik. Aan beide meetings was een optocht verbonden en naast de propaganda bezorgden zij aan het Federatiebestuur een aardig kassaldo. Daarmede is gedurende den winter op vele plaatsen vergaderingen belegd, op bijna al deze vergaderingen voerde ik het woord, hetzij alleen, hetzij met Van Achterbergh of een ander partijgenoot. Zoo zijn er vergaderingen gehouden te Brummen, Markelo, Diepenheim, Zelhem,

Steenderen, Ruurlo, Geesteren, Renkum, Elst, enz. Onze voorzitter van het partijgewest W. Strijland heeft op enkele plaatsen gesproken. Deze vergaderingen waren in hoofdzaak gewijd aan het volkspetitionnement. Daarnaast heeft partijgenoot A. F. Muller voor het Comité van Actie in nog een paar plaatsen een plaatselijk comité in het leven wesen te roepen.

Behalve deze vergaderingen ben ik nog in een vijftal vergaderingen opgetreden, voor afdelingen, belegd voor rekening van het Partijgewest. Het Partijgewest heeft namelijk het recht (en de verplichting) arme afdelingen in de propaganda te hulp te komen en arme afdelingen kan men in Gelderland met de bijzonder lage loonen wel vinden.

Twee nieuwe afdelingen, Brummen en Gorssel, zijn gesticht.

Mijn verdere arbeid bestond in het houden van een groot aantal spreekbeurten in en buiten Gelderland, aan de opsomming zal ik mij maar niet wagen, het waren er bijna 150 in het laatste jaar.

Bij deze propaganda van het woord, verzorgde ik als redacteur ook ons weekblad „De Arbeid”, waarvan getuigd kan worden dat de exploitatie niets te wenschen overlaat en ook dit jaar weer een flinke winst valt te boeken.

Moeilijk is het voor mij om te getuigen of mijn werk in Gelderland al of niet waardeering vindt. Ik laat dat liever aan anderen over. Wel wil ik mededeelen dat aan de samenwerking tusschen het Gewestelijk Bestuur en mij niets ontbreekt en dat op de laatste algemeene Federatievergadering van het Gewest, de eenige grief (door een afdeling geuit) was dat ik in spreken en schrijven, vooral in het laatste, niet marxistisch genoeg was. Ook eenige Arnhemsche partijgenooten, behoorende tot laatstgenoemde richting, hebben mij hierop gewezen. Ik wensch dit niet te ontkennen, maar moeilijk kan verlangd worden dat ik een andere tactiek zal volgen, als die ik het best in het belang onzer propaganda acht. Ik denk er trouwens geen oogenblik aan. Overigens mocht ik van vele zijden instemming met mijn werkwijze ontvangen.

Wij staan nu te beginnen met de propaganda in de Betuwe. Wij konden niet eerder aanvangen, omdat de wegen met den zachten winter onbegaanbaar zijn. Trouwens met „de Arbeid”, dus met de schriftelijke propaganda, hebben wij druk genoeg er gewerkt. Wij hebben te Kesteren, Opheusden, Lienden, Dodewaard enz. correspondenten gekregen en in dit land der buitenste duisternis ook wat abonnees. Wij zullen beproeven er eenige afdelingen te stichten en ik hoop in mijn volgend verslag daaromtrent verblijdende mededeelingen te kunnen doen.

Ten slotte, mijn persoonlijke indruk is, dat mijn werkring wel een zeer drukke, maar toch ook een zeer aangename is; dank zij de Geldersche partijgenooten die mij tot dusverre met veel welwillendheid behandelden.

L. M. HERMANS.

Arnhem, 21 Maart 1911.

VERSLAG VAN DEN PROPAGANDIST IN TWENTE.

Dit verslag heeft betrekking op den tijd van Maart 1910 tot Maart 1911.

Het is voor Twente een jaar van onrust geweest. Het zette in met de staking te Glanerbrug, die zich toespitste in eene uitsluiting. Met ongewone

schërptie werd gestreden. Men gelieve zich te herinneren hoe deze staking aanleiding werd tot eene interpellatie in de Tweede Kamer. Het gevolg van dien strijd, waarin ik ruim deel had, is een verblijdende versterking der vakbeweging, terwijl de afdeeling der S. D. A. P. ongeveer verdubbeld is in ledental. Hetzelfde geldt voor Losser en Losserscheveld, die beiden bij de uitsluiting betrokken waren; waar de bevolking onder de nadeelen heeft geleden maar niet minder haar part van de versterking der arbeidersbeweging mee kreeg.

Daarna volgde de uitsluiting in Enschede. Oorzaken en verloop beiden zijn in de partij voldoende bekend. Minder bekend zal zijn, dat „De Eendracht” thans maanden na den strijd en na invoering van een nieuw en veel zwaarder contributie-systeem, nog steeds een vermeerdering van ledental, in Enschede, van zevenhonderd ruim, behouden heeft.

Ten slotte zij herinnerd aan de staking in Hengelo die eveneens een opleving der arbeidersbeweging ten gevolge heeft gehad.

Mede dient nog vermeld, dat bij de Provinciale Statenverkiezing in het district Enschedé twee der sociaal-democratische kandidaten werden gekozen, met een stemmental dat aanzienlijk hooger was in 1907, terwijl in Lonneker, bij tusschentijdsche verkiezing, een raadszetel werd gewonnen.

De redactie van „De Nieuwe Tijd” voerde ik ook weder dit jaar, terwijl ik daarnaast mijn werk had als bestuurslid der Enschedésche coöperatie en als secretaris der Twentsche federatie, waarbij dezen winter kwam het voorzitterschap van het comité in zake het volkspetitionnement.

Als spreker en debater, in en buiten Twente, trad ik op in 112 openbare vergaderingen, terwijl ik bijwoonde 72 bestuurs- en 40 ledenvergaderingen.

Verder dient nog vermeld dat in Twente, als elders, de S. D. P. niet alleen niet in invloed heeft gewonnen, maar zelfs ingekrompen is.

Van de afdeeling in Hengelo verneemt men niets, terwijl blijkens een verslag in „De Tribune” de afdeeling Enschedé klaagt over achteruitgang.

Wanneer men weet dat deze laatste om-en-om de tien leden draaide, zal men begrijpen, dat het voor deze afdeeling zeer moeilijk moet worden om nog hêl sterk achteruit te gaan.

Het industriële Twente, dat had moeten worden een land-van-belofte voor het „Tribunisme”, doet niet mee.

Als geheel genomen is dit jaar, door de beduidende versterking der vakbeweging, zeer goed geweest voor de Twentsche arbeidersbeweging.

A. P. LEEUWENBURG.

VERSLAG VAN DE UTRECHTSE PROPAGANDIST VAN LEEUWEN.

(Nieuwe Spelling.)

In Juli 1910 begon mijn arbeid als propagandist voor het Middengewest, waarbij aangesloten zijn de afdelingen Amersfoort, Baarn, De Bildt (26 Februari 1911 opgericht) en Zelst in het kiesdistrict Amersfoort, de afdelingen Schoonhoven en Ammerstol in het kiesdistrict Bodegraven, de afdelingen Veennendaal en Rhenen in het kiesdistrict Ede, de afdeling Weesp in het kiesdistrict Hilversum, de afdeling Utrecht in de kiesdistricten Utrecht I en II, de afdeling Culemborg in het kiesdistrict Wijk-bij-Duurstede en de afdeling Leerdam in het kiesdistrict Slidrecht. De afdelingen

Schoonhoven, Ammerstol, Weesp en Leerdam zijn alleen nominaal aangesloten door gebruik te maken van „De Stem des Volks” voor hun korrespondenties; kontribusie betalen zij niet.

De gewestelijke federasie Het Middengewest heeft zich in de 2½ jaar van haar bestaan bijna geheel moeten bepalen tot de uitgave van haar weekblad „De Stem des Volks”, die bij de oprichting der federasie haar eigendom is geworden. Zeer geringe inkomsten en het gemis aan propagandistische krachten maakten verdere arbeid onmogelijk. Een begin van verandering is nu gemaakt. De 15 Desember 1910 belegde Het Middengewest met mij als spreker een openbare vergadering te Maarssen, die niet het minst door het debat van pastoor Ariëns een voor ons schitterend verloop had en alleen door biezondere omstandigheden niet onmiddellijk tot de oprichting ener partijafdeling leidde. Een tweede openbare vergadering te Maarssen werd onmogelijk door de weigering van alle beschikbare zalen. De 18 Januari belegde Het Middengewest met mij als spreker een openbare vergadering te De Bildt, de 22 Februarie gevolgd door een openbare petitionnementsvergadering eveneens met mij als spreker, en de 26 Februarie door de oprichting ener partijafdeling met aanvankelijk 8 leden. Evenals te Maarssen vonden wij ook te De Bildt in zeer brede kringen grote belangstelling en sympathie, maar belet de volkomen afhankelijkheid tegenover landheer en geestelijke de meeste daartoe gezinde arbeiders de openlike aansluiting bij onze partij. En zo is het overal in het gebied der federasie. Het Middengewest zal daarom nog geruime tijd ook in die plaatsen waar afdelingen ontstaan een uitgebreide krachtige aksie moeten voeren voordat in deze door kerk en landheer geknechte streken een zelfstandige flinke sociaal-demokratische beweging bestaat. Plannen voor een dergelijke stelselmatig-gevoerde aksie zijn in bewerking.

„De Stem des Volks”, een uitgave der federasie Het Middengewest, werd zo spoedig mogelijk, na mijn vestiging te Utrecht aan mijn redaksie toevertrouwd. Mijn streven om zoveel mogelijk rekening te houden met de eigenaardigheden van het te bewerken terrein is althans in zover met sukses bekroond, dat de toevoer van nieuwe abonnees geleidelijk groter is geworden. De nieuwe jaargang kon daardoor in vergroot formaat verschijnen. En indien de vermeerdering van abonnees zo voort blijft gaan, zal weldra tot een nog belangrijker zeer noodzakelijker vergroting kunnen worden besloten. Gemis aan ruimte is nu nog wekeliks de oorzaak van een zeer onvoldoende behandeling van allerlei rubrieken.

Wat mijn arbeid in de aangesloten afdelingen betreft, die bepaalde zich tot het bijwonen van enige huishoudelijke en bestuursvergaderingen en tot het spreken in enige openbare en kursusvergaderingen. Meerdere arbeid werd nog niet door mij verricht (behalve te Utrecht) door gemis aan tijd en door zwakte der federatieve organisatie. Alleen in de stad Utrecht kon ik veel en velerlei werkzaamheden verrichten. De velerlei teleurstellingen en tegenslagen, door de Utrechtsche partijafdeling ondervonden, hadden een bijna algemene onverschilligheid, moedeloosheid of verbittering onder de partijgenooten gewekt. De klas-strijdende vakbeweging was door de gebeurtenissen in het partijleven in 't bezit geraakt van een besliste anti-sociaaldemokratische gezindheid en vond behalve in de plaatselijke kleinbedrijfsverheersing in die gezindheid een noodlotige beluimering voor eigen aksie en ontwikkeling. De algemene neergeslagenheid der gehele arbeidersbeweging had in 't open-

bare leven een bijna totale afwezigheid van elke invloed harerzijds tengevolge gehad. Mijn eerste werk moest dus wezen, een groote schoonmaak te houden onder al die vooruitgang-belemmerende omstandigheden. Door de vaststelling van een zeer scherp beschreven verhouding tussen de afdeling en mij onstond een goede organisatorische samenwerking. Door enige besprekingen met het bestuur van de Utrechtse Bestuurdersbond en door deel aan de uitvoering van plannen door de U. B. B. ontworpen ontstond er samenwerking tusschen de vakbeweging en mij, welke samenwerking behalve door „De Stem des Volks” nog vergroot kon worden door mijn optreden in openbare en cursusvergaderingen der vakverenigingen.

Werd aldus de grondslag gelegd voor een goede samenwerking tussen de partijafdeling, de vakbeweging en mij, tegelijkertijd werd een begin gemaakt met de uitvoering van een plan van stelselmatige ontwikkeling der georganiseerden. Een viertal wekelijks of veertiendaagse kursussen werden gegeven, nl. een wekelijks in lezen, schrijven, rekenen en eenvoudige administratie, — een veertiendaagse over de vakbeweging, — deze twee uitgaande van de U. B. B.; de volgende twee uitgaande van de partijafdeling: een veertiendaagse voor alle partijgenoten, — een wekelijks voor de in de beweging reeds meer naar voren gekomen partijgenoten. De eerste cursus werd mogelijk gemaakt door de medewerking van de afdeling van de Bond van Ned. Onderwijzers, die enige leden daarvoor beschikbaar stelde, en door de medewerking van B. en W., die de beschikking gaven over de vereiste lokaliteit. De drie andere kursussen werden door mij gegeven. Daarbij werd het sisteem gevolgd van samenstelling ener handleiding en gratis beschikbaarstelling van cyclostyle-afdrukken daarvan aan alle deelnemers; de afdeling schafte zich daarvoor een cyclostyle aan en bekostigde verder de benodigdheden (de U. B. B. vergoedde de voor zijn cursus gemaakte kosten), terwijl een partijgenoot het reuzenwerk van afschrijven en afdrukken gratis verrichtte.

Belangstelling in deze kursussen was, de omstandigheden in aanmerking genomen, alleszins bevredigend en handhaafde zich onafgebroken. Het voornemen bestaat, aan deze arbeid geleidelijk de vaste vorm te geven van een volledige ontwikkelingsinstelling voor volwassen arbeiders onder onmiddellijke leiding van de partijafdeling en de bestuurdersbond.

Enige resultaten van deze wijze van handelen en arbeiden zijn reeds aan te wijzen, o.a. de onwensprekelijke geleidelijke toename in ledental zowel in de partijafdeling als in de vakbeweging.

Dat bij de korteliks geschetste toestanden te Utrecht de opzet van de petitionnementsakte grote moeilijkheden moest ondervinden, ligt voor de hand. Geheel overwonnen zijn die moeilijkheden dan ook in genen dele. Maar toch is het plaatselijk comité van uitvoering, dat onder mijn voorzitterschap werd gesteld en in de tweede afdelingssekretaris een zeer aktieve goed voor zijn taak berekende sekretaris vond, erin geslaagd, de beschikking over een vrij groot aantal huisbezoekers te krijgen, zodat alans de arbeiderswijken geheel zullen kunnen worden afgewerkt. Pogingen om dat getal huisbezoekers uittebreiden worden natuurlijk geregeld beproefd; en op de aksie werd behalve door een uitstekend geslaagde openbare vergadering met Troelstra de aandacht gevestigd door een paar uitmuntend gelukte straatbetogingen.

In mijn eerstvolgend jaarverslag aan de partij hoop ik melding te zullen kunnen maken van een algemene herleving en vernieuwde opmars der

gehele arbeidersbeweging te Utrecht en in Het Middengewest beide.

Aan het slot van mijn verslag richt ik een woord van hartelijke dank tot de vele partijgenoten, die met partijgenootschappelijke kameradschap en trouw met mij samenwerkten.

VAN LEEUWEN.

Utrecht, 15 Maart 1911.

VERSLAG VAN DEN BROCHURENHANDEL over 1 Jan.—31 Dec. 1910.

In het afgelopen boekjaar zijn bij den Brochurenhandel verschenen de hieronder genoemde nieuwe uitgaven:

J. H. Schaper	Na 25 jaar.
id.	Aan hen die van verre staan.
W. P. G. Helsdingen	Volkscatechismus (2e druk).
Ed. Polak	Het Lintje. Congresverslag 1910.
	Socialistische Liederenbundel.
J. E. W. Duijs	46 Millioen.
id.	id. (2e dr.).
August Bebel	Uit mijn Leven, deel I.
F. v. d. Goes, Ds. Rudolph	Debat Marx of Christus.
	Arbeidersjaarboekje 1911.
	Waarom wij het kiesrecht willen (2e druk).

Uitgaven voor het Petitionnement:

Wat ieder weten moet (kiesrechtshandleiding).
Het Groote Ongeluk.
Alles wordt duur.
De Weg tot de Macht.
En bij teekende toch.
De Heillooze Geest.
Zonderlinge Ervaringen van een Katholiek werkmán.
Aan de losse arbeiders.

Overgenomen door ons uit het fonds van andere uitgevers:

Payer, De Kunst van Uitbuiten.
J. E. W. Duijs, Recht of Klasserecht.

Voornaamste cijfers.

De omzet bedroeg in het afgelopen boekjaar totaal f 6386.82, waarvan voor f 725.79⁵ a konstant verkoop, terwijl een verlies geleden werd van f 317.97. 1909 was een verkiezingsjaar en de omzet was toen grooter dan in 1910, wat naar de meening van ondergeteekende zeer goed verklaarbaar is. Wanneer men ons verzendboek nagaat, blijkt dan ook daaruit dat de omzet Jan.—Juni 1909, dus juist gedurende de verkiezingsaksie (toen de verkiezingskrant verscheen), belangrijk grooter was dan die in datzelfde halfjaar 1910, terwijl de omzet in het tweede halfjaar 1909 weer veel kleiner was dan die van hetzelfde tijdvak 1910. Hoewel het bedrag der omzet gezakt is, was de werkhoeveelheid in het afgelopen jaar veel grooter. Om dit te bewijzen, zetten we hier de cijfers van de drukste maand in 1909 en in 1910 tegenover elkander: Juni 1909 bracht een omzet van f 1954.28 en het aantal afge-

zonden orders was 113. December 1910 bracht een omzet van f1805.41⁵, dus een lager bedrag dan in het voorafgaande jaar, terwijl het aantal afgezonden bestellingen niet minder dan 465 bedroeg. Meer voorbeelden kunnen we aanhalen, doch we moeten ons, zoo werd ons verzocht, bekorten.

Schulden en bezittingen.

Van de leening à f4000 bleef een aandeel à f50 in portefeuille. In kas was op 1 Januari 1911 f87.92. De balanswaarde der aanwezige voorraad brochures bedroeg f4566.13⁵. Er was nog te vorderen van diverse debiteuren (afdeelingen en boekhandelaren) f4295.29⁵. Dit is een tamelijk hoog bedrag, wat veroorzaakt werd doordat vooral gedurende de laatste maanden van 1910 veel door ons werd afgeleverd, wat we voor het jaar ten einde was niet meer konden invorderen. Aan krediteuren nog te betalen f5534.37⁵. Bovendien moeten nog een paar kleinere posten door den Brochurenhandel voldaan worden voor geplaatste annonces e.d. De inventariswaarde meubilair enz. bedroeg f315.

Om te besluiten zij hier nog vermeld, dat ondergeteekende per 1 April als funktionaris der partij zal aftreden. Het voornemen om heen te gaan had ik reeds lang. Verschillende oorzaken kan ik daarvoor opgeven. Door omstandigheden werd ik echter belet vroeger mijn functie neder te leggen.

J. J. BOS K.A.zn.

Amsterdam. 31 Maart 1911.

BIJLAGE A.

MANIFEST inzake de Groote Kiesrechtbetooging op 18 September te Amsterdam.

Aan de Nederlandsche Arbeiders!

Medeburgers.

Evenals vorige jaren roepen wij U ook ditmaal op tot deelneming aan de nationale betooging voor algemeen kiesrecht, die dit jaar op 18 September, den Zondag vóór de opening der Staten-Generaal, te Amsterdam zal worden gehouden.

Wij doen dit met nog meer nadruk dan anders, daar deze betooging de inzet zal zijn der voorbereiding van het Volkspetitionnement, dat het volgend jaar, op den dag dat de koningin de Staten-Generaal opent, aan de regering zal worden aangeboden.

Hiermede wordt een nieuw tijdperk geopend in de beweging voor algemeen kiesrecht.

De jaarlijksche betoogingen, sedert 1900 gehouden, hebben het beeld eener groeiende beweging in de arbeidersklasse te aanschouwen gegeven.

Het geringe aantal verenigingen, die met hun banieren deelnamen aan de eerste betoo-

ging van 1902, was op de laatste betooging aangegroeid tot een legermacht van 951 verenigingen, die onder hunne 439 banieren op indrukwekkende wijze aantoonde, dat de eisch van het algemeen kiesrecht is geworden de eisch van geheel de oplevende arbeidersklasse.

En het succes der beweging bleef niet uit.

Onder haar invloed is de vraag van het kiesrecht in bijna alle politieke partijen aan de orde gesteld, hebben deze hun standpunt bepaald, en heeft ook de tegenwoordige Regeering zich niet kunnen onttrekken aan het vraagstuk der grondwetsherziening, waarvoor zij eene staatscommissie heeft ingesteld.

Aan U, arbeiders, de taak, om te maken, dat deze voorbereiding voor eene herziening der grondwet meer worde dan een schijnvertooning, dat zij dienstbaar worde gemaakt aan de vervulling van uwen rechtmatigen, sinds dertig jaren hier gepropageerden eisch van algemeen kiesrecht voor mannen en vrouwen.

Het Volkspetitionnement zal moeten dienen om met honderdduizenden handteekeningen van volwassen Nederlandsche burgers en burgeressen dien eisch te steunen en te sterken, opdat de Regeering wete, dat achter onze beweging staat een groote massa van arbeiders en demokraten.

Zal dit doel worden bereikt, dan dient niet alleen het gansche jaar, liggende tusschen de betooging van 1910 en die van 1911, door de geheele arbeidersbeweging voornamelijk aan de aktie voor het Volkspetitionnement te worden besteed; maar dan moet de inzet dezer aktie zoo indrukwekkend en schitterend zijn, dat ieder onmiddellijk voelt, welk een groot en ernstig stuk werk hier door de Nederlandsche arbeidersklasse op touw wordt gezet.

Het begin is het halve werk, dat gelde ook voor deze betooging.

Op dus, bonden en vereenigingen van arbeiders, organisaties van allen aard, die inzien, dat de bevrijding der arbeiders van al wat hen politiek en economisch drukt en onrecht, hun eigen werk moet zijn!

Op, en neemt deel aan de revue der troepen van het kiesrechtleger op 18 September te Amsterdam. Laat uw aantal en het aantal uwer banieren, die in den optocht wapperen, dat van alle vroegere jaren verre overtreffen!

Op, arbeiders, mannen en vrouwen, van uit het gansche land, trekt op dien dag naar de hoofdstad, om door uwe tegenwoordigheid de betooging te maken tot de meest grootsche en geweldige manifestatie, die het Nederlandsche volk nog heeft kunnen aanschouwen.

Vormt reiskassen en werft onder uwe vrienden deelgenooten aan den tocht en daarmede nieuwe vurige deelnemers aan den strijd.

Zorgt verder, dat alle plaatsen van het land van waaruit deelnemers aan de betooging vertrekken, iets van deze demonstratie medemaken, hetwelk kan geschieden door de afvaardigden der plaatselijke vereenigingen op den ochtend van den 18den September of den dag tevoren bij hun vertrek in optocht met banieren naar het station te begeleiden.

In één woord: zet ditmaal en verder het gansche jaar uwe schouders onder het grootsche werk uwer politieke ontvoogding.

Dit doende, zult gij de economische vrijmaking en verheffing uwer klasse, waartoe het

kiesrecht ons een onmisbaar middel is, een stap nader komen en uwe plaats innemen in den internationalen strijd voor het algemeen kiesrecht, naast de arbeidersklasse van België, Oostenrijk, Finland, Zweden, Hongarije, Pruisen en zoovele andere landen, waar op dit gebied groote overwinningen reeds zijn behaald of nog een vurige strijd wordt gevoerd.

Gij zult tevens de arbeiders van ons land, die nog onder den invloed staan van de kapitalistische klasse en hare partijen, een voorbeeld geven van een flinken zelfstandigen strijd, zooals die door uw gevoel van eigenwaarde, uw inzicht in de noodzakelijkheid van de politieke aktie in den klassenstrijd en door den onwil, het talmen en paaien en door de schijnmanoeuvres onzer tegenstanders geboden wordt.

Gij zult hun daardoor toonen, in te zien, dat al wat de arbeiders van Nederland oogenblikkelijk eischen en noodig hebben — een wettelijken tienurendag, pensioen op den ouden dag, voorziening in de werkloosheid, verbeterd en kosteloos onderwijs, verlichting van lasten op militair en belastinggebied, rechtspositie van ambtenaren, beamten, onderwijzers en werklieden in publieken dienst, enz. — alleen dan op voldoende wijze is te verkrijgen, wanneer de overmacht der kapitalistische klasse in de wetgeving wordt gebroken door de verovering en het oordeelkundig gebruiken van het algemeen kiesrecht.

Ook ten onzent steekt de reactie meer en meer het hoofd op. In den strijd der vakverenigingen vinden dezen steeds meer de organisaties der ondernemers tegenover zich, die elke poging tot verzet trachten neer te slaan en met het wapen der uitsluitingen van elken strijd een machtsstrijd maken. Het beetje sociale wetgeving, dat na veel tobben is ingevoerd, heeft de groot-industrieelen geleid tot een georganiseerde tegenaktie, die al driester het hoofd opsteekt en elke regeering beïnvloedt.

Zóó blijven de voornaamste sociale eischen der arbeiders onvervuld en moet het weinige, wat nog tot stand komt, steeds door een grooten strijd der arbeiders tegen dezen kapitalistischen invloed worden veroverd en verdedigd.

De onmachtige, futloze politiek der bezittende klasse, die, ook waar zij onder democratische leuzen optreedt, dien tegenstand in haar eigen gelederen niet durft of wil of kan breken, moet op den duur in ons land worden vervangen door de politiek der klasse, die alleen tot scheppen en vervormen in staat is, daar haar eigen levensbelang haar aandrijft, het vele, wat haar ontwikkeling, verheffing en vrijmaking in den weg staat, door nieuwe instellingen en maatregelen te vervangen.

De burgerlijke partijen laten hare beste idealen meer en meer in den steek, om maar de macht te kunnen behouden. Dit geldt zoowel voor de christelijke partijen, die in haar eigen kring reeds meer en meer „de christelijke politiek” tot een aanfluiting en ergernis maken, als voor de vrijzinnigen, die uit afkeer van den zelfstandigen geest onder de openbare onderwijzers steeds verder afzakken naar den kant der klerikale bestrijders van het openbaar onderwijs.

Alleen de arbeidersklasse is in onzen tijd van burgerlijk verval de nieuwe, scheppende macht.

En het is in het teken van het algemeen kiesrecht, dat zij zich deze macht zal veroveren.

Tot ziens dus, arbeiders van Nederland, op den 18en September te Amsterdam!

Het Partijbestuur der S. D. A. P. in Nederland:

W. H. VLIEN, Voorzitter.
F. VAN DER GOES.
L. M. HERMANS.
M. MENDELS.
J. H. SCHAPER.
H. SPIEKMAN.
P. J. TROELSTRA.
F. M. WIBAUT.
J. G. VAN KUIJKHOF, Secretaris.

BIJLAGE B.

Aan de Regeering.

De ondergeteekenden, allen meerderjarige burgers en burgeressen van Nederland, verzoeken dringend Uwe medewerking, om de grondwet zoodanig te herzien, dat daarin het algemeen direkt enkelvoudig kiesrecht voor meerderjarige mannen en vrouwen wordt opgenomen, gepaard met zoodanige veranderingen in onze staatsinrichting; dat de werking van dat algemeen kiesrecht niet wordt vervalscht of verzwakt.

De gronden, waarop deze eisch steunt, zijn de volgende:

De nooden en behoeften der arbeidende klasse, voortspruitende uit het heerschende economische en politieke stelsel, roepen luide om voorziening. Reeds sedert tal van jaren laat zij de meest rechtmatige wenschen hooren; tot regeling en beperking van den arbeidsduur van volwassenen; tot verlossing van het kind uit den greep van den winstzoekenden ondernemer; tot bescherming der vrouw tegen de nadeelen van bijzonder voor haar schadelijken fabrieksarbeid; tot voorziening in geval van ziekte, invaliditeit en ouderdom; tot verbetering der nog steeds ellendige woningtoestanden; tot verheffing van het volksonderwijs, dat voor de meeste kinderen uit het volk reeds eindigt op een leeftijd, waarop de vatbaarheid voor ontwikkeling eigenlijk eerst begint — altemaal zaken, het eerste en meest wezenlijke levensbelang van den mensch rakende.

Maar de opvolgende regeeringen bleken niet voldoende te staan onder den invloed der arbeidersklasse, om te doen, wat de nood des volks van hen eischte.

Na de aanvankelijke kiesrechtuitbreiding in 1887, onder den druk der eerste kiesrechtbeweging tot stand gekomen, werd wel is waar een aanvang gemaakt met de wettelijke arbeiders-bescherming, maar van het totaal onvoldoende daarvan is ieder overtuigd.

Sedert dien valt een bijna volkomen stilstand in de uitbreiding der arbeidswetgeving waar te nemen en hoewel de Kamer vóór de jongste algemeene verkiezingen een motie aannam tot invoering van den wettelijken arbeidsdag van hoogstens tien uren wordt deze uitspraak door de huidige regeering evenzoo genegeerd, als dat tot heden met de gansche beweging onder de arbeiders naar een tien-uren dag het geval is geweest.

Na de verdere uitbreiding van het kies-

recht in 1896 is een aanvang gemaakt met de sociale verzekering en een ongevallenwet in het leven geroepen, waarvan de gebreken algemeen worden erkend; maar de uitbreiding dezer verzekering tot landarbeiders, zeevischers en zeelieden, dienstboden en andere uitgesloten laat nog steeds op zich wachten. Inmiddels roepen andere noodden als bedrijfsziekten, invaliditeit, moederschap en werkloosheid tot heden tevergeefs om voorziening.

De belastingherziening, in 1892 tot stand gekomen, brengt geene wezenlijke verandering in dezen toestand, dat het hoofddeel van den Nederlandschen volksrijkdom in handen is van een betrekkelijk kleine groep van personen, die nog steeds in de gelegenheid blijven, de lasten, volgens recht en rede door hen verschuldigd, af te wentelen op hen, die met hun arbeid deze rijkdommen hebben voortgebracht. De wassende behoeften doen de staatsuitgaven steeds stijgen; maar men tracht het meerdere geld niet te vinden in verzwaring der lasten op groote vermogens, inkomens en erfenissen, doch in verhooging van indirecte belastingen, die grootendeels door den minderen man gedragen en uit den nooddrift van ontberende vrouwen en kinderen betaald worden. En terwijl de steeds stijgende prijzen der levensmiddelen en de hooge woninghuren reeds zulke zware eischen stellen aan den werkmans en beambte, wier inkomen daarmede geen gelijken tred houdt, worden nieuwe belastingen in het voorzicht gesteld, die hun het leven nog zwaarder zullen maken.

Intusschen blijft achterwege, wat juist moest gebeuren, om den druk op het volk te verlichten en geld los te maken voor de sociale wetgeving: bezuiniging op militaire uitgaven. Alle partijen schermen met dit woord, maar geene regeering bleek nog van zins of bij machte, dezen eisch door te voeren. Aan fort en stellingen, aan kanonnen en oorlogsschepen worden de millioenen weggeworpen, waaraan het zweet van den ontberenden werker kleeft en hoeveel daaraan ook wordt geofferd, steeds weer worden op grond van het totaal onvoldoende van hetgeen bestaat nieuwe millioenen voor deze improduktieve uitgaven geëischt.

Waar zoo de partijen der bezittende klasse, die steunen op het bestaande beperkte kiesrecht, dat een groot deel der arbeidersklasse uitsluit, zich onwillig of onbekwaam toonden, de volksbelangen te behartigen, daar ligt het voor de hand, dat in die klasse, wier leven, wier gezondheid, wier ontwikkeling door dit wanbeheer het ergst worden geschaad, de drang wordt gevoeld, haar politieke macht te versterken door het kiesrecht voor alle burgers en burgeressen te veroveren en regeering en wetgeving onder haren invloed te brengen.

De beweging voor het algemeen kiesrecht, waarin deze drang zich uit, toont bij hare jaarlijksche betoogingen voortdurenden groei. Maar ook onder de arbeiders, die buiten deze beweging staan, wordt de drang naar een democratisch kiesrecht gevoeld, zoodat ook de katholieke arbeiders, op het voorbeeld hunner Duitse kameraden, het algemeen kiesrecht voorstaan, terwijl het „arbeiderskiesrecht” van „Patrimonium” hiervan in de praktijk weinig zou verschillen.

Ook onder de vrouwen is een toenemend politiek leven waar te nemen, gevolg hiervan, dat zij door het bestaande produktiestelsel meer en meer tot arbeid buiten het gezin, in fabriek,

werkplaats en kantoor worden gedrongen en daarbij onderworpen zijn aan al die misstanden, die den mannelijke arbeider verplichten tot vakorganisatie en tot het oefenen van invloed op staatsbestuur en wetgeving.

De eisch van algemeen kiesrecht voor mannen en vrouwen is daarom de eerste eisch van het huidige politieke leven en geene gronden van recht of van algemeen belang kunnen tegen de rechtmatigheid, de noodzakelijkheid en de urgentie van dezen eisch worden aangevoerd.

Integendeel is het recht aan de zijde der arbeiders, als zij, die alles voortbrengen wat de maatschappij behoeft, op dien grond eischen dezelfde medezeggenschap in het staatsbestel als anderen. Deze eisch klemmt te meer, als de staat den arbeider gaat verplichten een deel van zijn loon te besteden aan verplichte verzekering, een stelsel van dwangmaatregelen, die in geen geval aan meerderjarige burgers mogen worden opgelegd buiten hun eigen direkte medewerking.

Maar bovendien is de invoering van algemeen kiesrecht eene zaak van algemeen belang, daar het alle arbeiders roept tot deelneming aan de politiek van hun land en hen daardoor rijp maakt voor de taak, die de opstrevende arbeidersklasse ook in ons land wacht, de taak nl. om meer en meer een overwegenden invloed op de leiding van zaken uit te oefenen en haar stempel te drukken op de inrichting van staat en maatschappij.

Waar in de ons omringende landen het algemeen kiesrecht reeds bestaat, en overal, waar dit niet geheel is verwezenlijkt, door de arbeiders een toenemende aktie daarvoor is op touw gezet, zal invoering ervan ook bij ons niet kunnen uitblijven.

De opleving der arbeidersklasse in geheel Europa laat zich door geene kunstmatige beperkingen tegenhouden. Zooals de bezittende burgerklasse sinds de Fransche revolutie de leiding der staatkundige en maatschappelijke ontwikkeling van de vroeger heerschende klassen heeft kunnen overnemen, daar hare belangen en inzichten samenvielen met de eischen der maatschappelijke ontwikkeling zelve, zoo streeft thans de arbeidende klasse daarnaar, en wel op denzelfden grond en met hetzelfde recht.

Daarom dringen ondergeteekenden er op aan, dat door U met dit hun ernstig verzoek de noodige rekening zal worden gehouden, opdat onverwijld in Nederland een kiesrecht worde ingevoerd, dat overeenkomt met de sociale verhoudingen en met de onweerstaanbare eischen van een oplevend deel des volks, bereid in den strijd voor het algemeen kiesrecht die offers te brengen, die deze strijd van hen mocht eischen.

BIJLAGE C.

Provinciale Statenverkiezingen 1910.

Aan de Kiezers!

Tegen half Juni heeft in alle provincies de periodieke vernieuwing plaats van de helft der Provinciale Staten.

Wij roepen u ook thans weer op u om de vaan der Sociaaldemocratische Arbeiderspartij te scharen en ook in die

colleges van bestuur de éénige macht te brengen of te versterken, die in staat zal zijn er nieuwen geest en nieuw bloed te brengen en de dufheid en hopeloosheid, waarin de Nederlandsche politiek door de burgerlijke partijen, door klerikaal en liberaal, is gebracht, te verdrijven.

De Provinciale Staten zijn op het oog geen belangrijke bestuurslichamen. Men hoort er weinig van. Toch vormen ze een belangrijke schakel in het bestuur des lands.

Doordien ze zijn kiescolleges voor de Eerste Kamer, hebben zij, samengesteld als thans, de macht om aan de reactie een bolwerk te verschaffen, dat in sommige tijden de beste zaken verhinderen kan. Men denke slechts aan de verwerping der Ongevallenwet in haar eersten, goeden vorm. Dientengevolge is in de Ongevallenwet de bekende en beruchte risico-overdracht gekomen, waardoor de verwarring is ontstaan, die een welkom voorwendsel is geweest en nog is voor de tegenstanders van sociale verzekering, om de ongevallenverzekering tot nu toe niet uit te strekken over de landarbeiders, zeelieden, enz.

Voor al thans, nu de arbeidersklasse steeds krachtiger aandringt en moet aandringen op invoering van Algemeen Kiesrecht, is het van beteekenis, dat de samenstelling der Provinciale Staten gewijzigd wordt, dat de politieke arbeiderspartij zoo krachtig mogelijk in de Staten der provinciën vertegenwoordigd zij.

Een reactionnaire Eerste Kamer blijft een constant gevaar voor de grondwetsherziening.

Tot nu toe gelukte het onze partij reeds door te dringen in de Provinciale Staten van Friesland, Groningen, Overijsselen Noord-Holland. In de andere provinciën werkte het fraaie kiesstelsel waaronder wij leven zoo, dat, niettegenstaande bijv. in 1907 in Zuid-Holland op de sociaal-democratische kandidaten 13.354 stemmen werden uitgebracht, geen der onzen in de Staten van dat gewest door kon dringen. De in de Provinciale Staten verkregen posities zijn dan ook bij lange na niet in overeenstemming met onzen aanhang onder de kiezers, laat staan onder het volk, de van het kiesrecht uitgesloten medegerekend. En toch dient de arbeidersklasse ook dáár op te eischen wat haar toekomt: zeggenschap in alle zaken van staat en maatschappij.

De sociaal-democratie, die de arbeidersklasse organiseert ten einde de politieke macht te veroveren, die thans als machtsmiddel in handen der bezittende klasse tegen de arbeidersklasse dienst doet en die in handen der talrijkste en nuttigste klasse der maatschappij tot een machine kan worden om de menscheit te verlossen van den druk van een maatschappelijk stelsel, waarbij de millioenen worden uitge-

buit en afgebeeld om enkelen overdaad en weelde te verschaffen.

Kiezers! Tot dat werk van machtsvorming der arbeidersklasse roepen wij u ook thans weer. Ook in de Eerste Kamer dient eenmaal de stem van het strijdend proletariaat gehoord te worden en om dat te bereiken, daartoe dienen de Provinciale Statenverkiezingen te worden benut.

Daarnaast zijn de Provinciale Staten colleges waar allerhande groote volksbelangen behartigd en.... verwaarloosd kunnen worden. Subsidies worden gegeven en onthouden aan allerhande inrichtingen van onderwijs, vooral aan het ambachtsonderwijs; het onderhoud van wegen, vaarten, dijken; maatregelen inzake de volksgezondheid kunnen er worden genomen en ondersteund; de middelen van verkeer en vervoer kunnen ontwikkeld worden; de behandeling der krankzinnigen hangt van hen af; de toestand van het personeel bij al die diensten. Ten slotte hangt de wijze, waarop voor dat alles de provinciale middelen worden opgebracht, of die lasten op de grooten of op de kleinen zullen worden gelegd, af van de partijverhoudingen in die colleges.

Verder kiezen de Provinciale Staten ook de leden van Gedeputeerde Staten, die een groote macht hebben over de gemeenten, die schier alle besluiten van gemeenteraden hebben te toetsen.

Om al deze redenen dient de arbeidersklasse met alle kracht te streven naar invloed ook in deze openbare lichamen.

Ook bij deze verkiezingen dient de politieke dienst te worden opgezegd aan klerikaal en liberaal, en dient het arbeidende volk zich te scharen om de banier der sociaal-democratie, getuigend van den vasten wil zich te ontworstelen aan het juk, door het kapitalisme opgelegd aan hen, die met hand en hoofd den strijd om het bestaan moeten voeren.

Arbeiders, kiezers! Ook thans ter stembus!

Laat u niet in slaap wiegen door het schijnbaar minder belangrijke van deze verkiezingen. Bouwt voort aan het gebouw uwer macht! Voortgeschreden op den weg ter bevrijding!

Stemt overal de sociaal-democratische kandidaten!

Het Partijbestuur der S. D. A. P.:

W. H. Vlieg, Voorzitter.

F. van der Goes.

L. M. Hermans.

J. H. Schaper.

H. Spiekman.

P. J. Troelstra.

F. M. Wibaut.

J. G. van Kuljkhof.

Secretaris.

RAPPORT, uitgebracht aan het Partijbestuur der S. D. A. P., door de Kommissie ter beoordeeling van het beginsel- program der S. D. A. P.

De taak der Kommissie.

In zijne vergadering van 13 Juli 1906 stelde het Partijbestuur, bij de eerste benoeming van leden der program-kommissie, de taak der kommissie als volgt vast: „in een beoordeeling te treden van het beginselprogram; de resultaten van deze beoordeeling neer te leggen in een aan het Partijbestuur uit te brengen rapport, eventueel vergezeld van voorstellen tot wijziging.”

Het kongres der S. D. A. P. bevestigde op 2 April 1907 deze omschrijving van de opdracht der kommissie.

Omtrent de noodzakelijkheid van het in-overweging-nemen eener program-herziening had het Partijbestuur, reeds vóór zijn besluit van 13 Juli 1906, zich in een rondschrijven aan de afdelingen der Partij als volgt geuit:

„Reeds tweemaal bleek het, dat onder de partijgenooten de noodzakelijkheid van wijziging in ons program werd gevoeld. De eerste maal toen de partijgenooten Roland Holst en Mendels, in een program dat zij opstelden voor „De Zaaier”, wijziging aanbrachten in hetgeen ons Partij-program zegt omtrent de toenemende verarming der arbeiders (zgn. Verelendungstheorie). De tweede maal, toen de Agrarische Kommissie tot de konklusie kwam, dat hetgeen ons program zegt omtrent de verdringing van het kleinbedrijf door het grootbedrijf, niet zonder voorbehoud op het landbouwbedrijf kan worden toegepast. Zoo ook was onze Kamerfraktie reeds eenmaal genoodzaakt, bij een bespreking over den theoretischen grondslag onzer Partij, ons program op zeker punt te verloochenen. En in de wetenschappelijke debatten met tegenstanders moesten de soc. dem. schrijvers dezen op enkele punten van aanval op ons program gedeeltelijk gelijk geven.

„Het ligt voor de hand, dat de kracht der Partij door zulk een toestand schade lijdt, schade naar buiten en naar binnen. Naar buiten, omdat de tegenstanders voortdurend hunne aanvallen richten op de zwakke punten van ons program, zonder dat zij met de noodige kracht van overtuiging kunnen worden afgeslagen; naar binnen, omdat die betwistbare punten een duurzame bron zijn van misverstand en discussie in de Partij en een klare, onduidelijke propaganda voor ons beginsel in de Partij zelve in den weg staan.

„Daarin zoekt het P. B. dan ook de hoofdoorzaak van veel strijd en verwarring in de Partij.”

Voorts wees het Partijbestuur in een manifest „Aan de Partijgenooten”, opgenomen in

„Het Volk” van 9 September 1906, er op, dat wat de herziening van ons beginselprogram betreft, de noodzakelijkheid daarvan op enkele punten reeds was uitgesproken door het kongres van Den Haag (1905).

De samenstelling der Kommissie.

In den loop van haar bestaan heeft de samenstelling der kommissie velerlei wijzigingen ondergaan.

In zijne vergadering van 13 Juli 1906 koos het Partijbestuur als leden der kommissie: ds. S. K. Bakker, mr. W. A. Bongers, F. v. d. Goes, dr. H. E. van Gelder, dr. H. Gorter, Henriëtte Roland Holst, R. Kuyper, P. A. Pijnappel, J. H. Schaper, H. Spiekman, mr. P. J. Troelstra, W. H. Vliegen, F. M. Wibaut en J. F. Ankersmit, de laatste als lid-sekretaris.

In de vergadering van het Partijbestuur van 27 Juli 1906 werd in de plaats van ds. Bakker, die bericht had dat hij als vertegenwoordiger van de groep „De Blijde Wereld” liefst zijn plaats zag ingenomen door ds. J. A. Bruins, deze laatste benoemd.

In deze zelfde vergadering was van dr. v. Gelder bericht ingekomen, dat hij tot zijn leedwezen wegens gebrek aan tijd verhinderd was de benoeming te aanvaarden, terwijl door mr. Bongers en Wibaut bericht was, dat zij voor een benoeming bedankten, omdat huns inziens niet het Partijbestuur, maar het kongres eventueel programherziening aan de orde had te stellen. Ook mevr. Holst had bedankt, omdat zij den tijd tot programherziening niet gekomen achtte.

In de plaats van deze vier personen noodigde het Partijbestuur mr. M. Mendels, dr. Ant. Pannekoeck, P. L. Tak en dr. W. van Ravesteyn Jr. uit als leden tot de kommissie toe te treden.

Behalve door Gorter en v. d. Goes, die nog geen beslissing medegedeeld hadden, was door de overige in de vergadering van 13 Juli benoemde leden de benoeming aanvaard.

In de vergadering van het Partijbestuur van 21 Augustus 1906 werd medegedeeld, dat ds. Bruins de benoeming aanvaard had, dat Mendels, v. Ravesteyn en Pannekoeck bedankt hadden, gelijk ook Gorter en v. d. Goes, alsmede de in de plaats van deze beide laatsten aangewezen leden P. Wiedijk en Jos. Loopuit. Later kwam ook nog een weigering in van Tak. De weigering van v. d. Goes, Loopuit, Wiedijk en Tak berustte op hetzelfde motief als boven omtrent Bongers en Wibaut is aangevoerd; Mendels bedankte in verband met de motiveering, door het Partijbestuur in zijn rondschrijven aan de afdelingen omtrent de noodzakelijkheid van programherziening gegeven; eindelijk bedankte v. Ravesteyn „om per-

soonlijke en principieele redenen", Gorter en Pannekoek zonder opgaafe van redenen.

Het Partijbestuur besloot, nu een bepaalde groep weigerde zitting in de kommissie te nemen, geen nieuwe personen meer te benoemen.

De kommissie bestond dus in hare eerste samenstelling uit de partijgenooten Ankersmit, Bruins, Kuyper, Pijnappel, Schaper, Spielman, Troelstra en Vliegen.

Het Partijbestuur deelde in „Het Volk" van 9 September 1906 in zijn manifest „Aan de Partijgenooten" mede, dat het in weerwil van de weigering van een reeks partijgenooten om van de kommissie deel uit te maken, besloten had „met de voorbereiding der programherziening door te gaan", ook al „kan deze thans niet zoo veelzijdig geschieden als het Partijbestuur had gewild".

Diensvolgens werd op 15 September 1906 de kommissie geïnstalleerd.

De kommissie koos Troelstra tot haren voorzitter.

Reeds op 19 September d.a.v. ontving de sekretaris der kommissie bericht van Pijnappel, dat hij wegens ziekte voor het lidmaatschap der kommissie moest bedanken. In hare vergadering van 2 Oktober 1906 besloot de kommissie voorloopig geen voorstellen tot aanvulling der kommissie aan het Partijbestuur te doen.

Intusschen bevestigde het Partijkongres op 2 April 1907 met bijna algemeene stemmen het besluit van het Partijbestuur tot benoeming der kommissie en droeg aan het Partijbestuur op, de kommissie met zes leden aan te vullen.

Ingevolge die opdracht benoemde het Partijbestuur in zijn vergadering van 11 Mei 1907 tot verdere leden der program-kommissie opnieuw v. d. Goes, Gorter, H. Roland Holst, Mendels, Tak en Wibaut.

Wijl Gorter nogmaals bedankte, benoemde het Partijbestuur op 15 Juni 1907 in zijn plaats Wiedijk.

Evenwel was hiermede de wisseling in de samenstelling der kommissie nog geenszins ten einde.

In Augustus 1907 overleed Tak. In zijne plaats werd door het Partijbestuur benoemd J. van den Tempel.

In Augustus 1908 bedankte mevr. Roland Holst wegens ziekte voor het lidmaatschap der kommissie. Hare plaats werd door het Partijbestuur aangevuld door de benoeming van Jos. Loopuit.

In Februari 1909 trad Mendels uit de S. D. A. P. en verviel dus zijn lidmaatschap der kommissie. In zijne plaats werd benoemd mr. Bongers.

In Maart 1909 eindelijk deelde Wiedijk aan de kommissie mede, dat door zijn uittreden uit de S. D. A. P. hij ophield lid der kommissie te zijn. Het Partijbestuur benoemde in April d.a.v. in zijne plaats Pijnappel.

In hare laatste samenstelling bestond derhalve de kommissie uit de partijgenooten J. F. Ankersmit, mr. W. A. Bongers, Ds. J. A. Bruins, F. v. d. Goes, R. Kuyper, Jos. Loopuit, P. A. Pijnappel, J. H. Schaper, H. Spielman, J. van den Tempel, mr. P. J. Troelstra, W. H. Vliegen en F. M. Wibaut.

De werkzaamheden der Kommissie.

Het behoeft geen betoog, dat de voortdurende

wijzigingen in de samenstelling der kommissie den geregelden voortgang harer werkzaamheden ten eerste belemmerd hebben.

Zoo was de kommissie, nadat zij in hare eerste samenstelling reeds een drietal vergaderingen gehouden had en van eenige uitvoerige rapporten van enkelen harer leden had kennis genomen, terwijl zij ook reeds de vraag of programherziening gewenscht was, in den breede besproken had en een gedetailleerde kritiek op het program geleverd had, in hare vierde vergadering, ruim een jaar na de eerste gehouden, verplicht al hare werkzaamheden weer van voren af aan te beginnen, in verband met de uitbreiding der kommissie van zeven op dertien leden.

Tusschen de zesde vergadering der kommissie in Januari 1908 en de zevende in Februari 1910 valt voorts een tijd van ruim twee jaren, in welke de kommissie niet vergaderd heeft. De oorzaak hiervan is drieledig. In de vergadering van Januari 1908 was aan twee leden der kommissie het opstellen van een ontwerp voor een nieuw partijprogram opgedragen. Uiteraard vorderde deze arbeid geruimen tijd. Toen kwamen de inwendige beroeringen der Partij rondom het Deventer kongres, een tijdperk dat voor rustig werken aan de program-herziening zich niet eigende. Daarop volgden de algemeene Kamerverkiezingen, eveneens een periode, niet voor den arbeid der kommissie geschikt. Toen de kommissie echter in Februari 1910 aan de hand van het ontwerp van een nieuw program hare werkzaamheden kon hervatten, heeft zij geregeld tot het einde kunnen doorwerken.

De kommissie heeft in totaal elf vergaderingen gehouden, waarvan er zes telkens een avond en vijf telkens een geheelen dag in beslag namen. Zij heeft van zeven ontwerp-programs kennis genomen, waarvan het laatste, dat haar tot grondslag van haar definitieven arbeid gediend heeft, door twee achtereenvolgende herzieningen, in drie verschillende vormen aan haar oordeel onderworpen is geweest.

Van de werkzaamheden, beraadslagingen en beslissingen der kommissie, waarvan uitvoerige notulen zijn opgemaakt, volge hier thans een beknopt overzicht.

Behoeft het program herziening?

Het was met de behandeling dezer vraag, dat de kommissie zich na hare installatie allereerst bezig hield. Ten einde voor de beantwoording dezer vraag een grondslag te verkrijgen, werd aan eenige leden der kommissie het uitbrengen van rapporten omtrent bepaalde punten opgedragen, met name aan Ankersmit: een rapport omtrent in de Nederlandsche S. D. A. P. geuite kritiek op haar tegenwoordig program, en aan Kuyper: een van het volledige bewijsmateriaal voorziene uiteenzetting van de marxistische theorieën, zooals die door de grondleggers daarvan zijn gegeven en bedoeld, bij welke uiteenzetting duidelijk moest worden aangegeven welke wijzigingen zij zelf in hun theorieën hebben gebracht; verder een overzicht en beoordeeling van de kritiek op het marxisme uitgeoefend; vervolgens een kritiek op het tegenwoordige beginselprogram; eindelijk een ontwerp voor een nieuw beginselprogram. Voor het samenstellen van het statistisch deel van het ontwerp-Kuyper werden Vliegen en Ankersmit aangewezen.

Het rapport-Ankersmit kwam in de tweede vergadering der kommissie op 2 Oktober 1906

ter tafel. Het vermeldt de volgende uitingen van program-kritiek in onze partij: Terwijl ons program van „toenemende armoede der niet-bezitters” spreekt en dus de „absolute Verelendung” aanvaardt, legde een commissie (H. Roland Holst, Hugenholtz, Mendels, v. Kuijkhof en Ed. Polak) in een ontwerp-program voor Zaaier” slechts de „betrekkelijke verarming” neer, en dan nog slechts als tendenz, door de formule: „De kapitalistische voortbrengingswijze drijft er toe, de tegenstelling in maatschappelijke welstand tusschen de bezittende klasse en het arbeidende proletariaat steeds groofter te maken.” („Het Volk”, 1 Nov. 1901.) Ook Troelstra verklaarde 5 December 1903 in de Kamer aan de absolute Verelendung absoluut niet te gelooven en ook R. Kuyper verwierp deze in „de Economist” van 1905 in een debat met mr. v. Blom. Dezelfde schrijver verklaarde bij dezelfde gelegenheid dat de „toenemende werkloosheid”, waarvan ons program spreekt, niet gekonstateerd is. Waar ons program bloot van „de snelle opeenvolging der krisissen” spreekt, wijzen Wibaut in zijn boek „Trists en Kartellen” (blz. 183) en Kuyper in zijn meergemeld debat (blz. 23 en 70 der brochure) op de krisis-temperende werking der kartels. De program-zinsnede welke „snelle samentrekking van alle arbeidsmiddelen in handen van een steeds kleiner wordend aantal personen” konstateert, is verloochend door R. Kuyper in zijn Treub-kritiek („Nieuwe Tijd”, IX, bl. 480) en door v. d. Goes op een viertal plaatsen in een reeks artikelen tegen Treub („Nieuwe Tijd”, jaargang X en XI, o. a. XI, bl. 54). Eindelijk wordt de in ons program neergelegde concentratie op landbouwgebied door de commissie tot herziening van het agrarisch program der partij (Gorter, Melchers, Tak, Troelstra, Vliegen, zie „Het Volk”, 2 Maart 1904) en ook nog door Gorter en Troelstra in afzonderlijke rapporten verworpen, alsmede door Vliegen in de „Nieuwe Tijd” (IX, bl. 578) en door Pannekoek („Nieuwe Tijd”, IX, bl. 409). Het voorstel der commissie tot wijziging van het beginselprogram op dit punt werd op het kongres van 1905 slechts ingetrokken, omdat, naar Vliegen toelichtte, „het verkeerd is, nu dit, dan dat punt te veranderen”. Het kongres nam daarna bij akklamatie een motie aan, verklarende, „dat het beginselprogram der S. D. A. P. op enkele punten herziening behoeft.”

De commissie leverde het rapport-Ankersmit bij het Partijbestuur in ter eventuele publikatie. Het Partijbestuur besloot echter, alsnog publikatie niet te doen geschieden, ten einde ontijdsde program-debatten te voorkomen. Het rapport maakte later een onderwerp van diskussie in de commissie uit.

In de derde commissie-vergadering van 25 Januari 1907 was het rapport-Kuyper grootendeels ingekomen. In verband met zijn buitengewonen omvang werd echter dit rapport niet in zijn geheel in afdruk onder de commissie-leden verspreid, maar alleen de konklusies waartoe het komt ten aanzien van de marxistische wetenschap, de kritiek op het tegenwoordige beginsel-program en het ontwerp voor een nieuw beginsel-program. Wij meenen intusschen in dit rapport van een weder-gave dier stukken te moeten afzien, wijl zij na de uitbreiding der commissie geen grondslag meer voor de verdere besprekingen hebben uitgemaakt.

De bedenkingen, die in deze periode van den

arbeid der commissie in haar midden reeds tegen het bestaande program gerezen waren, vindt men weergegeven in het schrijven, namens de commissie op 8 Febr. 1907 aan het Partijbestuur gericht en in „Het Volk” van 22 Febr. d. a. v. door het Partijbestuur gepubliceerd, een schrijven, dat strekte enerzijds tot uiteenzetting der onmogelijkheid om, met het oog op de talrijkheid der gerezen bezwaren, op dat oogenblik reeds een herzien ontwerp-program in te dienen, anderzijds ten betooge van de wenschelijkheid, om de eenzijdig geworden samenstelling der commissie door aanvulling op te heffen, ten einde in onderling overleg tusschen alle stroomingen in de partij overeenstemming omtrent het program te verkrijgen.

In het bedoelde schrijven der commissie waren de tegen het program geopperde bedenkingen als volgt geformuleerd:

In het program komt, zoo werd opgemerkt, de voor het proletariaat gunstige tendenz der proletarische aktie, door Marx en Engels erkend, niet voldoende tot zijn recht. Dat de werkloosheid toeneemt, gelijk het program verklaart, werd onbewezen geacht, terwijl omtrent de krisissen de formulering van het program niet genoeg ruimte laat voor de mogelijkheid, dat de organisatie der produktie door trusts enz. de krisissen kan doen verminderen. Ten opzichte van de bedrijfsbeweging in den landbouw werd het program foutief geacht, al doet dit niets af aan de zekerheid van het socialisme ook in het landbouwbedrijf. Ook wat de vermogensbeweging betreft, werd niet houdbaar geacht de verzekering, dat de arbeidsmiddelen in handen van een steeds kleiner wordend aantal personen komen, maar moest, naar men meende, alleen van een relatieve afname der bezitters gesproken worden. Daarentegen wijst het program er niet op, dat de ont-eigening (door hypotheeken als anderszins) en de kapitaalsmacht ook doordringt in die voortbrengingsterreinen, waar het kleinbedrijf nog stand houdt. Dat de armoede der niet-bezitters toeneemt, werd in ieder geval onjuist geoordeeld, afgezien van de vraag, of het al dan niet gewenscht is, een relatief afnemenden proletarischen levensstandaard te aanvaarden. Het historisch beeld der ekonomische ontwikkeling in het huidig program werd verward genoemd; het houdt niet voldoende rekening met het verschil tusschen het ongebreideld kapitalisme en het kapitalisme, waarin de proletarische aktie als tegentendenz werkt. Ook wordt in het program ten onrechte het verband der sociaaldemokratie als politieke partij met vakbeweging en kooperatie niet genoemd.

Voorts werd opgemerkt, dat in het program verscheidene overdreven en dus niet houdbare uitdrukkingen voorkomen. Zoo wordt gezegd, dat de arbeidsmiddelen in handen van „enkele” personen zijn en dat er een klasse is die van „alle” bezit ontbloomt en „totaal” afhankelijk van de bezittende is.

De ondergang van den middenstand werd te eenvormig voorgesteld geacht, terwijl het program geen aandacht wijdt aan het opkomen van een nieuwen middenstand en

over de bijzondere positie van het landbouwbbedrijf in dezen geheel zwijgt.

In het algemeen, aldus luidde een opmerking, houdt het program te weinig rekening met de psychische werking der economische invloeden in het proletariaat, zoo wat het gevoel van „Verelending” als het ontwaken van een strijdberen geest betreft.

Voorts werd de meening geuit, dat in het program moest uitkomen, hoe bij de groepeeriing in den klassenstrijd wel voornamelijk het belang den doorslag geeft, maar toch ook meerderen tegen hun klassen- en persoonlijk belang in de zijde der arbeiders kiezen.

Nog werd de wenschelijkheid uitgesproken van eene verklaring, die het lidmaatschap der partij wel aan het politiek-economisch stelsel van Marx, maar niet aan zijn wijsgeerige denkbeelden bindt.

Eindelijk was er een element in de kommissie, dat nu reeds voor zich zelve tot de konklusie gekomen was, dat schier de geheele gedachtengang van het program onjuist is, hoewel het van een juist uitgangspunt tot een juiste konklusie komt.

Na de uitbreiding der Kommissie.

In hare gewijzigde samenstelling ving de kommissie allereerst weer aan met, eensdeels aan de hand van het program-zelf, anderdeels aan de hand van het rapport-Ankersmit, de vraag te bespreken of het program herziening behoefde. Het bleek, dat ook de nieuwe leden der kommissie bereid waren om, waar de partij nu toch wel een voorstel tot verandering van het program verwachtte, daartoe mede te werken. Trouwens werd vrijwel algemeen erkend, dat vorm, tekst en woordenkenus van het program op verscheidene plaatsen voor verbetering vatbaar waren. Al erkenden dus sommigen niet de urgentie van programherziening, zij zagen niettemin geen reden om, waar eenmaal die herziening aan de orde was gesteld, niet tot de samenstelling van een zoo juist mogelijk program bij te dragen.

Bij de daarop volgende kritische bespreking van het huidige program werd algemeen volstrekt toegegeven, dat ten opzichte van de bedrijfsontwikkeling in den landbouw het program beslist foutief is.

De wording van het bestaande program werd door Troelstra als een der ontwerpers ervan aldus beschreven:

„De meesten van ons waren toen zeer jong in de beweging en zaten midden in den strijd. De Hollandsche beweging leverde geen eigen materiaal voor het program en het Erfurter program was nog zeer jong. Niemand van ons had het Marxisme toen door-en-door bestudeert. Zoo onrijp als we allen waren, hebben we het program gemaakt, in een paar uurtjes, niet als de vrucht van ernstige studie en voorbereiding, maar als een noodprogram, om iets te hebben om mee te kunnen vechten. Maar nu is er jaren lang kritiek op dat program geleverd en het is geen wonder, dat het daartegen niet bestand bleek.”

Eenige der ontwerpers van het bestaande program, die thans ook weer lid der kommissie waren, verklaarden de bedoeling gehad te hebben in dat program de „volstreckte verarming” als een feit neer te schrijven. Daartegenover

werd echter verzekerd, dat dit niet de bedoeling van alle ontwerpers geweest was.

Behalve wat in het aan het Partijbestuur gericht schrijven der kommissie in hare eerste samenstelling aan kritiek op het program is weergegeven, werden bij de besprekingen nog o.m. de navolgende punten van kritiek op den voorgrond gebracht:

Afgescheiden van de vraag, of de „volstreckte verarming” al dan niet in het program staat, is reeds het feit dat onder voormannen der partij over deze vraag een diepgaand en onoplosbaar meningsverschil bestaat, reden te over om het program op dat punt te wijzigen.

Zoo staat het ook met de vraag, of in het program de ongunstige werking van het kapitalisme als tendenz, dan wel als resultaat is voorgesteld en, indien als tendenz, of dan met voldoende nadruk, zoo al, de tegentendenz der arbeidersaktie opgenomen is. Reeds het feit, dat deze vragen in de partij absoluut tegengestelde antwoorden vinden, werd als dringende noodzakelijkheid van programherziening genoemd.

Als bezwaar tegen het program werd nog genoemd, dat de bedrijfs- en kapitaalconcentratie, dus de voornaamste faktor tot mogelijk-making van het socialisme, in het program te zeer in het voorbijgaan behandeld is.

Onjuist werd ook geacht de schets van de wording der arbeidersbeweging die het program geeft. In het program is de volgorde aldus: de arbeiders streven naar het socialisme; dat wekt verzet bij de bezittende klasse; uit dat verzet ontwikkelt zich de klassenstrijd en daaruit komt de vakbeweging en de politieke beweging der arbeiders voort. Deze schets werd onlogisch en onjuist geacht; het is precies andersom: eerst zijn er vakbeweging en politieke vereeniging, daaruit ontwikkelt zich de klassenstrijd en dan ontwaakt allengs het socialistisch inzicht.

Op het stuk der krisissen werd het program niet meer als in overeenstemming met de jongste maatschappelijke ontwikkeling beschouwd, o.a. in zoover het geen rekening houdt met het allengs intreden van een chronische krisis. Wibaut diende met het oog daarop een ontwerp-wijziging in voor de 2e en 3e alinea van het program, die hij door drie geheel nieuwe alinea's vervangen wilde. In verkorten vorm zal men dit voorstel in het onder volgend ontwerp van een nieuw program terugvinden.

Zeer gebrekkig werd het program voorts geacht in zooverre het niet voldoende de aandacht vestigt op de nadeelige werking van het kapitalisme, niet alleen voor de arbeiders, maar voor de groote massa der verbruikers, dat is voor nagenoeg de geheele maatschappij. In verband met deze door een der nieuwe leden der kommissie geopperde bedenking werd besloten onder de leden te doen circuleeren een rapport van Schaper, waarin het lijden der niet-loonarbeiders onder het kapitalisme behandeld wordt.

Nog werd in het program gemist een uiteenzetting van het wezen der kapitalistische produktiewijze.

De zinsnede in het program, dat „de menscheit de produktie niet meer kan beheerschen”, werd vrij algemeen als ongelukkig gekenschetst.

Verkeerd werd genoemd, dat het program

een uitsluitend verband legt tusschen faillissementen en krisissen.

Als een gebrek van het program werd aangeduid, dat het niet noemt de konstitutieve elementen tot opbouw van de socialistische maatschappij, die nu reeds werkzaam zijn, zoo in de resultaten van vakbeweging en koopcratie, als in de uitbreiding van het staats- en gemeentebedrijfswezen.

Het positieve doel onzer beweging, de socialistische maatschappij, werd ook te zeer gemist in het program, dat als doel dier beweging vooral verweer, verdediging tegen de nadeelige werking van het kapitalisme noemt.

Eindelijk werd nog als een onvolledigheid van het program aangegeven, dat het er niet op wijst, hoe het kapitalisme en de arbeidersbeweging bezig zijn het psychische karakter van het proletariaat te vervormen, solidariteit en organisatiezin te wekken en ook daardoor de mogelijkheid van het socialisme te bevorderen.

In dezen stand van het debat waren twee ontwerpen van een nieuw program ingediend, het eerste, van Schaper, nog slechts als schema bedoeld, het andere, van Kuiper, een verkorte formuleering uitmakend van het ontwerp, dat hij aan de kommissie in hare eerste samenstelling had overgelegd. Tegen elk dezer beide ontwerpen werden echter in de kommissie overwegende bezwaren ingebracht, weshalve men het niet gewenscht achtte ze tot grondslag voor verdere bespreking te nemen. Het ontwerp-Schaper werd daartoe te schematisch, te onvolledig geacht, terwijl het ontwerp-Kuiper als te uitgebreid en niet aanstonds verstaanbaar werd beschouwd, hoewel hierbij valt op te merken, dat het ontwerp-Kuiper later voor een belangrijk deel als grondslag gediend heeft voor het ontwerp waarop de kommissie heeft voortgebouwd. Een deel der kommissie achtte ook het bestaande program in zijn algemeenen gedachtegang beter dan elk der beide ontwerpen, hoewel bij het konstateeren van deze opvatting toch nogmaals werd uitgesproken, dat het bestaande program zeer zeker verbetering behoeft.

Er werd nu een voorstel gedaan, om aan Wiedijk en Troelstra op te dragen, tezamen een ontwerp-program in te dienen, dat op den grondslag van het oude program zou worden opgebouwd. Voor zulk een gezamenlijke opdracht achtte echter Wiedijk de overeenstemming van denkbelden tusschen Troelstra en hem niet groot genoeg. Daarom werd besloten, dat Wiedijk en Troelstra ieder een ontwerp zouden indienen.

Het nieuwe ontwerp-program.

Toen de kommissie wederom vergaderde na de inlevering der beide ontwerpen van Wiedijk en van Troelstra, had inmiddels Wiedijk, wegens zijn uittreden uit de partij, de kommissie verlaten. Doordat echter Wibaut, hoewel met eenig voorbehoud omtrent sommige uitdrukkingen, het ontwerp-Wiedijk overnam, kon ook dit een punt van beraadslaging uitmaken.

Het hoofdzakelijk verschil tusschen deze beide ontwerpen werd aldus omschreven, dat het ontwerp-Wiedijk-Wibaut zich haast geheel er toe bepaalt, om enkel de tendenzen, die onder het kapitalisme werkzaam zijn, te formuleeren, terwijl het program-Troelstra ook de

tegen-tendenzen schetst, uit de arbeidersbeweging zelve opkomend, en dan aangeeft wat de resultante dier beide tendenzen-reeksen, wat dus de werkelijkheid der ontwikkeling is. Het ontwerp-Wiedijk-Wibaut mist daarenboven wat in de kommissie genoemd werd een historische beschouwing, waarmee bedoeld werd een schets, gelijk in het ontwerp-Troelstra voorkwam, van het kapitalisme in zijn ongebreidelde werking, gelijk het in zijn eerste ontstaan overal en in landen met jong kapitalisme nog steeds voorkomt, waarmee dan gepaard gaat een uiteenzetting van het gedeeltelijk opheffen dier nadeelige tendenzen van het kapitalisme onder den tegen-druk der arbeidersbeweging. Kort samengevat werd het verschil tusschen de beide ontwerp-programs aangeduid als „dogmatisch” en „historisch”, of ook wel als „statisch” en „dynamisch”.

Als bezwaar tegen het ontwerp-Wiedijk-Wibaut werd aangevoerd, dat het in zijn vorm van enkel tendenzen-aanduiding niet zonder meer voor de arbeiders verstaanbaar zou zijn, omdat het niet de door de arbeiders waargenomen werkelijkheid weergaf, maar slechts de tendenzen, die echter in de werkelijkheid ten deele opgeheven worden. Daartegenover werd intusschen verklaard, dat in de praktijk het effect der tegen-tendenzen, opkomende uit de arbeidersbeweging, niet groot is en men dit dus in een program niet breed behoeft uit te meten.

De bedenking tegen het ontwerp-Troelstra was voornamelijk, dat het een te gunstigen dunk kon wekken van wat binnen het raam van het kapitalisme aan positieve lotsverbetering reeds door de arbeidersbeweging bereikbaar zou zijn. Daartegenover werd echter opgemerkt, dat indien al, wat betwist werd, het ontwerp-Troelstra te optimistisch van inhoud was, dit toch aan het systeem van het ontwerp in geen geval onverbreekelijk vastzat en dit systeem de eenige mogelijkheid bood om een werkelijkheidsprogram te formuleeren, in plaats van een program van ten deele niet werkelijkheid wordende tendenzen.

Ten slotte werd met zes tegen twee stemmen en twee onthoudingen besloten Troelstra's ontwerp als leidraad voor verdere bespreking te bezigen. Vliegen, v. d. Tempel, Troelstra, Kuiper, Ankersmit en Schaper stemden voor het ontwerp-Troelstra als grondslag, Loopuit en v. d. Goes voor het ontwerp-Wiedijk-Wibaut. Door Bongers werd blanco gestemd, omdat hij de voorkeur gaf aan een versmelting der beide ontwerpen. Ook Pijnappel stemde blanco, omdat hij door misverstand eerst kort vóór de stemming ter vergadering gekomen was. Wibaut had de bijeenkomst kort vóór de stemming moeten verlaten, terwijl Bruins en Spiekman verhinderd waren de vergadering bij te wonen.

De beslissing der kommissie werd met hare instemming door Troelstra aldus geformuleerd, dat zij betekende, dat de kommissie geen tendenzen-program, maar een feiten-program wil. Binnen deze grens echter werd het ontwerp-Troelstra nog voor ruime wijziging vatbaar verklaard, mede met het doel om, indien mogelijk, door de kommissie eenstemmig een program aan het oordeel der partij te doen onderwerpen, iets wat, in het licht der reeds gehouden diskussies, door geen der leden onmogelijk werd geacht.

Intusschen had Pijnappel toch zoodanige bezwaren tegen het ontwerp-Troelstra, dat hij het gewenscht achtte aan de kommissie twee

eigen ontwerpen aan te bieden. Het eene ontwerp besloeg slechts zes regels druks en ging uit van het standpunt, dat het onmiddellijk streven der partij uit haar strijd-programm blijkt, zoodat het beginsel-programm enkel moet strekken om de richting aan te geven, waarin de in het strijd-programm vermelde maatregelen zich bewegen, het licht waarin zij moeten worden gezien. Het andere ontwerp was aanmerkelijk langer en streefde bovenal naar een voor de buiten de Partij staande arbeiders duidelijken vorm, naar eenvoud dus van voorstelling en taal, en voorts naar vermindering van alle zoodanige uitspraken, waarover in de Partij verschil van gevoelen mogelijk en geoorloofd is.

De commissie meende echter, met instemming trouwens van Pijnappel, dat het ontwerp-Troelstra de grondslag der verdere discussie moest blijven. In dat ontwerp kon dan, bij zijne herziening, voor zoover het de commissie bij de verdere behandeling wenschelijk bleek, gestreefd worden naar inwilliging van Pijnappel's wenschen: kortheid, duidelijkheid en vermindering van twistpunten, wenschen die ook door andere commissieleden gedeeld werden.

Ook van het ontwerp-Wiedijk-Wibaut werd trouwens menig gedeelte ter overname in het te herzien ontwerp-Troelstra aanbevolen en aanvaard, gelijk anderzijds ook door hen, die aan het ontwerp-Wiedijk-Wibaut als grondslag van behandeling de voorkeur gegeven hadden, werd verklaard, dat zij ook tegen den inhoud van het ontwerp-Troelstra in het algemeen geen bezwaar hadden, behoudens zekere uitdrukkingen en leemten daarin, die zij bij de puntsgewijze behandeling zouden aanwijzen.

Van die puntsgewijze behandeling kan in dit rapport uit den aard der zaak geen uitvoerig overzicht gegeven worden. Zij bestond voor een groot deel uit een grondige bespreking van haast iedere zinswending van het ontwerp, met het doel, daaraan een vorm te geven, die wetenschappelijk zoo juist mogelijk zou zijn en tevens zoo veel mogelijk de partij als geheel zou bevredigen.

Wij volstaan dus met de vermelding van enkele hoofdpunten uit de bespreking.

Uit de discussiën.

Feitelijk bleek het eenige punt van betekenissen, waarover de leden der commissie het niet eens konden worden, gelegen te zijn in de vraag, of op eenig bepaald tijdstip de ongunstige werkingen van het kapitalisme door de tegen-actie van het proletariaat voor eenig deel zouden zijn opgeheven. De vraag kwam ter sprake naar aanleiding van een zinsnede in het ontwerp-Troelstra die uitsprak, dat het verzet der arbeiders tegen de ongunstige tendenzen van het kapitalisme „slechts binnen zeer beperkte grenzen hunne werking opheft.” Eenerzijds maakten Spijkman en andere leden der commissie bezwaar tegen deze zinsnede, omdat er huns inziens met de uitdrukking „binnen zeer beperkte grenzen” een uitspraak of voorspelling gedaan werd zonder voldoende grondslag van feiten-zekerheid. Naar de meening dezer leden was het denkbaar, dat de voortschrijdende kracht der arbeidersorganisatie nog in de toekomst binnen het raam van het kapitalisme een som van positieve lotsverbetering bereiken zoude, waarvan wij ons thans nog geen voorstelling kunnen maken. Ook de sociaaldemokraat kon

huns inziens dit perspectief aanvaarden, indien hij slechts bleef aannemen, dat de lotsverbetering alleen door den klassenstrijd bereikbaar zou zijn.

Daartegenover werd evenwel door v. d. Goes en andere leden der commissie betoogd, dat de aangevochten zinsnede nog een te gunstig beeld gaf van wat onder het kapitalisme aan resultaten voor de arbeidersklasse bereikbaar zou zijn. Aan de uitdrukking, dat het verzet der arbeiders tegen de ongunstige tendenzen van het kapitalisme „slechts binnen zeer beperkte grenzen hunne werking opheft”, wilde men daarom van die zijde zien toegevoegd: „en hoogstens voor een betrekkelijk kleine minderheid”.

Er was nog een ander deel der commissie, dat in overweging gaf, om de onderhavige zinsnede geheel te doen vervallen, wat, naar deze leden betoogden, des te eer kon geschieden, wijl in het verder verloop der paragraaf toch reeds werd uitgesproken, dat de grens voor de door de arbeidersbeweging onder kapitalistisch bestuur te bereiken resultaten gevormd wordt door de mate waarin de handhaving van de heerschappij der kapitalistische klasse en het wezen van het kapitalistische stelsel concessies aan het proletariaat dedoogen.

Het was deze wenk, die ten slotte door de commissie werd opgevolgd. Zulks geschiedde mede in overeenstemming met een nota, door v. d. Goes tot de commissie gericht, nadat zij den wensch had geuit, zijne bezwaren schriftelijk en in beknopte formulering voor zich te zien. In die nota betoogde v. d. Goes, dat het program de vraag, of op eenig tijdstip onder het kapitalisme het proletariaat positieve resultaten zou kunnen bereiken, „kan en moet laten rusten”, als „een uit een program-theoretisch oogpunt ondergeschikte zaak”. Uit de nota zij het volgende aangehaald:

Het is volkomen onnoodig, meen ik, dat een program, gericht tegen het kapitalisme, zich uitlaat over het resultaat op een altijd willekeurig gekozen tijdstip in den strijd tegen het kapitalisme verkregen.

Hoe kan men daarover willen spreken in een program, dat natuurlijk over kapitalisme en socialisme in het algemeen handelt, terwijl toch in ieder land, in iedere landstreek, ja zelfs in ieder bedrijf, het resultaat van werking en tegenwerking verschillend zal zijn?

Waarom, vraag ik, kan men niet volstaan met te zeggen:

Ziehier het kapitalisme, waaruit, krachtens zijn aard en wezen, voor de arbeiders die en die nadeelen voortkomen — en dat wij daarom met die en die middelen bestrijden, welke bestrijding tevens, in overeenstemming met de eigen ontwikkelingswetten van het kapitalisme, is de voorbereiding en bevordering van het socialisme.

Laat dan ieder partijgenoot, naar gelang van de waarde die hij meent te moeten hechten aan teekenen van vooruitgang of van het omgekeerde — iets subjectiefs zal altijd in die waardeering overblijven — vrij blijven in zijn meening over het verkregen resultaat,

waarvan de omvang theoretisch zonder betekenissen is; dat praktisch altijd zijn zal het resul-

taat door bepaalde arbeiders, in een bepaald land, op een bepaald oogenblik verkregen;

een resultaat, dat voor elk bijzonder geval niet anders dan door nauwkeurige waarneming kan worden vastgesteld, en waarover, herhaal ik, het program mag zwijgen en behoort te zwijgen.

Te meer mag het aanroeren van de resultaatkwestie overbodig heeten, wijl zij, bijkens de discussie, de eenige kwestie van beteekenis is, die in den boezem der programkommissie, naar aanleiding van dit ontwerp, is gerezen.

Wij zijn dus in de gelukkige positie van te kunnen konstateren, dat wat ons verdeelt, zeer goed, zonder schade niet alleen, maar met voordeel, vermeden kan worden.

Hierover zijn allen het eens: het verzet heeft vruchten gedragen en zal voortgaan met vruchten te dragen. De onafwijsbaarheid eener „Verelending” is niet betoogd. Enkel: dat op belangrijke punten in groote stukken van de kapitalistische wereld, nog steeds „Verelending” (beter: toeneming van de massa van ellende) plaats grijpt.

Doch dit is een verschil van zienswijze, dat buiten het program behoort te blijven, omdat het niet raakt, noch het wezen van de ongunstige, noch dat van de gunstige strekkingen in het kapitalisme.

In het herzien-ontwerp-Troelstra kwam, in overeenstemming met deze nota, de betwiste zinsnede niet meer voor en de commissie bevestigde deze redactie-wijziging.

Een ander punt van verschil in de commissie betrof de vraag, of in het program een zinsnede moet worden opgenomen, die uitdrukkelijk vaststelt, dat de partij zich niet tegen den godsdienst keert, en of niet in het program een plaats ingeruimd moest worden aan de ideologische, de zedelijke motieven als faktor tot socialistisch streven.

Wat het eerste punt betreft, werd door Bruins, hierin door eenige andere leden der commissie gesteund, de wensch geopperd, dat zou uitgesproken worden: in de partij bestaat volkomen eerbiediging van godsdienstige overtuiging. Hiertegenover werd aangevoerd enerzijds, dat een zoodanige zinsnede niet zou passen in een program, dat alleen de ontwikkeling der maatschappij onderzoekt en in hoe verre die naar het socialisme leidt. Anderzijds werd betoogd, dat er bepaalde godsdienstige opvattingen zijn, bijv. de meening, dat God de standen als eeuwige instelling geschapen heeft, die met de sociaaldemokratie volstrekt onverenigbaar zijn, zoodat er niet van „den” godsdienst gesproken kan worden. Op deze gronden werd van opneming eener klausule, als door Bruins bedoeld, afgezien.

Het andere streven van Bruins echter, om ook de kracht van zedelijke motieven als drijfveer in socialistische richting te erkennen, vond instemming. In Troelstra's herzien ontwerp was aan dat streven tegemoet gekomen, door als de taak der arbeidersklasse te noemen, de opruiming van „een stelsel, dat economisch en wetenschappelijk verouderd en door de nieuw opkomende begrippen van zedelijkheid en menscheijkheid veroordeeld is”. Toen Bruins bezwaar maakte om „nieuw opkomende” begrippen te noemen, wat zijns inziens reeds zeer

oude begrippen waren, die alleen thans nieuwe toepassing vonden, werd de juistheid dier bedenking toegegeven en besloten, ook kortheids halve, te spreken van „een stelsel, dat economisch verouderd en zedelijk veroordeeld is”.

Waar de redactie van de overige onderdeelen van het program tot-nog minder moeilijkheid om tot overeenstemming te komen, aanleiding gaf, kan met de mededeeling van het bovenstaande omtrent de in de commissie gevoerde discussies volstaan worden.

Vermeld zij nog slechts, dat de bespreking van het eerste ontwerp-Troelstra drie vergaderingen der commissie in beslag nam, terwijl elk dier vergaderingen een middag en een avond vulde.

Rekening houdende met de geopperde bemerkingen, wenschen en bezwaren, diende Troelstra daarop een in tal van onderdeelen gewijzigd herzien ontwerp in, waarvan de behandeling wederom een middag en een avond vorderde. Ook nu weer werd een zeer gespecialiseerde tekstkritiek geoefend, terwijl ook met name op korter formulering van het program werd aangedrongen.

Het resultaat was een concept-eindredactie van zijn ontwerp, dat in de commissievergadering van 17 Oktober 1910 behandeld werd.

Alvorens van den uitslag dier behandeling melding te maken, zal het goed zijn den gedachtengang van het ontwerp, zooals die door den ontwerper in de commissie is niteengezet, hier weer te geven.

De gedachtengang van het ontwerp.

Het oorspronkelijke ontwerp-Troelstra droeg het karakter eener historische beschouwing. Het beschreef de achtereenvolgende tijdperken van kapitalisme: het ongebreideld kapitalisme eerst, met zijn toenemende ellende en ontaarding voor het proletariaat; het tijdperk vervolgens, waarin deze strekking van het kapitalisme zoodanig verzet bij de arbeidersklasse ontmoet, dat de nadeelige resultaten binnen bepaalde grenzen worden opgeheven; het tijdperk eindelijk, waarin het streven van het proletariaat de door het kapitalisme gestelde grenzen te buiten gaat en met de veroverde politieke macht als middel de verwezenlijking van het socialisme voltrokken wordt.

Een aldus opgesteld program kon echter aanleiding geven tot het misverstand, alsof het hier tamelijk streng gescheiden tijdperken betroof, terwijl in werkelijkheid deze fasen van ontwikkeling niet alleen ineenvloeien, maar ook in verschillende landen, ja in hetzelfde land in verschillende streken, ten deele naast elkander kunnen voorkomen, zooals er op dit oogenblik nog landen zijn, ja zelfs nog telkens nieuwe landen, waar het moderne kapitalisme eerst zijn intrede doet, komen; waar de eerst-aangeduide periode nog bestaat.

Ten einde het geschetste misverstand te vermijden, is aan het ontwerp-program het karakter eener zuiver historische beschouwing ontnomen. Gebleven is echter de historische opvatting, waardoor de beide tegenstrijdige tendenzenreeksen die te teekenen vielen, de neerdrukkende tendenzen van het kapitalisme en de tegentendensen der proletarische aktie in hunne werking en tegenwerking het duidelijkst te beschrijven waren.

Het ontwerp-program is ingedeeld in een

zest al paragrafen of afdeelingen, die wel alle onderling in het nauwste verband staan, doch die van elkaar gescheiden zijn, ten einde het geheel gemakkelijker overzichtelijk te maken.

In de eerste paragraaf is de economische grondslag van de arbeidersbeweging en van den klassenstrijd aangeduid: de uitbuiting van den arbeid door het kapitaal en de scheiding der arbeiders van de voortbrengingsmiddelen, die in handen van de kapitalistische klasse zijn.

De tweede paragraaf schetst dan de neerdrukkende tendenzen van het kapitalisme, zooals ze door de arbeiders ondergaan worden in hun volle kracht, zoolang zij daar geen tegenstand tegenover stellen.

De derde paragraaf konstateert de tegenstand der opstrevende arbeidersklasse, maar geeft tevens de grenzen aan, waarbinnen van die tegenstand, zoolang de heerschappij der kapitalistische klasse duurt, resultaten verwacht kunnen worden.

Nadat aldus de beide strijdende klassen tegenover elkander zijn gesteld, wordt in de vierde paragraaf nagegaan, hoe in de huidige maatschappij reeds de voorwaarden voor de oplossing van het konflikt zich bezig zijn te ontwikkelen, doordat reeds de grondslagen groeien, waarop zich het socialisme zal kunnen vestigen: de toenemende overheersching van het grootbedrijf, de ondermijning ook van de oude verhoudingen in den landbouw, de uitbreiding van het monopolie (trusts enz.), het overbrengen van bedrijven nu reeds in openbaar beheer, enz.

De volgende paragraaf behandelt de ontwikkeling van de beide klassen en van hunne tegenstelling door en in den klassenstrijd: de aansluiting der kapitalisten op politiek zoowel als op economisch gebied, de groei in kracht en in machtsvorming bij de arbeidersklasse, benevens de aanwijzing der volksgroepen die de arbeiders moeten helpen om het verzet der kapitalisten te breken tegen de instelling eener orde die aan de gansche maatschappij ten goede zal komen.

Ten slotte wordt dan in de laatste paragraaf de taak der arbeidersklasse in de sociaaldemocratie omschreven, namelijk zoowel haar taak van sociale hervormingen in het heden, als verderop: de verovering der staatsmacht.

De aanvaarding van het program-ontwerp.

Het ontwerp met dezen gedachtengang werd in de commissievergadering van 17 Oktober 1910 nogmaals grondig behandeld en openkele punten geamendeerd, waarbij nog ruimte gelaten werd tot het aanbrengen van louter redactionele verbeteringen vóór de publikatie.

Men was nu zoover, dat tot stemming over het ontwerp kon worden overgegaan. Te voren werden echter nog door enkele leden der commissie korte verklaringen afgelegd. Deze verklaringen kwamen alle hierop neer, dat het stemmen vóór het ontwerp voor geen lid der commissie de betekenis zou hebben, dat hij daardoor zijn recht van kritiek op onderdeelen van het program en zijn vrijheid om in de openbare discussie alsnog te pogen verbeteringen in het program aan te brengen, prijs gaf. De rechtmatigheid van den inhoud dezer verklaringen werd door de commissie aanvaard.

Het ontwerp-program werd daarop met al-

gemeene stemmen goedgekeurd. Aan deze stemming had slechts één lid der commissie, dat wegens ongesteldheid afwezig was, niet deelgenomen. Dit eene lid betuigde naderhand eveneens zijne instemming met het ontwerp.

Het ontwerp, zooals het door de commissie aan het Partijbestuur met verzoek om indiening bij de Partij wordt aangeboden, luidt aldus:

Ontwerp-program.

De ontwikkeling der maatschappij heeft geleid tot de kapitalistische voortbrengingswijze, waarin de massa der voortbrengers is gescheiden van de voortbrengingsmiddelen. Deze zijn voor hunne bezitters het middel om winst te maken uit den arbeid der arbeiders, die ter voorziening in hun levensonderhoud verplicht zijn, hunne arbeidskracht te verkoopen. Twee klassen, het proletariaat en de kapitalistische klasse, staan aldus in duurzame belangen tegenstelling tegenover elkaar.

Dit stelsel, waarin de konkurrentie dwingt tot voortdurende verbetering der techniek ter besparing van arbeidsloon, leidt tot opeenhooping van rijkdom bij de kapitalistische klasse, tegenover armoede, onzekerheid van bestaan en afhankelijkheid, onmatig langen en zwaren, vaak ongezonden arbeid van mannen en vrouwen; kinderarbeid; vernietiging van het gezinsleven en teruggang van het lichamelijk weerstandsvermogen bij het proletariaat; tot voortwoekerend pauperisme en prostitutie, alcoholisme en misdaad. Het gevolg is, dat de arbeidersklasse, waar de kapitalistische winsthonger niet door haar tegenstand wordt gebreideld, ten prooi is aan toenemende ontaarding en ellende, alleen beperkt door de natuurlijke grenzen van menselijke ontbering en door de eischen van het kapitalistisch belang zelf. De wanverhouding tusschen de toenemende produktiviteit van den arbeid en de geringe koopkracht der massa, en het gemis aan maatschappelijke regeling der voortbrenging veroorzaken telkens weer krisissen in het bedrijfsleven, die voor de arbeiders gepaard gaan met afwisselende overspanning hunner krachten en werkloosheid.

Deze aan het wezen der kapitalistische warenproduktie verbonden strekkingen echter, wekken verzet bij het proletariaat, dat zich organiseert, zoowel in vakverenigingen als op politiek gebied en daarbij meer en meer tot het besef komt van zijne taak, om het kapitalisme zelf te bestrijden en de leiding der maatschappij van de kapitalistische klasse over te nemen. Bij haar strijd om politieke rechten en sociale hervorming toch, stuit de arbeidersklasse, zoolang zij de maatschappij niet beheerscht, op de overmacht en den onwil der heerschende klasse, die niet dan noodgedwongen, onder den invloed der wassende macht van het proletariaat, aan zijne eischen tegemoet komt en

daarbij niet verder gaat, dan de handhaving harer heerschappij en het wezen van het kapitalistische stelsel het gedoogen.

Intusschen schept de kapitalistische ontwikkeling zelve de economische voorwaarden voor een nieuw stelsel van voortbrenging, niet berustend op uittuiting eener klasse door eene andere, maar op maatschappelijk bezit en beheer der voortbrengingsmiddelen, waarvan het doel niet is het maken van winst voor enkelen, doch voorziening in de behoeften van allen.

De konkurrentie, in verband met den voortgang der techniek, dwingt steeds meer tot voortbrenging in het groot en maakt aldus de kleinere ondernemers afhankelijk van het grootbedrijf of tot proletariërs.

Hoewel dit proces van bedrijfsconcentratie zich in de landbouwbedrijven tot heden niet op dezelfde wijze vertoont als in die van handel, verkeer en nijverheid, ziet men ook daarin de macht van het kapitaal toenemen, zoowel door de uitbreiding van het pachtstelsel als door den wassenden invloed van industriele ondernemingen op den landbouw en de beweging naar monopoliseering der markt door het grootkapitaal. Waar verder het agrarisch kleinbedrijf zich naast het grooter bedrijf handhaaft of uitbreidt, gaat dit gepaard met zoodanige ontbering en overarbeid van hen, die daarin hun bestaan vinden, als met den algemeenen drang naar een hooger levensstandaard in de arbeidersklasse op den duur onvereinigbaar zijn. Bovendien wordt door de ontwikkeling van het fabriekswezen een steeds grooter deel van het eigenlijk agrarisch bedrijf naar het gebied der industrie overgebracht.

Bij verdere ontwikkeling van het grootbedrijf brengt de konkurrentie de winst in gevaar, hetwelk leidt tot toenemende uitbreiding van het kapitalistisch monopolie en beperking van het gebied der konkurrentie. Meer en meer komen voortbrenging en verkeer onder de heerschappij van het bankkapitaal en wordt de winstheffing onafhankelijk van elke funktie in voortbrenging en ruil. De kapitalist verliest daarmede de betekenis van bedrijfsleider en wordt slechts een parasiet op de volkswelvaart. Het bedrijf wordt ingericht op een voet, dat het voor overneming door de maatschappij gereed is. Hiermede is de grondslag gelegd, waarop het stelsel der socialistische voortbrenging kan worden gevestigd en van waar uit het over de voortbrenging in haar geheel kan worden uitgebreid.

Intusschen worden verschillende bedrijven uit partikulier in publiek beheer overgebracht, terwijl ook door de kooperatie het terrein van het partikulier bedrijf wordt beperkt.

Met deze toenemende mogelijkheid van het socialisme gaan gepaard een wassende aandrang en macht om het te verwezenlijken.

De ontzaglijke vermeerdering van den rijkdom

en de weelde der kapitalisten doen ook de arbeiders hogere levenseischen stellen, terwijl de opdrijving der woninghuren als gevolg van de opeenhooping der bevolking in de groote steden en de prijsbeweging de strekking hebben, hun levensstandaard te drukken. Door en in den klassenstrijd, mede als gevolg der verhooging van den levensstandaard, dien een deel van het proletariaat zich weet te veroveren, stijgen zijne behoeften tot een peil, waarop hunne bevrediging in het kapitalistische stelsel niet is te bereiken. De tegenstellingen binnen de kapitalistische klasse treden op den achtergrond, naarmate de aandrang der arbeiders naar nieuwe rechten en hervormingen gevaarlijker wordt voor hare heerschappij en het kapitalistische stelsel zelf. Dit uit zich, zoowel in de vorming van patroonsbonden tegenover de vakorganisatie der arbeiders, als op politiek gebied. De kapitaalmagnaten aan het hoofd der reusachtige centralisaties van kapitaal, die door hunne beschikking over grondstoffen, vervoerwezen en bedrijfsmiddelen de geheele maatschappij aan zich schatplichtig maken, weten bestuur en wetgeving aan hunne belangen dienstbaar te maken en drijven de regeeringen den weg op van imperialisme en koloniale politiek met de daaraan verbonden voortgaande verzwaring van militaire lasten en toenemende spanning in de internationale verhoudingen.

Tegelijkertijd groeit ook de macht der arbeiders tegen het kapitalisme. Met de bedrijfsconcentratie gaat gepaard een toenemende vermeerdering in getalsterkte, zoowel bij het proletariaat als bij die groepen, wier belang, zoodanig niet direkt tegengesteld aan het kapitalisme, toch niet betrokken is bij de handhaving daarvan. Dit geldt ook voor den zoogenaamden „nieuwen middenstand“, technici en beambten van het grootbedrijf, die wat onzekerheid van bestaan en afhankelijkheid van den kapitalist betreft, met de arbeiders gelijk staan. Het proletariaat verkrijgt in en door den klassenstrijd een ervaring, een wetenschappelijke en politieke ontwikkeling, een stoffelijke en zedelijke verheffing en een uitbreiding en versterking zijner organisatie, die het niet alleen in staat stellen, den tegenstand der heerschende klasse te breken, doch het ook rijp maken voor zijne taak, om hare plaats in te nemen. Het is bij dit streven onoverwinnelijk, omdat het daarbij zijne historische taak vervult, de gansche maatschappij te verlossen van een stelsel, dat economisch verouderd en zedelijk veroordeeld is.

Het proletariaat kan den tegenstand der kapitalistische klasse tegen de overbrenging der bedrijfsmiddelen van partikulier in maatschappelijk bezit slechts breken door de verovering der politieke macht. Voor dit doel hebben zich over de geheele wereld de arbeiders, die tot bewustzijn van hunne taak in den klassenstrijd zijn gekomen, georganiseerd.

De S. D. A. P. in Nederland stelt zich ten doel, ook het Nederlandsche proletariaat te doen deelnemen aan dien internationalen strijd der arbeidersklasse. Zij streeft naar eenheid van den proletarischen klassenstrijd en ondersteunt zooveel mogelijk elke economische of politieke beweging der arbeiders ter verkrijging van betere levensvoorwaarden zoodanig, dat daardoor hun klasse-

bewustzijn en hunne macht tegenover de bezittend-klasse worden versterkt en de eekonomische ontwikkeling wordt bespoedigd.

Het laatste besluit der kommissie strekte om het Partijbestuur te verzoeken, zoo spoedig mogelijk tot publikatie van het program-ontwerp en van dit rapport over te gaan.

De sekretaris der kommissie,
J. F. ANKERSMIT.

Oktober 1910.

Finantieel Verslag der S. D. A. P. over 1910.

A. STAAT VAN ONTVANGSTEN EN UITGAVEN.

ONTVANGSTEN.			UITGAVEN.		
1.	Aan kassaldo 31 Dec. 1909.	f 257.93	1.	Per salarissen	f 4006.93
2.	" contributies der afdelingen	" 4733.71	2.	" huur kantoor	" 320.—
3.	" contributies verspreideleden	" 240.68	3.	" verlichting, verwarming, schoonhouden, onderhoudenz.	" 231.46
4.	" Partijfonds	" 3655.86	4.	" porto's en telegrammen	" 399.46
5.	" diverse bijdragen	" 399.94½	5.	" kantoorbehoefden, kruiersloon, assuranties	" 198.01½
6.	" verkoop diplomaboekjes en zegels.	" 335.32	6.	" telefoon	" 90.10
7.	" restitutie kosten Congres '09	" 2.27½	7.	" vergaderingen P. B. gewone	" 368.85
8.	" " " '08	" 1.62½	8.	" " " buiten-	"
9.	" " " Buitenge- woon Congres '09	" 48.15½	9.	" gewone	" 232.59
10.	" restitutie kosten Congres '09	" 65.46	10.	" archief.	" 66.44
11.	" " " '10	" 322.97	11.	" drukwerk.	" 1023.27½
12.	" Manifesten Partijbestuur '08	" 2.—	12.	" contributies en subsidies	" 501.60
13.	" " Statenverk. '10.	" 101.95	13.	" Internationaal Congres.	" 661.—
14.	" extra contributie „Het Volk”	" 4069.69	14.	" propaganda	" 750.60
15.	" terug diverse voorschotten	" 82.—	15.	" extra contributie „Het Volk”	" 3026.66
16.	" fonds propagandist Gelderland	" 207.12½	16.	" verkiezingsfonds	" 877.50
17.	" vrijwillige en verplichte bijdragen kiesrechtactie	" 2884.13½	17.	" Program-Commissie	" 235.—
18.	" rente	" 117.81	18.	" congres 1910	" 1055.90
19.	" verkiezingsfonds	" 658.52	19.	" kiesrecht-aktie	" 3185.79
20.	" restant steun Enschede	" 11.47	20.	" actie petitionnement	" 1638.18
21.	" bijdr. actie Petitionnement.	" 1555.07½	21.	" steun Barneveld	" 96.69
22.	" teruggenomen deposito's	" 550.—	22.	" voorschot Brochurehandel	" 5.—
23.	" fonds steun.	" 275.51	23.	" actie 10-urendag	" 5.70
			24.	" aflissing M. en B.	" 500.—
			25.	" voorschotten	" 395.19
			26.	" steun diversen	" 15.50
			27.	" deposito's	" 300.—
			27.	" kassaldo 31 Dec. 1910.	" 391.78½
Totaal . . . f 20579.21½			Totaal . . . f 20579.21½		

B. FINANTIEELE TOESTAND OP 1 JANUARI 1911.

I. In kas	f 391.78½
II. Nog te vorderen :	
a. Aan contributie der afdeelingen	f 474.60
b. " contributie verspr. leden	" 290.85
c. " gel. dipl. boekjes en zegels	" 110.91½
d. " extra contrib. "Volk"	" 342.94
e. " verpl. bijdr. *)	" 33.18
f. " manif. Staten-verkiez. ('07)	" 11.25
g. " manif. Staten-verkiez. ('10)	" 51.10
h. " manifesten crisis ('08)	" 1.50
i. " verpl. en vrijwillige bijdr. kiesrechtactie	" 42.74
j. " debiteuren Brochurenh. (oude schuld)	" 15.70½
k. " rente leening Brochurenh.	" 69. —
l. " vooruitbetaald telefoongeld	" 30. —
m. " rente depos.'s	" 2.70
n. " voorschotten	" 658.53
o. " bijdr. partijf.	" 301.10
p. " verkiezingst.	" 320.98½
	f 2757.09½
III. Inventaris :	
a. Aan menbilair	f 250. —
b. " voorraad dipl.boekjes	" 60.54
	f 310.54
IV. Overige bezittingen :	
a. Aan 51 obligaties à f50.—, leening brochurenh., taxatie	" 1550. —
b. " deposito's	" 300. —
c. " 10 obligaties "Het Volk" taxatie	" 250. —
	f 2100. —
Totaal.	f 5559.42

I. Nog te betalen :	
a. Aan Masereeuw & Bouten	f 500. —
b. " drukkerij Vooruitgang	" 500.27½
c. " achterst- contributie Int. Soc. Bureau.	" 16.50
d. " Brochurenh.	" 26.71
e. " Administratie "Het Volk"	" 161.78
f. " extra contrib.	" 1169.69
	f 2374.95½
II. Vooruitbetaalde :	
1. Contributie der afdeelingen	f 19.15½
2. contributie verspreide leden	" 19.75
3. diplomaboekjes en zegels	" 0.59
4. extra contributie "Het Volk"	" 284.97
	f 324.46½
III. Fonds „Comité v Actie	" 551.64
IV. Afschrijving oninbare vorderingen Brochurenh. (oude schuld)	" 15.70½
V. Fonds en gebouw	" 97.50
VI. Fonds steun	" 275.51
VII. Saldo	" 1919.64½

Totaal . . . f 5559.42

(*) 1 Buitengewoon Congres 1909 . . . f 0.13
2 Paaschcongres 1909 " 2.82
3 Paaschcongres 1910 " 30.23

De Commissie van Contrôle :
P. BINK.
J. H. HUIJBERS.

De Partijsecretaris-penningmeester :
VAN KUIJKHOF.
A'dam, 15 Maart 1911.

Toelichting bij het Finantieel Verslag.

A. STAAT VAN ONTVANGSTEN EN UITGAVEN.

I. Ontvangsten:

1. Aan contributie der afdeelingen werd in 1910 ontvangen een bedrag van f4733.71, tegenover f4827.53 in 1909; dit is dus een mindere ontvangst van ongeveer f100. Tot juistere beoordeeling der contributie-afdracht door de afdeelingen, diene het volgende:

Ontvangen contributie in 1909 . . .	f 4827.53
hierin begrepen contributie van 1908	f 402.92½
blijft contributie '09	f 4424.60½
op 31 December 1909 nog te ontvangen	f 258.98
	f 4683.58½
voornitbetaalde contrib. op 31 Dec. '09	f 33.75
totaal contributie van 1909	f 4649.83½

Op dezelfde wijze berekend wordt de totaal-contributie van 1910 f4930.17½.

Het aantal leden, waarvoor contributie door de afdeelingen betaald moest worden, bedroeg:

31 Dec. '09	9503
31 Maart '10	9657
30 Juni '10	9686
30 Sept. '10	9706

totaal 38570 leden, tegen 13 cent ieder, geeft f5014.10; het verschil van ruim f80 wordt veroorzaakt door afdeelingen die geen vol kwartaal moesten betalen, of in den loop van een kwartaal werden opgeheven.

4. De opbrengst van het Partijfonds is dit jaar weder gedaald en wel van f3715 tot f3655.

Opnieuw moet ik er de aandacht op vestigen, dat het minder aangename werk van het verkrijgen van contribuanten voor het Partijfonds wordt overgelaten aan een klein getal partijgenooten. Er zijn tal van afdeelingen, waaruit contribuanten konden worden gewonnen, waar niets of zoo goed als niets aan het Partijfonds wordt gedaan. En zonder het Partijfonds kan de partij haar verplichtingen niet nakomen; de vaste inkomsten zijn daarvoor onvoldoende.

5. In dit bedrag komt voor, als winstaandeel van de coöperatie „De Dageraad” te Amsterdam gestort in de partijkas, een bedrag van f359.97.

Deze coöperatie is de eenige, die van haar winst een deel in de partijkas stort en dat zelfs in haar statuten bepaald heeft.

Verder bestaat deze post aan bijdragen, die toegezonden zijn zonder vermelding dat zij een speciale bestemming hebben en in zulk geval meent de penningmeester het best te handelen door het te storten in de algemeene kas.

II. Uitgaven.

1. Deze post omvat salaris van den secretaris-penningmeester, van den bediende, van den propagandist Hermans en subsidies voor de propagandisten Leeuwenburg, Van Leeuwen en Rugge.

Nadere specificatie zal op het congres, indien verlangd, gegeven worden.

10. Deze post bevat betaling aan den drukker van het saldo over 1909, zijnde f523.27½ en f500 op de rekening van 1910.

11. Betaald werd in 1910 aan de Studieclub

f100; de Vereeniging Tentoonstelling van Huis-industrie f22.50; N. C. voor Vervr. Winkel-sluiting f20; C. B. voor Soc. Adv. f20.10; Int. Soc. Bureau te Brussel f214; Vereeniging van Soc. Dem. Gemeenteraadsleden f100; en f25 voor de actie voor afschaffing van Nachtarbeid.

12. Deze post bevat behalve de reis- en verblijfkosten der afgevaardigden f36 voor vertaalwerk; bovendien bevat het bedrag dat op 31 Dec. nog te betalen stond aan de drukkerij een som van ruim f100, zijnde de drukkosten van rapporten die bij het Congres zijn ingediend.

13. Deze post bestaat uit bijdragen aan afdeelingen voor vergaderingen, kosten van oprichtingsvergaderingen enz.

14. Tengevolge van de vele uitgaven, die de actie voor het petitionnement in het laatste kwartaal met zich bracht, zonder dat de noodige middelen daarvoor reeds aanwezig waren, moest een belangrijk deel der ingekomen gelden gebruikt worden als kasgeld voor het doen van de noodige betalingen, daardoor ontstond een groote achterstand in de afdracht van de extra-contributie aan de administratie van „Het Volk”; het bedrag ad f1043.03 komt vermeerderd met den achterstand op 31 Dec. 1909 ad f126.66 voor op de balans.

15. Voor verkiezingen werd meer uitgegeven dan ontvangen f218.98; zoodat het verkiezings-fonds op 31 Dec. 1910 schuldig was aan de algemeene kas een bedrag van f218.98 plus f102.00½ (zie vorige balans); totaal f320.98½.

18. Aan kiesrechtactie werd meer uitgegeven dan ontvangen een bedrag van f301.65½; het bedrag dat de partijkas schuldig was aan het fonds kiesrechtactie verminderde daardoor van f926.40 tot f624.74½. Dit bedrag komt nu voor op de balans als een vordering van het fonds-C. v. A. voor het Petitionnement op de partijkas, verminderd met f73.10½, die op 31 Dec. 1910 meer uitgegeven waren dan ontvangen voor deze actie. (Zie 19.)

20. Uitgekeerd werd aan één der ontslagenen f100; ontvangen werd f3.31, zoodat uit de partijkas werd verstrekt f96.69. In het vorige jaar werd uit de partijkas betaald f130.29; het totaal bedrag voor de partijkas is dus f226.94.

24. Dit bedrag bestaat uit f94.62½ aan een voorschot voor een steunfonds en f300.56½ voor de stichting-Tak. Terug ontvangen werd aan voorschotten f45 van dit steunfonds en f12 en f25 van twee afdeelingen. Het bedrag van door de partijkas nog te ontvangen voorschotten werd op de balans verhoogd met f313.19 en bedraagt alzoo f658.53, verdeeld als volgt: stichting-Tak f409.55½, steunfonds f183.97½, een afdeeling f15 en een afdeeling f50.

FINANTIEELE TOESTAND OP 1 JAN. 1911.

Een vergelijking van den toestand op 1 Jan. 1911 met dien op 1 Januari 1910 toont ons dat het saldo gedaald is van f2343.42½ tot f1919.64½, of met f400. Wat duidelijk is als

men in aanmerking neemt, dat afgeschreven werd op inventaris f 50, dat het deposito gedaald is van f 550 tot f 308; op obligaties Brochurenhandel en „Volk” werd afgeschreven f 750, tot een totaal dus van f 1050. Hier staat tegenover dat de schuld M. en B. verminderde met f 500 en die aan het Fonds-Kiesrechtactie daalde tot f 551.64 of met f 400.

Tegenover een verplichting van ongeveer f 2500, staat een ongeveer gelijk bedrag dat ontvangen zal worden in den loop van het jaar.

Amsterdam, 16 Maart 1911.

Wel kan men zeggen, dat de partij, indien geen ruimere bronnen van inkomsten worden verkregen, heel bezwaarlijk meerdere financiële verplichtingen op zich kan nemen.

Opmerking: omtrent den stand der financiën van het Comité van Actie zijn geen andere gegevens gepubliceerd dan die voorkomen in den Staat van Ontvangsten en Uitgaven. Zoodra deze actie is afgelopen zal een volledig overzicht worden gegeven.

VAN KUIJKHOF,

JAARVERSLAG VAN DE SOC.-DEM. STUDIECLUB.

De Studieclub telt Jan. 1911 ruim 100 leden, waarvan ruim dertien buiten A'dam. Het aantal werkende leden is echter zeer veel geringer.

Er hadden 10 bestuursvergaderingen plaats en 1 ledenvergadering. Het D. B. vergaderde geregeld. Het bestuur kreeg P. Voogd als penningmeester. R. Vissscher bedankte als bestuurslid. Het bestuur is nu als volgt samengesteld:

Th. v. d. Waerden, voorzitter; H. Ankersmit, 1e sekretaris; H. J. Wegerif, 2e sekretaris; P. Voogd, penningmeester; A. Keppler, bibl. en R. Eldering, W. Wegerif-Wegerif en W. Bonger bestuursleden. In het geheel kwamen ruim 50 aanvragen in, waarvan 4 meer omvangrijk. Hiervan waren o.a. 3 van de Kamerfractie, 1 van de redaktie „Het Volk”, 3 van afdelingen der Partij. 5 meer omvangrijke onderwerpen, waren bovendien nog in behandeling.

Tot de voltooide onderwerpen behooren o.a.: Verzamelen van materiaal voor een handleiding bij de actie voor het petitionnement-materiaal voor ongeveer 20 onderwerpen hierop betrekking hebbende. Onderzoek naar het opvolgen van de resoluties der int. soc. kongressen door de soc. dem. partijen. Kostenberekening van een ontwerp-ziekteverzekering. Verzamelen van kollektieve arbeidskontrakten in Nederland. Rapport over een ontwerp-pensioenregeling. Het samenstellen van een ontwerp-pensioenregeling. Enquête naar de arbeidsverhoudingen in een der vakbonden.

Nog in behandeling zijn o.a.: Onderzoek naar wat de vakverenigingen tot stand brachten op het gebied van ziekteverzekering. Materiaal verzamelen over den levensstandaard der Ned. arbeiders. (Arbeidersbudgets.) Rapport samenstellen over de verhouding van de arbeiders-koöperatie tot de S. D. A. P. en vakbeweging in 't buitenland.

Verzamelen van propaganda-materiaal enz.

De ruim 40 kleinere aanvragen betroffen o.a.: maximum-arbeidsduur en minimum-loon in gemeentebestekken en gemeenteverordeningen, staaltjes van klassejustitie, materiaal betrekking hebbende op de loonen in verband met het stijgen van den levensstandaard, Arbeids-

beurzen, Bestuurdersbonden, Rechtspositie ambtenaren en andere categorieën arbeiders in het buitenland, litteratuur-opgave in zake wetten enz.

Door aanvraag, geschenk, aankoop werd de bibliotheek verrijkt met eenige belangrijke rapporten en boeken, terwijl gewerkt wordt aan het verzamelen van de oude partij-litteratuur.

Naast de registratie van „Het Volk”, wordt die van eenige, voor de arbeidersbeweging belangrijke tijdschriften bijgehouden. De bibliotheek-Tak op kaart en in rubriek gebracht, kon door haar plaatsing in het verkiezingsbureau der afdeling A'dam III niet opengesteld worden. Te hopen is, dat spoedig of de bibliotheek zal worden ondergebracht in de op te richten volksleeszaal, of dat het plan van de C. C. v. A. verwezenlijkt wordt, en zoodoende de bibliotheek binnen het bereik gebracht wordt der partijgenooten.

Voor de S.D. Studieclub,

H. ANKERSMIT, sekr.

FINANCIËEL VERSLAG.

(Uittreksel uit het op 30 Jan. 1911 uitgebracht Jaarverslag.)

Ontvangsten:

In kas op 1 Febr. 1910 . . .	f 61.44 ⁵
Partijsubsidie over 1910 . . .	„ 100.—
Kontributies	„ 166.—
Andere inkomsten	„ 25.10
Totaal	„ 352.54⁵

Uitgaven:

Boeken en periodieken	f 68.40 ⁵
Porto, schrijfbenoedigdheden enz . . .	„ 72.07
Drukkosten	„ 27.70
Loonen	„ 23.45
Diversen	„ 8.80

Totaal 200.42⁵

Kassaldo op 30 Jan. 1911 f 352.54⁵ — 200 = f 152.12

Dit kassaldo werd op 4 Febr. j.l. aanwezig en de verantwoording in orde bevonden.

Opmerkingen:

Groote uitgaven als aanschaffing of vertimmering

van kasten of bijdragen ten behoeve van uitgegeven rapporten waren er dit jaar niet.

In Oktober 1910 werden de afd., die ons nog niet financieel steunden benevens verschillende personen per circulaire opgewekt, dit te doen.

Het resultaat was, dat twee afd. ons een bijdrage in eens, dertien afd. en tien personen een jaarlijk-

sche bijdrage toezegden, welke toezeggingen voor dit jaar een gezamenlijk bedrag van f 38.50 beteekenen.

Verschillende afd. en personen onttrekken zich aan het geven van eenmaal toegezegden steun. Zoo bleven in 1910 negen afd. en drie personen in gebreke.

Voor de Soc. Dem. Studieclub.

P. VOOGD
Penningm.

Amsterdam Maart 1911.

VERSLAG VAN DE WERKZAAMHEDEN DER SOSIAAL-DEMOKRATISE KAMERFRAKSIE.

Het klassekarakter van de Staat werd door Troelstra in het licht gesteld bij de Algemene Beschouwingen over de Staatsbegroting (22 Nov.). Uitgaande van de toestand der financiën toonde hij aan, dat de meeste uitgaven worden gedaan voor de bezittende klasse, terwijl de lasten voornamelijk liggen op 't arbeidende volk. Evenzo stijgen de wedden en de pensioenen der hoge ambtenaren, terwijl de lagere niet genoeg verdienen, om te leven. Aan sociale wetgeving wordt ongeveer evenveel gedaan in Nederland als in Spanje: ziekteverzekering, volksgezondheid, werkloosheid, ouderdomspensioen, voor alles moet nog worden gezorgd. En dat zal ook nog maar alleen gebeuren, voorzover de oplevende arbeidersklasse de heren dwingt.

Uit zichzelf besteden zij veel meer tonnen gouds voor het paleis op het Loo dan voor de bestrijding der tering en werken alle partijen mede tot verhoging van de militaire uitgaven met de wetenschap, dat het hele leger een janboel is en het geld dus weggegooid wordt.

Een verstandige regering zou rekening houden met de oplevende arbeiderklasse; deze zal nieuwe lasten leggen op de niet-bezittende klasse, reaktionair als zij is. Zij komt met de kustverdediging en tegelijkertijd met verhoogde belasting op levensbehoeften (invoerrechten, jenever, tabak).

Spreker behandelt daarop de toestand van het werkende volk, geeft een overzicht van de lage lonen tegenover de alom gestegen prijzen, die ook loonsverhoging der lagere ambtenaren nodig maken. De regering echter zorgt voor de gezanten en de commissarissen in de provinciën! De minister van Arbeid komt niet vooruit; zelfs de Bakkerswet kon hij niet doen slagen. Het is een teken van de onwil en de onmacht der bezittende klasse; de coalitie maakt dat de demokratise kerkelijken vastzitten aan de konservatieven; aldus is de coalitie een ramp voor de arbeidende klasse.

Ten slotte stelt Troelstra tegen dit alles over ons Volkspetitionnement voor het Algemeen Kiesrecht.

De debatten waren zeer uitvoerig en leverden Troelstra bij zijn antwoord (30 Nov.) de bewijzen, dat opnieuw de Rechterzijde het oneens bleek, zelfs in „kristelike” zaken als Zondagsrust en „bedrijfsorganisatie”.

Spreker stelt tegen de Kuyperiaanse bedrijfsorganisatie de vakvereniging, die de klassenstrijd voert. De verdienste van de antithese blijkt ook nu weer te zijn, dat zij de arbeiders tegen elkaar opzet!

De Regering had in het debat de Invoerrechten op de eerste levensbehoeften op de voorgrond gesteld als voorwaarde voor sociale hervorming. Troelstra toont aan, dat de Ziektewet niet eens kan worden behandeld zonder nadere toelichting; dat de Regering de vragen over de pensioenverzekering ontwijkt en dat

alleen het militarisme zeker is. Hij komt daarom des te sterker tegen de verzwaarde verbruiksbelastingen op.

Tegenover de heer Patijn bewijst spreker, dat aan het militarisme de liberalen even schuldig staan als de kerkelijken, zowel voor oorlog als marine. Alleen maken de kerkelijken daarbij bovendien nog misbruik van Gods naam. Zij laten God altijd willen, wat zij zelf willen, en wie anders willen heten bij de heer Losman „lammelingen”.

De toestand zal alleen verbeteren bij Algemeen Kiesrecht, en de verovering daarvan zal een schrede zijn naar de overwinning van vooruitgang en menselijkheid.

De woordvoerder der fraksie toonde in deze redevoeringen met de stukken aan, hoe het voorbijgaand jaar volkomen verloren ging voor nuttige sociale arbeid. Deze regering zorgt voor de kapitalistische belangen met buitengewone zorg en verwaarloost op droevige wijze de volksbelangen. Sprekend kwam dit uit bij de post van f 580.000 voor Het Loo, waartegen Troelstra verzet aantekende (1 Des.). Het voorstel werd aangenomen met 69 stemmen tegen die van de heer Ketelaar en de s.-d.

De juistheid van de politieke beschouwingen, door Troelstra ontwikkeld, kwam herhaaldelijk ook weer in 1910 aan 't licht. Hoe de partijen van rechts aan elkaar hangen om de macht te benouden, breek het duidelijkst uit de Kuypergeschiedenis en 't Borromeüs-debat; de onmacht en de onwil der bourgeoisie tot hervorming uit de lamme houding tegenover de 10-uren-motie, zomede uit elk hoofdstuk der begroting en uit elk wetsvoorstel, waarbij sociale hervormingen (moesten) zijn betrokken.

De Lintjeszaak.

In Juni 1909 werden voor het eerst de feiten in „Het Volk” meegedeeld, die onder de naam van „de lintjeshandel” berucht geworden zijn en die leidden tot het voorstel van een parlementaire enquête. Troelstra verdedigde dit voorstel op 20 Mei. Spreker toonde eerst aan, dat dr. Kuyper zelf het onderzoek moest eisen, en zo niet hij, dan zijn partij- en bondgenoten, die echter de verdediging van de zaak niet aandurven. Na de geheele zaak te hebben nagegaan, behandelt spreker de Kuyper-geschiedenis als een treffend voorbeeld van de verworping der anti-revolutionaire partij. Hij voorspelt, dat het voorstel tot enquête zal worden opgeofferd aan de coalitie-politiek. Maar de verwerping zal een mijlpaal zijn, waarop de schande der kerkelike meerderheid geschreven staat.

Aan 't eind van het grote debat, toen Troelstra voor de repliek aan het woord kwam, kon hij er op wijzen, dat de feiten uit zijn

eerste rede zo goed als niet waren ontkend of aangevallen.

Spreeker wees verder op het algemeen belang bij de enquête betrokken. De weigering der rechterzijde, vooral gelijk die door Lohman werd verdedigd, is een erkenning van 't geloof aan dr. Kuypers schuld. Daarom durft men geen schoonmaak te houden in eigen huis; het politiek farizeïsme zou al te duidelijk aan het licht treden.

Welk een verschil met de houding der door de anarchisten van verraad beschuldigde leiders der staking van 1903. Zij eisten onderzoek en werden door hun vijanden vrijgesproken! Hier verschuilt men zich achter een „ereraad“, omdat men 't onderzoek niet kan doorstaan.

Het bleek bij de uitslag: het voorstel werd verworpen met 49 tegen 31 stemmen (alle leden van links, behalve de heer Thomson).

De interpellatie-Van Doorn

over de Borromeüs-encycliek gaf Troelstra aanleiding, om er op te wijzen, dat de nieuwe beschaving, door het socialisme gebracht, zeer vaak verdacht gemaakt wordt door dezelfde partijen, die zich nu gegriefd voelen door een pauselijk rondschrijven over de Hervormers.

Maar tevens wees hij er op, dat tengevolge der coalitie-politiek de „kristelijke“ Regering geen protestants woord durft te spreken en dat dus zelfs in dit opzicht de stembusleuzen van A.-R. en Chr.-H. vals zijn. De coalitie-regering zit nu eenmaal aan de staatsruif en slikt dus de verguizende woorden, dat de eerste Hervormers slechts mannen waren, „wier God hun buik was“.

Bakkerswet.

De heer Duymaer van Twist had het voorstel gedaan, om de Bakkerswet nog in het oude zittingjaar te behandelen; Schaper steunde het, maar het werd met 42—23 stemmen verworpen; (8 Juni). — Toen de wet eindelijk in openbare behandeling kwam, was het 20 Oktober.

Schaper behandelde de toestanden in dit ongelukkige bedrijf: het leerlingwezen, het inwonen der knechts, de arbeidsduur. Hij toonde aan, dat zonder beperking van de arbeidsdag het ontwerp lapwerk blijft en dat ook het drie-ploegenstelsel niet te aanvaarden is zonder de 8-urendag. Zonder het ploegenstelsel mag de arbeidsduur de 10 uur niet overschrijden.

De algemene beschouwingen namen zulk een omvang aan, dat Schaper eerst op 27 Oktober in tweede termijn sprak. Toen rekende hij eerst af met de heer Aalberse, die niet stevig aandrang op de uitvoering van zijn eigen 10-uren-motie. Daarop drong hij zeer sterk aan bij minister Talma, dat deze de 10-urendag alsnog in zijn ontwerp opnemen zou. Dan, voorspelt hij, zullen tevens de kansen van het ontwerp, die niet gunstig staan, aanmerkelijk verbeteren.

Daarop verklaarde Troelstra, dat uit de debatten de wenselijkheid gebleken was, om in dit wetsontwerp de regeling van de arbeidsduur op te nemen.

Met de heer De Klerk stelt spr. de volgende motie voor:

„De Kamer,
„van oordeel, dat opnemng van een regeling betreffende de arbeidsduur in het ontwerp-bakkerswet gewenst is,

„verzoekt de minister, in verband met de desbetreffende amendementen, vóór de hervatting der beraadslaging nadere wijziging van het wetsontwerp te overwegen.

„en gaat over tot de orde van de dag.”

Ook hij moest afrekenen met de heer Aalberse, die zelfs bij deze gelegenheid het weer eens voorstelde, dat het de s.-d. niet om hervormingen te doen zijn zou, (28 Okt.).

De motie was op het juiste ogenblik van het debat ingediend; het bleek, dat de Kamer niet anders kon doen dan nachtarbeid en arbeidsduur tegelijk te regelen; de motie werd, ondanks een allerheftigst verzet van de heer Lohman, zonder stemming aangenomen en de behandeling der bakkerswet geschorst tot 1911.

De s.-d. amendementen over de 10-urendag, de aanvang van de nacht, de Joodse bakkerijen en de aansprakelijkheid komen dan opnieuw aan de orde, voor zover de heer Talma ze niet overgenomen heeft.

Sociale Verzekering.

Een afzonderlijk debat over dit onderwerp, uitgesteld bij de begroting, vond plaats op 9 Maart. Schaper toonde aan, hoe vreselijk daarmee gesukkeld wordt en hield een stevig pleidooi voor staatspensioen. Hij vroeg daarbij, om alvast te beginnen met de tijdelijke invoering van 't Deense of Engelse stelsel, tot een eigen Nederlands ontwerp kon worden ingevoerd.

Duijs bewees me de feiten, dat de sociale verzekering, die de tegenwoordige Regering geven zal, alleen dient om iets beters te verijdeln. Wat de ongevallenverzekering betreft, staat de minister, de heer Talma, aan de zijde der werkgevers, terwijl tegelijkertijd een algemene jacht op de rentetrekken geopend is.

Spreeker stelt de treurige werking van de risico-overdracht in het volle licht, die de arbeiders afhankelijker maakt van de patroons. Hij behandelt daarop de landbouwongevallenverzekering (10 Maart); de Regering zelf werkt de onderlinge verzekering daarbij in de hand!

Na het antwoord van de minister sloot de voorzitter overhaast het debat. Het voorstel tot heropening (16 Maart) werd door de gehele rechterzijde, met uitzondering van de heer De Stuers, verworpen, onder heftig rumoer der Kamer. Deze schandelijke daad van machts-misbruik bracht Schaper tot de uitroep: „Smerige bende!“ en tot het toepassen van obstructie, ook de volgende dag, door stemming te eisen over allerlei vanzelfsprekende dingen, om aan te tonen, dat de s.-d. zich niet goedschiks het woord laten ontnemen, als zij zo van alle zijden aangevallen worden als nu het geval was, en als er zulke belangrijke onderwerpen aan de orde zijn. Dit sociale debat bleef gesloten, maar 't gevolg is geweest, dat een herhaling zich niet gemakkelijk meer zal voordoen.

De sluiting van dit debat was een daad van des te grover willekeur, omdat er geen enkel ander onderwerp van enig dringend belang in de eerstvolgende weken door de Kamer behandeld werd.

Op 11 Mei, toen na de Paasvakantie de Kamer weer bijeen was, nam Schaper de minder parlementaire uitdrukking: „smerige bende“ terug.

Bij gelegenheid van een wijziging der Ongevallenwet kwam Duijs tegen de eenzijdigheid in

die herziening ten bate van de werkgevers op nieuw met klem op. (22 Juni.)

Bij het begrotingsdebat toont hij aan, dat de Ziektewet zo onvoldoende voorbereid is, dat de Kamer aan de behandeling niet kan beginnen zonder nadere toelichting. Hij toont verder aan, dat de aansluiting aan de Ongevallenwet ontbreekt; dat de landbouwongevallenwet in overleg met de werkgevers uitgesteld wordt; dat de ouderdomsverzekering te lang uitblijft.

Spreeker beveelt het Deense ouderdomspensioen aan of het Engelse, waarnaar door de Regering niet eens een onderzoek ingesteld is. Na een felle kritiek op minister Talma als minister van Arbeid, vraagt hij in ieder geval vrijstelling van de premie voor de laagste lonen.

Schaper dringt aan op zo groot mogelijke spoed met de ongevallenverzekering van de zeevissers en de landbouwarbeiders.

Duijs toont aan, dat de kosten van de rechtspraak over de Ongevallenwet veel te hoog zijn. (13 Des.)

Buitenlandse Zaken.

Hugenholtz betoogt, dat Nederland als kleine natie niet de een koel moet bejegenen (de Republiek Portugal), terwijl tegelijkertijd een kniebuiging gemaakt wordt voor de andere (Duitsland). Ook tegenover dit land moeten wij onze rechten handhaven (Rijntollen; vestigingsverdrag, uitgelegd tot schade der arbeiders, die als koelies behandeld worden.).

De zaak-Van Heeckeren maakt de indruk, dat de kustverdediging op Duits bevel komt; spreker vraagt nadere opheldering aan de minister, die er alles van weet.

De minister, de heer Van Swinderen, antwoordt dat er niets van aan is; alwat er dus door Dr. Kuyper in de „Standaard” van gemaakt is, bestaat niet. Deze oud-minister zou wel kunnen, maar mag niet spreken! (2 Des.)

Hugenholtz aanvaardt de volstreckte ontkenning van de minister, maar hij zou willen, dat deze niet alleen tegen Van Heeckeren, maar ook tegen Kuyper optrad met zijn landredderij.

Spreeker verzet zich tegen de nieuwe verhoging van de veel te hoge gezantschapswedden. (6/7 Des.) Ter Laan pleit voor neutrale scholen voor de kinderen van Nederlandse arbeiders in Rijnland en België (7 Des.)

Justitie.

Op 2 Maart kwam een voorstel der Regering aan de orde tot reclassering van ontslagen gevangenen, d.i. tot hun maatschappelijk herstel. Duijs toonde daarbij aan, dat de kriminaliteit het best bestreden wordt door sociale wetgeving, al noemde hij het voorstel een stap in de goede richting. Spreeker drong aan op een wijziging in het afgeven van de briefjes van zedelijk gedrag door de politie, omdat daardoor juist menigmaal iemand voor goed brodeloos gemaakt wordt; — het misbruik is daarna afgeschaft. —

Bij de voortzetting van het debat op 3 Maart kwam Duijs fel op tegen de heer Van Wijnbergen en andere sprekers der Rechterzijde, aan welke hij verweet, dat de aandrang om sociale wetgeving achterwege blijft, nu zij in de meerderheid zijn. Nu komt men met aller-

lei zedelijkheidswetjes en laat het eigenlike werk lopen! —

* * *

Ter gelegenheid van de begroting drong Duijs aan op verbetering van de wet op 't Arbeidskontrakt; hij geeft voorbeelden van de slechte werking dezer wet voor de arbeiders. (8 Des.)

Verder kwam hij terug op de kriminaliteit van het Zuiden. Niet het geloof geeft hij daarvan de schuld, maar het Zuiden maakt toch een zeer lelike indruk, als men bijv. Brabant of Limburg met Friesland vergelijkt. De oorzaak zit in 't lage levenspeil der bevolking en dit wordt in onze tijd voornamelijk door de sociaal-demokratie verhoogd, wat de klerikalen er ook van mogen zeggen.

Spreeker wijst er op, dat tot inspekteur van de reclassering der ontslagen gevangenen een Kristelik leraar in de wiskunde benoemd is, en vraagt of men op die wijze wil „volharden bij het ideaal”. (11 Des.)

Op 12 Des. besprak Duijs de Papendrechtse zaak met al haar ongerechtigheden, die de solidariteit der rechterlike macht aan 't licht bracht. Ongeveer allen, die verklaringen aflegden tegen de Papendrechtse politie, werden gek verklaard! Spreeker vraagt de minister om schoonmaak van de Augias-stal van Justitie en politie. Hij wenst openbaarmaking van het verslag van het onderzoek naar water op Papendrecht is gebeurd, altans overlegging aan de Kamer. — Zijn motie wordt verworpen met algemene stemmen tegen die der S.-D.

Helsdingen treedt op voor een betere regeling van de gevangenisarbeid, (13 Des.); Duijs bestrijdt het voorstel, om aan de opvoedingsgestichten een Hervormd en een R.K. geestelike als staatsambtenaar te verbinden. Het amendement wordt verworpen met 47—7 stemmen; (de s.-d. plus de heer Oosterbaan).

Binnenlandse Zaken.

Schaper diende op het voorstel tot nadere regeling van de banken van lening enige amendementen in, om deze inrichtingen beter geschikt te maken voor de bestrijding van woeker. Zo o. a. wilde hij een gemeentelike bank van lening in alle plaatsen met een kom van 5000 of meer inwoners. Dergelike banken zouden dan open moeten zijn van ten minste 8 uur 's morgens tot tenminste 9 uur 's avonds. (Verworpen met 49—4 stemmen; 10 Juni.)

Bij de wet op de Besmettelike ziekten verdedigde Schaper het stelsel, dat de kosten van vernietiging van besmette goederen door 't Rijk worden gedragen en de kosten van ontsmetting slechts voor de helft door de gemeenten. (14 Juni.)

Schaper behandelde ook het voorstel van wet tot aanleg van een waterleiding op Zuid-Beveland. (23 Nov.) Het plan van een waterleiding juichte hij toe, maar de wijze van uitvoering onderwierp hij aan kritiek.

Bij de begroting komt Vliegen op tegen minister Heemskerk, die inbreuk maakt op 't recht der Gemeenteraden, om belastingverordeningen te maken. Hij vraagt betere regeling van de grenswijziging tussen gemeenten en behandelt verschillende zaken van burgemees-

ters en gemeentebesturen, o. a. de vrijheid van drukpers te Maastricht. (16 Des.)

Schaper en Vliegen bepleiten een billiker en beter uitvoering van de Woningwet; Schaper, het goede prijzend, dat tot stand kwam, wil de strijd tegen de tuberkulose nog veel krachtiger voeren: tuberkulose-bestrijding is Staatszaak! (18 Des.)

De openbare leeszaal werden warm verdedigd door Schaper (22 Des.). Hij toont het belang, dat hierbij voor de volksontwikkeling betrokken is, aan tegenover de heer Van Vuuren, die een amendement tot schrapping van de Rijksbijdrage had ingediend.

Ter Laan behandelt de begroting der Landsdrukkerij. (22 Des.)

Onderwijs.

Vooraf ook op dit grote gebied vertoont zich de onvruchtbaarheid van 't klerikaal bewind. De interpellatie-Ter Laan over onderwijsverwaarlozing te Putten, Zuilichem, Beuningen, Weert en Uithoorn liep op niets uit. Zijn motie:

„De Kamer, van oordeel, dat de belangen van het onderwijs ten eerste worden geschaad bij verhuur of verkoop van een openbaar schoolgebouw op het ogenblik dat dit nog in gebruik is voor openbare dienst, gaat over tot de orde van de dag;”

werd met de stemmen van rechts tegen die van links verworpen. (16 Maart.)

Wat er nog gebeurde, was voor de bijzondere school en voor de standenschool, gelijk trefend uitkwam bij de wet op het M. U. L. O. (26 Mei.) Ter Laan diende een aantal amendementen in, om dat onderwijs ook voor 't volk bereikbaar te maken en bestreed die van de heren Wijnbergen en Van der Molen, die meer subsidie bedoelden met minder waarborgen.

Ons amendement, om alle gemeenten van 5000 of meer inwoners te verplichten tot het geven van M. U. L. O., werd niet eens toegelaten; dat voor kosteloze toelating verworpen; evenzo dat voor een verhoogd minimum-aantal leerlingen op de bijzondere school. Een laatste amendement was gericht tegen het misbruik, dat voor de verhoogde subsidie ook de kinderen der armen worden meegeteld, die nooit M. U. L. O. zullen genieten: het werd verworpen met 40 tegen 34 stemmen; de heren De Visser en Van Bijlandt stemden met alle vrijzinnigen vóór. (1 Juni.)

Het w.o. was door de vergrote subsidiesleperij en door de weigering van elke verbetering voor de arbeidende klasse geheel onaanvaardig geworden. Het werd dan ook alleen door de rechterzijde en door de heer Verheij aanvaard. (9 Juni.)

Bij de begroting wijst Ter Laan op de zorg voor 't Hoger en de verwaarlozing van een groot deel van 't Lager onderwijs; hij noemt de Ineenschakelingskommissie een kapstok.

Schaper kritizeert de niet-benoeming van dr. Heijermans als hoogleraar te Delft; Ter Laan de inrichting van het tandheelkundig onderwijs te Utrecht, die tot een studentenstaking leidde.

Bij 't Middelbaar- en vakonderwijs bepleit Ter Laan de opneming van 't gehele personeel in 't pensioenfonds, wenst hij een betere regeling van de toelating van leerlingen aan gemeentelijke H. B. S. en geeft hij verschillende verbeteringen op het gebied van 't vakonderwijs

in overweging. Hij waarschuwt tegen het stichten van sekte-vakscholen. (17 Des.)

Bij 't L. O. was het debat over de neutraliteit uitgeschakeld tot Februari 1911. Ter Laan bespreekt nu de houding der gemeentebesturen tegenover de Lagere School. In menige gemeente is de zorg daarvoor zeer onvolgende, wordt zelfs tegen de wet in het bijzonder onderwijs bevoordeeld, waarvan spreker voorbeelden geeft.

Dan bespreekt hij het stelsel van standenschoolen en stelt er onze eis van kosteloos onderwijs tegenover, alsmede onze eisen tot verbetering der leerplichtwet. Hij eindigt met de verschrikkelijke kinderarbeid, die op allerlei plaatsen voorkomt, aan de kaak te stellen.

Bij de opleiding herhaalt Ter Laan de wens tot stichting van meer Rijksweekscholen. Hij wil ook meer aandacht gewijd hebben aan de lichamelijke opvoeding. Nu staat er een subsidie van f18000 op de begroting, omdat men hoopt, daarmee 't militarisme te dienen; dat moet er echter juist af.

Ten slotte komt Ter Laan op voor Rijkszorg voor de bewaarscholen:

Marine.

Hugenholtz hield bij de begroting een gedocumenteerd betoog tegen de aanvraag van nieuwe oorlogsschepen, ook omdat daardoor weer vooruitgelopen wordt op de voorstellen ter kustverdediging. Hij tekent krachtig verzet aan tegen de voorstellen tot uitbreiding der vloot; bestrijdt de opdrijving der militaire uitgaven, terwijl tegelijkertijd voor het mindere personeel nog altijd niet genoeg gedaan wordt. (20 Des.)

Spreker toont aan, wat de Bond van minder marinepersoneel reeds voor goeds tot stand bracht; dat de officieren dikwijls de geest aan boord bederven; dat de rechtstoestand nog altijd even gebrekkig is. Hij verdedigt de houding der schepelingen, die weigerden te Rotterdam naar de „Sabijnse Maagdenroef” te gaan. Ten slotte stelt hij de treurige houding van minister Wentholt in het licht, die aan de A.-R. hun zin heeft gegeven met de marine-dominee. Om zijn ministerszetel te redden, stelde hij zelfs deze dominee boven de kommandant en hij heeft de gunst der rechterzijde gekocht ten koste van het belang der Marine. (21 Des.)

Hugenholtz bestrijdt niet alleen het artikel, maar ook het voorstel-Borgesius om er een memoriepost voor in de plaats te stellen. — Ten slotte wordt de marine-dominee aangenomen met de stemmen van rechts tegen links; zo ook de gehele begroting van minister Wentholt, waar echter ook nog de heer v. Karnebeek vóór stemt.

Finansiën.

Vliegen bestreed het voorstel, om een predikant meer te Rotterdam uit de Staatskas te bezoldigen op grond van ons programpunt: scheiding van Kerk en Staat. Het werd aangenomen met alle stemmen der rechterzijde + 4 liberalen. (8 Maart.)

Bij de begroting bepleitte Ter Laan afschaffing van de grondslag „haardsteden” in de personele belasting en behandelde hij verschillende pensioenzaken. (23 Des.) Schaper trekt zich de belangen aan van de vissers in Zuid-

Holland en Zeeland op de grote rivieren en de Zeegaten en van de wiiervissers in Noord-Holland. Helsdingen komt op voor de werklieden aan de Munt.

De vakverenigingswensen van de belasting-kommiezen worden door Ter Laan verdedigd.

Oorlog.

In het teken van „bezuiniging” is de oorlogsbegroting gedurende 't jaar 1910 weer op de oude wijze gestegen. Op 18 Maart werd de oude motie-Talma, door de heer Marchant weer ingediend, aangenomen. Zij luidde:

„De Kamer, van oordeel dat tot herstel van het vertrouwen van het volk in 's lands weerbaarheid en tot bevestiging der overtuiging omtrent de noodzakelijkheid van de geldelijke en persoonlijke lasten voor de verdediging op het volk gelegd, een opzettelijk onderzoek dringend nodig is; dat dit onderzoek behoort te geschieden door een Staatskommissie, gaat over tot de orde van de dag.”

De gespatieerde woorden evenwel gingen er op voorstel van de minister van Oorlog, Cool, onder protest van Ter Laan, eerst uit.

Hoe ernstig de bezuiniging gemeend is, bleek uit het voorstel tot de kustverdediging, dat nog vóór de begroting naar de afdelingen moest, waartegen Troelstra zich verzette. (12 Oktober.) Ook verzette de fraksie zich sterk tegen de geheime behandeling van 't gehele geval, totdat de openbaarheid werd verkregen. Het voorstel kwam in 1910 niet meer in behandeling.

Wel werd alvast de uitbreiding van de maréchaussee er door gesleept; het voorstel werd vruchteloos door Duijs bestreden. (19 Okt.) Het geld voor de nieuwe kazernes werd toegestaan met 65—7 stemmen.

Bij de begroting met haar vele nieuwe uitgaven zette Ter Laan het S.-D. standpunt tegenover het militarisme uiteen, waarna hij op krachtige bezuiniging aandrang. Hij stelt een motie voor, om de f 600.000 voor de verhoging der officierswedden van de begroting te nemen, luidende:

„De Kamer, overwegende dat op grond van het belangrijk tekort op de Staatsbegroting voor 1911 de verzoeken om weddeverhoging van vele groepen van lagere ambenaren, beambten en werklieden door de Regering zijn afgewezen, van oordeel dat er onder die omstandigheden van verhoging der officiersjaarwedden in geen geval sprake kan zijn, gaat over tot de orde van de dag.”

De minister, de heer Cool, wil of kan echter de stijging der uitgaven niet tegenhouden, gelijk uit deze begroting maar al te duidelijk blijkt.

Ten slotte bepleit spreker vrijheid, ook voor de s.-d. geschriften, in de kazerne. (16 Des.)

Van burgerlijke zijde werd een motie voorgesteld, om de salarisverhoging der officieren voorlopig terug te nemen, om spoedig te komen met een gelijktijdige pensioen- en wedde-regeling; (ondertekend door de heren Duymaer van Twist, Arts, Marchant). Nadat op 17 Des. onze motie met 64 stemmen tegen 7 (de heren Ferf, Teenstra en de S.-D.) verworpen was, werd de andere aangenomen met 36—31 stem-

men. Deze dure motie van rechts en links luidt:

„De Kamer, van oordeel, dat verbetering van de financiële positie der officieren noodzakelijk is;

„dat echter de betekenis van een regeling en haar invloed op de bevordering niet is te overzien dan wanneer in die regeling zowel de traktementen als pensioenen zijn begrepen; „verzoekt de minister de aanhangige voorstellen terug te nemen en spoedig nieuwe voorstellen in te dienen.”

De leden der fraksie verwijderden zich bij deze stemming; zij konden noch vóór de salarisverhoging hun stem geven, noch voor het uitstel, om dan terug te komen met tonnen gouds voor de pensioenen er bij.

Ten gevolge van deze beslissing trad minister Cool af in 't begin van 1911.

Spoorwegen.

Bij de interpellatie van de heer Marchant over het pensioenfonds der H. S. M. (1 Maart) kwam Schaper krachtig voor de belangen van 't personeel op tegenover minister Regout.

Ter gelegenheid van de begroting drong Ter Laan aan op een plan voor stoomtramlijnen ten platten lande, zo nodig voor Staatsstoomtrammen.

Helsdingen behandelde uitvoerig de belangen van het personeel alsmede de nieuwe tarieven. Hij zou willen, dat de minister beter voor 't personeel opkwam, wat betreft loon, pensioen, rechtstoestand voor H. S. M. en S. S. Hij bewijst, dat de politieke rechten van het personeel bij deze minister niet veilig zijn, noch de rechten der vakvereniging, en haalt daarvan verschillende voorbeelden aan. (12 Des.)

Bij de replieken wees Troelstra er op, dat de minister, de heer Regout, een bij uitstek politieke, anti-s.-d. redevoering gehouden had, zich zelf daarbij nog bovendien aanbevelende als de brave werkgever. Hij is vervuld van vijandschap tegen het personeel, en vergeet daardoor geheel, dat hij geen agent der R.K. partij, doch minister is. Met leedwezen ziet hij de groei der Ned. Ver., die hij haat.

Ten slotte behandelt Troelstra het Barneveldse ontslag en eindigt hij met de eis van een nieuw onderzoek. (14 Des.) Deze motie wordt verworpen met 62—6 s.-d. stemmen.

Helsdingen komt, na de in feiten zeer onvoldoende rede van minister Regout, op tal van vragen terug.

Nauweliks was de begroting van Waterstaat, waartoe de Spoorwegen behoren, goedgekeurd, of Troelstra zag zich reeds genoodzaakt een interpellatie aan te vragen over het ontslag van de arbeider Franken te Zaandam in verband met het verenigingsrecht. (22 Des.) Deze interpellatie zal in 't voorjaar van 1911 behandeld worden.

Posterijen.

Helsdingen betoogt, dat de maatregelen van de minister onvoldoende zijn, om tevredenheid te brengen onder het personeel. Hij toont dit aan bij de hulpbestellers, de hulptelegrafisten, de bureelambtenaren enz. Verder verdedigt hij de rechten der vakvereniging en bepleit hij medezeggenschap der organisatie. (14 Des.) Ook in dit opzicht was het antwoord van de

minister weinig bemoedigend, hoe duidelijk ook door Helsdingen de noodzakelijkheid van verbeteringen was aangetoond.

Landbouw, Nijverheid en Handel.

Helsdingen bestrijdt het recht der grondbestitters, om de pachters toch te laten betalen bij mislukking van de oogst (24 Nov.), en bepleit afschaffing der jachtrechten. Verder behandelt hij de toestand der landarbeiders.

Vliegen spreekt voor krachtiger Staatsontginning van de steenkoolmijnen en voor verbetering in het lot der mijnwerkers, (ziekenfonds, veiligheid, verlof, boete, arbeidsduur, enz.). Op 8 Desember kwam een voorstel aan de orde, om het Staatsmijnveld uit te breiden; dit werd door Schaper verdedigd, die tegelijkertijd de vergoeding van drie ton voor de partikuliere boorders in 't mijnveld bestreed als veel te hoog.

Hugenholtz klaagt er over, dat de visserijwet nog altijd niet ingevoerd is; Schaper dringt aan op een wetsontwerp voor vissers en zeelieden; op veiligheidsmaatregelen voor de Landbouw en op vakonderwijs voor de machinisten.

Daar de herziening der Arbeidswet aanstaande is en spreker zelf een tienurenwet in de maak heeft, zal hij dit jaar over „Arbeid” verder niet spreken. (1 Des.)

Indië.

Helsdingen bestrijdt het voorstel tot aankoop van de spoorweg Batavia—Buitenzorg als te duur (17 Maart.)

Vliegen dringt bij de behandeling van een wijziging der Indise Mijnwet op ontginning van Staatswege aan. (8 Juni.)

Schaper pleit voor een veel betere regeling van de genees- en verloskundige dienst voor inlanders. (22 Juni.)

Bij de begroting trad Vliegen op als de plaatsvervanger van Van Kol; hij toonde aan, hoe de kapitalistische ontwikkeling in Indië in volle gang is en stelde daartegenover het denkbeeld, de nijverheid in de handen der Inlanders zelf te brengen. De ambtenaarswedden worden verhoogd, maar de belangen der Inlanders worden bij deze zelfde begroting verwaarloosd; spreker neemt het voor die belangen op verschillende wijzen op. (10 Nov.) Hij dringt aan op een betere politiek tegenover de Chinezen en kant zich tegen de Atjeh-oorlog. (11 Nov.)

Duijs dringt aan op afschaffing van de doodstraf en verbetering van het drukpersreglement. (11 Nov.)

Schaper behandelt uitvoerig het koelie-vraagstuk (15 Nov.); hij komt daarbij op tegen de heer Colijn, die de werking van 't groot-kapitalisme verdedigt.

Allerlei zaken op 't gebied van 't Europees en Inlands onderwijs worden door Ter Laan besproken. (16 Nov.)

Duijs komt op voor de Javaanse landbouwer tegen de suikerfabrikanten die steeds door de Regering worden beschermd.

De toestand van 't spoorwegpersoneel wordt in 't licht gesteld door Helsdingen (17 Nov.); de stijging der militaire uitgaven door Ter Laan. (18 Nov.)

De begroting van Suriname werd behandeld

door Hugenholtz, alsmede die van de kolonie Curaçao. (23 Des.)

Loonsverhoging.

Herhaaldelijk zag de fraksie zich genoodzaakt, om, krachtiger nog dan andere jaren, aan te dringen op beter bezoldiging van allerlei landsdienaren, in verband met de algemene stijging der prijzen. Zo trad Hugenholtz op bij de uitvoering der „snertmotie” van de minderen en korporaals der Marine (18 Oktober); Ter Laan voor de muzikanten bij 't leger (18 Okt.); voor burgerkorveeërs in de kazernes. (19 Okt.)

Bij de algemene beschouwingen over de Staatsbegroting diende op 30 Nov. Helsdingen namens de fraksie de volgende motie in:

„De Kamer, van oordeel, dat de stijging der prijzen van de eerste levensmiddelen tijdelijke voorziening nodig maakt, om de salarissen der lager bezoldigde ambtenaren daarmede in overeenstemming te brengen,

verzoekt de Regering, daaromtrent een onderzoek te willen instellen en de resultaten daarvan met eventuele voorstellen, aan de Kamer te willen overleggen.”

De bedoeling was, om deze motie aanstonds te behandelen bij de samenkomst der Kamer in Februari 1911.

Helsdingen bepleit ook loonsverhoging voor de wegwerkers en brugwachters (7 Des.); Duijs behandelt de toestand van de ambtenaren der Rijksverzekeringsbank, waarbij hij tevens gelegenheid vindt de gehele inrichting aan een scherpe kritiek te onderwerpen (8 Des.); verder vraagt hij opnemning der deurwaarders in 't pensioenfonds en salarisverbetering van de klerken bij de raden van beroep. (13 Des.)

Ter Laan stelt een motie voor, waarbij periodieke salarisregeling der Departementsambtenaren wenselijk wordt verklaard. (16 Des.) Hugenholtz pleit voor de schrijvers aan 't departement van marine. (21 Des.)

Helsdingen komt op voor de arbeiders van de Marinewerf wat loon, arbeidsvoorwaarden en rechtstoestand aangaat.

Ter Laan spreekt ten gunste van de normalschoolonderwijzers. (22 Des.)

Ten gevolge van de aftreding van minister Cool werd Helsdingen verhinderd, de belangen van de werklieden aan de Hembrug enz. te behandelen. (23 Des.)

Verschillende onderwerpen.

Herhaaldelijk kwam de fraksie op voor in hun rechten bedreigde of aangetaste lagere en hogere ambtenaren en militairen.

Vliegen interpelleerde over de uitzetting van de Duitse vakverenigingsleiders Sparrenbergen Meijer uit Glanerbrug en van de mijnwerker Schymanski uit Schaesberg. (9 Juni.) Hij kwam er tegen op, dat de uitzetting als middel gebruikt wordt, om de socialist en de vakverenigingen te plagen. De burgemeesters moeten vernemen van de Regering, dat zij onzijdig hebben te staan bij de strijd tussen kapitaal en arbeid. Troelstra stelde daarbij in 't licht, welk pover figuur minister Heemskerk bij deze gelegenheid maakte, die handelingen in strijd met de wet toeliet.

Schaper trachtte bij de behandeling der trek-

hondenwet, „de eerste sosiale wet van dit ministerie”, de belangen van mens en dier met elkaar te verenigen. (11 Mei.)

Vliegen bestreed de verkoop van „Het Arse-naal” te Amsterdam aan de „Beurs voor de Diamanthandel”, omdat het een gedenkteken is van geschiedenis en kunst. (3 Juni.)

Enkele verbeteringen in de wet op het Nederlandschap werden door Duijs voorgesteld en verdedigd. (14 Juni.)

Troelstra tekent verzet aan tegen de overschrijding van de post voor ridderorden. (23 Juni. Alle vrijzinnigen, behalve de heer Ketelaar, keurden deze overschrijding goed.)

Helsdingen klaagt over de overtreding der voorschriften omtrent de arbeidsduur bij Rijkswerken (9 Des.); Duijs over de verhoging van

't salaris van de kommissaris van politie te Zaandam tegen de wil van de Raad. (18 Des.)

* * *

De S.-D. Kamerfraksie onderging in de loop van 1910 geen verandering in samenstelling. Zij verrichtte op gewone wijze haar werkzaamheden, waaraan alle leden deelnamen. Behalve de onderwerpen, in 't bovenstaand verslag genoemd, kwamen verschillende andere van voorbereidende aard in haar vergaderingen aan de orde. Wanneer het nodig bleek, hadden gesprekingen met het Partijbestuur of de vakverenigingen plaats, hetzij van de fraksie in haar geheel of van bepaald aangewezen leden. Het aantal fraksie-vergaderingen bedroeg in de loop van het jaar 23.

De sekretaris,

K. TER LAAN.

Scheveningen, 12 Maart 1911.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VOORUITGANG", KEIZERSGRACHT 378, AMSTERDAM.